

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X ปีที่ 9 ฉบับที่ 11 (พฤศจิกายน 2565)

E-ISSN: 2630-0362 Vol.9 No.11 (November 2022)

💧 วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณสุข การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

◆ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพวัชรอาจารย์, รศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.

พระเทพปัญญาสุธี

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

◆ บรรณาธิการบริหาร

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ กองบรรณาธิการ

พระครูสิทธิธรรมาภิรัต, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศไศกราช

พระครูโฆสิตวิฒนานุกูล, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สีบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศไศกราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภัทร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สุขแสน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☛ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☛ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระไกรสร   ปิยสีโล

พระติศรณ์   สิงห์เพียง

พระเดโช   ปุญญวโร

พระบุรีศรี   ศรีสุข

สามเณรศักดิ์นถน อาษา

นายอนุชิต   ปราบพาล

☛ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

◆ **ออกแบบปก**

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

◆ **จัดรูปเล่ม**

นายอนุชิต ปราบพาล

◆ **พิมพ์ที่**

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

◆ **เจ้าของ**

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 11 ประจำปีพุทธศักราช 2565 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 9 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 11 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 22 เรื่อง บทความวิชาการ 1 เรื่อง มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดย อาคม ช่วยบำรุง บทความฉบับนี้กล่าวถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนให้เกิดความเข้าใจในการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสม และสร้างแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แนวทางการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์และแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก บุคลิกลักษณะที่ดีงาม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการพัฒนาและเสริมสร้างควรเริ่มจากเด็กในวัยเรียนเพราะเป็นวัยที่เรียนรู้และจดจำได้ง่าย อีกทั้งเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้กฎเกณฑ์สังคมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.

บรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
การประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2	1
ASSESSMENT OF THE SAFETY EDUCATION PROJECT OF SAWI KINDERGARTEN SCHOOL (BANNAPHO)CHUMPHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2 <i>ไวคุณฐ์ เหมือนทอง</i>	
ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	18
FACTORS AFFECTING THE INTENTION TO PURCHASE INSURANCE FOR CONSUMERS IN BANGKOK AND METROPOLITAN REGION <i>ไตรรัตน์ ศานนิกรภาพ และณัฐพล พันธุ์ภักดิ์</i>	
ถอดบทเรียนการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร: กรณีศึกษา พื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี	30
LESSON LEARNED OF USING THE VETIVER GRASS TO SOLVE HARD AND COMPACT SOIL FOR AGRICULTURE: CASE STUDY OF VILLAGES AROUND THE HUAYSACENTER, CHA-AM DISTRICT, PHETCHABURI <i>วิศรุตดา วิเชียร และอุ๋นเรื่อน เล็กน้อย</i>	
การเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรสำหรับการเพาะขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด	46
THE METHOD OF HARVESTING ANDROGRAPHIS PANICULATA SEEDS FOR PROPAGATION <i>ศรารุณี ทับช่วยขวา, โชคชัย แซ่หว่าง, ชนาภา ไวยลาพี และยิ่งยง เทาประเสริฐ</i>	

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา** 61
FACTORS AFFECTING MALAY SPEAKING ANXIETY AMONG BACHELOR OF ARTS
(MALAY LANGUAGE) STUDENTS, YALA RAJABHAT UNIVERSITY
นุรฮูดา สะดามะ
- การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนอง
แหน** 74
AN EVALUATION OF PROMOTING STUDENT'S MORAL AND ETHICS PROJECT OF
BAN NONG NAE SCHOOL
ประคอง รัศมีแก้ว
- การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลขนอม
อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช** 84
THE SERVICE MIND ACCORDING TO BUDDHIST CONCCPTS OF THE PEOPLE BAN
BANGNOD COMMUNITY KHANOM SUB-DISTRICT KHANOM DISTRICT NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE
พระศราววุฒิ สุปติภูมิโต (เข็มสม), ดิเรก นุ่นกล้า และกันตภณ หนูทองแก้ว
- ระดับความสนใจในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้า
กาวลาเท็กซ์** 94
LEVEL OF INTEREST IN MARKETING MIX FACTOR LATEX GLUE BUYING DECISION
ปรียวิวัฒน์ ดั่งวงนิล และธีรารัตน์ วรพิเชษฐ
- การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดในอำเภอสะเดา จังหวัด
สงขลา** 106
THE POTENTIAL DEVELOPMENT OF BUDDHIST TOURISM; A CASE STUDY OF
TEMPLES IN SADOA DISTRICT, SONGKHIA PROVINCE
พระกฤษณ์ กิตติปัญญา (ธรรมโชติ), ดิเรก นุ่นกล้า และบัญญัติ แพรกปาน
- ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของ
โรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี** 117
RELATIONSHIP BETWEEN COMPETENCY OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND
EFFECTIVENESS OF PRIVATE SCHOOLS IN PATHUMTHANI PROVINCE
วัลลิกา รุมาคม

- ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถ
สไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร 130**
MARKETING MIX FACTORS AFFECTING CAR USERS' DECISION PROCESS
TOWARDS CAR SLIDE SERVICE SELECTION IN BANGKOK
ณัฐฐนิชา พึ่งรัตน์ และชินจิตต์ แจ่มเจนกิจ
- การออกแบบฉลากสินค้า และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) ใน
การสื่อสารข้อมูล และเพิ่มมูลค่าสินค้าให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ
กรณีศึกษา ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี 145**
PRODUCT LABEL DESIGN AND APPLY QR CODE TECHNOLOGY (QR CODE) TO
COMMUNICATE AND INCREASING VALUE OF GOODS FOR PROCESSED
PRODUCTS CRISPY SHREDDED PORK CASE STUDY OF PRODUCER MAR TU
KAWNEAW SAMSI
ยุพาพิน สายศรีแก้ว, อัญญา วรรณกายนต์, สุชาติ ดุมนิล และอภิชัย ไพรสินธุ์
- แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 161**
GUIDELINES FOR ENHANCING DESIRED CHARACTERISTICS IN SCHOOLS UNDER
THE PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE
อาคม ช่วยบำรุง
- การพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี 181**
DEVELOPMENT OF A MUSHROOM HOUSE WITH A COMBINATION OF
TECHNOLOGY
วัชระ สุขแสง, สุชาติ ดุมนิล, อัญญา วรรณกายนต์ และนิคม ลนขุนทด
- ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วน
จังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 196**
PEOPLE'S SATISFACTION TOWARDS PUBLIC SERVICE OF MAHA SARAKHAM
PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN THE FISCAL YEAR 2021
*ฉันทฎีกานต์ คำวิเศษธนธรมณ์, ภัณฑิลา น้อยเจริญ, พิมลศักดิ์ นิลผาย, สถิตคุณ บุญเรือน
และสกนธ์ คำสาคร*
- ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา
อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย 207**
FACTORS AFFECTING QUALITY OF LIFE FOR THE ELDERLY IN PHON SA
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, THA BO DISTRICT, NONG KHAI
PROVINCE
ภัณฑิลา น้อยเจริญ

**รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 4** 218

A MODEL FOR DRIVING BUDDHIST SCHOOLS TOWARD SUCCESS NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

ศิริราณี ศักรินพานิชกุล

**ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลของ
โรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี** 232

RELATIONSHIP BETWEEN PARTICIPATION IN MANAGEMENT OF TEACHERS AND
EFFECTIVENESS OF PRIVATE SCHOOLS IN PATHUMTHANI PROVINCE

วัลลิกา รุมาคม และชนพลอยสิริ สิริบรรสาพ

**ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วน
ตำบลนาหนัง อำเภอโพธิ์ชัยจังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564** 245

PEOPLE'S SATISFACTION TOWARDS PUBLIC SERVICE OF NA NANG SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION PHON PHISAI DISTRICT NONG KHAI PROVINCE
IN THE FISCAL YEAR 2021

*สิทธิพรร์ สุนทร, สถิตคุณ บุญเรือน, สกนธ์ คำสาคร, ภัณฑิลา น้อยเจริญ
และรัตนารณ์ ธรรมโกศล*

**ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนใต้เคียงภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภ
ละแม จังหวัดชุมพร** 256

STRATEGIES FOR MANAGEMENT THE TAIKIAM COMMUNITY MARKET UNDER
NEW NORMAL, LAMAE SUBDISTRICT, LAMAE DISTRICT, CHUMPHON PROVINCE

เกวดี แก้วเพชร

**ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของ
ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัด
หนองคาย** 268

FACTORS PARTICIPATIONG IN WASTE MANAGEMENT AFFECTION SOLID WASTE
MANAGEMENT OF PEOPLE IN SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
KHAI BOK WAN MUANG DISTRICT NONG KHAI PROVINCE

ภัณฑิลา น้อยเจริญ

**การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาล
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 279**

DEVELOPMENT OF TOURISM ROUTES FOR TEMPLES AND BUDDHIST SITES
ALONG THE MEKONG RIVER IN THE MUNICIPALITY OF NAI MUEANG
SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

พระมหาประหยัด ปญญาวิโร (สุนนท์), พระมหาประทีป อภิวฑฒโน (แถวพันธุ์),
พระวันชัย ภูริทตโต (อนนตรี), เจษฎา มุลยาพอ และอภิวัฒน์ชัย พุทธจร

**การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสาราณียธรรม ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านไสกรุด
ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 296**

A DEVELOPMENT STRONG COMMUNITY BY USING SARANIYADHAMMA A CASE
STUDY BAN SAI-GROOD NAMAIPHAI SUB-DISTRICT THUNGSONG DISTRICT
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ยอดขวัญ มณีฉาย

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

๘

การประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2*

ไวภูณัฐ เหมือนทอง

Waikun Muenthong

โรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์)

Sawee Kindergarten (Ban Na Pho)

E-mail: waikoon07@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) 2) ประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการสถานศึกษาปลอดภัย โรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) 3) ประเมินกระบวนการของโครงการสถานศึกษาปลอดภัย โรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) และ 4) ประเมินผลผลิตของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) มีรูปแบบในการวิจัยเป็นวิจัยแบบสำรวจและทดลอง ซึ่งการประเมินใช้ CIPP Model กลุ่มเป้าหมายในการประเมินโครงการ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 40 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นอนุบาล 2 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 700 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 2 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) จำนวน 10 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินพบว่า 1) การประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด 3) การประเมินกระบวนการของโครงการสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับมาก 4) การประเมินผลผลิตของโครงการสถานศึกษาปลอดภัย ทั้งนี้สามารถแยกผลต่อเนื่องได้ดังนี้ 4.1 การประเมินผลผลิตของโครงการสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับมาก 4.2 การประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด 4.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ใน

* Received July 25, 2022; Revised August 20, 2022; Accepted September 25, 2022

ระดับมาก 4.4 การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมิน, สถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research paper were to 1) assess the environment of the Safe School Project of Sawi Kindergarten School. (Ban Na Pho) 2) Evaluate the preliminary factors of the Safety School Project Sawee Kindergarten (Ban Na Pho) 3) Evaluate the process of the School Safety Project Sawee Kindergarten (Ban Na Pho) and 4) Evaluate the productivity of the Safe School Project of Sawi Kindergarten School. (Ban Na Pho) The research model is survey research and experimental research. The assessment uses the CIPP Model. The target groups in the project assessment are 40 school administrators and teachers, 10 basic school committees, 700 Kindergarten 2 – 6th-grade students, and parents of kindergarten students. 2 – Grade 6 of 350 students. The assessment tools were the Safety Education Project Assessment Form of Sawi Kindergarten School (Ban Na Pho), totaling 10 pieces. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, and section. standard deviation The results of the assessment showed that 1) the assessment of the environment of the safety education project 2) The preliminary assessment of the safety school project 3) Assessing the process of the safety school project 4) the Assessment of the safety education project The successive results can be separated as follows. 4.2 Assessing the satisfaction of school administrators and teachers with the safety school project It was at the highest level. At a high level. 4.4 Assessment of student's satisfaction with the safety school project at a high level

Keywords: Assessment, academy, Primary Education Service Area Office

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ในฐานะที่เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการและทิศทางของประเทศ การศึกษาจึงหมายถึงการพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญงอกงามทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม การสร้างความปลอดภัยให้นักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ

เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถป้องกันหรือได้รับการป้องกันตนเองจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ มีความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึก และเจตคติที่ดี และมีทักษะในการป้องกันภัย สามารถหรือได้รับการแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟู และดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ดังนั้น จึงเป็นภารกิจสำคัญ ที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องมีนโยบายสถานศึกษาปลอดภัยให้เกิดขึ้น (ทีศนา แชมมณี, 2557)

การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีวัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัยจากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ และภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560– 2579) จึงได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีของโลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นพลวัตที่ก่อให้เกิดความท้าทายในด้านการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดกักตักประเทศ ที่มีรายได้ปานกลาง ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแส โลกาภิวัตน์เป็นผลให้เกิดการเร่งแก้ไขปัญหา ทั้งยังเกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน และประเทศชาติมีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น ซึ่งภัยในแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศกอบกู้กับนโยบาย Quick Win 7 วาระเร่งด่วน ข้อที่ 1 ความปลอดภัยของผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการมองเห็นภัยที่เกิดแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกิดขึ้นซ้ำและส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจในหลายปีที่ผ่านมา เช่น ภัยจาก การคุกคามทางเพศ ภัยจากการกลั่นแกล้งรังแก (Bully) รวมถึงภัยที่เกิดจากโรคอุบัติใหม่ ได้แก่ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เป็นผลให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และสวัสดิภาพชีวิตของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

โรงเรียนนับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก โรงเรียนเป็นสถาบันที่จะเสริมสร้างประชาชนให้มีสุขภาพดี มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด และมีพฤติกรรมที่ปลอดภัยสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้เต็มความสามารถ ความปลอดภัยในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์จะประสบความสำเร็จเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ที่มีความสุข และการได้รับการปกป้องคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัย สถานศึกษาที่มีความปลอดภัยนั้น ผู้ปกครองก็จะเกิดความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนจะได้รับความรู้ทางสติปัญญา อารมณ์

อย่างอบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้น การรักษาความปลอดภัยในโรงเรียนจึงเป็นงานที่สำคัญยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถละเลยได้ สถานศึกษาควรมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะและมีความปลอดภัย โดยมีการป้องกัน อุบัติเหตุ อุบัติภัย และการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือทรัพยากรอื่น ๆ ของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่ดีใช้งานได้ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้เรียน ครู บุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งได้กล่าวถึงไว้ว่า โรงเรียนถือเป็นบ้านหลังที่ 2 ของเด็กนักเรียนที่มักใช้เวลาส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ประกอบกับเด็กอยู่ในวัยซุกซน หากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่ปลอดภัย จะยิ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุที่ไม่คาดคิดได้ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่มักเกิดในโรงเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้องผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ต้องให้ ความสำคัญร่วมกันตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขจุดเสี่ยง จุดอันตราย หมั่นตรวจสอบสภาพวัสดุอุปกรณ์ และ สิ่งของเครื่องใช้ภายในโรงเรียนด้วยว่าชำรุดเสียหายหรือไม่ หากชำรุดให้รีบซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีอย่าง เร่งด่วน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุอันน่าเศร้าสลดที่ได้คร่าชีวิตเด็กนักเรียน เช่น เครื่องเล่นเด็กล้มทับเด็ก เสียชีวิต เด็กถูกตู้ทำน้ำเย็นไฟฟ้าดูด เป็นต้น รวมถึงเด็กนักเรียนต้องรู้จักการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ เพื่อร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ให้กับสถานที่ที่เป็นที่อบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดีและเติบโตเป็นกำลังทรัพยากรสำคัญของประเทศต่อไปในอนาคต (มารุต พัฒนา, 2550)

การสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัย ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรม ไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักป้องกันตนเองในสภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาที่ต้องมีคู่มือการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้ บรรลุเป้าหมาย (Office of the Basic Education Commission, 2013) เราจะดำเนินการอย่างไรให้ นักเรียนมีความปลอดภัย (Osathien (2010) กล่าวว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้ถือว่ามีความสำคัญเพราะตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถใช้เป็นสารสนเทศในการบริหารและการจัดการระบบการเรียนรู้ โดยตัวบ่งชี้ที่ดีมีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ คือ ประการแรก ตัวบ่งชี้ทางการศึกษามีความทันสมัยทันเหตุการณ์เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ประการที่สอง ตัวบ่งชี้การศึกษาควรตรงกับความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของงาน ประการที่สาม ตัวบ่งชี้การศึกษามีคุณสมบัติตามคุณสมบัติของการวัด คือ มีความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัยและใช้ปฏิบัติงานได้จริง ประการสุดท้าย ตัวบ่งชี้

การศึกษามีเกณฑ์การวัดที่มีความเป็นกลาง มีความเป็นทั่วไปและให้สารสนเทศเชิงปริมาณที่ใช้เปรียบเทียบกันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ตั้งอยู่ตำบลนาโพธิ์ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 56 คน และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,087 คน ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมค้าขายและรับจ้างทั่วไป การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนโดยครูประจำชั้นพบว่านักเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สุ่มเสี่ยงต่อภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ และภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ ปัญหาดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่จะต้องป้องกันและแก้ไขให้ดีขึ้น โรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) จึงจัดทำโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการเรียนให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และพัฒนาผู้เรียนปลอดภัยจากความเสี่ยงต่าง ๆ ภายใต้ความร่วมมือของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยหวังให้เกิดค่านิยมปลอดภัยให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนทุกคน เนื่องจากโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) เป็นโครงการหลักของกลุ่มบริหารทั่วไปและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต นักเรียนต้องเผชิญกับปัญหาความปลอดภัยในสถานศึกษา สถานประกอบการหรือการใช้ชีวิตประจำวัน ผู้ประเมินในฐานะเป็นผู้บริหารโรงเรียนต้องการทราบว่า การจัดทำโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) บรรลุผลอย่างไรจึงจัดทำประเมินโครงการนี้ขึ้น เพราะการประเมินโครงการเป็นการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการ เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศ ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานโครงการ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาโครงการในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์)
2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์)
3. ประเมินกระบวนการของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์)
4. ประเมินผลผลิตของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ดังนี้

4.1 ประเมินผลผลิตของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์)

4.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์)

4.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์)

4.4 ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีการวิจัย

โครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) โดยใช้รูปแบบจำลองซิป (CIPP model) ประเมินด้านต่างๆ รวม 4 ด้าน มีดังนี้

1. ประเมินด้านสภาพแวดล้อม คือ นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน โรงเรียน ความต้องการจำเป็นตามหลักสูตร ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน สภาพชุมชน เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และศักยภาพของสถานศึกษา

2. ประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น คือ ความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมของผู้บริหาร และครู การตระหนักและเห็นความสำคัญ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก อาคารสถานที่ และระยะเวลาในการดำเนินงาน

3. ประเมินด้านกระบวนการ คือ การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ การประชุม วางแผนการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะทำงาน ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน การปฏิบัติงานเป็นไป ขั้นตอนที่กำหนด การนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงาน การสร้างขวัญกำลังใจ การประเมิน ระหว่างกิจกรรม การประเมินผลหลังกิจกรรม การวิเคราะห์และนำผลมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ประเมินด้านผลผลิต คือ พฤติกรรมนักเรียนหลังการดำเนินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนบ้านหนองจิกในกิจกรรมต่าง ๆ คือ กิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ กิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ กิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากการละเมิดสิทธิ์ กิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ ประเมินผลผลิตด้านการวางแผน ดำเนินงาน ประเมินผล และปรับปรุง และประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน และครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีต่อโครงการ

2. ประชากรและกลุ่มตัว

กลุ่มเป้าหมายของประเมินโครงการครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) จำนวน 1,100 คน ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 40 คน
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 10 คน
3. นักเรียนชั้นอนุบาล 2 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 700 คน
4. ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 2 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 350 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือในการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ได้แก่ แบบประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ตามรูปแบบการประเมิน CIPP จำนวน 10 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อมของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามด้านกระบวนการของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามด้านผลผลิตของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อคือ กิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ จำนวน 10 ข้อ กิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ จำนวน 10 ข้อ กิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากการละเมิดสิทธิ์ จำนวน 10 ข้อ กิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ โครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 7 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากการละเมิดสิทธิ์ โครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนบ้านหนองจิกเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 8 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมรณรงค์ที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ โครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาล(บ้านนาโพธิ์) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 9 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 10 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 11 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายโดยผู้ประเมินจะเก็บข้อมูลจากแต่ละกลุ่มด้วยตนเอง ดังนี้

1. ผู้ประเมินแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลด้วยตัวเองก่อนการดำเนินโครงการระหว่างการดำเนินโครงการ และหลังดำเนินโครงการ

2. การประเมินด้านสภาพแวดล้อม ผู้ประเมินได้นำแบบสอบถามฉบับที่ 1 เก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 40 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน ระหว่างวันที่ 4-5 พฤษภาคม พ.ศ. 2563

3. การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้ประเมินได้นำแบบสอบถามฉบับที่ 2 เก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 40 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน ระหว่างวันที่ 4-5 พฤษภาคม พ.ศ. 2563

4. การประเมินด้านกระบวนการ ผู้ประเมินได้นำแบบสอบถามฉบับที่ 3 เก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 40 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน ระหว่างวันที่ 1-2 ธันวาคม พ.ศ. 2563

5. การประเมินด้านผลผลิต ผู้ประเมินได้นำแบบสอบถามฉบับที่ 4 เก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 40 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน ระหว่างวันที่ 1-4 มีนาคม พ.ศ.2564

6. การประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการและกิจกรรมหลังการดำเนินโครงการดำเนินการ ดังนี้

6.1 ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรม 4 กิจกรรมในโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ผู้ประเมินได้นำแบบสอบถามฉบับที่ 5-8 เก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 40 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 10 คน ระหว่างวันที่ 1-5 มีนาคม พ.ศ.2564

6.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ผู้ประเมินได้นำแบบสอบถามฉบับที่ 9 เก็บข้อมูลจากบริหารโรงเรียนและครู จำนวน 40 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 10 คน ระหว่างวันที่ 1-5 มีนาคม พ.ศ. 2564

6.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ผู้ประเมินได้นำแบบสอบถามฉบับที่ 10 เก็บข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 350 คน ระหว่างวันที่ 1-5 มีนาคม พ.ศ. 2564

6.3 ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ผู้ประเมินได้นำแบบสอบถามฉบับที่ 11 เก็บข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 350 คน ระหว่างวันที่ 1-5 มีนาคม พ.ศ. 2564

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ครั้งนี้ ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การผ่านต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า หรือเท่ากับ 3.50
3. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การผ่านต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า หรือเท่ากับ 3.50
4. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การผ่านต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า หรือเท่ากับ 3.50
5. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลผลิตของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การผ่านต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50

6. การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรม 4 กิจกรรมตามโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกณฑ์การผ่านต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า หรือเท่ากับ 3.50

7. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การผ่านต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า หรือเท่ากับ 3.50

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ใช้สูตร IOC

1.2 การหาอำนาจจำแนกใช้สูตร item-total correlation ใช้สูตรสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

1.3 การหาความเชื่อมั่นใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ดังนี้

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าร้อยละ (percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ผลการวิจัย

1. การประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 9 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ สอดคล้องกับความต้องการของครู ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ($\mu = 4.92$, $\sigma = 0.24$) รองลงมาคือ สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ($\mu = 4.90$, $\sigma = 0.32$) และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของโรงเรียน ($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.35$) ตามลำดับ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.61$, $\sigma = 0.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\mu = 4.90$, $\sigma =$

0.28) ครูทุกคนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญโครงการ ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.37$) รองลงมา คือความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรที่ร่วมดำเนินงาน ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.44$) ตามลำดับ

3. การประเมินกระบวนการของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ระดับมาก 8 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.69$) รองลงมา คือ การปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.75$) และมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโครงการ ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.57$)

4. การประเมินผลผลิตของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) พบว่า

4.1 การประเมินผลผลิตของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 กิจกรรม และระดับมาก 2 กิจกรรม โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ กิจกรรมรู้ภัยจากอุบัติเหตุ ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.54$) รองลงมาคือ กิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.61$) กิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.66$) และกิจกรรมรู้ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.69$) ตามลำดับ

4.2 การประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพึงพอใจต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.61$, $\sigma = 0.64$) โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกคือ การดำเนินโครงการก่อให้เกิดประโยชน์และเกิดความปลอดภัยแก่ทุกคนในสถานศึกษา ($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.46$) รองลงมาคือ สถานศึกษามีการประเมินนักเรียนด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และช่วยเหลือนักเรียนตามความต้องการ ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.52$) และสถานศึกษามีการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อกันระหว่าง นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.53$) ตามลำดับ

4.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.45$, $\sigma = 0.68$) โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกคือ เข้าใจและตระหนักถึงความปลอดภัยของนักเรียน พร้อมให้ความร่วมมือตามมาตรการการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.43$) รองลงมาคือ นักเรียนได้รับการประเมินด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และการช่วยเหลือจากสถานศึกษาตามความต้องการที่เหมาะสม ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.54$) และสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการตามโครงการสถานศึกษาปลอดภัย ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.67$) ตามลำดับ

4.4 การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.65$) โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการประเมินนักเรียนด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และช่วยเหลือนักเรียนตามความต้องการ ($\mu = 4.81$, $\sigma = 0.62$) รองลงมาคือ สถานศึกษามีมาตรการและแนวทางในการดูแลความปลอดภัยที่ป้องกันอันตรายจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.47$) และสถานศึกษามีการจัดอบรมให้ความรู้และทักษะให้นักเรียนในเรื่องความปลอดภัยทั้งด้านสิ่งแวดล้อม อุบัติเหตุภัยพิบัติ บุคคลและสุขอนามัย ($\mu = 4.58$, $\sigma = 0.68$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยผลการประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 สามารถสรุปและอภิปรายผลการประเมินได้ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 9 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ สอดคล้องกับความต้องการของครู ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ($\mu = 4.92$, $\sigma = 0.24$) รองลงมาคือ สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ($\mu = 4.90$, $\sigma = 0.32$) และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของโรงเรียน ($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.35$) เนื่องมาจากการดำเนินการตามโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) สอดคล้องกับพรสมบัติ ศรีไสย

(2564) ได้ศึกษา การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยเสพติดและอบายมุข พบว่า นักเรียนรู้จักโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยเสพติดและอบายมุข แต่ด้านการประกาศใช้นโยบายของสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ อยากให้ทำป้ายประกาศให้ทั่วถึง และประกาศนโยบายลงใน Website Line หรือ Face book ของโรงเรียนจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง และเป็นแนวทางเดียวกัน และจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน และ ผู้ปกครอง นักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน และ ผู้ปกครอง นักเรียนมีความต้องการให้โรงเรียนการประกาศนโยบายโครงการ ควรประกาศลงใน สื่อ Social ของทางโรงเรียน และชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้รับรู้นโยบายและแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน รัตนา กาญจนพันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้แนวคิดผู้นำตามสถานการณ์ แนวนโยบายภาครัฐ และแนวคิด การบริหาร สถานศึกษาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อให้สถานศึกษามุ่งเน้นการปฏิบัติตาม แนวนโยบายภาครัฐ ภายใต้มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเคร่งครัด ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการปฏิบัติตามแนวนโยบาย ภาครัฐ รวมถึงการใช้กลไกความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลนักเรียน นักศึกษา โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุด ภายใต้สถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น คำนึงถึงความปลอดภัย สูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง มีการอำนวยความสะดวกให้นักเรียน ทุกคนเข้าถึงการเรียนการสอนได้ การใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถ เรียนผ่าน DLTV ได้ (รัตนา กาญจนพันธ์, 2563)

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลศรี (บ้านนาโพธิ์) โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.61$, $\sigma = 0.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ คณะกรรมการ ดำเนินโครงการ ประกอบด้วย ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ($\mu = 4.90$, $\sigma = 0.28$) ครูทุกคนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญโครงการ ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.37$) รองลงมา คือความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรที่ร่วมดำเนินงาน ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.44$) สอดคล้องกับ เปมิกา ไทยชัยภูมิ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากรอบแนวคิดบทบาทครูในการ ส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัย ของเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ประกอบไปด้วย การจัดพื้นที่ให้ปลอดภัย การจัดเก็บของอันตราย การเลือกใช้ครุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานความปลอดภัย ด้านการดูแลและปกป้องคุ้มครอง ประกอบไปด้วย การดูแล การปกป้องคุ้มครอง ด้านการสอนเกี่ยวกับความปลอดภัย ประกอบไปด้วย การเป็น แบบอย่าง การจัดกิจกรรม และการให้ความรู้ (เปมิกา ไทยชัยภูมิ, 2562) อีกทั้ง พรสมบัติ ศรี

ไสย ได้ศึกษา การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข พบว่า ด้านผู้สอนทำกิจกรรม นอกจากครูผู้สอน ตำรวจ นักเรียนแกนนำ ต้องการมีวิทยากรจากภายนอกมาช่วยในการสอนมากขึ้น ด้านสื่ออุปกรณ์ โรงเรียนมีสื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการให้มากกว่านี้ อาจจะขอรับบริจาคจากผู้ปกครองนักเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้มีจิตศรัทธาช่วยบริจาค ด้านอาคารสถานที่ มีห้องจัดกิจกรรม โครงการเป็นสัดส่วน สวยงามปลอดภัยน่าเรียน ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม ข้อดีหรือความประทับใจในสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับใช้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข และเรียนจากสื่อคอมพิวเตอร์ (พรสมบัติ ศรีไสย, 2564)

3. การประเมินกระบวนการของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ระดับมาก 8 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.69$) รองลงมา คือ การปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.75$) และมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโครงการ ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.57$) ซึ่งมีแนวทางและกระบวนการในการดำเนินงานสอดคล้องกับ ชีขณูชา ขุนจง ศึกษาแนวทางการจัดการที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน มี 2 ด้านคือ ด้านการปรับปรุงและซ่อมบำรุง และด้านการดูแล รักษาความปลอดภัย ส่วนการพัฒนา/ปรับปรุง มี 9 ขั้นตอน คือ 1) อบรมผู้บริหาร 2) ร่วมกันกำหนดนโยบาย 3) แต่งตั้งคณะทำงาน กำหนดขอบเขต และภาระหน้าที่ 4) สสำรวจอาคารสถานที่ 5) วิเคราะห์ความเสี่ยง 6) จัดทำโครงการและแผนการดำเนินการ เพื่อขออนุมัติงบประมาณ 7) ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และอบรม 8) ชักซ้อมแผนฉุกเฉินเป็นประจำทุกปี 9) ทบทวนและ ปรับปรุงแผนต่าง ๆ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า งานจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยเกี่ยวข้องต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้งาน อาคารทั้งหมด ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้และปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชน เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นหากจัดการหรือป้องกันความเสี่ยงไม่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการทั้งในแง่ของงบประมาณและผู้เชี่ยวชาญในการอบรมให้ความรู้ จัดทำแผนและชักซ้อมต่าง ๆ อย่างเร่งด่วน (ชีขณูชา ขุนจง, 2563) และสอดคล้องกับ ศุภร ธนะภาณ และคณะ กล่าวว่าการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนนั้น การพัฒนากลุ่มความปลอดภัยในโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญในเรื่อง การทำงานร่วมกันของผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัย ด้านการค้นหาปัญหา และเหตุการณ์บาดเจ็บ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้สมุดบันทึกในการค้นหาปัญหา และเหตุการณ์บาดเจ็บ โดยมีการค้นหาปัญหาการบาดเจ็บ ด้วยวิธีการเฝ้าสังเกต

และมีการดำเนินการสำรวจสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นประจำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้านมุ่งสร้างความปลอดภัย 6 ด้าน จากการศึกษาสังเกตได้ว่าหลายๆ โรงเรียนมีการดำเนินการสร้างความปลอดภัยด้านแผนฉุกเฉินในโรงเรียนอนุบาล โดยการทำให้แผนระบบรับ-ส่งต่อเด็กไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้เคียงและมีการแบ่งด้านย่อยออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการดำเนินการสร้างความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ, ด้านระบบคุ้มครองเด็ก, ด้านการเดินทางไปกลับ, ด้านกิจกรรมการเรียนมีการ ส่งเสริมกิจกรรมความปลอดภัย, ด้านหลักสูตรความปลอดภัย และด้านแผนฉุกเฉินในโรงเรียน และด้านการมีนโยบาย แผน และกิจกรรมความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (ศุภร ณะภาณ และคณ, 2563)

4. การประเมินผลผลิตของโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 กิจกรรม และระดับมาก 2 กิจกรรม โดยเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ กิจกรรมรู้จักจากอุบัติเหตุ ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.54$) รองลงมาคือ กิจกรรมรู้จักที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.61$) กิจกรรมรู้จักที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.66$) และกิจกรรมรู้จักที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.69$) ตามลำดับ สอดคล้องกับ ศุภร ณะภาณ และคณ ได้ศึกษาการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านการพัฒนากลุ่มความปลอดภัยในโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญใน เรื่อง การทำงานร่วมกันของผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัย ด้านการค้นหาปัญหา และเหตุการณ์บาดเจ็บ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้สมุดบันทึกในการค้นหาปัญหา และเหตุการณ์บาดเจ็บ โดยมีการค้นหาปัญหาการบาดเจ็บ ด้วยวิธีการเฝ้าสังเกต และมีการดำเนินการสำรวจสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นประจำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้านมุ่งสร้างความปลอดภัย 6 ด้าน จากการศึกษาสังเกตได้ว่าหลายๆ โรงเรียนมีการดำเนินการสร้างความปลอดภัยด้านแผนฉุกเฉินในโรงเรียนอนุบาล โดยการทำให้แผนระบบรับ-ส่งต่อเด็กไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้เคียงและมีการแบ่งด้านย่อยออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการดำเนินการสร้างความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านระบบคุ้มครองเด็ก ด้านการเดินทางไปกลับ ด้านกิจกรรมการเรียนมีการ ส่งเสริมกิจกรรมความปลอดภัย ด้านหลักสูตรความปลอดภัย และด้านแผนฉุกเฉินในโรงเรียน ด้านมีนโยบาย แผน และกิจกรรมความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยภาพรวมโรงเรียนได้มีการกำหนด นโยบายและแผนความปลอดภัย การใช้สนามกีฬา และสนามเด็ก สำหรับความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่ามีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (ศุภร ณะภาณ และคณ, 2563) อีกทั้งกนกอร อุ่นสถานนท์ ได้ศึกษา การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร พบว่า

ด้านอาคารสถานที่ ในมาตรการป้องกันอุบัติเหตุนั้นต้องมีการตรวจสอบสภาพ อาคารให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีการแต่งตั้งบุคลากรในการดูแล อาคารและบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน มีการเชิญหน่วยงาน ภายนอกที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุจากอาคารสถานที่และการใช้ไฟฟ้าให้แก่บุคลากร ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย จัดให้มีป้ายหรือสัญลักษณ์เตือนในบริเวณที่จะเป็นอันตรายของสถานศึกษาตามบริเวณต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงแก่นักเรียนและบุคลากร การอบรมโครงการป้องกันอุบัติเหตุภายในโรงเรียน การทำป้ายเสนอแนะให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึก รมรงค์ให้ทุกคนในสถานศึกษาร่วมกันปฏิบัติให้เป็นวัฒนธรรมองค์กร ด้านการให้บริการความปลอดภัย จัดทำคู่มือการบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ในการบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ การบันทึกลงชื่อการยืม - คืน วัสดุ อุปกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิศึกษา การสำรวจและจัดทำข้อมูลแหล่งมั่วสุ่มและแหล่งอบายมุขรอบ ๆ สถานศึกษา (กนกอร อุ่สถานนท์, 2563)

ในด้านการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.56$) และการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนอนุบาลสวี(บ้านนาโพธิ์) ได้พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.64$) สอดคล้องกับ สุชีรา ไหวหวัง ศึกษาเรื่อง การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ใน 3 ด้าน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า จัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก รองลงมาการจัดการบริการความปลอดภัยในโรงเรียนมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก และการจัดการเรียนการสอนสวัสดิศึกษามีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง (สุชีรา ไหวหวัง , 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัย ควรมีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ทราบเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครองและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมและให้ความช่วยเหลือ การจัดให้มีบริการความปลอดภัยในโรงเรียน ควรจัดบริการให้ทั้งกิจกรรมความรู้และทักษะความสามารถ มีการฝึกซ้อมในช่วงเวลาที่เหมาะสม การจัดเตรียมและใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เนื่องจากผู้ปกครองมีความสนใจเกี่ยวกับการจัดมาตรการและบริการความปลอดภัยของโรงเรียน ทาง

โรงเรียนจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองได้ทราบเกี่ยวกับ มาตรการความปลอดภัยและกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้กับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร อุ่นสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. วารสารวไลน์อลงกรณ์ปริทัศน์, 10(2), 1-14.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชิษณุชา ชุนจง. (2563). การจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. วารสารสารศาสตร์, 5(2), 287-300.ข.
- ทิตินา แคมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุริยวิทยาสาน.
- เปมิกา ไทยชัยภูมิ. (2562). การพัฒนากรอบแนวคิดบทบาทครูในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยของเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 14(2), – 11.
- พรสมบัติ ศรีไสย. (2564). การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและเสถียรและ อบายมุข. เรียกใช้เมื่อ 13 กันยายน 2565 จาก <http://www.kkn3.go.th:81/images/ketsutjarit64/p1.pdf>
- มารุต พัฒผล. (2550). การพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการ วิจัยและ พัฒนาบทเรียน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนา กาญจนพันธุ์. (2563). การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์, 7(2), 1371 – 1386.
- ศุภร ณะภาณ และคน. (2563). การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดปทุมธานี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 21(1), 62-74.
- สุชีรา ใจหวัง . (2561). การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 15(28), 50-61.

ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภค
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*

FACTORS AFFECTING THE INTENTION TO PURCHASE INSURANCE
FOR CONSUMERS IN BANGKOK AND METROPOLITAN REGION

ไตรรัตน์ สานนิกรภาพ

Tirat Sannikornpap

ณัฐพล พันธุ์ภักดี

Nuttapon Punpugdee

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

Email: tirat.san@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลของการตัดสินใจเลือกซื้อประกันชีวิต 2. ปัจจัยแวดล้อมของการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 3. กระบวนการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 4. กระบวนการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมกับกระบวนการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรคือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ซื้อประกันชีวิต จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ผลจากการวิจัยผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 25 – 33 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพโสด มีรายได้ระหว่าง 15,001-30,000 บาท และประกอบอาชีพพนักงานเอกชน และให้ความสำคัญต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า สถานะทางการเงิน รองลงมาคือ ด้านบริการ ด้านความเกี่ยวข้องกับบริษัท ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ด้านความเกี่ยวข้องกับครอบครัว และด้านพฤติกรรม ตามลำดับ ผู้บริโภคให้ระดับความตั้งใจซื้อประกันชีวิตในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับตั้งใจมาก ผลการทดสอบ

* Received August 12, 2022; Revised October 6, 2022; Accepted November 23, 2022

สมมติฐานพบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต่างกัน ส่วนผู้บริโภคที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสภาพภาพสมรส ไม่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยแวดล้อม คือ ด้านพฤติกรรม ด้านบริการและด้านสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผล, ความตั้งใจซื้อ, ประกันชีวิต, ผู้บริโภค

Abstract

The objectives of this research article were to: 1. personal factors of consumers in Bangkok and vicinities of life insurance purchase decision, 2. environmental factors of consumers' intent to purchase life insurance in Bangkok and vicinities, 3. consumers' intention to purchase life insurance process in Bangkok and its vicinity is classified by personal factors, 4. the process of intending to purchase life insurance for consumers in Bangkok and its vicinity is classified by personal factors, 5. the relationship between environmental factors and the process of intending to purchase life insurance for consumers in Bangkok and its vicinities. This was explanatory research using a questionnaire as a tool to collect data. The population was 400 consumers in Bangkok and surrounding provinces who purchased life insurance. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics. The results of consumer research are mostly female, aged 25-33 years, with bachelor's degrees, single status, income between 15,001-30,000 baht and working as a private employee and giving importance to the overall purchase intention of life insurance at a high level when considering each aspect, namely financial status, followed by service, relationship with the company, and behavioral aspects, respectively. Product external environment in relation to family and sides respectively consumers' level of intent to buy life insurance in Bangkok and vicinities overall, it's at a very intentional level. When considering each aspect, it was found that it was at a high level of intention. The hypothesis testing results revealed that the gender consumer monthly income and different occupations have different intentions to purchase life insurance for consumers in Bangkok and its vicinities. The age consumer education level and

different marital status. They have the same intention to purchase life insurance for consumers in Bangkok and its vicinities. The statistical significance at the 0.05 level and the environmental factors were behavior, service, and external environment. It is a predictor that has an influence on the behavior of consumers in the Bangkok Metropolitan Region and the purchasing intention of life insurance.

Keywords: Factors affecting, purchase intention of, Life insurance, consumers

บทนำ

ธุรกิจประกันชีวิตจัดเป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมสำคัญของโลก ถือเป็นการเพิ่มความมั่นคงให้กับผู้ซื้อประกัน ช่วยแบ่งเบาภาระ และเพิ่มความมั่นใจในการใช้ชีวิต กล่าวคือ ระบบการประกันชีวิตเป็นเครื่องมือทางการเงินที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความเข้มแข็งมั่นคงให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมทั้งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ในอดีตการทำประกันชีวิตถือเป็นสิ่งไกลตัวสำหรับผู้บริโภค เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่จะรับ รวมถึงการมองข้ามความเสี่ยงในการดำรงชีวิต ทำให้ไม่มีความสนใจในการทำประกัน ประกอบกับบริษัทประกันหรือตัวแทนไม่สามารถเข้าถึงความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ธุรกิจประกันชีวิตในอดีตไม่เติบโตเท่าที่ควร กอปรกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและเข้าถึงมากขึ้น ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสนใจในเรื่องของการรักษาสุขภาพ การประกันชีวิต และตื่นตัวในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่มีราคาสูงขึ้น ผู้บริโภคจึงต้องการหลักประกัน และความมั่นคงในชีวิต จากการประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ที่ประกาศให้ธุรกิจประกันชีวิตได้รับการอนุโลมแนวทางการให้ความคุ้มครองการบริการรักษาพยาบาล อนุญาตผู้ป่วยเฉพาะกิจนอกสถานพยาบาล โรงพยาบาลสนาม (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.), 2565) และล่าสุดรวมถึงการอนุโลมให้ความคุ้มครองไปยัง Home Isolation และ Community Isolation ซึ่งเป็นไปตามคำสั่งนายทะเบียนที่ 43/2564 ของ คปภ. ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2564 ซึ่งเงื่อนไขจะเป็นไปตามที่แต่ละบริษัทประกันชีวิตกำหนด เพื่อให้แบบประกันชีวิตสามารถให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันภัยได้อย่างต่อเนื่อง แนวโน้มผู้บริโภคในการเลือกซื้อประกันชีวิตจึงปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทยธุรกิจประกันชีวิต มีจำนวน 25 บริษัทประกันชีวิต ดังนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อบริษัทประกันชีวิตที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย

รายชื่อบริษัทประกันชีวิตที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย	
(1) บมจ. กรุงเทพประกันชีวิต	(14) บมจ. เมืองไทยประกันชีวิต
(2) บมจ. กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต	(15) บมจ. แมนูไลฟ์ ประกันชีวิต(ประเทศไทย)
(3) บมจ. เจนเนอราลี่ ประกันชีวิต(ไทยแลนด์)	(16) บมจ. ไทยซัมซุงประกันชีวิต
(4) บมจ. ซับโบลีฟ แอสซัวร์รันซ์	(17) บมจ. สหประกันชีวิต
(5) บมจ. โตเกียวมารีนประกันชีวิต(ประเทศไทย)	(18) บมจ. อลิอันซ์ อยุธยา ประกันชีวิต
(6) บมจ. ทิพยประกันชีวิต	(19) บจ. เอไอเอ
(7) บมจ. ไทยประกันชีวิต	(20) บมจ. อาคเนย์ประกันชีวิต
(8) บมจ. ไทยริประกันชีวิต(ประกันภัยต่อ)	(21) บมจ. เอ็ม บี เคไลฟ์ ประกันชีวิต
(9) บมจ. ไทยพาณิชย์ประกันชีวิต	(22) บมจ. เอพิตับลิวดี้ ประกันชีวิต(มหาชน)จำกัด
(10) บมจ. ไทยสมุทรประกันชีวิต	(23) บมจ. แอ็ดวานซ์ไลฟ์ ประกันชีวิต
(11) บมจ. บางกอกสหประกันชีวิต	(24) บจ. ไอ เอ็นจี ประกันชีวิต
(12) บมจ. พรุเด็นเซียล ประกันชีวิต(ประเทศไทย)	(25) ธนาคารออมสิน GSB life
(13) บมจ. ฟิลลิปประกันชีวิต	

ที่มา: (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.), 2565).

ความสำคัญของการทำประกันชีวิตระยะยาว คือ ช่วยสร้างหลักประกัน ความมั่นคง และบรรเทาความเดือดร้อน อีกทั้งยังเป็นการทดแทนความเสียหายที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นมรดกไว้ให้บุตรหลาน และเป็น การออมในระยะยาว ทิศทางและแนวโน้มเบี้ยประกันชีวิตของธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย มีอัตรา การเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2562 – 2564 ที่มีเบี้ยประกันภัยต่อกรรมธรรม์สูงมากที่สุดเฉลี่ย 246,000 บาทต่อกรรมธรรม์ เมื่อเทียบกับประกันแบบดั้งเดิม ตลอดชีพ และสะสมทรัพย์ เฉลี่ย 37,000 บาท ต่อกรรมธรรม์ บทบาทของธุรกิจประกันชีวิตจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประชากรไทยในปัจจุบัน ได้แก่ การมีชีวิตที่ดี มีสุขภาพแข็งแรง มีอาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ และจะต้องมีความมั่นคงทางการเงิน เพื่อใช้ในชว่บั้นปลายของชีวิตที่มีคุณภาพอย่างที่ดี เพราะฉะนั้นการทำประกันชีวิตเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างแผนโครงการเกษียณอายุ คຸ້ມครองรายได้ตลอดจนช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันขึ้น ทั้งยังเป็นการวางแผนภาษีได้อีกทางหนึ่ง (ณัฐยา ภัทรกิจจานุรักษ์, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อศึกษาปัจจัยบริษัทประกันในด้านมีชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ การคำนวณเบี้ยประกันและทุนประกันได้ถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว พนักงานหรือตัวแทนมีความสามารถ ในการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือได้ดี ความสะดวกในการซื้อประกันหรือชำระเบี้ยประกัน และพนักงานหรือตัวแทนมีความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ มี

ความสัมพันธ์กับการเลือกซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจประกันชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลของการตัดสินใจเลือกซื้อประกันชีวิต
2. เพื่อวัดปัจจัยแวดล้อมของการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อวัดกระบวนการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
4. เพื่อศึกษากระบวนการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมกับกระบวนการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เคยซื้อประกันชีวิต และมีที่พักอยู่ในบริเวณเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมี ทะเบียนบ้านอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งไม่ทราบจำนวน

กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เคยซื้อประกันชีวิต โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชาชนที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เคยซื้อประกันชีวิตซึ่งไม่ทราบจำนวน การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane โดยกำหนดค่าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ทั้งนี้ จึงต้องการแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่าง ซึ่งจะใช้แบบตัวอย่างจำนวน 400 ราย เพื่อป้องกันความผิดพลาด ในการวิเคราะห์ในการค้นคว้าในครั้งนี้ (Yamane, Taro., 1973)

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการสุ่มตัวอย่างจะใช้แบบสอบถามในการเลือกเก็บกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด โดยการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิควิธีอาศัยความสะดวก (Convenience Sampling) โดยให้พนักงานขาย ส่งแบบสอบถามออนไลน์เพื่อเก็บตัวอย่างให้กับที่ซื้อประกันชีวิตแบบต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างมากในการวิจัยมี 5 ประเภท ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมินการปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ชุด ต่อ 1 ท่าน โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเองโดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามในลักษณะปลายปิด (Close – End Questionnaire) โดยผู้ตอบจะต้องเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น มีรายละเอียดคำถาม จำนวน 6 ข้อ ประกอบไปด้วยคำถามที่เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพภาพสมรส รายได้ ต่อเดือน และอาชีพ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ สถานะทางการเงิน (Financial-related antecedents) พฤติกรรม (Behavioral-related antecedents) ความเกี่ยวข้องกับครอบครัว (Family-related antecedents) ความเกี่ยวข้องกับบริษัท (Company-related antecedents) ผลผลิตภัณฑ์ (Product-related antecedents) บริการ (Service-related antecedents) และสภาพแวดล้อมภายนอก (Macroenvironment-related antecedents) โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดของ Bhatia et al. ลักษณะของแบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ลงในช่องที่ตรงกับระดับความสำคัญ มีจำนวน 36 ข้อ (Bhatia, S., et al., 2021)

ส่วนที่ 3 คำถามที่เกี่ยวกับความตั้งใจในการซื้อประกันชีวิต ลักษณะของแบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเป็นไปได้ มีจำนวน 5 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามส่วนนี้ผู้ตอบจะต้องเลือกตอบตามประสบการณ์ของตนเอง เพียงข้อเดียวเท่านั้นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ Likert Scale (Likert, Rensis., 1987)

ส่วนที่ 4 เป็นการความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ลักษณะของแบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบปลายเปิด (Open-End Questions) ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนการสร้างและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ค้นคว้าอิสระดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า และพัฒนาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูล กระทำโดยการทบทวน วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร ข้อความทางวิชาการ เว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านของปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้ซื้อในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางในการจัดทำ แบบสอบถามให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา และวัตถุประสงค์

2. สร้างแบบสอบถามโดยอาศัยกรอบแนวความคิดจากการทบทวน วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานศึกษาค้นคว้า

3. จัดทำแบบสอบถาม และพิมพ์ฉบับร่างนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของภาษา และขอคำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้พิจารณาความเชื่อมั่นในการออกแบบสอบถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์

4. ทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) เป็นการนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบว่าคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถามสามารถสื่อความหมายได้ตามวัตถุประสงค์ ที่ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้หรือไม่ และนำมาทดสอบความน่าเชื่อถือในทางสถิติ หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์มีค่ามากกว่าค่ามาตรฐานต่ำสุดที่ 0.70 ที่แนะนำสำหรับการวิจัยพื้นฐาน (Davis, F. B., 1964) ; (Nunnally, J. C., 1968) ; (Perry, C. et al., 2004) การมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ แสดงว่า เครื่องมือสามารถให้ผลการวัดที่สม่ำเสมอคงที่

5. นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจสอบและค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์แล้ว ไปเก็บข้อมูลกับ กลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากทั้งข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลในการสำรวจโดยการออกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างได้ดำเนินการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 400 ชุด ที่ครบถ้วนสมบูรณ์

1. กำหนดเป้าหมายกลุ่มตัวอย่าง เป็นประชาชนที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เคยซื้อประกันชีวิตจำนวน 400 ตัวอย่าง

2. กำหนดวิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยให้พนักงานขายประกัน ส่งแบบฟอร์มออนไลน์ ส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ผ่านช่องทางไลน์ คิวอาร์โค้ด เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จำนวน 400 ราย

3. การเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง คือจะต้องเคยซื้อประกันชีวิตแล้วเท่านั้น จนได้ข้อมูลกลับมาเป็นจำนวน 400 ราย

4. การเก็บข้อมูลจริง เป็นช่วงเวลาเดือนมิถุนายน พ.ศ.2565

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด จะประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงสถิติ โดยการนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาดำเนินการดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้ศึกษาค้นคว้า ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ในการตอบแบบสอบถาม โดยการแยกข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ออกไป
2. การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์แล้วมาลงรหัสที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อนำไปประมวลผลข้อมูล
3. การประมวลผลข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้ลงรหัสไว้แล้วมาบันทึกในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อประมวลผลข้อมูลออกมา
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลของการตัดสินใจเลือกซื้อประกันชีวิต

ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 368 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.0 มีอายุ 25 – 33 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.8 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 79.3 สถานภาพโสด จำนวน 206 คน คิดเป็น ร้อยละ 51.5 มีรายได้ระหว่าง 15,001-30,000 บาท จำนวน 225คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 92.5

2. ปัจจัยแวดล้อมของการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีทั้งหมด 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านสถานที่ ด้านบุคคล ด้านการบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ แล้วนำวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏในตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.79	.367	มาก	1
2. ด้านราคา	3.76	.363	มาก	2
3. ด้านส่งเสริมการตลาด	3.58	.368	มาก	3
4. ด้านสถานที่	3.45	.290	มาก	4
5. ด้านบุคคล	3.27	.266	ปานกลาง	7
6. ด้านการบริการ	3.42	.401	มาก	5
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.33	.360	ปานกลาง	6
ภาพรวม	3.47	.244	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิต โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมา คือ ด้านราคา ($\bar{X} = 3.76$) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.58$) ด้านสถานที่ ($\bar{X} = 3.45$) ด้านการบริการ ($\bar{X} = 3.42$) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 3.33$) ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ด้านบุคคล ($\bar{X} = 3.27$)

3. กระบวนการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิเคราะห์ความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากการศึกษาความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีทั้งหมด 3 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะคดีด้านของบุคคลอื่น ปัจจัยสถานการณ์ที่คาดคะเนไว้ และปัจจัยสถานการณ์ด้านที่ไม่ได้คาดคะเนไว้ แล้วนำวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏในตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในภาพรวม

	ความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1.	ทัศนคติของบุคคลอื่น	3.50	.343	มาก	1
2.	ปัจจัยสถานการณ์ที่คาดคะเนไว้	3.48	.282	มาก	2
3.	ปัจจัยสถานการณ์ด้านที่ไม่ได้คาดคะเนไว้	3.43	.392	มาก	3
	ภาพรวม	3.52	.345	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิต โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ทัศนคติด้านของบุคคลอื่น ($\bar{X}=3.48$) รองลงมา คือ ปัจจัยสถานการณ์ที่คาดคะเนไว้ ($\bar{X}= 3.48$) และปัจจัยสถานการณ์ด้านที่ไม่ได้คาดคะเนไว้ ($\bar{X}=3.43$)

4. กระบวนการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้บริโภคที่มีเพศ รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต่างกัน ส่วนผู้บริโภคที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสภาพภาพสมรสต่างกัน มีความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไม่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมกับกระบวนการตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ปัจจัยแวดล้อม คือ พฤติกรรม (Behavioral-related antecedents) บริการ (Service-related antecedents) และสภาพแวดล้อมภายนอก (Macroenvironment-related antecedents) เป็น ตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่ากับร้อยละ 70.40 ส่วนตัวแปรที่เหลือคือ สถานะทางการเงิน (Financial-related antecedents) ความเกี่ยวข้องกับครอบครัว (Family-related antecedents) ความเกี่ยวข้องกับบริษัท (Company-related antecedents) และผลิตภัณฑ์ (Product-related antecedents) ไม่มีอิทธิพลกับ ความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ ด้านผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพาวัลย์ อิมรสที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต อาจเป็นเพราะว่าการเลือกซื้อประกันชีวิต ผู้บริโภคย่อมเลือกรูปแบบประกันที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของตนเอง และครอบครัวในการเลือกตัดสินใจซื้อ (ทิพาวัลย์ อิมรส, 2562)

ความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ ทศนคติของบุคคลอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรณาภา ลาวงค์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตระยะยาวของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า มีทัศนคติที่ดีต่อบริษัทประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก และมีความไว้วางใจ ในการทำประกันชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง (นิรณาภา ลาวงค์, 2555)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรณาภา ลาวงค์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตระยะยาวของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการเลือกซื้อประกันชีวิตระยะยาว (นิรณาภา ลาวงค์, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการศึกษาถึงประกันชีวิตที่อยู่ในความต้องการของผู้บริโภค เพื่อประกอบการวางแผนทางการเงินของตนเองและครอบครัว โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ธุรกิจประกันชีวิตควรออกแบบกรมธรรม์ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และธุรกิจประกันชีวิตควรที่จะสร้างประสบการณ์ที่ดีในการซื้อผลิตภัณฑ์ ประกันชีวิตให้กับผู้ที่ไม่เคยซื้อประกันชีวิตมาก่อน เช่น การเพิ่มความหลากหลายในตัวผลิตภัณฑ์หรือกรมธรรม์ให้มีความหลากหลายประเภท เพื่อตอบสนองความต้องการได้ รวมทั้งพัฒนาหรือปรับปรุงให้มีขั้นตอนหรือ กระบวนการในการทำประกันชีวิตที่ง่าย ไม่ยุ่งยาก สะดวกรวดเร็วขึ้น มีช่องทางในการชำระเงินค่าเบี้ย ประกันชีวิตหลายช่องทาง

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐยา ภัทรกิจจานุรักษ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทิพวัลย์ อิมรส. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด . มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิรณาภา ลาวงค์. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อประกันชีวิตระยะยาวของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.). (2565). รายชื่อบริษัทประกันชีวิตที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สมาคมประกันชีวิตไทย.
- Bhatia, S., et al. (2021). Quantitative spatial and temporal assessment of regulatory element activity in zebrafish. Retrieved June 15, 2022, from <https://elifesciences.org/articles/65601>
- Davis, F. B. (1964). Educational Measurements and Their Interpretation. California: Weds Worth.
- Likert, Rensis. (1987). The Method of Constructing and Attitude Scale. New York: Wiley & Son.
- Nunnally, J. C. (1968). Test and Measurement. New York: McGraw Hill.
- Perry, C. et al. (2004). Emotional intelligence and teaching situations: Development of a new measure. Issues in Educational Research, 14(1), 29-43.
- Yamane, Taro. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rdEd. New York: Harper and Row Publications.

บทความวิจัย

ถอดบทเรียนการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร
: กรณีศึกษา พื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี*

LESSON LEARNED OF USING THE VETIVER GRASS TO SOLVE HARD
AND COMPACT SOIL FOR AGRICULTURE: CASE STUDY OF VILLAGES
AROUND THE HUAYSAICENTER, CHA-AM DISTRICT, PHETCHABURI

วิศรุต วิเชียร

Wisaruta Wichian

อุ้นเรื่อน เล็กน้อย

Unruan Leknoi

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University, Thailand

E-mail: 6382027720@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ถอดบทเรียนและเสนอแนวทางในการรณรงค์ส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร : กรณีศึกษา พื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ และเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินเพชรบุรี 2) เครือข่ายคนรักหญ้าแฝก และ 3) เกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมการใช้หญ้าแฝก สํารวจพื้นที่และศึกษาการใช้หญ้าแฝก วิเคราะห์ผลด้วยทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงตามกรอบการวิจัยเชิงย่อนรอยใน 3 มิติ คือ บทบาทและกลยุทธ์การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อน และผลระยะสั้นที่นำไปสู่ความสำเร็จของพื้นที่ ผลวิจัยพบว่า ผลสำเร็จของพื้นที่เกิดจากการมีบทบาทผู้นำที่ชัดเจนของหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการขยายผลการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกและการทำเกษตรที่ถูกวิธีให้เกษตรกรตระหนักว่าหญ้าแฝกสามารถฟื้นฟูดินดานเพื่อทำการเกษตรได้อย่างยั่งยืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินกลยุทธ์โดยอาศัยความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายในด้านการรวมกลุ่มให้ความรู้, การสนับสนุนทรัพยากร

* Received September 29, 2022; Revised October 10, 2022; Accepted October 28, 2022

และการกำกับดูแล ส่งผลให้เกษตรกรเกิดการยอมรับการใช้หญ้าแฝก สามารถพัฒนาเป็นเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ ดินดานได้รับการฟื้นฟู เกิดผลสำเร็จระยะยาวและมีแนวโน้มเกิดการทำการเกษตรที่ยั่งยืน พบปัจจัยความสำเร็จการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร คือ 1) บทบาทผู้นำและกลยุทธ์การดำเนินงานที่ชัดเจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) การยอมรับการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกของกลุ่มเกษตรกร

คำสำคัญ: การถอดบทเรียน, การรณรงค์ส่งเสริมการใช้หญ้าแฝก, ปัญหาดินดาน, การเกษตร

Abstract

The objectives of this research article were to Conduct lesson learned and Suggest guidelines the Campaign to promote the Utilization of Vetiver Grass to solve Hard and Compact Soil for Agriculture: Case study of Villages around the HuaySai Center, Cha-am District, Phetchaburi Province. For the Research Tools, used the Qualitative Research by In-depth Interviews the 3 groups of Key Informants, i.e., 1) Staff from HuaySai Center and Land Development Department branch Phetchaburi 2) The Network of Vetiver Grass Conservation and 3) The agriculturist who was encouraged to use the Vetiver Grass. For the operation, surveyed the agriculture area and study how about this area used the Vetiver Grass. Then, analyzed the achievement of this area according to the Theory of Change in form Expost facto research in 3 issues, i.e., Leadership Roles and Operational Strategies of Related agencies, Enabling and Obstacles factors to use the Vetiver Grass and Short-term achievement that led to Success of this area. The findings revealed that this achievements area had Leadership Roles of Related agencies to provide the knowledge about the Utilization of the Vetiver Grass and the proper Agriculture methods for the Agriculturist to realize that the Vetiver Grass can created the Sustainable Agriculture. In addition, Related agencies implemented the good strategies with the network cooperation, i.e., Participated in bundling for training, supported many resources and continuous monitored. As a result, the Agriculturist was accepted this way and can be the Model of Agriculturist. Finally, Hard and Compact Soil have been restored, this area has long-term success and tendency to Sustainable Agriculture. However, discovered the key factors of success found in the using the Vetiver Grass to solve Hard and Compact Soil for Agriculture included 1) Leadership Roles and Good

Strategies of Related agencies and 2) Acceptance of the Utilization of Vetiver Grass among Agriculturist.

Keywords: Lesson Learned, Campaign to promote the Utilization of Vetiver Grass, Hard and Compact Soil problem, Agriculture

บทนำ

ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งเกษตรกรรมเนื่องจากมีพื้นที่ลุ่มน้ำที่เอื้อต่อการทำการเกษตร ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก (กิตติศักดิ์ ทองมีทิพย์, 2564) ซึ่งข้อมูลจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในปีพ.ศ. 2563 ระบุว่ามีเกษตรกร 8,094,954 ครัวเรือน จากประชากรทั้งหมด 21,326,000 ครัวเรือน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563) แต่กลับเผชิญปัญหาทรัพยากรดินที่เสื่อมโทรมอันเกิดจาก 1) ปัญหาทางกายภาพดั้งเดิม และ 2) ปัญหาจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การใช้ที่ดินโดยขาดการบำรุงรักษา (กรมพัฒนาที่ดิน, 2560) ซึ่งส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตรและสร้างปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหารตามมา ดินจึงมีความสำคัญโดยเฉพาะในเขตรบบเศรษฐกิจที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก

“ดินดาน” เป็นปัญหาที่สำคัญเนื่องจากพืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้ ข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ระบุว่าประเทศไทยมีโอกาสเกิดชั้นดินถึง 27,672,394 ไร่ ครอบคลุม 52 จังหวัดทั่วประเทศ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2560) จึงมีการฟื้นฟูด้วยวิธีไถทำลายดินดาน (subsoiling) แต่การบดทับซ้ำ ๆ สามารถสร้างชั้นดินดานกลับมาได้ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2560) ดังนั้นทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยจึงเลือกใช้วิธีการทางพืช (Vegetative control) คือ หญ้าแฝก ซึ่งมีระบบรากที่ลึกและเจาะทำลายชั้นดินดานได้ ถือเป็นทางเลือกที่เรียบง่ายแต่มีประสิทธิภาพ เข้าถึงได้ง่ายและสำคัญต่อระบบนิเวศน์ (Nihal Gujre et al., 2021)

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ถูกก่อตั้งขึ้นจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อสาธิตการฟื้นฟูดินดานด้วยหญ้าแฝกภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริในด้านการศึกษาวิจัย การจัดการองค์ความรู้ การส่งเสริม และการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้แก่หมู่บ้านเป้าหมายในการขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยี 4 ตำบล คือ ตำบลสามพระยา ตำบลห้วยทรายเหนือ ตำบลชะอำ และตำบลไร่ใหม่พัฒนา ซึ่งเป็นพื้นที่แรกที่จะได้รับประโยชน์จากการดำเนินงาน มีผลการดำเนินงานในโครงการขยายผลการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกที่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถเป็นแนวปฏิบัติเพื่อการประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้ (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2562)

จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการค้นหาแนวปฏิบัติการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร ซึ่งให้ข้อค้นพบในมิติสังคมศาสตร์ที่สำคัญและให้ประโยชน์ได้มากกว่าข้อเท็จจริงในมิติวิทยาศาสตร์ เช่น หากเกษตรกรไม่ทราบการใช้หญ้าแฝกที่ถูกวิธี ประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นแม้ว่าหญ้าแฝกจะมีคุณสมบัติที่ดีก็ตาม อีกทั้งแนวทางการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ประสบผลสำเร็จ จึงควรทำการศึกษาเพื่อสร้างประโยชน์ในด้านการจัดทำฐานข้อมูลหญ้าแฝกเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวปฏิบัติการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร : กรณีศึกษา พื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อถอดบทเรียนแนวปฏิบัติของพื้นที่ และสังเคราะห์เป็นแนวทางในการรณรงค์ส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานให้ชุมชนเกษตรกรรมอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับการศึกษาสามารถส่งเสริมการทำเกษตรกรรมที่ยั่งยืน (Sustainable Agriculture) และแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรดินที่เสื่อมโทรมที่ดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนวทางในการรณรงค์ส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร : กรณีศึกษา พื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย 1 ปี
2. ประชากร ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐที่ขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝก 2) ภาศึเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 3) เกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมการใช้หญ้าแฝก คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive random) ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐที่ขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝก ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ 3 ท่าน และเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินเพชรบุรี 1 ท่าน กำหนดเกณฑ์คัดเลือก คือ เจ้าหน้าที่องค์กรบริหารงานภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และทราบข้อมูลการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานในพื้นที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กำหนดเกณฑ์คัดออก คือ เจ้าหน้าที่ใหม่ผู้ที่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานในช่วงอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้ที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจนเพียงพอและตอบคำถามไม่ได้มากกว่าร้อยละ 50 2) ภาศึเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง คือ เครือข่ายคนรักแฝกในอำเภอชะอำ 3

ท่าน กำหนดเกณฑ์คัดเข้า คือ สมาชิกกลุ่มที่มีส่วนสนับสนุนการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานในพื้นที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กำหนดเกณฑ์คัดออก คือ สมาชิกใหม่ที่ไม่มีความรู้เรื่องการใช้หญ้าแฝกในอดีต ผู้ที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจนเพียงพอและตอบคำถามไม่ได้มากกว่าร้อยละ 50 3) เกษตรกรโดยรอบศูนย์ศึกษากาพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 8 ท่าน กำหนดเกณฑ์คัดเข้า คือ เกษตรกรที่ใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานได้อย่างประสบความสำเร็จและใช้มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน กำหนดเกณฑ์คัดออก คือ เกษตรใหม่ที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกและไม่มีการนำหญ้าแฝกไปใช้เพื่อแก้ปัญหาดินดานในพื้นที่

3. เครื่องที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (คำถามปลายเปิด) ร่วมกับการสังเกตและการบันทึกเสียง โดยดำเนินการวิจัยบนพื้นฐานของหลักจริยธรรมการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) สำรวจพื้นที่ทำการเกษตรของกลุ่มเกษตรกร 2) ศึกษาวิธีการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานของกลุ่มเกษตรกร 3) ศึกษาบทบาทและแนวทางในการขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลจากแนวปฏิบัติของพื้นที่มาทำการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) ในรูปแบบการวิจัยเชิงย้อนรอย (Expost facto research) ใน 3 มิติ คือ 1) บทบาทและกลยุทธ์การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) ปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝก และ 3) ผลจากการปฏิบัติระยะสั้นที่นำไปสู่ความสำเร็จระยะยาวของพื้นที่

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ผลการถอดบทเรียนและเสนอแนวทางในการรณรงค์ส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร : กรณีศึกษา พื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษากาพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ได้ข้อค้นพบใน 4 ประเด็น ดังนี้

1. รูปแบบการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกพื้นฟูดินดานเพื่อการปลูกพืชตามแนวพระราชดำริของศูนย์ศึกษากาพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษากาพัฒนาห้วยทรายฯ ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อขยายผลการใช้หญ้าแฝกพื้นฟูดินดานและการทำการเกษตรที่ถูกวิธีให้แก่เกษตรกรโดยรอบศูนย์ฯและประชาชนที่ประสบปัญหาทรัพยากรดินเสื่อมโทรมในพื้นที่

1.1 ที่มาของการจัดตั้งศูนย์ศึกษากาพัฒนาห้วยทรายฯ

แต่เดิมเป็นผืนป่าอุดมสมบูรณ์แต่ถูกทำลายลงเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและประชาชนทำการเกษตรที่ผิดวิธี ส่งผลให้ดินในพื้นที่ไม่สามารถเพาะปลูกพืชได้ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมี

พระราชดำริให้พัฒนาพื้นที่เป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงถ่ายทอดวิธีการใช้หญ้าแฝกเพื่อฟื้นฟูดินหลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานขยายผล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ที่กล่าวว่า

“ปัญหาดินดานมีหมด แต่ที่จะปรับปรุงได้ก็คือศูนย์ห้วยทรายเพราะเห็นแล้วว่ามันเป็นดินและเป็นพื้นที่ที่ทรัพยากรส่วนใหญ่ส่วนพระมหากษัตริย์ เราต้องศึกษาว่าหญ้าแฝกปรับปรุงดินได้ไหมตามแนวพระราชดำริที่พระองค์ท่านให้มา เพราะตอนแรกชาวบ้านเขายังไม่รู้ว่าจะต้องปรับปรุงอย่างไร” (เสนห์ อ่วมทอง, 2565)

1.2 กลยุทธ์การขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกเพื่อฟื้นฟูดินดานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ขยายผลการใช้หญ้าแฝกให้แก่เกษตรกรผ่านความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ 1) เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ 2) เจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินเพชรบุรี และ 3) สมาชิกเครือข่ายคนรักแฝกในอำเภอชะอำ ดำเนินยุทธศาสตร์ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การศึกษาวิจัยทดลองตามแนวพระราชดำริ 2) ยุทธศาสตร์การขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยีหญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ 3) ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ และ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ สอดคล้องกับข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานพัฒนาที่ดิน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ที่กล่าวไว้ว่า

“มีการนำแผนแม่บทของสำนักงานกปร. มาใช้ ส่วนใหญ่จะทำ 2 แบบ แบบที่ 1 คือ เขามาหาเพราะพืชไม้โต ขอกการสนับสนุนหญ้าแฝก ส่วนแบบที่ 2 คือ เวลาออกหมู่บ้านก็ให้คำแนะนำว่าสมควรปลูกแฝก นอกจากนี้ก็มีการปลูกปล้ำเกษตรกรตัวอย่างของการใช้หญ้าแฝก คือ เกษตรกรที่ใช้หญ้าแฝกแล้วเห็นผลสำเร็จสามารถเป็นตัวอย่าง ให้คำแนะนำได้ ให้เรื่องผลดีผลเสียได้” (รุ่งฤดี มีเงิน, 2565)

1.3 ลักษณะการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกฟื้นฟูดินดานภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ พัฒนาพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็น “แปลงศึกษาทดลองสาธิตการใช้หญ้าแฝกในการปรับปรุงดินที่แข็งเป็นดานเพื่อการปลูกพืชตามแนวพระราชดำริ” เพื่อสาธิตการใช้หญ้าแฝกฟื้นฟูดินดานร่วมกับการปลูกพืช โดยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้ามาศึกษา สอดคล้องกับข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานขยายผล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ที่กล่าวไว้ว่า

“ศูนย์ห้วยทรายเมื่อฝนตกลงมาจะพัดพาหน้าดินลงไปด้วยจึงเห็นชั้นดานที่ฝังตัวอยู่ในหลวงรัชกาลที่ 9 มีพระราชดำริให้เริ่มใช้พื้นที่เป็นแหล่งนำร่องทำการทดลองปลูกหญ้าแฝก เราจะสาธิตเกี่ยวกับลักษณะของดิน การทำงานของหญ้าแฝก และวิธีที่ปลูกร่วมกับพันธุ์ไม้

ให้ข้อมูลกับคนที่เข้ามาดู เพราะเกษตรกรอาจจะยังไม่เข้าใจว่าปลูกร่วมกับพืชมั้ยเราต้องทำอย่างไร” (เสนห์ อ่วมทอง, 2565)

1.3.1 วิธีการปรับสภาพดินสำหรับการปลูกพืชในพื้นที่ดินดาน

การปรับสภาพดินดานก่อนปลูกหญ้าแฝก ทำได้โดยเจาะให้เป็นหลุม และนำดินดีหรือซากพืชมาใส่แล้วจึงนำหญ้าแฝกลงปลูก ดูแลจนกระทั่งรากของหญ้าแฝกแข็งแรงสามารถเจาะทะลุดินดานได้ สอดคล้องกับข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานงานขยายผล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ที่กล่าวไว้ว่า

“เริ่มแรกเราต้องทำการสกัดดินดานก่อนด้วยเครื่องมือ ใส่ดินดี ใส่ปุ๋ย ลงไป สร้างของดีเพื่อแก้ของเลวก่อน อย่าหวังเอาदानนี้มาใช้เพราะदानนี้ไม่มีธาตุอาหาร” (เสนห์ อ่วมทอง, 2565)

1.3.2 วิธีการปลูกหญ้าแฝกเพื่อฟื้นฟูสภาพดินดานร่วมกับการปลูกพืช

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรที่ทรงพระราชทานรูปแบบการปลูกหญ้าแฝก 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) พื้นที่ลาดเอียง ปลูกเป็นรูปครึ่งวงกลมหงายเพื่อรับหน้าดินดีที่อาจไหลไปกับน้ำ ห่างจากโคนต้น 50 เซนติเมตร 2) พื้นที่ราบให้ปลูกล้อมเป็นรูปวงกลม ห่างจากโคนต้นประมาณ 1-2 เมตร สอดคล้องกับข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานงานขยายผล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ที่กล่าวไว้ว่า

“ศูนย์ห้วยทรายจะสืบทอดแนวพระราชดำริ แบบแรกปลูกแบบครึ่งวงกลม ห่างประมาณ 50 เซนติเมตร แบบที่สองปลูกในลักษณะวงกลมห่างประมาณ 1.50 - 2 เมตร หลัก ๆ ของดินดานจะเป็นเท่านี้” (เสนห์ อ่วมทอง, 2565)

1.4 การรวมกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกฟื้นฟูดินดานเพื่อทำการเกษตร

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ มีกลไกการรวมกลุ่มจากกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้หญ้าแฝกฟื้นฟูดินดานให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง คือ เจ้าหน้าที่จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ และเกษตรกรตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายคนรักหญ้าแฝก เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรให้สูงขึ้น และสร้างแนวโน้มการขยายตัวของเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่

2. ลักษณะการทำเกษตรร่วมกับการใช้หญ้าแฝกของกลุ่มเกษตรกรโดยรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ลักษณะการทำเกษตรของเกษตรกรโดยรอบศูนย์ฯ มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ยุคเริ่มต้นการทำเกษตรของเกษตรกรโดยรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนา

ห้วยทรายฯ

ลักษณะการทำเกษตรในอดีตของเกษตรกรโดยรอบศูนย์ฯ คล้ายคลึงกันใน 2 ประเด็น คือ 1) เนื้อดินลึกและเหนียว การระบายน้ำต่ำจึงเกิดชั้นดานได้ง่ายโดยเฉพาะในชุดดิน หุบกะพง 2) ปลุกพืชทนแล้งเป็นหลักโดยเฉพาะสับปะรด มีการใช้สารเคมี ทำให้ดินแห้งและแข็งจนไม่สามารถเพาะปลูกพืชได้ ดังที่เกษตรกรชายที่มีการปลูกหญ้าแฝกมาแล้วกว่า 30 ปี ในตำบลชะอำ กล่าวไว้ว่า

“ดินดานมันมีตั้งแต่เริ่มเลย เมื่อก่อนปลูกอะไรก็ตาย คนเดินผ่านหน้าบ้านเขาก็บอกว่าปลูกไผ่มันไม่ได้กินหรอก เขาว่าสารเคมีมันไวกว่า เขาชอบสารเคมีกันมากกว่า” (ชาลี น้อยสะอาด, 2565)

2.2 จุดเปลี่ยนผ่านการทำเกษตรร่วมกับการใช้หญ้าแฝกของกลุ่มเกษตรกร

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ร่วมกับเกษตรกรตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายอนุรักษ์แฝกทำการถ่ายทอดรูปแบบการใช้หญ้าแฝก ส่งผลให้เกษตรกรเริ่มหันมาปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ทำการเกษตรของตน ดังที่เกษตรกรหญิงในตำบลชะอำ ที่มีการปลูกหญ้าแฝกมาแล้วกว่า 20 ปี กล่าวไว้ว่า

“ตอนแรกไม่รู้หรอกว่ามันมีประโยชน์ แล้วไปอบรม ห้วยทรายมีส่วนให้เราตัดสินใจ ฟ้าดูมาหมดเลย ห้วยทรายก็ดู ลุงเขียนก็ดูเพราะเขาเป็นเกษตรกรตัวจริง แล้วก็เอาที่เราไปเห็นมาประยุกต์ในไร่นาของเรา ปรากฏว่าดินตรงดานที่มันแข็งเป็นหิน มันร่วนเป็นเม็ดเหมือนเม็ดทราย ก็เลยปลูกผักได้ จากเดิมปลูกไม่ได้มาเป็น 10 ปี” (ศุภรวิดี สุขบรรเทิง, 2565)

2.3 การทำเกษตรร่วมกับการใช้หญ้าแฝกในปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรมีการปลูกหญ้าแฝกร่วมกับการทำการเกษตรใน 3 ลักษณะ คือ 1) การปลูกพืชร่วมกับการปลูกหญ้าแฝก 2) การปลูกเพื่อปรับปรุงและฟื้นฟูดินดานก่อนทำการเกษตร 3) การปลูกตามแนวของพื้นที่ทำการเกษตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 การปลูกพืชร่วมกับการปลูกหญ้าแฝก

เกษตรกรที่ปลูกไม้ผลขนาดใหญ่จะทำการปลูกหญ้าแฝกบริเวณโคนต้นเพื่อให้รากของต้นไม้อาศัยสารอาหารจากรากหญ้าแฝกได้ ดังที่เกษตรกรตัวอย่างดีเด่นในตำบลชะอำ ที่มีการปลูกหญ้าแฝกมาแล้ว 24 ปี กล่าวไว้ว่า

“ปลูกล้อมมะม่วงก็ต้อง 1 เมตร เป็นวงกลม เพราะดินที่นี้ต้นไม้ไม่สามารถที่จะเดินรากไปหาอาหารมาได้ ต้องใช้ตัวช่วยให้ต้นไม้อาศัยจากรากของแฝก” (เขียน สร้อยสม, 2565)

2.3.2 การปลูกเพื่อปรับปรุงและฟื้นฟูดินดานก่อนทำการเกษตร

เกษตรกรทราบว่าพืชไม่สามารถที่จะเจริญเติบโตได้ จึงหันมาฟื้นฟูดินดานด้วยหญ้าแฝกในระยะแรก จากนั้นย้ายหญ้าแฝกออกแล้วปลูกพืชเป็นลำดับถัดไป ดังที่เกษตรกรชายในตำบลห้วยทรายเหนือ ที่มีการปลูกหญ้าแฝกมาแล้วกว่า 40 ปี กล่าวไว้ว่า

“พื้นที่นี้ดินแข็งแบบดินดาน ต้องปลูกหญ้าแฝกก่อน เวลาหญ้าแฝกตายดินที่กอแฝกมันก็จะร่วนซุยเป็นโพรง ปลูกของแล้วจะงาม” (จรรุญ นวลพลอย, 2565)

2.3.3 การปลูกตามแนวของพื้นที่ทำการเกษตร

เกษตรกรปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวยาวเพื่อรักษาความชื้นในดิน ปลูกรอบสระน้ำเพื่อป้องกันตะกอนดินไหลลงน้ำ ดังที่เกษตรกรหญิงในตำบลชะอำที่ปลูกหญ้าแฝกมาแล้วกว่า 20 ปี กล่าวไว้ว่า

“พี่เอาดำนกันสระมาทำขอบสระ คิดว่าอัดดินดานแล้วดินจะไม่สไลด์ พอเจอฝนมันก็สไลด์ แต่พอลองปลูกหญ้าแฝกรอบขอบสระมันก็ไม่สไลด์อีกเลย อย่างในสวนปลูกเป็นแนว เป็นแถวตรงเลย 1 2 3” (ศุภธวดี สุขบรรเทิง, 2565)

3. บทเรียนการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตรของหมู่บ้านโดยรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ถอดบทเรียนการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตรของหมู่บ้านโดยรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ วิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) ในรูปแบบการวิจัยเชิงย้อนรอย (Expost facto research) ได้ข้อค้นพบดังนี้

3.1 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้มีการใช้หญ้าแฝกฟื้นฟูดินดานในพื้นที่ได้อย่างประสบผลสำเร็จและต่อเนื่อง โดยได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1 การได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านนโยบายและเทคนิค

กลุ่มเกษตรกรได้รับการช่วยเหลือจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ และเกษตรกรตัวอย่างสมาชิกของเครือข่ายคนรักษ์แฝก ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการปลูกหญ้าแฝกจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังที่เกษตรกรหญิงในตำบลชะอำที่มีการปลูกหญ้าแฝกมาแล้วกว่า 20 ปี กล่าวไว้ว่า

“ได้จากการอบรมที่แปลงสาธิต เขาจะคอยแนะนำเวลาเจอปัญหาส่วนลุงเขียนที่ศูนย์ในชะอำ เขาจะของจริง แล้วก็เอาที่ไปเห็นมาประยุกต์ในสวนเรา” (ศุภธวดี สุขบรรเทิง, 2565)

3.1.2 การได้รับการสนับสนุนด้านทุนและทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง

สถานีพัฒนาที่ดินเพชรบุรีให้การสนับสนุนต้นกล้าหญ้าแฝกเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงหญ้าแฝกได้โดยง่ายและไม่ต้องเสียทุนทรัพย์จำนวนมาก ดังที่เกษตรกรชายในตำบลชะอำ ที่มีการปลูกหญ้าแฝกมาแล้วกว่า 30 ปี กล่าวไว้ว่า

“กรมพัฒนาที่ดินเขาแจกฟรี เขาจะสนับสนุน เพียงแต่เราลงแรงในเรื่องของการปลูกเท่านั้นเอง” (ชาลี น้อยสะอาด, 2565)

3.1.3 การได้รับการสนับสนุนด้านการติดตามและประเมินผล

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ติดตามดูแลอย่างต่อเนื่องภายหลังจากเกษตรกรปลูกหญ้าแฝก โดยเฉพาะในกลุ่มที่มุ่งมั่นจนประสบผลสำเร็จ เพื่อการพัฒนาเป็นเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ ดังที่เกษตรกรชายในตำบลชะอำ ที่มีการปลูกหญ้าแฝกมาแล้วกว่า 30 ปี กล่าวไว้ว่า

“ศูนย์ห้วยทรายส่งคนมาตลอด มาดูว่าปลูกไปแล้วหญ้าแฝกดีไหม เพราะว่าเราเป็นคนที่ทำจริง ถ้าเราไม่มีเวลาเขาจะมาช่วยปลูกอีกต่างหาก” (ชาลี น้อยสะอาด, 2565)

3.2 เส้นทางแห่งความสำเร็จของพื้นที่

3.2.1 เส้นทางความสำเร็จขั้นที่ 1 ความสำเร็จจากการที่ในพื้นที่มีบทบาทผู้นำ คือ 1) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ขยายผลการใช้หญ้าแฝกฟื้นฟูดินแดนโดยมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนที่สนใจใช้หญ้าแฝก 2) สถานีพัฒนาที่ดินเพชรบุรีให้การสนับสนุนต้นกล้าหญ้าแฝก (ภายใต้กระบวนการระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ) และ 3) เครือข่ายอนุรักษ์แฝก ซึ่งร่วมมือกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ในการถ่ายทอดความรู้ด้านหญ้าแฝกโดยเกษตรกรตัวอย่าง ดังนั้นบทบาทผู้นำในการขับเคลื่อน (Actors) จึงสามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรเข้าไว้ด้วยกัน

3.2.2 เส้นทางความสำเร็จขั้นที่ 2 ความสำเร็จจากการที่กำหนดกลยุทธการดำเนินงาน (Activity) ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และขับเคลื่อนโดยความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ, นักวิชาการที่ดิน และเครือข่ายอนุรักษ์แฝก ทำให้ในพื้นที่มีแผนการดำเนินงานและเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการใช้หญ้าแฝกฟื้นฟูดินแดนได้อย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพ

3.2.3 เส้นทางความสำเร็จขั้นที่ 3 ความสำเร็จภายหลังจากดำเนินกลยุทธ์ทำให้เกิดผลการสนองตอบ (Responsiveness) คือ 1) เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) เกิดความร่วมมือในการรวมกลุ่มของเกษตรกร ส่งผลให้มีความเข้าใจ

ในการใช้หญ้าแฝกอย่างแท้จริงและมีแนวโน้มที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งตนเองและต่อชุมชน

3.2.4 เส้นทางความสำเร็จขั้นที่ 4 เมื่อเกษตรกรให้การยอมรับหญ้าแฝก ส่งผลให้ดินดานได้รับการฟื้นฟูและปลูกพืชได้ ก่อให้เกิดรายได้ เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการใช้หญ้าแฝกที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เกิดความเชื่อมั่นในหน่วยงาน เกิดความศรัทธา เกิดคุณค่าเฉพาะตนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ได้

3.2.5 ความสำเร็จระยะยาว เกิดบทบาทผู้นำและกลยุทธ์ที่ชัดเจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกิดความร่วมมือในการรวมกลุ่มของเกษตรกรและยอมรับแนวทางการใช้หญ้าแฝก ดินดานได้รับการฟื้นฟูสามารถทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพได้ ปรับเปลี่ยนการทำเกษตรรูปแบบเดิมด้วยการเลือกใช้หญ้าแฝกร่วมกับการปลูกพืช ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน เป็นเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ได้ จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการใช้หญ้าแฝกทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3.3 อุปสรรคในการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกเพื่อแก้ปัญหาดินดานในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์พบปัญหาด้านความล่าช้าในการสนับสนุนต้นกล้าหญ้าแฝก และด้านการติดตามดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงอาจสร้างอุปสรรคการใช้หญ้าแฝกในอนาคตได้ ดังที่เกษตรกรหญิงในตำบลชะอำ ที่มีการปลูกหญ้าแฝกมาแล้วกว่า 20 ปี กล่าวไว้ว่า

“เขาให้ฟรีบางช่วง บางช่วงก็ไม่มี ก็เลยสั่งใน Facebook แล้วรายย่อยเขาจะไม่ตาม ยกเว้นคนที่เขาอยากให้เป็นเกษตรกรตัวอย่างก็จะไปส่งเสริม” (ศุภรวิดี สุขบรรเทิง, 2565)

4. แนวทางในการรณรงค์ส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร

จากการลงพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะในการรณรงค์ส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร ดังนี้

4.1 การส่งเสริมการรวมกลุ่มอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ การจัดอบรมเพื่อให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อความทันสมัยของข้อมูล เพื่อปรับใช้ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อาจเปลี่ยนแปลงไป และเพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์องค์ความรู้ด้านหญ้าแฝกของกลุ่มเกษตรกรให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4.2 การส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อพัฒนาเป็นเกษตรกรตัวอย่างหรือหมอดินอาสา การให้การสนับสนุนเกษตรกรที่มีการใช้หญ้าแฝกจนประสบผลสำเร็จเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ และเปรียบเสมือนหมู่บ้านต้นแบบให้แก่เกษตรกรได้ศึกษาเรียนรู้ และเพื่อขยายผลการใช้หญ้าแฝกอย่างเป็นวงกว้างในพื้นที่

อภิปรายผล

การถอดบทเรียนและและเสนอแนวทางในการรณรงค์ส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร : กรณีศึกษา พื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งได้ข้อค้นพบปัจจัยความสำเร็จที่สามารถอธิบายได้ว่า ความสำเร็จของพื้นที่เกิดขึ้นได้จากการมีบทบาทผู้นำ (Actors) ที่ชัดเจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ซึ่งมีรูปแบบการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกฟื้นฟูดินดานเพื่อการปลูกพืชตามแนวพระราชดำริที่ชัดเจน กล่าวคือ การถ่ายทอดวิธีการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก รวมถึงการทำเกษตรที่ถูกต้อง เพื่อให้เกษตรกรตระหนักว่าหญ้าแฝกสามารถฟื้นฟูดินดานเพื่อทำการเกษตรได้อย่างยั่งยืน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เล็งเห็นถึงสภาพปัญหาดินดานที่ส่งผลกระทบต่อการเพาะปลูกพืชและปัญหาเรื่องความรู้ในการทำเกษตรของเกษตรกร จึงจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้และขับเคลื่อนด้วยการกำหนดกลยุทธ์ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการใช้หญ้าแฝกในพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ นักวิชาการที่ดิน และเครือข่ายคนรักหญ้าแฝก สอดคล้องกับในงานวิจัยของ ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์ ที่ให้ข้อค้นพบปัจจัยแห่งความสำเร็จตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of change) ไว้ว่าการกำหนดการมีส่วนร่วมของกลุ่มคน โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นการแสดงออกถึงความชัดเจนในบทบาทผู้นำและแนวทางการดำเนินงาน อีกทั้งการระบุกลยุทธ์การดำเนินงานจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้ ตัวอย่างเช่น การร่วมมือกันในลักษณะเครือข่าย การดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย เป็นต้น (ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์, 2559) อีกทั้ง Clark, H., & Anderson, A. A. ได้อธิบายไว้ว่าเป้าหมายระยะยาวหรือวิสัยทัศน์ของหน่วยงานที่ได้มีการระบุไว้ในกลยุทธ์การดำเนินงาน คือ สิ่งสำคัญที่ควรกำหนดไว้เพื่อกำหนดทิศทางของผลลัพธ์โครงการ โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จที่คาดหวังไว้ (Clark, H., & Anderson, A. A., 2004)

ประเด็นถัดมา ข้อค้นพบบทเรียนการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตรของหมู่บ้านโดยรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริสามารถอธิบายได้ว่า จากการที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ, สถานีพัฒนาที่ดินเพชรบุรี (หน่วยงานหลัก) และเกษตรกรตัวอย่างที่เป็นสมาชิกเครือข่ายคนรักหญ้าแฝกในอำเภอชะอำ (ภาคีเครือข่าย) ได้สร้างความร่วมมือระหว่างกันเพื่อขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ด้วยกลยุทธ์ (Activity) สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การสนับสนุนด้านนโยบายและเทคนิคในกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ 2) ปลูกสาธิต เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรมี

ความรู้ในวิธีการใช้หญ้าแฝกอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ 2) กลยุทธ์การสนับสนุนด้านทุนและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถเข้าถึงหญ้าแฝกรวมถึงวัสดุที่เกี่ยวข้องโดยที่ไม่ต้องเสียทุนทรัพย์เป็นจำนวนมาก และ 3) กลยุทธ์การสนับสนุนด้านการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์การพัฒนาทักษะด้านการใช้หญ้าแฝกให้สูงขึ้นจนสามารถพัฒนาเป็นเกษตรกรตัวอย่างหรือหมอดินอาสาในพื้นที่ได้ และจากการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินกลยุทธ์ต่าง ๆ ส่งผลให้ได้ข้อค้นพบงานวิจัยในหัวข้อ “ลักษณะการทำเกษตรร่วมกับการใช้หญ้าแฝกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกร” จึงกล่าวได้ว่าข้อค้นพบในหัวข้อบทเรียนการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตรของหมู่บ้านโดยรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สอดคล้องกับในงานวิจัยของ Dana, H.T., & Clark, H. ที่ได้อธิบายถึงความสำคัญของเครื่องมือหรือแผนการดำเนินงานที่จะทำให้หน่วยงานประสบผลสำเร็จตามที่ได้คาดหวังไว้ภายใต้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of change) ตัวอย่างเช่น แผนการดำเนินงานหรือกิจกรรม รวมถึงความร่วมมือของหน่วยงานจะต้องแสดงออกถึงเป้าหมาย หรือวิสัยทัศน์ของโครงการว่าดำเนินไปเพื่อความสำเร็จที่คาดหวังไว้ โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสียจากโครงการต้องสามารถเข้าถึงแผนการดำเนินงานของหน่วยงานได้โดยง่าย ซึ่งประเด็นสำคัญเหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความสำเร็จในอนาคต (Dana, H.T., & Clark, H., 2012) และ ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์ ได้กล่าวว่า ทั้งนี้ต้องอาศัยบทบาทความร่วมมือและความสามารถที่ชัดเจนของหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานซึ่งจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จได้ (ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์, 2559) ข้อค้นพบจากทั้ง 2 งานวิจัยแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตรในพื้นที่ กระนั้น ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคยังคงนับว่าเป็นเหตุและผล (Rational) ของการใช้หญ้าแฝกในพื้นที่เช่นกัน เนื่องเพราะว่าการสนับสนุนด้านทุนและทรัพยากรรวมถึงการสนับสนุนติดตามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจต้องมีการอาศัยระยะเวลาดำเนินการรวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่อาจควบคุมได้ เป็นต้น

จากข้อค้นพบในงานวิจัยที่กล่าวไว้ข้างต้น มีความสอดคล้องในการขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตรของพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะบทบาทความร่วมมือในลักษณะของเครือข่าย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกที่เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง แสดงถึงรูปแบบการบริหารจัดการที่ดี ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรเข้าไว้ด้วยกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เกิดกลไกการรวมกลุ่มของเกษตรกรมาอย่างต่อเนื่องและเกษตรกรสามารถเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกได้โดยง่าย เกษตรกรเกิดองค์ความรู้และยอมรับในแนวทางการใช้หญ้าแฝก เกิดการนำไปปฏิบัติจนส่งผล

ให้สภาพปัญหาติดตันได้รับการฟื้นฟู กระทั่งสามารถทำการเกษตรได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ข้อค้นพบปัจจัยความสำเร็จในการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร คือ 1) บทบาทความเป็นผู้นำและกลยุทธ์การดำเนินงานที่ชัดเจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 2) การยอมรับการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกของกลุ่มเกษตรกร

และแนวทางในการรณรงค์ส่งเสริมใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร คือ 1) การส่งเสริมการรวมกลุ่มอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์องค์ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกในกลุ่มเกษตรกรให้สูงขึ้น สอดคล้องกับในงานวิจัยของ สมคิด บางโม ที่ให้ข้อค้นพบประโยชน์ของการฝึกอบรมไว้ว่า กิจกรรมการฝึกอบรมเป็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเนื่องจากสามารถเพิ่มพูนองค์ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) รวมถึงทัศนคติ (attitude) ของบุคคลให้สูงขึ้น สร้างผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน และส่งผลให้หน่วยงานสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ได้คาดหวังไว้ (สมคิด บางโม, 2557) และ 2) การส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อการพัฒนาเป็นเกษตรกรตัวอย่างหรือหมอดินอาสา เพื่อให้สามารถทำหน้าที่เสมือนหมู่บ้านต้นแบบให้เกษตรกรในพื้นที่อื่นได้ศึกษา เพื่อสร้างแนวทางการขยายผลการใช้หญ้าแฝกอย่างเป็นวงกว้างในพื้นที่ สอดคล้องกับในงานวิจัยของ ญัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of imitation) ของ Gabriel Tarde ไว้ว่า หากในสภาพแวดล้อมมีผู้ที่มีสถานะหรือความสามารถที่เหนือว่าตนเองจะส่งผลให้เกิดการเลียนแบบขึ้น เช่น เด็กเลียนแบบท่าทางของผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการสังเกตหรือเรียนรู้พฤติกรรมจากสื่อกลางจะมีอิทธิพลทำให้บุคคลสามารถลอกเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้นได้ เป็นการถ่ายทอดการกระทำโดยส่งผ่านจากกลุ่มหนึ่งไปยังกลุ่มหนึ่ง และสามารถเรียกได้อีกว่าเป็นทฤษฎีการเลียนแบบและการแนะนำ (Imitation and Suggestion) (ญัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การถอดบทเรียนการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร ได้ข้อค้นพบว่า ความสำเร็จในการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตรเกิดขึ้นได้มาจากการที่ในพื้นที่ศึกษามีบทบาทผู้นำ (Actors) ที่ชัดเจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายเพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องการฟื้นฟูดินดานด้วยหญ้าแฝกรวมถึงการทำการเกษตรที่ถูกต้อง เพื่อให้เกษตรกรได้ตระหนักว่าการฟื้นฟูดินดานด้วยหญ้าแฝกเป็นวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรดินที่ดีและสามารถทำการเกษตรได้อย่างยั่งยืน การมีกลยุทธ์การดำเนินงาน (Activity) ที่ชัดเจนภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และขับเคลื่อนโดยอาศัยบทบาทความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายระหว่างบุคคล 3 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯและเจ้าหน้าที่

สถานีพัฒนาที่ดินเพชรบุรี (หน่วยงานหลัก) เครือข่ายคนรักซ์แฝกในอำเภอชะอำ (ภาคี เครือข่าย) และกลุ่มเกษตรกร (ผู้มีส่วนได้เสีย) ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการรวมกลุ่มเพื่อ ขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ กลุ่มเกษตรกรเกิดการ ยอมรับในแนวทางการใช้หญ้าแฝก มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ดินดานในพื้นที่กลับมา อุดมสมบูรณ์สามารถเพาะปลูกพืชเพื่อเลี้ยงชีพได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน (Input) ทุนและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องรวมถึงการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรที่ใช้หญ้าแฝกจนประสบผลสำเร็จเป็นเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ ให้แก่เกษตรกรท่านอื่น ๆ สามารถเรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้ กระทั่งมีแนวโน้มที่จะขยายความ ร่วมมือด้านการใช้หญ้าแฝกร่วมกับการทำเกษตรในพื้นที่ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำ เกษตรที่คำนึงถึงทรัพยากรดินเพื่อการทำเกษตรกรรมที่ยั่งยืน (Sustainable Agriculture) ทั้งนี้ค้นพบปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำ การเกษตร ได้แก่ 1) บทบาทความเป็นผู้นำและกลยุทธ์การดำเนินงานที่ชัดเจนของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง 2) การยอมรับการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกของกลุ่มเกษตรกร และแนวทางในการ รณรงค์ส่งเสริมใช้หญ้าแฝกแก้ปัญหาดินดานเพื่อทำการเกษตร คือ การส่งเสริมการรวมกลุ่ม อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ และการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อพัฒนาเป็นเกษตรกร ตัวอย่างหรือหมอดินอาสา ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้สามารถสร้างแนวทางการฟื้นฟู ทรัพยากรดินที่เสื่อมโทรมได้อย่างยั่งยืนในอนาคตและส่งเสริมให้เกิดการทำเกษตรกรรมที่ยั่งยืน (Sustainable Agriculture) ให้แก่ชุมชนเกษตรกรรมที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. (2560). ข้อมูลการจัดการดิน. เรียกใช้เมื่อ 18 มีนาคม 2565 จาก https://www.ddd.go.th/Web_Soil/compact.htm#3
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). เกษตรกรในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 18 มีนาคม 2565 จาก <https://marketeeronline.co/archives/161682>
- กิตติศักดิ์ ทองมีทิพย์. (2564). พัฒนาการเกษตรกรรมของประเทศไทย: ในมิติด้านการพัฒนา ชุมชนและคุณภาพชีวิต. เรียกใช้เมื่อ 18 มีนาคม 2565 จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/gvc-tu/article/view/252520/170967>
- เขียน สร้อยสม. (24 พฤษภาคม 2565). รูปแบบการปลูกหญ้าแฝกร่วมกับการปลูกพืช. (นางสาววิศรุตตา วิเชียร, ผู้สัมภาษณ์)
- จรุณ นวลพลอย. (26 พฤษภาคม 2565). รูปแบบการปลูกหญ้าแฝกร่วมกับการปลูกพืช และ สภาพดินดานในพื้นที่ภายหลังจากปลูกหญ้าแฝก. (นางสาววิศรุตตา วิเชียร, ผู้สัมภาษณ์)

- ชาติ น้อยสะอาด. (5 มิถุนายน 2565). สภาพปัญหาดินดานในพื้นที่ วิธีการปลูกหญ้าแฝก และ ความช่วยเหลือจากหน่วยงาน. (นางสาววิศรุตตา วิเชียร, ผู้สัมภาษณ์)
- ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2554). “ทฤษฎีอาชญาวิทยา” แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญา และอาชญาวิทยาชั้นสูง หน่วยที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่งฤดี มีเงิน. (26 เมษายน 2565). แนวทางในการขับเคลื่อนการใช้หญ้าแฝกกับกลุ่มเกษตรกร. (นางสาววิศรุตตา วิเชียร, ผู้สัมภาษณ์)
- ศุภรวัตติ์ สุขบรรเทิง. (31 พฤษภาคม 2565). จุดเริ่มต้นการใช้หญ้าแฝก วิธีการปลูกหญ้าแฝก และความช่วยเหลือจากหน่วยงาน. (นางสาววิศรุตตา วิเชียร, ผู้สัมภาษณ์)
- ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์. (2559). การนำทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงและตัวแบบตรรกะเพื่อการ ปรับตัวด้านภูมิอากาศมาใช้ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น. วารสารการบริหาร ท้องถิ่น, 9(1), 41-59.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2562). เอกสารเผยแพร่ศูนย์ ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. เพชรบุรี: บริษัท เพชรภูมิการ พิมพ์ จำกัด.
- สมคิด บางโม. (2557). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.
- เสน่ห์ อ่วมทอง. (25 เมษายน 2565). ประวัติและการดำเนินงานด้านหญ้าแฝกของศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทรายฯ. (นางสาววิศรุตตา วิเชียร, ผู้สัมภาษณ์)
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. Retrieved 25 April 2022 จาก <https://bit.ly/3UVKjuz>
- Dana, H.T., & Clark, H. (2012). Intervention Logic and Theories of Change: What are they, how to build them and how to use them. Retrieved April 24 , 2022, from <http://www.theoryofchange.org/library/presentations/>
- Nihal Gujre et al. (2021). Novel agrotechnological intervention for soil amendment throughareca nut husk biochar in conjunction with vetiver grass. Retrieved March 18, 2022, from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0045653521029155?pes=vor>

การเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรสำหรับการเพาะขยายพันธุ์ ด้วยเมล็ด*

THE METHOD OF HARVESTING ANDROGRAPHIS PANICULATA SEEDS FOR PROPAGATION

ศราวุฒิ ทับช่วยขวา

Sarawut Thapchuaikhwa

โชคชัย แซ่ว่าง

Chokchai Seawang

ชนาภา ไวยลาพี

Chanapa Wailapee

ยິงยง เทาประเสริฐ

Yingyong Taoprasert

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

Email: Sarawut.thap@crju.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรที่มีคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ในการเปรียบเทียบผลการเก็บเมล็ดพันธุ์ 2 วิธี ได้แก่ วิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์จากฝักแก่และวิธีการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ จากต้นพันธุ์ฟ้าทะลายโจรที่ได้จากการเพาะปลูก เป็นระยะเวลา 5 เดือน และอยู่ในช่วงที่เริ่มมีฝักแก่ พบว่าการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ด้วยวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์จากฝักแก่จำนวน 10 ชุด ชุดละ 500 กรัม พบว่า มีน้ำหนักเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 113.81 กรัมต่อชุด แบ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ 96.20 กรัม และเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์ 17.61 กรัม คิดเป็นอัตราส่วน 5.46 : 1 เท่า มีความชื้น 8.43 % โดยมีน้ำหนักเปลือกแห้งเฉลี่ย 159.01 กรัมต่อชุด และวิธีการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ จำนวน 3 ชุด ชุดละ 15 กิโลกรัม มีน้ำหนักเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 404.13 กรัมต่อชุด แบ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ 247.60 กรัม และเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์ 156.53 กรัม คิดเป็นอัตราส่วน 1.58 : 1 เท่า มีความชื้น 7.54 % ผลการวิจัยพบว่าเมื่อวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียทั้ง 2 วิธี วิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์จากฝักแก่ได้เมล็ดพันธุ์สมบูรณ์มากกว่าเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์ถึง 5.46 เท่า แต่ต้องใช้เวลาและกำลังคนจำนวนมากในการเก็บฝักแก่บนต้น และวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์จากการตัดแต่งกิ่งใช้ได้เมล็ดพันธุ์สมบูรณ์

* Received July 8, 2022; Revised August 26, 2022; Accepted October 28, 2022

มากกว่าเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์เพียง 1.58 เท่า ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กำลังคนน้อยและใช้เวลาสั้นๆ ทั้งนี้การเลือกใช้วิธีการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ ขึ้นอยู่กับความพร้อมและข้อจำกัดของเกษตรกรแต่ละรายที่ต้องการเก็บเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้ในการเพาะปลูกในระดับครัวเรือนและเสริมสร้างรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์

คำสำคัญ: ฟัทะลายโจร, เมล็ดพันธุ์, เก็บเกี่ยว

Abstract

The objectives of this research article were to investigate the seed harvesting method of *Andrographis paniculata* (5-month-old) by quantitative research methods in comparison between harvesting only mature pods and harvesting by pruning old pods. The results found that the harvesting only mature pods was collected seed amount 10 sets (500 g/set). The average of seed weight was 113.81 g/set which contained 96.20 g of intact seeds and 17.61 grams of damaged seeds, equivalent to a ratio of 5.46 : 1. Moreover, the moisture content of seeds was 8.43%. For harvesting by pruning old pods, the seeds were collected to 3 sets (15kg/set) which the average seed weight was 404.13 g/set. There were moisture content as 7.54 % which contained intact seeds about 247.60 g and damaged seeds about 156.53 g (intact seeds : damaged seeds ratio as 1.58 : 1) The advantages and disadvantages analyzing of seed harvesting method, we found that the harvesting only mature pods was yields of intact seeds more than damaged seeds (5.46 times), however, this method was taken time and more labor-intensive. Whereas, the harvesting by pruning old pods was less yields of intact and damaged seeds (1.58 times) but used time and labor less than the harvesting only mature pods. Thus, the choose of seed harvesting method could be considered the readiness and limitations of farmer. In conclusion, the outcomes of this study could be used as a database in *Andrographis paniculate* planting for increasing the income of farmer.

Keywords: *Andrographis paniculata*, Seed, Harvesting

บทนำ

“สมุนไพร” ถูกใช้เป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเครื่องสำอางอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มอุตสาหกรรมยาสมุนไพร

และผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ล้วนส่งผลให้ตลาดสมุนไพรเป็นตลาดที่มีการเติบโตสูงอย่างต่อเนื่อง โดยตลาดสมุนไพรในโลกมีมูลค่ารวมกันประมาณ 9.18 หมื่นล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐซึ่งประเทศที่มีมูลค่าทางการตลาดของสมุนไพรที่สูง ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี จีน ฝรั่งเศส เยอรมัน และภูมิภาคเอเชีย จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ระบุว่า ปัจจุบันมูลค่าการส่งออกสมุนไพรไทยอยู่ในหลักแสนล้านบาท โดยสมุนไพรไทยในกลุ่มอาหารเสริมมีมูลค่าการใช้และส่งออกรวมกว่า 80,000 ล้านบาทขณะที่กลุ่มสปาและผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าประมาณ 10,000 ล้านบาท และกลุ่มยาแผนโบราณตามภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยมีมูลค่าประมาณ 10,000 ล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) ประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความต้องการของโลกที่ต้องการพืชสมุนไพรสำหรับแปรรูป (ขมิ้นชัน บัวบก ไพล และกระชายดำ) เพื่อตอบโจทย์ของพฤติกรรมผู้บริโภคสุขภาพและการบริโภคของประชากรโลกที่เปลี่ยนไป ในด้านกรมแพทย์แผนไทยได้มีการส่งเสริมและขับเคลื่อนสมุนไพร 12 ชนิด ได้แก่ ขมิ้นชัน ไพล บัวบก กระชายดำ มะขามป้อม ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ กระชาย หนุ่ยหวาน พริก กระเจี๊ยบแดง และกวาวเครือขาว ประกอบกับ สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความ ต้องการพืชสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะพืชสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับสรรพคุณ การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับร่างกายในการต่อต้านเชื้อ COVID-19 (คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร, 2564)

ฟ้าทะลายโจร มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Andrographis paniculate* (Burm.f.) Wall. Ex Ness. วงศ์ ACANTHACEAE มีชื่ออื่นที่เรียกกันหลากหลาย เช่น ฟ้าทะลาย, ฟ้าสะท้าน, ขุนโจรห้าร้อย, หนุ่ยกันงู, น้ำลายพังพอน, เมฆทะลาย, ขวงขิมน้อย และเจ๊กเกียงฮี้ เป็นต้น ฟ้าทะลายโจรเป็นพืชล้มลุก ต้นโตเต็มที่สูงประมาณ 30 - 70 เซนติเมตร ลำต้นมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมตั้งตรงแตกกิ่งออกทางด้านข้าง ใบเดี่ยวรูปไข่กว้าง 1-4 เซนติเมตร ยาว 2 - 12 เซนติเมตร โคนใบและปลายใบแหลม ขอบใบหยักตื้นหรือเรียบ ออกเป็นคู่ตรงกันข้ามที่บริเวณข้อ ออกดอกเป็นช่อบริเวณยอดและง่ามใบใกล้ยอด มีสีขาวแต่มีสีม่วง ผลหรือฝักเป็นรูปขอบขนานค่อนข้างแบนปลายและโคนแหลม เมล็ดรูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยมลักษณะแบนมีสีน้ำตาลแดง (กรมวิชาการเกษตร, 2564) ฟ้าทะลายโจร สามารถพบเห็นได้ตามพื้นที่ทั่วไป เป็นพืชที่เติบโตได้ดีในทุกสภาพดิน ชอบดินร่วน ดินมีความชื้น สามารถเติบโตในพื้นที่ที่มีวัชพืชขึ้นหนาได้ดี พบมากทั้งในที่โล่งแจ้งหรือแสงแดดรำไร

สารสำคัญในฟ้าทะลายโจรเป็นสารประเภท ไตเทอร์พีน แลคโตน (diterpene lactones) ได้แก่ แอนโดรกราฟโฟไลด์ (andrographolide) มีฤทธิ์ลดไข้ และต้านอักเสบ และ ดีออกซี แอนโดรกราฟโฟไลด์ (deoxyandrographolide) ซึ่งมีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่เป็นสาเหตุของท้องร่วง มาตรฐานของฟ้าทะลายโจรที่ใช้ในการผลิตยาจะต้องมี andrographolide ไม่น้อยกว่า 6% โดยน้ำหนัก (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน), 2565)

ในทางเภสัชกรรมไทย กองประกอบโรคศิลปะ (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. กองประกอบโรคศิลปะ, 2459) ได้ระบุถึงใบฟ้าทะลายโจรใช้รักษาอาการท้องเสียและอาการเจ็บคอสามารถใช้ได้ทั้งในรูปแบบยาต้ม ยาลูกกลอน และยาตองเหล้า และในบัญชียาหลักแห่งชาติ ได้ระบุให้สามารถใช้ฟ้าทะลายโจรสำหรับบรรเทาอาการโรคหวัด (common cold) เช่น ไอ เจ็บคอ น้ำมูกไหล มีไข้ ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้ฟ้าทะลายโจรอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค Coronavirus disease-19 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งการเข้าถึงการรักษาและวัคซีนมีข้อจำกัด ทำให้หลาย ๆ ประเทศต้องหาทางรักษาด้วยวิธีทางเลือกอื่น ในประเทศไทยการใช้ฟ้าทะลายโจรแพร่หลายในการบรรเทาอาการใช้หวัด ไอ (พุทธิพันธ์ อรุณพิศุทธิ์ และคณะ, 2564) ทำให้ความต้องการต่อฟ้าทะลายโจรเพื่อนำไปใช้ประโยชน์มีมากในสังคมไทย อีกทั้งยังมีการส่งเสริมให้ภาคเกษตรกรปลูก ผ่านโครงการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร (ฟ้าทะลายโจร) สู้ภัยโควิด-19” สนับสนุนให้สมาชิกสหกรณ์และเกษตรกรปลูกสมุนไพรฟ้าทะลายโจรอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาให้เป็นพืชเศรษฐกิจ เพิ่มปริมาณฟ้าทะลายโจรในตลาดและส่งให้กระทรวงสาธารณสุขผลิตเป็นยาสมุนไพรต้านโควิด-19 (สุภาพร ศุภสารพิสิฐ, 2564)

วิธีการขยายพันธุ์ฟ้าทะลายโจร สามารถทำได้หลายวิธีทั้งการปลูกด้วยเมล็ด การเพาะแล้วย้ายกล้า และการชำกิ่ง โดยมีวิธีหลัก ๆ 4 วิธีได้แก่ 1) วิธีการหว่านเมล็ด นำเมล็ดผสมทรายหยาบ แล้วหว่านในแปลงที่เตรียมไว้โดยตรง 2) วิธีการโรยเมล็ดเป็นแถว ขุดร่องต้น ๆ เป็นแถว โรยเมล็ดแล้วกลบดินบาง ๆ 3) วิธีการเพาะเมล็ดย้ายกล้าปลูก เตรียมแปลงเพาะหรือเพาะกล้าในถาดเพาะกล้า หรือเพาะในวัสดุปลูกที่สะอาด ประมาณ 7 วันต้นกล้าจะทยอยงอกเมื่ออายุกล้าประมาณ 30 วันคัดต้นกล้าขนาดเท่า ๆ กันนำไปปลูกในหลุมหรือที่เหมาะสมตามขนาดของต้นกล้า และ 4) วิธีการปักชำกิ่ง ตัดกิ่งที่แข็งแรง เด็ดใบออกทั้งหมด แช่น้ำยาเร่งราก ผึ่งให้แห้ง นำมาปักชำในกระบะเพาะชำหรือในถุงเพาะชำ รดน้ำให้ชุ่มใช้เวลา 1 - 2 สัปดาห์เมื่อแตกใบและรากงอกสามารถย้ายไปปลูกในแปลงได้ (อาทิตยา พงษ์พรหม, 2564) ซึ่งการขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ดเป็นวิธีที่ได้จำนวนต้นมาก ทำได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว เมล็ดมีขนาดเล็ก สะดวกในการขนส่งไม่มีปัญหาการติดเชื้อไวรัสจากต้นแม่ มีระบบรากแก้ว ทำได้ทุกฤดูกาล ได้ต้นพันธุ์ใหม่มีโอกาสดีกว่าแม่พันธุ์ (จิรา ณ หนองคาย, 2551) โดยปัจจัยที่สำคัญในการเพาะขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด มีปัจจัยที่สำคัญคือการเตรียมเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพเพื่อให้ได้ผลผลิตตามเป้าหมาย ซึ่งเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ คือเมล็ดพันธุ์ที่มีอัตราการงอกที่ดี ให้ผลผลิตมาก ไม่กลายพันธุ์ เป็นเมล็ดพันธุ์ที่ปราศจากโรค แมลง และสิ่งปลอมปนอื่นๆ เมื่อนำไปเพาะปลูกทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณมาก เป็นการลดต้นทุนในการผลิตให้แก่เกษตรกร ดังนั้นการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญของการเพาะปลูก หากมีกระบวนการในการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ จะช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและส่งเสริม

ให้มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ได้อีกช่องทางหนึ่ง โดยวิธีการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ของฟ้าทะลายโจรมีทั้งวิธีการเก็บเมล็ดจากฝักที่มีลักษณะแก่จัด ภายในฝักมีเมล็ดสีน้ำตาลแดง ลักษณะสมบูรณ์ปราศจากโรคและแมลง (อาทิตยา พงษ์พรหม, 2564) และการตัดทิ้งต้นเพื่อคัดแยกเอาเฉพาะเม็ด โดยการตัดทิ้งต้นหลังจากวันที่ดอกแรกบาน 50 เปอร์เซ็นต์ 45 - 50 วัน (พชรिता แข็งขัน, 2552) ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรมีคุณภาพ ด้วยวิธี 1) วิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์จากฝักแก่ และ 2) วิธีการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตในการเก็บเกี่ยวและข้อดีข้อเสียของทั้ง 2 วิธี ซึ่งผลการศึกษาผู้ศึกษาคาดว่าจะได้วิธีการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ของฟ้าทะลายโจรพร้อมทั้งได้คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ ผลการศึกษานี้สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนบัณฑิตแพทย์แผนไทย เรื่องการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพ หัวข้อการเก็บเมล็ดพันธุ์พืชสมุนไพร เพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพรที่ใช้เพาะปลูกและการประกอบการพันธุ์พืชสมุนไพร นอกจากนี้ยังสามารถใช้ประกอบการเอกสารคู่มือการผลิตวัตถุดิบฟ้าทะลายโจรให้กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรใช้ในการเก็บเมล็ดพันธุ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรมีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการเก็บเมล็ดพันธุ์และคัดเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจร โดยการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรในครั้งนี้มีวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ 2 วิธี ได้แก่ เก็บเมล็ดจากฝักแก่ และตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่จากต้น ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการดังนี้

วิธีที่ 1 วิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์จากฝักแก่

1. คัดเลือกฝักแก่ที่มีสีน้ำตาลอมม่วงและมีเมล็ดเป็นสีน้ำตาลแดง ซึ่งเป็นฝักที่มีเมล็ดสมบูรณ์ 8 - 12 เมล็ด
2. เก็บฝักฟ้าทะลายโจรในแปลงปลูกใส่ภาชนะ เช่น ถุงพลาสติก ถังพลาสติกมีหูหิ้ว เป็นต้น
3. ชั่งน้ำหนักฝักฟ้าทะลายโจรแบ่งเป็นชุด ชุดละ 500 กรัม จำนวน 10 ชุด
4. นำฝักฟ้าทะลายโจรใส่ในกะละมังพลาสติก คลุมด้วยตาข่ายเพื่อป้องกันการกระเด็นของเมล็ดพันธุ์หลังการแตกของฝักแห้ง โดยตากแดดจำนวน 3 ครั้ง เพื่อให้ฝักแห้งแล้วแตก

ภาพที่ 1 แสดงการตากผักฟ้าทะเลลายโจรแก่ในกะละมังพลาสติกในพื้นที่โล่งแจ้ง

5. คัดแยกเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะเลลายโจรออกจากผักแห้งที่แตกด้วยวิธีการร่อน โดยใช้ตะแกรงลวดสแตนเลสขนาด 12 เมช (MESH : หน่วยวัดขนาดตะแกรง) และร่อนเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ออกจากเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ด้วยตะแกรงลวดสแตนเลสขนาด 18 เมช จากนั้นจึงฟัดเมล็ดด้วยแรงลมเพื่อนำฝุ่นออกอีกครั้ง ซึ่ง เมล็ดสมบูรณ์คือเมล็ดที่มีลักษณะแข็งเป็นเหลี่ยม มีสีน้ำตาล ไม่มีร่องรอยแตกหัก ไม่มีรอยเจาะของแมลง

ภาพที่ 2 แสดงการคัดแยกเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะเลลายโจรด้วยการกรองด้วยตะแกรงลวด

6. ชั่งน้ำหนักเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะเลลายโจรคัดที่ได้จากกระบวนการร่อนเมล็ดพันธุ์

7. วัดความชื้นของเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะเลลายโจร จำนวน 10 ชุด ชุดละ 2 รอบ รอบละ 2 กรัม แล้วหาค่าเฉลี่ย

ภาพที่ 3 แสดงการผลการวัดความชื้นเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะเลลายโจรด้วยเครื่องวัดความชื้น (Moisture Analyzer)

8. เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรด้วยการบรรจุในซองซิพพลาสติกใสแล้วนำไปแช่ในตู้เย็นเพื่อรักษาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์

ภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างการชั่งน้ำหนักเมล็ดฟ้าทะลายโจรจาก 10 ชุด

วิธีที่ 2 ตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่จากต้น

1. สรรวจต้นฟ้าทะลายโจรที่มีฝักแก่หลังการเพาะปลูก 4 เดือน จากนั้นใช้กรรไกรตัดกิ่งเล็กตัดกิ่งที่มีฝักแก่ใส่ถุงตาข่ายนำมาชั่งน้ำหนักให้ได้ 15 กิโลกรัม

ภาพที่ 5 แสดงลักษณะของต้นฟ้าทะลายโจรที่มีฝักแก่

2. ตากกิ่งฟ้าทะลายโจรที่มีฝักแก่บนผ้าลานฟ้า-ขาว ขนาด 6x6 เมตร ในพื้นที่กลางแจ้ง จำนวน 5 ครั้ง เพื่อให้ฝักฟ้าทะลายโจรแห้งแล้วแตก

ภาพที่ 6 แสดงการตากกิ่งฟ้าทะลายโจรที่มีฝักแก่

3. เก็บกิ่งฟ้าทะลายโจรแห้งออกจากฝ้าลานฟ้า-ขาว จากนั้นรวบรวมเมล็ดพันธุ์และเศษกิ่งแห้งขนาดเล็ก

ภาพที่ 7 แสดงเมล็ดพันธุ์และสิ่งปลอมปนที่ได้จากการตากกิ่งที่มีฝักแก่

4. คัดแยกเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรออกจากสิ่งปลอมปนที่มีขนาดใหญ่กว่าเมล็ดด้วยวิธีการร่อนด้วยตะแกรงลวดสแตนเลสสาม ขนาด ได้แก่ ตะแกรงลวดสแตนเลสสามขนาด 12 เมท จากนั้นร่อนเมล็ดที่มีขนาดเล็กและไม่สมบูรณ์ออกจากเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ด้วยตะแกรงลวดสแตนเลสสามขนาด 18 เมท แล้วฟัดนำฝุ่นออกด้วยแรงลม และ ร่อนเมล็ดอ่อนออกด้วยตะแกรงลวดสแตนเลสสามขนาด 25 เมท

ภาพที่ 8 แสดงการร่อนเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรและร่อนเมล็ดอ่อนออกจากเมล็ดที่สมบูรณ์

5. ชั่งน้ำหนักเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรที่ได้จากกระบวนการเก็บเมล็ดพันธุ์

ภาพที่ 9 แสดงตัวอย่างน้ำหนักเมล็ดฟ้าทะลายโจรสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์

6. วัดความชื้นของเมล็ดพันธุ์ฟ้ายะลวยจำนวน 3 ชุด ชุดละ 2 รอบ รอบละ 2 กรัม แล้วหาค่าเฉลี่ย

ภาพที่ 10 แสดงผลการวัดความชื้นเมล็ดพันธุ์ฟ้ายะลวยจำนวน 3 ชุด

7. เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ฟ้ายะลวยด้วยการบรรจุในซองซิพพลาสติกใสแล้วนำไปแช่ในตู้เย็นเพื่อรักษาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้ ข้อมูลผลการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้ายะลวยของทั้งสองวิธี ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และอัตราส่วน (Ratio Scale)

ผลการวิจัย

จากการกระบวนการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้ายะลวยทั้ง 2 วิธี ได้แก่ เก็บฝักแก่ และตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่จากต้น มีผลการเก็บเมล็ดพันธุ์ดังนี้

1. ปริมาณการเก็บเมล็ดฟ้ายะลวยจากฝักแก่

จากการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้ายะลวยจากฝักแก่ สามารถคัดแยกเมล็ดได้ 2 ชนิด คือ 1) เมล็ดสมบูรณ์ คือเมล็ดสมบูรณ์คือเมล็ดที่มีลักษณะแข็งเป็นเหลี่ยม มีสีน้ำตาล ไม่มีร่องรอยแตกหัก ไม่มีรอยเจาะของแมลง 2) เมล็ดไม่สมบูรณ์ คือเมล็ดที่ยังไม่แก่ มีขนาดเล็ก มีร่องรอยการเจาะของแมลง โดยมีผลการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้ายะลวยจากฝักแก่ จำนวน 10 ชุด น้ำหนักชุดละ 500 กรัม พบว่าการเก็บฝักฟ้ายะลวยแก่จำนวน 500 กรัม ได้ปริมาณเมล็ดมากที่สุดอยู่ที่จำนวน 136.31 กรัม โดยได้เมล็ดสมบูรณ์จำนวน 124.96 กรัม เมล็ดไม่สมบูรณ์จำนวน 11.62 กรัม และได้ปริมาณเมล็ดที่น้อยที่สุดอยู่ที่จำนวน 69.03 กรัม มีเมล็ดสมบูรณ์จำนวน 55.19 กรัม เมล็ดไม่สมบูรณ์จำนวน 13.84 กรัม

จากข้อมูลการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้ายะลวยทั้ง 10 ชุดมี น้ำหนักเฉลี่ย 113.81 กรัมต่อคิดเป็น 22.76% ของฝักแก่ 500 กรัม โดยมีน้ำหนักเมล็ดพันธุ์สมบูรณ์ เฉลี่ย 96.20 กรัมต่อชุด

และมีน้ำหนักเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์ เฉลี่ย 17.61 กรัมต่อชุดเมล็ดพันธุ์สมบูรณ์คิดเป็น 84.53% และเมล็ดไม่สมบูรณ์ 15.47% ซึ่งมีอัตราส่วนเมล็ดพันธุ์สมบูรณ์ต่อเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์คิดเป็น 5.46 : 1 เท่า และมีความชื้นเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 8.43 % โดยมีน้ำหนักเปลือกแห้งเฉลี่ย 159.01 กรัมต่อชุด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ละลายจากฝักแก่ น้ำหนักชุดละ 500 กรัม

ชุดที่	เมล็ดพันธุ์ สมบูรณ์ (กรัม)	เมล็ดพันธุ์ ไม่สมบูรณ์ (กรัม)	น้ำหนัก รวม (กรัม)	ความชื้น %	น้ำหนักเปลือก (กรัม)
1	122.07	13.77	135.84	8.77	148.9
2	121.53	10.56	132.09	8.52	149.4
3	124.69	11.62	136.31	8.18	157.4
4	86.20	24.73	110.93	7.69	172.4
5	55.19	13.84	69.03	7.95	120.5
6	82.59	30.45	113.04	10.00	175.4
7	81.39	14.66	96.05	6.85	174.8
8	93.23	31.83	125.06	9.77	177.4
9	118.38	7.68	126.06	7.58	141.5
10	76.75	16.97	93.72	9.00	172.4
น้ำหนักเฉลี่ย	96.2	17.61	113.81	8.43	159.01

(ก)

(ข)

ภาพที่ 11 แสดง (ก) ลักษณะของฝักและเมล็ดที่ละลายจากฝัก

(ข) ซ้าย : เมล็ดไม่สมบูรณ์ ขวา : เมล็ดสมบูรณ์

2. ปริมาณการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรจากการตัดแต่งกิ่ง

จากตารางที่ 1 การเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรจากการตัดแต่งกิ่ง โดยคัดแยกเมล็ดเป็น 2 ชนิด คือ 1) เมล็ดสมบูรณ์ คือเมล็ดสมบูรณ์คือเมล็ดที่มีลักษณะแข็งเป็นเหลี่ยม มีสีน้ำตาล ไม่มีร่องรอยแตกหัก ไม่มีรอยเจาะของแมลง 2) เมล็ดไม่สมบูรณ์ คือเมล็ดที่ยังไม่แก่ มีขนาดเล็ก มีร่องรอยการเจาะของแมลง จากกิ่งฟ้าทะลายโจรที่มีฝักแก่จำนวน 3 ชุด ชุดละจำนวน 15 กิโลกรัม ได้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ยจำนวน 404.13 กรัมคิดเป็น 2.67 % จากกิ่งที่มีฝักแก่ 15 กิโลกรัม โดยเป็นเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์น้ำหนักเฉลี่ย 247.60 กรัม และเมล็ดพันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์น้ำหนักเฉลี่ย 156.53 กรัม จากน้ำหนักเฉลี่ยรวมของเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจร 404.13 มีเมล็ดสมบูรณ์ 61.27%และเมล็ดไม่สมบูรณ์ 38.73% ซึ่งมีอัตราส่วนเมล็ดพันธุ์สมบูรณ์ต่อเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์คิดเป็น 1.58 : 1 เท่า และมีความชื้นเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 7.54 % (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการตัดแต่งกิ่งฟ้าทะลายโจรที่มีฝักแก่ น้ำหนักชุดละ 15 กิโลกรัม

ชุดที่	เมล็ดพันธุ์ สมบูรณ์ (กรัม)	เมล็ดพันธุ์ ไม่สมบูรณ์ (กรัม)	น้ำหนักรวม (กรัม)	ความชื้น %
1	267.10	146.60	413.70	5.82
2	255.50	134.20	389.70	6.61
3	220.20	188.80	409.00	10.19
น้ำหนักเฉลี่ย	247.60	156.53	404.13	7.54

จากตารางที่ 2 ผลการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรที่มีคุณภาพ ซึ่งได้จากวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์จากฝักแก่และการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ เนื่องจากฟ้าทะลายโจรเป็นพืชสมุนไพรที่มีผลเป็นฝักแก่แห้งแล้วแตก อีกทั้งการแก่ของฝักฟ้าทะลายโจรในต้นเดียวกันนั้นมีความแก่ของผลที่ไม่พร้อมกัน ซึ่งต่างจากการเก็บเกี่ยวข้าวอย่างสิ้นเชิงดังนั้นจึงต้องหาวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรที่เหมาะสมโดยเปรียบเทียบมีวิธีการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ 2 วิธี ได้แก่วิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรจากฝักแก่ และวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรโดยการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

วิธีที่ 1 การเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรจากฝักแก่เป็นวิธีการคัดเลือกเก็บเมล็ดฝักแก่จากต้นฟ้าทะลายโจรอย่างเฉพาะเจาะจง จากการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรจากฝักแก่จำนวน 10 ชุด ชุด 500 กรัม พบว่า ได้เมล็ดพันธุ์น้ำหนักเฉลี่ยรวม 113.813 กรัม คิดเป็น 22.76% มีความชื้น เฉลี่ย 8.43 % มีน้ำหนักเปลือกแห้งเฉลี่ย 159.01 กรัมต่อชุดโดยมีข้อดี คือ ได้เมล็ดพันธุ์จากต้นอย่างเฉพาะเจาะจง สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ได้ในทุก ๆ 4 - 7 วัน หลัง

การเพาะปลูก 5 - 6 เดือน สามารถลดความสูญเสียของเมล็ดพันธุ์ได้มาก คัดแยกเมล็ดได้สะดวก มีสิ่งปลอมปนในปริมาณน้อยมาก ข้อเสียคือ ใช้ระยะเวลาการเก็บฝักพื้หลายโรจนาน ใช้แรงงานมากในการเก็บต่อครั้ง ดังนั้นวิธีการนี้จึงเหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติที่มีกำลังคนมากเพียงพอต่อการเก็บเมล็ดพันธุ์ต่อครั้งซึ่งต้องการให้ได้เมล็ดพันธุ์สมบูรณ์ที่คุ้มค่างับพื้นที่ที่มากที่สุด เหมาะสำหรับการเก็บเมล็ดพันธุ์ในแปลงปลูกขนาดไม่เกิน 50 ตารางวา/คน/วัน

วิธีที่ 2 การเก็บเมล็ดพันธุ์พื้หลายโรจนานโดยการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ เป็นวิธีการเลือกตัดแต่งกิ่งพื้หลายโรจนานที่มีฝักแก่สีน้ำตาลมากกว่าฝักสีเขียว นำมาผึ่งในพื้นที่กลางแจ้งเพื่อให้ฝักที่แก่แห้งแล้วแตกจากนั้นจึงคัดเมล็ดพันธุ์โดยวิธีการกรองเมล็ด ร่อนเมล็ด และผัดเมล็ด จากการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ จำนวน 3 ชุด ชุดละ 15 กิโลกรัม ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีน้ำหนักเฉลี่ย 404.13 กรัม คิดเป็น 2.67 % ของกิ่งที่มีฝักแก่ทั้งหมด โดยได้เมล็ดพันธุ์สมบูรณ์ น้ำหนักเฉลี่ย 247.60 กรัม/ชุด และเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์ น้ำหนักเฉลี่ย 156.53 กรัม/ชุด มีความชื้นเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 7.54 % ซึ่งการเก็บเมล็ดพื้หลายโรจนานจากฝักแก่ มีข้อดี คือ ใช้กำลังคนและเวลาน้อยกว่าวิธีที่ 1 สามารถเก็บเกี่ยวเสร็จภายใน 1 วัน ในพื้นที่ 2 ไร่/คน/วัน ข้อเสีย คือ สูญเสียเมล็ดพันธุ์ที่อยู่ระหว่างการแก่ของเมล็ดจำนวนมาก ใช้พื้นที่ในการตากมาก มีสิ่งปลอมปน เช่น เศษกิ่งแห้ง ใบแห้งขนาดเล็กจำนวนมาก วิธีการนี้เหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติที่สามารถยอมรับผลผลิตเมล็ดพันธุ์ที่น้อยกว่าการเก็บฝักแก่จากต้นได้ เหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติมีข้อจำกัดของแรงงาน โดยทั้ง 2 วิธีมีเป้าหมายเพื่อเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ให้สามารถนำไปเพาะปลูกเพื่อผลิตวัตถุดิบสมุนไพรที่ดี ความต่างของการเก็บเมล็ดพันธุ์ของทั้ง 2 วิธีดังนี้ การเก็บเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการตัดกิ่งนำมาตากทำให้ได้เมล็ดพันธุ์ปริมาณมากโดยที่ใช้แรงงานน้อยซึ่งอาจทำให้สูญเสียเมล็ดพันธุ์ไปส่วนหนึ่งเนื่องจากมีเมล็ดบางส่วนที่ยังอ่อนซึ่งได้ถูกคัดออกไปในกระบวนการร่อน ส่วนการเก็บเมล็ดพันธุ์แก่จากต้นนั้นทำให้สามารถคัดสรรเลือกเก็บเมล็ดที่สมบูรณ์เหมาะต่อการนำไปเพาะปลูกได้ดีแต่ต้องใช้แรงงานในการคัดมาก

หลังจากการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ ทำการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์เพื่อเตรียมสำหรับนำไปเพาะปลูกได้ต่อไป โดยจัดเก็บในซองซิพพลาสติกที่ปิดสนิท นำไปจัดเก็บรักษาในตู้เย็นที่มีอุณหภูมิ 6 - 10 องศาเซลเซียส เป็นสภาพที่มีอากาศเย็นและความชื้นต่ำเพื่อรักษาสภาพของเมล็ด โดยทั้ง 2 วิธีสามารถเก็บรักษาไว้ได้นานเท่ากันอย่างน้อย 2 ปี

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์พื้หลายโรจนานที่มีคุณภาพ ซึ่งได้จากวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์จากฝักแก่และการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ เนื่องจากพื้หลายโรจนานเป็นพืชสมุนไพรที่มีผลเป็นฝักแก่แห้งแล้วแตก อีกทั้งการแก่ของฝักพื้หลายโรจนานในต้นเดียวกันนั้นมีความแก่ของผลที่ไม่พร้อมกัน โดยเริ่มเก็บเมล็ดพันธุ์หลังเพาะปลูก 5-6 เดือนสอดคล้องกับการเก็บเกี่ยว

เมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม เมื่อพืชมีอายุประมาณ 6 เดือน เป็นระยะฝักแก่เมล็ดมีสีน้ำตาล (กรมวิชาการเกษตร, 2564)

ตาลดังนั้นจึงต้องหาวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรที่เหมาะสมซึ่งมี 2 วิธี ได้แก่ วิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรจากฝักแก่ และวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรโดยการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

วิธีที่ 1 การเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรจากฝักแก่เป็นวิธีการคัดเลือกเก็บเมล็ดฝักแก่จากต้นฟ้าทะลายโจรอย่างเฉพาะเจาะจง จากการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรจากฝักแก่จำนวน 10 ชุด ชุด 500 กรัม พบว่า ได้เมล็ดพันธุ์น้ำหนักเฉลี่ยรวม 113.813 กรัม คิดเป็น 22.76% มีความชื้นเฉลี่ย 8.43 % มีน้ำหนักเปลือกแห้งเฉลี่ย 159.01 กรัมต่อชุดโดยมีข้อดี คือ ได้เมล็ดพันธุ์แก่จากต้นอย่างเฉพาะเจาะจง สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ได้ใน ทุก ๆ 4 - 7 วัน หลังการเพาะปลูก 5 - 6 เดือน สามารถลดความสูญเสียของเมล็ดพันธุ์ได้มาก คัดแยกเมล็ดได้สะดวก มีสิ่งปลอมปนในปริมาณน้อยมาก ข้อเสียคือ ใช้ระยะเวลาการเก็บฝักฟ้าทะลายโจรนาน ใช้แรงงานมากในการเก็บต่อครั้ง ดังนั้นวิธีการนี้จึงเหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติที่มีกำลังคนมากเพียงพอต่อการเก็บเมล็ดพันธุ์ต่อครั้งซึ่งต้องการให้ได้เมล็ดพันธุ์สมบูรณ์ที่คุ้มค่างับพื้นที่มากที่สุด เหมาะสำหรับการเก็บเมล็ดพันธุ์ในแปลงปลูกขนาดไม่เกิน 50 ตารางวา/คน/วัน

วิธีที่ 2 การเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรโดยการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ เป็นวิธีการเลือกตัดแต่งกิ่งฟ้าทะลายโจรที่มีฝักแก่สีน้ำตาลมากกว่าฝักสีเขียว นำมาผึ่งในพื้นที่กลางแจ้งเพื่อให้ฝักที่แก่แห้งแล้วแตกจากนั้นจึงคัดเมล็ดพันธุ์ โดยวิธีการกรองเมล็ด ร่อนเมล็ด และผัดเมล็ด จากการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ จำนวน 3 ชุด ชุดละ 15 กิโลกรัม ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีน้ำหนักเฉลี่ย 404.13 กรัม คิดเป็น 2.67 % ของกิ่งที่มีฝักแก่ทั้งหมด โดยได้เมล็ดพันธุ์สมบูรณ์ น้ำหนักเฉลี่ย 247.60 กรัม/ชุด และเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์ น้ำหนักเฉลี่ย 156.53 กรัม/ชุด มีความชื้นเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 7.54 % ซึ่งการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรโดยการตัดแต่งกิ่ง มีข้อดี คือ ใช้กำลังคนและเวลาน้อยกว่าวิธีที่ 1 สามารถเก็บเกี่ยวเสร็จภายใน 1 วัน ในพื้นที่ 2 ไร่/คน/วัน ข้อเสีย คือ สูญเสียเมล็ดพันธุ์ที่อยู่ระหว่างการแก่ของเมล็ดจำนวนมาก ใช้พื้นที่ในการตากมาก มีสิ่งปลอมปน เช่น เศษกิ่งแห้ง ใบแห้งขนาดเล็กจำนวนมาก วิธีการนี้เหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติที่สามารถยอมรับผลผลิตเมล็ดพันธุ์ที่น้อยกว่าการเก็บฝักแก่จากต้นได้ เหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติมีข้อจำกัดของแรงงาน

หลังจากการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ ทำการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์เพื่อเตรียมสำหรับนำไปเพาะปลูกได้ต่อไป โดยจัดเก็บในซองซิพพลาสติกที่ปิดสนิท นำไปจัดเก็บรักษาในตู้เย็นที่มีอุณหภูมิ 6 - 10 องศาเซลเซียส เป็นสภาพที่มีอากาศเย็นและความชื้นต่ำเพื่อรักษาสภาพของเมล็ด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ฟ้ายาหลายโจรเพื่อใช้ในการเพาะปลูก ต้องคำนึงถึงหลายปัจจัย ได้แก่ อายุของต้นพันธุ์หลังการเพาะปลูก 5 - 6 เดือน โดยวิธีที่เป็นที่นิยมได้แก่ การเก็บเมล็ดจากฝักแก่ และการเก็บเกี่ยวทั้งต้นเพื่อคัดแยกเอาเมล็ด ดังนั้นในการศึกษารังนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจในการศึกษาผลการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ฟ้ายาหลายโจรด้วย 2 วิธีนี้ ผลการศึกษาพบว่าในเรื่องของผลผลิตในการเก็บเกี่ยวนั้นไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้เนื่องจากเป็นวิธีที่แตกต่างกัน ส่วนที่เก็บแตกต่างกัน ซึ่งทั้งสองวิธีมีข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกัน ลักษณะในการนำไปใช้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและข้อจำกัดของเกษตรกร ผลการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้ายาหลายโจรวิธีที่ 1 การเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้ายาหลายโจรจากฝักแก่ จำนวน 10 ชุด ชุดละ 500 กรัม พบว่า มีน้ำหนักเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 113.81 กรัมต่อชุด แบ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ 96.20 กรัม และเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์ 17.61 กรัม คิดเป็นอัตราส่วน 5.46 : 1 เท่า มีความชื้น 8.43 % โดยมีน้ำหนักเปลือกแห้งเฉลี่ย 159.01 กรัมต่อชุด เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรที่มีกำลังคนมากเพียงพอต่อการเก็บเมล็ดพันธุ์ต่อพื้นที่การเพาะปลูก และวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ด้วยการตัดแต่งกิ่งที่มีฝักแก่ จำนวน 3 ชุด ชุดละ 15 กิโลกรัม มีน้ำหนักเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 404.13 กรัมต่อชุด แบ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ 247.60 กรัม และเมล็ดพันธุ์ไม่สมบูรณ์ 156.53 กรัม คิดเป็นอัตราส่วน 1.58 : 1 เท่า มีความชื้น 7.54 % เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติมีข้อจำกัดของแรงงานและมีพื้นที่เพาะปลูกในปริมาณมาก ซึ่งทั้ง 2 วิธีมีความชื้นของเมล็ดพันธุ์ฟ้ายาหลายโจร 8.43 % และ 7.54 % มีความสอดคล้องกับคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ที่มีความชื้นประมาณ 7-8 % (พชรดา แข็งขัน, 2552) จากวิธีการและผลการเก็บเมล็ดพันธุ์ฟ้ายาหลายโจรประโยชน์ มีประโยชน์สำหรับการเรียนของบัณฑิตแพทย์แพทย์แผนไทยด้านการผลิตวัตถุดิบสมุนไพร รวมถึงเกษตรกรเครือข่ายผลิตวัตถุดิบสมุนไพร หรือผู้สนใจเพาะปลูกพืชสมุนไพรในระดับครัวเรือน ที่ต้องการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ฟ้ายาหลายโจรที่มีคุณภาพนำไปใช้สำหรับการเพาะปลูกซึ่งเป็นการควบคุมคุณภาพด้านเมล็ดพันธุ์พืชสมุนไพรและสามารถลดต้นทุนในกระบวนการผลิตฟ้ายาหลายโจร รวมถึงสามารถแบ่งปัน จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพให้กับผู้ที่สนใจถือเป็นการพึ่งพาตนเองด้านการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรได้อีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สามารถสำเร็จลงได้ทีมีผู้วิจัยขอขอบพระคุณวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัย และสถานที่ในการดำเนินการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. (2564). คู่มือสำหรับเกษตรกร การผลิตฟ้าทะลายโจร. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2565 จาก <https://www.doa.go.th>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). "ตลาดสมุนไพร"เศรษฐกิจหลักของไทย. เรียกใช้เมื่อ 09 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com>
- คณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร. (2564). ทิศทางการขับเคลื่อนสินค้าเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 09 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.eeco.or.th>
- จิรา ณ หนองคาย. (2551). หลักการและเทคนิคการขยายพันธุ์พืชในประเทศไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอ.เอส.พริ้นส์ดีง์ เฮ้าส์.
- พชรดา แข็งขัน. (2552). อิทธิพลของวันปลูกและระยะปลูกต่อผลผลิตและคุณภาพเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจร. ใน ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพืชสวน. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พุทธินันท์ อรพันธ์พิศุทธิ์ และคณะ. (2564). การใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรในการรักษา COVID-19. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2565 จาก <https://ccpe.pharmacycouncil.org>
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. กองประกอบโรคศิลปะ. (2459). ตำราแพทย์แผนโบราณทั่วไป สาขาเภสัชกรรม. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2565 จาก <http://119.110.206.174/ULIB62015/dublin.php?ID=13399108110#.Y2NcwHZBzIU>
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน). (2565). ฐานข้อมูลงานวิจัยฟ้าทะลายโจร. เรียกใช้เมื่อ 05 มิถุนายน 2565 จาก <http://agknowledge.arda.or.th>
- สุภาพร ครุสารพิศิฐ. (2564). ฟ้าทะลายโจรจากสมุนไพรทางเลือกสู่พืชเศรษฐกิจใหม่. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2565 จาก <https://www.prd.go.th>
- อาทิตยา พองพรหม. (2564). การเพาะปลูกฟ้าทะลายโจร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง
ของนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*

FACTORS AFFECTING MALAY SPEAKING ANXIETY AMONG
BACHELOR OF ARTS (MALAY LANGUAGE) STUDENTS,
YALA RAJABHAT UNIVERSITY

นุรฮูดา สะดามะ

Nurhuda Sadama

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yala Rajabhat University

E-mail: nurhuda.s@yru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง 2) เพื่อศึกษาระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง 4) เพื่อเสนอแนวทางการลดความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สลิดิติที่ใช้วิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.42 ปัจจัยรองลงมา คือ ด้านครอบครัว ซึ่งมีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 2) ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษา มีระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมาก 3) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางโดยภาพรวม พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์และด้านครอบครัวส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และ 4) แนวทางการลดความวิตกกังวลในการพูดภาษา

* Received September 4, 2022; Revised September 30, 2022; Accepted October 28, 2022

มลาญกลางของนักศึกษาสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา สมควรให้ความสำคัญ
ต่อกิจกรรมการเรียนการสอนภาษามลายูกลางที่เหมาะสม

คำสำคัญ: ความวิตกกังวล, การพูดภาษามลายูกลาง, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the factor levels affecting Malay speaking anxiety among Malay-language students, 2) to examine the anxiety level of Malay speaking, 3) to investigate the factors affecting Malay speaking anxiety, and 4) to propose the guidelines of anxiety reduction of Malay speaking. This research was conducted with mix-method where the population is of 132 Malay-language students of Yala Rajabhat University. The research instrument was a five-Linkert scale questionnaire while the data was analyzed by using percentage statistics, Arithmetic Mean, Standard Deviation, and Multiple Regressions. The results show that teaching behavior of teachers was ranked at the top factor levels, mean 4.42, whereas family aspect came as second factor levels, mean 4.25, affecting Malay speaking anxiety. The level of Malay speaking anxiety among Malay-language students was remarkably high. In addition to that, an analysis of factors affecting Malay speaking anxiety among Malay language students found that teaching behavior of teachers and family were the main factors affecting Malay speaking anxiety at .05 significantly. Lastly, guidelines that students attaching great importance towards adequate and various learning activities of Malay language teaching are recommended.

Keywords: Anxieties, Malay Speaking, Yala Rajabhat University

บทนำ

การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยเฉพาะในปัจจุบันเป็นยุค
ของข้อมูลข่าวสารหรือเรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ การสื่อสารมีประโยชน์ในแง่บุคคลและสังคม
ภาษาของมนุษย์เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ สร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม (ธวัช ทะเพชร และคณะ, 2565) ภาษาจึงมีความสำคัญยิ่ง
ต่อการสื่อสารโดยเฉพาะภาษาพูดและภาษาเขียน ในยุคปัจจุบันภาษามลายูถือว่าเป็นภาษาที่
สำคัญถูกนับว่าเป็นภาษาเพื่อการทำงานในอีกหลายประเทศ เช่น ภาคใต้ของประเทศไทย
ฟิลิปปินส์ กัมพูชา อัฟริกาใต้ และติมอร์-เลสเตร์ และมีจำนวนผู้ใช้งานในลำดับที่ 4 ซึ่งเป็นรอง

จากภาษาอังกฤษ จีน และ ฮินดี/อูรดู (อรรถากร หะยีอาแว, 2556) นอกจากนี้ภาษามลายูยังมีคนใช้อย่างแพร่หลายในประเทศเมียนมาร์ เวียดนาม และราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย (ฟาเดลล์ หะยีฮาราสะ, 2561) และมีอิทธิพลต่อการทำงานของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือวิถีอาเซียนเป็นอย่างมาก (อรอนงค์ ทิพย์พิมล, 2563)

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นพื้นที่แห่งหนึ่งที่ใช้ภาษามลายูและอาจเป็นพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางของประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน (คอลัฟ ต่วนบุละ และคณะ, 2563) ซึ่งเป็นตัวเชื่อมระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาราชการในการขยายภาคธุรกิจ การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และการส่งเสริมในด้านอาชีพต่าง ๆ เป็นกลุ่มประเทศที่มีความหลากหลายทางเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา รวมถึง ภาษา แต่เป็นสิ่งที่แปลกที่ทุกกลุ่มประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนมีความเหมือนกันภายใต้บริบทที่แตกต่าง นั่นคือมีการใช้ภาษาที่สื่อสารกันอย่างเข้าใจ โดยมีรากจากภาษาหลักคือภาษามลายูกลาง ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย มีการใช้ภาษามลายูพื้นถิ่นซึ่งมีรากฐานจากภาษามลายูกลาง โดยมีความเหมือนกับภาษามลายูถิ่นของกลันตัน ภาคเหนือของประเทศมาเลเซีย โดยวิถีชีวิตของประชากรในพื้นที่ใช้ภาษามลายูในการดำเนินชีวิตประจำวันถึงแม้ภาษาราชการเป็นภาษาไทยก็ตาม โดยภาษามลายูยังคงมีบทบาทในการศึกษาทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นเตรียมอนุบาล อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ถึงระดับมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้ให้ความสำคัญต่อการใช้ภาษามลายูพื้นถิ่นเป็นอย่างมาก และส่งผลให้มีการสนับสนุนการใช้ภาษามลายูกลางของนักเรียนนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้มีความเทียบเท่าประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ภาษามลายูในการติดต่อสื่อสารร่วมกัน (คอลัฟ ต่วนบุละ และคณะ, 2563)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญในการศึกษาภาษามลายูกลางเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการติดต่อสื่อสารทั้งทางภาครัฐและเอกชน รวมถึงการเจรจาค้าขายด้านธุรกิจ ที่จะมีผลต่อประชากรรุ่นถัดไป (Gen Z) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ให้มีโอกาสดำเนินงานในตลาดงานอาเซียนมากขึ้น จึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ทั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง แนวทางการลดความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง และเพื่อให้ นักศึกษาสามารถใช้ภาษามลายูกลางในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
2. เพื่อศึกษาระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
4. เพื่อเสนอแนวทางการลดความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed - Methodology Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ในการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษา (In - depth Interview) เกี่ยวกับแนวทางในการลดความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 จำนวน 132 คน เลือกกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ทั้งนี้ช่วงเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2564 - มีนาคม 2565

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่เป็นคำถามทั้งปลายปิด (Close-Ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) มีจำนวนทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านเจตคติในการพูดภาษามลายูกลาง หมายถึง ทัศนคติที่มีต่อการใช้ภาษามลายู ด้านพฤติกรรมในการพูดภาษามลายูกลาง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกมาเมื่อมีการสื่อสารภาษามลายูในที่สาธารณะ การด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลาง หมายถึง ความรู้สึกวิตกกังวลเมื่อมีการจัดกิจกรรม ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ หมายถึง การ

สังเกตและบันทึกพฤติกรรม ด้านครอบครัว หมายถึง ความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อการใช้ภาษามลายูกลาง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการลดความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู

และเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาวิถีคลายความวิตกกังวลในการพูด ภาษามลายูกลาง (Open - Ended Question)

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่ได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษามลายู 2 ท่าน การสอนภาษาต่างประเทศ 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงปริมาณ 1 ท่าน ตรวจสอบตลอดจนความครอบคลุมของคำถามและความชัดเจนของการใช้ภาษา และความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และนำมาวิเคราะห์โดย ได้ค่า IOC ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.848 ผู้วิจัยได้แบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ตรวจสอบความเที่ยงตรง

แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่สมควรมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป โดยได้ผล ดังนี้ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาดังนี้ (α) = .744 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง และแบบสอบถามเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = .869 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลด้วยตนเองและมีผู้ช่วยวิจัยในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาโดยมีการหาค่าวิเคราะห์ผล ดังนี้

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความมีอิทธิพลของตัวแปรต้นที่มีผลต่อตัวแปรตามในการทดสอบมมูติฐานปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเจตคติในการพูดภาษามลายูกลาง 2) ด้านพฤติกรรมในการพูดภาษามลายูกลาง 3) ด้านการกิจกรรมการเรียนการสอนภาษามลายูกลาง 4) ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ และ 5) ด้านครอบครัว ที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มีผลการวิจัยดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู สามารถอธิบายรายละเอียดในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านเจตคติในการพูดภาษามลายูกลาง	4.05	.328	มาก
ด้านพฤติกรรมในการพูดภาษามลายูกลาง	4.11	.390	มาก
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษามลายูกลาง	3.73	.437	มาก
ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์	4.42	.489	มากที่สุด
ด้านครอบครัว	4.25	.655	มากที่สุด
ผลรวมปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางทุกด้าน	4.12	.310	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12) และสามารถอธิบายเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มากที่สุด มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.42) รองลงมาคือ ด้านครอบครัว มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25) ด้านพฤติกรรมในการพูดภาษามลายูกลาง มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมาก

(ค่าเฉลี่ย = 4.11) ด้านเจตคติในการพูดภาษามลายูกลาง มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.05) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษามลายูกลาง มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.05) ตามลำดับ

2. ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา สามารถอธิบายรายละเอียดในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	4.15	.540	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา พบว่า ความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมาก

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู สามารถอธิบายเป็นภาพรวมในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางภาพรวม

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	20.253	1	20.253	147.236	.000*
Residual	17.882	130	.138		
Total	38.135	131			

จากตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางภาพรวม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางส่งผลต่อความวิตกกังวลใน

การพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางกับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านเจตคติในการพูดภาษามลายูกลางกับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางสามารถอธิบายเป็นภาพรวมในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านเจตคติในการพูดภาษามลายูกลาง” กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านเจตคติในการพูดภาษามลายูกลาง”

	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง	Regression	2.310	1	2.310	8.383	.004*
	Residual	35.824	130	.276		
	Total	38.135	131			

จากตารางที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านเจตคติในการพูดภาษามลายูกลาง” กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางด้านเจตคติในการพูดภาษามลายูกลางส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

3.2.2 ด้านพฤติกรรมในการพูดภาษามลายูกลาง” กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางสามารถอธิบายเป็นภาพรวมในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านพฤติกรรมในการพูดภาษามลายูกลาง” กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านพฤติกรรมในการพูดภาษามลายูกลาง”

	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง	Regression	18.685	1	18.685	124.888	.000*
	Residual	19.450	130	.150		
	Total	38.135	131			

จากตารางที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านพฤติกรรมในการพูดภาษามลายูกลาง” กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง พบว่า

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางด้านพฤติกรรมในการพูดภาษามลายูกลางส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

3.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลางกับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางสามารถอธิบายเป็นภาพรวมในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลาง” กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลาง”

	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง	Regression	.841	1	.841	2.933	.000*
	Residual	37.293	130	.287		
	Total	38.135	131			

จากตารางที่ 6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลาง” กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

3.2.4 ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางสามารถอธิบายเป็นภาพรวมในตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์” กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์”

	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง	Regression	4.338	1	4.338	16.687	.000*
	Residual	33.796	130	.260		
	Total	38.135	131			

จากตารางที่ 7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์” กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ส่งผล

ต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

3.2.5 ด้านครอบครัวกับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง สามารถอธิบายเป็นภาพรวมในตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านครอบครัว” กับ ความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านครอบครัว”

	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ความวิตกกังวลใน	Regression	26.426	1	26.426	293.400	.000*
การพูดภาษามลายู	Residual	11.709	130	.090		
กลาง	Total	38.135	131			

จากตารางที่ 8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง “ด้านครอบครัว” กับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลาง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางด้านครอบครัว ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ศิรินันท์ นุญญะเขียว ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความวิตกกังวลในการใช้ภาษาในระดับสูงด้านพฤติกรรมในการพูดภาษามลายูกลาง มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมาก (ศิรินันท์ นุญญะเขียว, 2561) และงานวิจัยของ สุวรรณมา ยุทธิรัตน์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความวิตกกังวลในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความวิตกกังวลในการพูด มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับมาก และในด้านเจตคติในการพูดภาษามลายูกลาง มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมาก (สุวรรณมา ยุทธิ

รัตน์, 2563) และยังมีงานวิจัยของ เกศนีย์ มากช่วย และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ผลการวิจัยพบว่า เจตคติอยู่ในระดับมาก และความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก นักศึกษามีความวิตกกังวลว่าจะพูดผิดหรือกลัวว่าคนอื่นไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนสื่อสาร (เกศนีย์ มากช่วย และคณะ, 2561)

2. ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอษณ ยามาตี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศปัญหาที่มีอาจมองข้าม ความวิตกกังวลในการพูดภาษาส่งผลอย่างมากต่อการพูดภาษาอังกฤษ การพูดภาษานั้นการฝึกฝนมีความสำคัญมาก (เอษณ ยามาตี, 2564) และงานวิจัยของ ทนัญชัย เยี่ยมสวัสดิ์ ที่พบว่า บทบาทการพูดส่วนใหญ่อยู่ที่ครูผู้สอนเป็นหลัก การลดความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นโดยสร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผ่อนคลาย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่อนคลายเพื่อคลายความวิตกกังวล (ทนัญชัย เยี่ยมสวัสดิ์, 2559)

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์และด้านครอบครัวส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกกลางของนักศึกษา สาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมลมาศ เกตุฉาย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษา : กรณีศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคสตึก พบว่า ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษกับครูผู้สอนภาษามีความ วิตกกังวลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (พิมลมาศ เกตุฉาย, 2562)

4. ข้อเสนอแนะแนวทางในการลดความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู คือ นักศึกษาควรให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการเรียนการสอนภาษามลายูกกลางที่เหมาะสมและหลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปิยนุช อุดมเกียรติสกุล, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สามารถสรุปเป็นรายประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้ ประเด็นแรก ระดับปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12) และด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.42) และ ด้านครอบครัว มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25) ประเด็นที่สอง คือ ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา พบว่า ระดับความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่สาม คือ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์และด้านครอบครัว ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษามลายูกลางของนักศึกษาสาขาวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 การวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ ปัจจัยความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษามลายูกลางขึ้นอยู่กับความร่วมมือของ 3 หน่วยงาน ดังนี้ 1.หลักสูตร ต้องมีกิจกรรมส่งเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านการพูดภาษามลายูกลาง เช่น กิจกรรมการเข้าค่ายทางภาษามลายู กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น 2.คณะ ควรส่งเสริมกิจกรรม เช่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมกับเจ้าของภาษา 3. มหาวิทยาลัย ควรส่งเสริมโดยการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น การเทียบโอน (transfer credit) ในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย และปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังด้านการศึกษาของนักศึกษาอย่างมาก ทั้งนี้ทางหลักสูตรมีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศโดยมีการเชิญผู้ปกครองมาสร้างข้อตกลงร่วมกัน ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ควรให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษามลายูกลางที่เหมาะสมและหลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- เกศนีย์ มากช่วย และคณะ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ในการประชุมวิชาการหาดีใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 (131-142). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- คอลีฟ ทั่วบุละ และคณะ. (2563). การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับสิทธิเสรีภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2563 จาก http://www.thai-explore.net/search_detail/result/9144
- ทัญญชัช เยี่ยมสวัสดิ์. (2559). ความวิตกกังวลในการเรียนภาษาอังกฤษ : องค์ประกอบ ผลกระทบและแนวทางการแก้ปัญหา. วารสารสุทธิปริทัศน์, 30(95), 1-12.

- ธวัช ทะเพชร และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น. วารสาร พุทธปรัชญาวิวัฒน์, 6(2), 341-352.
- ปิยนุช อุดมเกียรติสกุล. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัย เอกชน จังหวัดปทุมธานี. นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- พิมลมาศ เกตุฉาย. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสารกับครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษา : กรณีศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฟาเดลล์ หะยีฮาราสะ. (2561). ภาษาและวัฒนธรรมมลายู. กรุงเทพมหานคร: หจก.นันทชา พรินต์ติ้ง.
- ศิรินันท์ นุญญะเขียว. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 28(12), 231-243.
- สุวรรณา ยุทธภีรัตน์. (2563). การศึกษาความวิตกกังวลในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น , 6(1), 175-185.
- อรอนงค์ ทิพย์พิมล. (2563). ภาษามลายูกับการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (2) (Online). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.the101.world/bahasamelayu-and-politics-in-asean-2>
- อัครถกร หะยีอาแว. (2556). สนทนาภาษามลายูในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร: หจก.นันทชา พรินต์ติ้ง.
- เอษณ ยามาลี. (2564). ความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะ ภาษาต่างประเทศปัญหาที่มีอจมองข้าม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี, 10(2), 207-221.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.

การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนบ้านหนองแวน*

AN EVALUATION OF PROMOTING STUDENT'S MORAL
AND ETHICS PROJECT OF BAN NONG NAE SCHOOL

ประคอง รัตมีแก้ว
Prakong Ratsameekaew
โรงเรียนบ้านหนองแวน
Ban Nong Nae School
E-mail: s.thonsiri@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบท 2) ประเมินปัจจัยนำเข้า 3) ประเมินกระบวนการ และ 4) ประเมินผลผลิต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 8 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 117 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 6 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ (1) ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามของแบบสอบถาม (2) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ (1) ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$, μ และ (2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D., σ) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ด้านบริบท ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการ ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแวนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแวนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนพบว่า อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแวนเกี่ยวกับ

* Received August 30, 2022; Revised September 3, 2022; Accepted November 7, 2022

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหนเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, คุณธรรม จริยธรรม

Abstract

This research article aimed to 1) evaluate the context, 2) evaluate the inputs, 3) evaluate the process, and 4) evaluate the products. The research sampling contained 8 committee of Basic Education Organization and 117 people of parents and students in academic year 2564. For the research tools, the researcher employed index of item objective congruence (IOC) and reliability for the questionnaire. The statistics used for data analysis were average ($\bar{X}$, μ) and standard deviation (S.D., σ) The result of context evaluation related to teachers' opinions was in the highest level Likewise, the result of committee' opinions of Basic Education Organization was in high level Furthermore, the result of inputs evaluation from teachers' opinion was in the highest level while the result of committee' opinions of Basic Education Organization was also in the highest level Moreover, the result of process evaluation from promoting student's moral and ethics project of Ban Nong Nae School showed that the teachers' opinions were in high level and the committee' opinions of Basic Education Organization were in high level as well For products evaluation of promoting student's moral and ethics project of Ban Nong Nae School related to teachers' opinions, it was found in high level as the same level as parents' and students' In addition, in the view of usefulness of products evaluation, the teachers' opinions were in the highest level and the students' opinions were also in the highest level It revealed that the students' satisfaction of this project was in the highest level

Keywords: project evaluation, moral and ethics

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารยุคไร้พรมแดน โลกข้อมูลข่าวสารจึงมีอิทธิพลต่อความคิดจิตใจและพฤติกรรม

ของมนุษย์มากขึ้นคนไทยจำนวนไม่น้อยได้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารถูกอิทธิพลของวัฒนธรรมและค่านิยมจากต่างชาติครอบงำ ไม่สนใจในคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมไทย ทำให้คนมุ่งแสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุมิความเห็นแก่ตัวยิ่งขึ้น ขาดความเอื้ออาทร ขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นความสำคัญของศาสนาและขาดคุณธรรมจริยธรรม สถาบันการศึกษาทุกแห่งได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและเห็นตรงกันว่า เป็นความสำคัญอย่างเร่งด่วนที่จะต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลในประเทศให้มีคุณธรรม จริยธรรมอย่างเข้มแข็งในอนาคต (สมคิด บางโม, 2558) โรงเรียนเป็นพื้นฐานของสังคมช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคลในทางร่างกาย สติปัญญา ความประพฤติ และสังคม เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับ สิ่งแวดล้อมและดำรงอยู่ได้ด้วยดี ดังนั้นโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนช่วยขัดเกลา อบรม พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กให้มีพฤติกรรมด้านบวกเพิ่มมากขึ้น และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในสังคม เด็กนักเรียนบางคนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ขาดความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา พฤติกรรมเห็นแก่ตัวไม่ช่วยเหลือเพื่อนทำงาน หรือกิจกรรมที่ครูให้ทำร่วมกัน และพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่มีสัมมาคารวะต่อ ครูบาอาจารย์ ซึ่งการปฏิบัติตนดังกล่าวเป็นปัญหาที่สามารถส่งผลถึงอนาคตของเด็ก ถ้าไม่มีการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมเหล่านั้นของเด็กนักเรียนเมื่อพิจารณาถึงปัญหาและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน (พรพรรณ เผือกผ่อง, 2560)

โรงเรียนบ้านหนองแหน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จัดการศึกษาในระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา ในรอบ 2 ปีการศึกษาที่ผ่านมา (รายงานการบันทึกประชุมประจำเดือนของโรงเรียนปีการศึกษา 2562 – 2563) และบันทึกการประเมินคุณธรรม จริยธรรมในระดับห้องเรียนและระดับโรงเรียน พบว่า นักเรียนมีปัญหาขาดคุณธรรม จริยธรรม ด้านความประพฤติปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ดังนั้นทางโรงเรียนจึงดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหนเพื่อจะได้วางแผนกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเป็นกิจกรรมของโรงเรียนที่ต้องดำเนินการตามแผนงานของโครงการ และเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมสามารถที่จะดำเนินการได้ต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ จึงได้วางแผนดำเนินการประเมินผลการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหน ควบคู่ไปกับการดำเนินการของโครงการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน (โรงเรียนบ้านหนองแหน, 2563)

การดำเนินงานโครงการดังกล่าวของโรงเรียนบ้านหนองแห่น ดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้ประเมินในฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียน บ้านหนองแห่น โดยเลือกใช้ประยุกต์ใช้รูปแบบจำลองซิป (CIPP Model) ของสต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam, Daniel L., 1997) จำนวน 4 ด้าน คือ 1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs Evaluation) 3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และ 4) การประเมินด้านผลผลิต (Products Evaluation) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (ทิววัฒน์ มณีโชติ, 2561) มีความชัดเจน รัดกุม ทั้งระยะก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และระยะสิ้นสุดโครงการ เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวางแผนการดำเนินงาน และการตัดสินใจคุณค่าและคุณประโยชน์ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในปรับปรุง ปรับเปลี่ยน และพัฒนาโครงการ โดยจะนำผลจากการประเมินโครงการดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแห่น ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

- 1.บริบท (Context Evaluation)
- 2.ปัจจัยนำเข้า (Inputs Evaluation)
- 3.กระบวนการ (Process Evaluation)
- 4.ผลผลิต (Products Evaluation)
  - 4.1 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ
  - 4.2 ความพึงพอใจของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแห่น ดำเนินการดังนี้

กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 117 คน ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 8 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 51 คนและ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 51 คน โดย

ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีความสามารถในการตอบแบบสอบถามได้

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ แบบประเมิน จำนวน 5 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน จากนั้นนำไปหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตชาวดอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านหนองขาม 2) โรงเรียนบ้านทุ่งหนองแก้ว และ 3) โรงเรียนบ้านหนองห้างซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการประเมินโครงการครั้งนี้ ก่อนนำไปใช้จริง โดยค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้านบริบทมีความเชื่อมั่น .822 ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าความเชื่อมั่น .842 ด้านกระบวนการ มีค่าความเชื่อมั่น .878 ด้านผลผลิตเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .808 ด้านผลผลิตเกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับค่าความเชื่อมั่น .785 และด้านผลผลิตเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .858

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาจากตำรา เอกสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด
2. แจกแบบสอบถามการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแหน ให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 117 ฉบับ ได้ตอบกลับมา จำนวน 117 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแหน ในครั้งนี้ ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ผลการพิจารณาประเด็นการประเมินโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$, μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D., σ) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์
  - 1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)
  - 1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. วิเคราะห์ผลการพิจารณาประเด็นของข้อคำถามโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$, μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D., σ)

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผล

4.51 – 5.00	หมายถึง	ความคิดเห็น/ความพึงพอใจ มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	ความคิดเห็น/ความพึงพอใจ มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ความคิดเห็น/ความพึงพอใจ ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	ความคิดเห็น/ความพึงพอใจ น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	ความคิดเห็น/ความพึงพอใจ น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ (1) ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามของแบบสอบถาม (2) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ (1) ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$, μ และ (2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D., σ)

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแห่น โดยรวมมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

1. ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแห่น ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs Evaluation) ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแห่น ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแห่น ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนพบว่า อยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแห่น 4.1) ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแห่นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนพบว่า อยู่ในระดับมาก 4.2) ผลการประเมินด้านผลผลิต (Products Evaluation) ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแห่นเกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และ 4.3) ผลการประเมินด้านผลผลิต (Products Evaluation) ของโครงการ

โรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหนเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแหน นำเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหน ได้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากคณะครูคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและก่อนดำเนินโครงการจัดสภาพแวดล้อมให้พร้อมและเอื้อต่อการดำเนินงานได้แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร เสนเผือก การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามแนวการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนวัดปากจำ ปีการศึกษา 2559 ผลการประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามแนวการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนวัดปากจำ ปีการศึกษา 2559 โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนดไว้ทุกตัวชี้วัด มีค่า อยู่ในระดับมากที่สุด (ชฎาพร เสนเผือก, 2560)

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs Evaluation) ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากโรงเรียนบ้านหนองแหนได้สร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับนักเรียนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ประสานความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชชุ อายุสุข รายงานการประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัง เขต 2 ผลการประเมินพบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการของโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (วิชชุ อายุสุข, 2563)

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

พบว่า อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนบ้านหนองแห่น ได้มีการสร้างความตระหนักและความสำคัญของการจัดการศึกษาที่เน้นให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ และมีการฝึกอบรมจนให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะจนเกิดคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติสุข เทือกสุบรรณ การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ๑ (ดอนสักผดุงวิทย์) ผลการประเมิน พบว่า ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่าการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ๑ (ดอนสักผดุงวิทย์) ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก (สันติสุข เทือกสุบรรณ, 2561)

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแห่น

4.1 ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแห่นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนพบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนบ้านหนองแห่นดำเนินโครงการโดยมีกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องจริงจัง ส่งผลให้นักเรียนผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอนเห็นว่า ผลการพัฒนาดังกล่าวมีการพัฒนาขึ้นทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความขยันและความซื่อสัตย์ การประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวาสนา พรหมซีหมุน การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านปากน้ำปากพญาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการประเมินสามารถสรุป การประเมินด้านผลผลิตของโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านปากน้ำปากพญา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 2 ตัวชี้วัด พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้ง 2 ตัวชี้วัด โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (สุวาสนา พรหมซีหมุน, 2563)

4.2 ผลการประเมินด้านผลผลิต (Products Evaluation) ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแห่นเกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนประพฤติปฏิบัตินั้น นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง และเห็นคุณค่าว่ามีประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัลกัญ งามโฉม การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านขวัญพัฒนา ผลการประเมิน พบว่า คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก (สุกัลกัญ งามโหม, 2562)

4.3 ผลการประเมินด้านผลผลิต (Products Evaluation) ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหนเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนบ้านหนองแหน ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทำให้ทุกคนเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชชุ อายุสุข รายงานการประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ผลการประเมินสรุปได้ ว่า ด้านความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ พบว่า ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพึงพอใจต่อการประเมินผลผลิตของโครงการ เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (วิชชุ อายุสุข, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาและปรับปรุงโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแหน อย่างต่อเนื่อง สรุปข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) การดำเนินการโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมควรได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง 2) หน่วยงานต้นสังกัด ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง เพราะถือว่าเป็นโครงการที่ส่งเสริมให้เยาวชนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยการเข้าร่วมโครงการ และกิจกรรมย่อยต่างๆ ต้องมีการปฏิบัติต่อเนื่องกันหลายๆ ปี 3) กิจกรรมต่างๆ ของโครงการ ควรมีการปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและปัจจัยเบื้องต้นของสถานศึกษา เพื่อให้โครงการประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด ข้อเสนอแนะในการประเมินครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษาให้ต่อเนื่องจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างจริงจัง 2) นำผลการประเมินโครงการที่ได้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขในด้านต่างๆ ที่ได้ค้นพบ โดยส่งเสริมกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถทำได้ดีให้ดียิ่งขึ้นไปและปรับปรุงกิจกรรมที่พบว่าไม่มีการประเมินในระดับต่ำ

เอกสารอ้างอิง

- ชฎาพร เสนเผือก. (2560). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามแนว การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวัดปากจำ. สงขลา: สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2.
- ทิวัฒน์ มณีโชติ. (2561). รูปแบบการประเมินโครงการ ใน การประเมินโครงการ หน่วยที่ 1 - 7 (พิมพ์ครั้งที่ 6) . นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พรพรรณ เผือกผ่อง. (2560). การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามหลัก พรหมวิหาร 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์ บำรุง) จังหวัด สมุทรสาคร. ใน (สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนบ้านหนองแหน. (2563). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา 2563. สุพรรณบุรี: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3.
- วิษณุ อายุสุข. (2563). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งสมอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. ตรัง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2.
- สมคิด บางโม. (2558). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สันติสุข เทือกสุบรรณ. (2561). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ ธานี ๑ (ดอนสักผดุงวิทย). สุราษฎร์ธานี: องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- สุภลักษณ์ งามโหม. (2562). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านขวัญพัฒนา. สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.
- สุวาสนา พรหมชีหมุน. (2563). รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านปากน้ำปากพญา. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1.
- Stufflebeam, Daniel L. (1997). The Cipp Model for program evaluation. Indiana: Phi Delta Kappa.

บทความวิจัย

การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลขนอม อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE SERVICE MIND ACCORDING TO BUDDHIST CONCEPTS OF THE PEOPLE BAN BANGNOD COMMUNITY KHANOM SUB-DISTRICT KHANOM DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระศราวดี สุปติภูสิต (เข็มสม)

Phrasarawut Supatittito (Khemthong)

ดิเรก นุ่นกล้า

Direk Nunklam

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: sarawut6303205070@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลขนอม อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลขนอม อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลขนอม อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธ มีข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมกระตุ้นให้เยาวชนรุ่นหลัง มีจิตสำนึก ทำความดีเพื่อสังคม โดยนำหลักธรรมมา

* Received August 9, 2022; Revised September 10, 2022; Accepted November 10, 2022

ประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานสร้างจิตสำนึกทำประโยชน์เพื่อบุคคล ชุมชน สังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ส่งเสริมความสามัคคี สู้การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมมีความเมตตา กรุณาต่อเพื่อร่วมโลก ส่งเสริมประชาชนในพื้นที่นำหลักคำสอนทางศาสนาที่ตรงต่อจริตของบุคคลในสังคม เพิ่มการให้โอกาสในการทำงานด้านจิตอาสา ส่งเสริมจิตอาสาให้มีจิตใจที่เป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เลือกที่รักมักที่ชังโดย ปราศจากความลำเอียง ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไข ปัญหา ทำงานเป็นทีม อันนำไปสู่ขบวนการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธให้เป็นรูปธรรมต่อบุคคล ชุมชน สังคม ประเทศชาติต่อไป

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน, จิตอาสา, เชิงพุทธ

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study the mobilization of volunteer spirit and 2) study the recommendations on the guideline to drive Buddhist volunteerism of the people in Ban Bang Nod community, Khanom sub-district, Khanom district, Nakhon Si Thammarat province. The population used in this study were residents of Ban Bang Nod Community, Khanom Sub-district, Khanom District, Nakhon Si Thammarat Province. It is a combined research method. It consists of quantitative research. Data were collected using questionnaires and qualitative research. Collect data by interviewing key informants. The results of the research were as follows: 1. The overall level of Buddhist volunteering in Ban Bang Nod community, Khanom district, Nakhon Si Thammarat province was averaged at a high level ($\bar{X} = 4.01$). Buddhist Volunteer Movement There is a suggestion that It should encourage and encourage the next generation to have a conscience and do good deeds for society. by applying Dharma principles as a basis to create a conscience of doing benefits for individuals, communities, and societies without expecting anything in return promote unity to help and support each other, cultivate a conscience for people in the society to have mercy. Please continue to join the world encourage people in the area to adopt the doctrine Religious that meets the ethics of people in society Increasing the opportunity to work in volunteering, encouraging volunteering to have a neutral mind that does not discriminate. Do not choose nepotism by without bias, joint thinking, working together to solve problems, working as a team, leading to the movement of Buddhist

volunteerism to become concrete towards individuals, communities, society, and the nation.

Keywords: Mobilization, Volunteer Spirit, To Drive Buddhist

บทนำ

จิตอาสาถือเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของคนไทย ที่สังคมในปัจจุบันเรียกร้องให้พัฒนากันอย่างจริงจัง เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ จิตอาสาเป็นความรับผิดชอบในตนเอง แม้จะได้รับการอบรมสั่งสอน ถ้าจิตใจตนเองไม่ยอมรับการปลูกฝัง จิตสาธารณะ ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ (พระครูสิริพัชรโสภิต และคณะ, 2564) ชุมชนบ้านบางโหนด อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนหนึ่งที่ได้มีการขับเคลื่อนให้ชาวชุมชนมีจิตอาสาเชิงพุทธ เป็นการปฏิบัติเพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยไม่ทำให้ทรัพย์สินส่วนรวมเสียหาย มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวม เคารพสิทธิของบุคคลอื่นในการใช้ทรัพย์สิน มีการร่วมกันโดยการมุ่งเน้นการให้ การไม่เบียดเบียน โดยมุ่งประโยชน์ร่วมกันที่จะผสมผสาน บูรณาการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางปฏิบัติสิ่งสำคัญ คือ คนเหล่านี้จำเป็นต้องมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นไปเพื่อประโยชน์ และพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง มิใช่เป็นการใช้ช่องทางนี้ในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง (งานประสานการพัฒนาพื้นที่ตามพระราชดำริ, 2561) แต่เพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจศึกษาการขับเคลื่อนจิตอาสาเพื่อพัฒนาชุมชนของประชาชนชุมชนบ้านบางโหนด ว่ามีแนวทางเสริมสร้างและมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนชุมชนบ้านบางโหนด อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อที่จะพัฒนาสืบสานและต่อยอดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ อันยังประโยชน์สุขต่อประชาราษฎร์ทั้งมวล ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลชนอม อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลชนอม อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ตามลักษณะ การศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีเนื้อหาตรงและสอดคล้องกับผลการวิจัย อย่างประจักษ์ สำหรับวิธีการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง และ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการ แจกแบบสอบถาม (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ทำการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการทำวิจัยเชิงคุณภาพ และ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น - ผู้นำท้องที่, ผู้อำนวยการสถานศึกษา, ผู้นำทางศาสนา, และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 15 รูป/คน เป็นการ สัมภาษณ์แบบจำเพาะเจาะจง แบบตัวต่อตัว ในลักษณะการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดย ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้แล้ว นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์โดยมีกระบวนการ และขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือการ ตรวจสอบความถูกต้อง รวบรวม คำตอบ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ และ สังเคราะห์เนื้อหาและ เรียบเรียงเนื้อหาให้มีความรัดกุม เข้าใจง่าย โดยแยกออกเป็นแต่ละด้าน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ศึกษาจากเอกสาร เป็นการค้นคว้าวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการ ขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธ แล้วดำเนินการสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยสร้างเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามระดับการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนใน ชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลชนอม อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม คือ นำมาตัดแยก ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลชนอม อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม

จิตอาสาเชิงพุทธ	ระดับการขับเคลื่อน		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านเมตตา ความรักความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข	4.04	0.47	มาก
2. ด้านกรุณา ความสงสารปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์	3.97	0.43	มาก
3. ด้านมูทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข	3.93	0.56	มาก
4. ด้านอุเบกขา ความวางเฉยการวางใจเป็นกลาง	4.05	0.55	มาก
รวม	4.00	0.39	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชน ในชุมชนบ้านบางโหนด อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ด้านอุเบกขา ความวางเฉยการวางใจเป็นกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมา คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = 4.04$) และด้านกรุณา ($\bar{X} = 3.97$) ส่วนด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.93$) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลชนอม อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 ด้านเมตตา ความรักความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีข้อเสนอแนะดังนี้ว่า ควรกระตุ้นจิตสำนึกให้บุคคลมีจิตที่อยากจะทำความดีเพื่อให้สังคมน่าอยู่มากยิ่งขึ้น (พระครูอนุรักษ์ จันทร์คุณ, 2564) จิตอาสาต้องมีศรัทธา มีความเชื่อมั่นในการทำสิ่งที่ถูกต้อง เชื่อมั่นในการทำความดี ไม่ท้อแท้ มีความตั้งใจในการทำงานด้วยสุจริต ทั้งกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม โดยมีวิธีการปฏิบัติ คือ ฝึกฝนอบรมให้จิตอาสา มีจิตสำนึกที่เสียสละ มีการช่วยเหลือ ด้วยการปฏิบัติจริง (พระครูบรรพตปัญญานุกุล, 2564) ด้วยการทำให้เกิดความร่วมมือความสามัคคีขึ้นในชุมชนได้รวมตัวกันทำให้เกิดความเมตตาในทุกสถานการณ์และเกิดความรักกันในชุมชน ไม่ว่าจะคนในชุมชนจะเดือดร้อนหรือลำบากอย่างไร คนในชุมชนก็จะลุกขึ้นมาช่วยกันโดยไม่เกี่ยงกัน (ปราณี พรหมทอง, 2564)

2.2 ด้านกรุณา ความสงสารปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีข้อเสนอแนะดังนี้ว่า การส่งเสริมหลักคำสอนด้านกรุณา สามารถขับเคลื่อนสังคมได้ เพราะการที่จิตอาสามีความกรุณา คือการคิดช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ ทำให้เป็นแรงผลักดันในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (เฉลิมชาติ เมฆแดง, 2564) เกิดความสมัครใจ มีใจพร้อมที่จะยินดีรับใช้สังคม แบบไม่มีเงื่อนไข โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนพร้อมที่จะทำงานรับใช้ส่วนรวม เพื่อสังคมและประเทศชาติได้ทุกสถานการณ์ (ไพบูลย์ ช่วยสงค์, 2564) การส่งเสริมให้บุคคลทำงานจิตอาสา ถือเป็นงานเริ่มต้นของการพัฒนาความพร้อมทั้งทางร่างกายและการเป็นผู้รักษาศีล หรือแม้แต่การนำเอาหลักธรรมกรณามาใช้จะนำความสันติสุขมาสู่สังคม ชุมชน ตลอดจนประเทศชาติเกิดความสงบร่มเย็นเป็นประโยชน์ร่วมกัน (มานะก เสือทอง, 2564) เพราะการส่งเสริมหลักกรุณาเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการทำงานจิตอาสาด้วยหัวใจเกินร้อย จะเห็นได้จากในสังคมของเรา ยังมีบุคคลที่มีจิตอาสาแบบหัวใจเกินร้อยอยู่เป็นจำนวนมาก หลักธรรมกรณานี้จึงมีความเหมาะสมเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนจิตอาสาให้มุ่งไปได้ไกล (เลิศเชาว์ ชูพันธ์, 2564)

2.3 ด้านมูทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีข้อเสนอแนะดังนี้ว่า การพลอยยินดีกับผู้อื่นช่วยขับเคลื่อนจิตอาสาให้สามารถดำเนินต่อไปได้ เพราะเป็นการตัดกิเลส คือ ความอิจฉาริษยาออกไป ทำให้เมื่อมีคนทำดีในสังคม หรือได้ดี เขาไม่อิจฉาและพลอยยินดี เป็นการแสดงออกถึงความมีน้ำใจในสังคม (พระครูอนุกฤษ จันทคุณ, 2564) เราต้องช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมไม่อิจฉาริษยารู้จักยินดีกับความสำเร็จของคนอื่น (พระครูบรรพตปัญญานุกูล, 2564) การนำหลักคำสอนด้านมูทิตา มาปรับใช้จะทำให้เป็นคนไม่เห็นแก่ตัวมีความยินดีด้วยกับผู้อื่นลดความอิจฉา ริษยาเพิ่มการให้โอกาส จนทำให้เกิดความสำเร็จในการทำงานด้านจิตอาสาได้เป็นอย่างดี (พรรณสิริ บำรุง, 2564)

2.4 ด้านอุเบกขา ความวางเฉยการวางใจเป็นกลาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีข้อเสนอแนะดังนี้ว่า คนที่เป็นจิตอาสา นั้น ต้องมีจิตใจที่เป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ปราศจากความลำเอียง ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ทำงานเป็นทีม จึงจะทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี การทำงานที่ปราศจากการลำเอียงนี้จะสามารถขับเคลื่อนไปได้ดี ในยุคปัจจุบัน (เฉลิมชาติ เมฆแดง, 2564) หากประชาชนมีการนำเอาหลักธรรมด้านอุเบกขา คือ การมีใจเป็นกลางยุติธรรมปราศจากความลำเอียงเข้ามาปรับประยุกต์ใช้ในการทำงานใน ด้านจิตอาสาจะสามารถขับเคลื่อนจิตอาสาได้เป็นอย่างดีในสังคมปัจจุบันนี้ ต้องการบุคคลที่ปราศจากความลำเอียง มีใจที่จะทำอะไรจะสร้างกำลังใจให้กับผู้ที่ร่วมงานด้านจิตอาสาได้เป็นอย่างดี (มานะก เสือทอง, 2564) ปัญหาต่าง ๆ เกิดจากความไม่ยุติธรรม หากนำเอาหลักธรรมคำสอน

อุเบกขา คือ การมีใจเป็นกลางมาปรับประยุกต์ใช้กับงานจะทำให้สามารถขับเคลื่อนจิตอาสาไปได้ไกลและเป็นการขับเคลื่อนที่เป็นไปได้ด้วยดี (เลิศเชาว์ ชูพันธ์, 2564)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชน ในชุมชนบ้าน บางโหนด อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลชนอม อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด มีความทัศนคติที่ดีต่อการนำเอาหลักธรรมมาเป็นแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสา เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธ จำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชน สังคมต้องมีบุคคลที่มีความพร้อม เป็นคนดี มีศีลธรรม ไม่สร้างปัญหา และพร้อมช่วยกันแก้ปัญหาด้วยความเสียสละ มีการให้กำลังใจในการขับเคลื่อนพลังความดี ออกไปสู่สังคม หล่อหลอมขัดเกลาจิตใจที่ตึงตังให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นอิทธิพลทางศาสนาที่ได้รับการยอมรับ และเข้าถึงแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยศีลธรรม ที่ได้รับการหล่อหลอมจากหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนามายาวนาน ตั้งแต่กำเนิดจนถึงตาย จึงเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน ทำให้สามารถนำหลักธรรมสำคัญ ได้แก่ หลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและทำให้เกิดการสรรค์สร้างคุณงามความดีที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อริยัญญา ตัวยศัมภีร์ และจิระสุข สุขสวัสดิ์ กล่าวว่า การตระหนักรู้ความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของบุคคลในการแสดงออกพฤติกรรม จิตอาสาที่เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวมด้วยความสมัครใจรวมทั้งการมีคุณธรรม จริยธรรม และการมีความรับผิดชอบในจิตสำนึกที่ดีทั้งต่อตนเองและส่วนรวม เช่น การให้ความช่วยเหลือ การเสียสละ การอุทิศตนเองแก้ไข้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมด้วยความเต็มใจ เสียสละ และไม่หวังผลตอบแทน เพื่อให้เกิดคุณค่าสูงสุดและเป็นประโยชน์แก่บุคคลส่วนรวมในสังคม (อริยัญญา ตัวยศัมภีร์ และจิระสุข สุขสวัสดิ์, 2554) สอดคล้องกับแนวคิดของ วัชรา ไชยสาร กล่าวว่า การแสดงออกเพื่อสังคมส่วนรวม ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นการบริการชุมชน ทำประโยชน์เพื่อสังคม การคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม การกระทำความดีการเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกระทำ เพื่อช่วยกันแก้ไข้ปัญหา ซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมาย คุณธรรมจริยธรรม หรือศีลธรรมอันดีการสร้างจิตสาธารณะในสังคมไทย ต้องมีการสั่งสอน อบรม กล่อมเกลา ของสังคมที่เอื้อต่อการสร้างจิตสาธารณะ (วัชรา ไชยสาร, 2555) สอดคล้องกับแนวคิดของ พระไพศาล วิสาโล กล่าวว่า จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อสาธารณะประโยชน์ เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูตาย เมื่อ

พบเห็นปัญหาหรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น เป็นจิตที่มีความสุข เมื่อได้ทำความดีและเห็นหน้าตาเปลี่ยนเป็นรอยยิ้ม เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย “บุญ” (พระไพศาล วิสาโล, 2557) สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กล่าวว่า คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ เป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจเห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน ช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกายสติปัญญา ปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ให้เกิดในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐชุตดา สุภาพจน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “จิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขต กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า 1) จิตอาสาเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมด้วยความเต็มใจ สมควรใจที่จะทำ กระทำโดยไม่หวังผลตอบแทน ช่วยเหลือผู้อื่นในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวบุคคล ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของ ตนเอง แรงจูงใจในการทำกิจกรรมจิต อาสาความภาคภูมิใจในตนเอง และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนทาง สังคม การมีตัวแบบ และ การได้รับข้อมูลย้อนกลับ 3) ลักษณะการทำกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานครนั้น สามารถแบ่งเป็นประเภทการทำกิจกรรมจิตอาสาได้ 2 ประเภท ประเภท แรก คือ กิจกรรมจิตอาสาที่เป็นการช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส และประเภทที่สอง คือ กิจกรรมจิตอาสา ที่เป็นการทำประโยชน์ ให้แก่ชุมชน และ 4) ผลจากการทำกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผลต่อตนเอง คือ การได้รับความสุขและความ ภูมิใจ การใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ และการได้รับความรู้ใหม่ และส่งผลดีต่อผู้อื่น คือ ทำให้ผู้อื่นมีความ ภูมิใจในตัวเราและผู้อื่นได้รับการช่วยเหลือ (ญัฐชุตดา สุภาพจน์, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสาธา สถาพร บำรุงเผ่า และคณะ “ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิต อาสาของนักเรียน สถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5” ผลการวิจัย พบว่า จิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 มีระดับจิตอาสาอยู่ในระดับมาก (พิสาธา สถาพร บำรุงเผ่า และคณะ, 2560)

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลขนอม อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นหลัง มีความปรารถนาดีต่อกันอันเป็นตัวกระตุ้นจิตสำนึกให้บุคคลมีจิตที่อยากจะทำความดีเพื่อให้สังคมน่าอยู่ ให้มีความรักต่อเพื่อนร่วมสังคม ร่วมโลก ควรนำหลักธรรม คือ หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา นำมาใช้เป็น

พื้นฐานร่วมมือกันทำประโยชน์เพื่อบุคคล ชุมชน สังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนรางวัล ควรส่งเสริมความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนในทุกสถานการณ์ ให้เกิดการคิดช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ทำให้เป็นแรงผลักดันในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ควรช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมไม่อิจฉาริษยา รู้จักยินดีกับความสำเร็จของคนอื่น ควรส่งเสริมประชาชนในพื้นที่นำหลักคำสอนด้านมูทิดา มาปรับใช้จะทำให้เป็นคนไม่เห็นแก่ตัวมีความยินดีด้วยกับผู้อื่นลดความอิจฉาริษยา เพิ่มการให้โอกาสในการทำงานด้านจิตอาสา ควรส่งเสริมจิตอาสาให้มีจิตใจที่เป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ปราศจากความลำเอียง ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ทำงานเป็นทีมอย่างมีระบบและโครงสร้างที่มั่นคงแข็งแรง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชนในชุมชนบ้านบางโหนด ตำบลชนอม อำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่มีพื้นฐานในการให้การช่วยเหลือมาจากหลักธรรมทางศาสนาที่สอนให้ เกื้อกูลกัน เชื่อมั่นในสิ่งที่ทำว่าถูกต้อง เชื่อมั่นในการทำความดี ต่อเพื่อนร่วมโลกร่วมสังคม มุ่งปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข แสดงความยินดีกับทุกคนที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับ มีใจเป็นกลาง มีเหตุผลและเที่ยงธรรมตามหลักเกณฑ์ตามเป็นจริง

เอกสารอ้างอิง

- งานประสานการพัฒนาพื้นที่ตามพระราชดำริ. (2561). การดำเนินโครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- เฉลิมชาติ เมฆแดง. (20 ธันวาคม 2564). การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชน. (พระศราวุฒิ สุปติภูริโต (เข้มสม), ผู้สัมภาษณ์)
- ณัฐชัชดา สุภาพจน์. (2561). จิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 13(9), 78-88.
- ปราณี พรหมทอง. (17 ธันวาคม 2564). การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชน. (พระศราวุฒิ สุปติภูริโต (เข้มสม), ผู้สัมภาษณ์)
- พรณสิริ บำรุง. (18 ธันวาคม 2564). การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชน. (พระศราวุฒิ สุปติภูริโต (เข้มสม), ผู้สัมภาษณ์)
- พระครูบรรพตปัญญานุกูล. (14 ธันวาคม 2564). การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชน. (พระศราวุฒิ สุปติภูริโต (เข้มสม), ผู้สัมภาษณ์)

- พระครูสิริพัชรโสภิต และคณะ. (2564). การพัฒนาจิตอาสาเชิงบูรณา. ใน เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7. “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตทัศน์เชิงสังคมล้ำหน้าในสังคมวิถีใหม่”. วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน: วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอนุกฤษ์ จันทคุณ. (11 ธันวาคม 2564). การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชน. (พระศราวุฒิ สุปติภูริโต (เข้มสม), ผู้สัมภาษณ์)
- พระไพศาล วิสาโล. (2557). เต็มชีวิตด้วยจิตอาสา. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายพุทธิกา.
- พิสชา สถาพร บำรุงเผ่า และคณะ. (2560). แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน สถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยวงแหวนลิตกุล.
- ไพบูลย์ ช่วยสงค์. (21 ธันวาคม 2564). การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชน. (พระศราวุฒิ สุปติภูริโต (เข้มสม), ผู้สัมภาษณ์)
- มานะก เสือทอง. (24 ธันวาคม 2564). การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชน. (พระศราวุฒิ สุปติภูริโต (เข้มสม), ผู้สัมภาษณ์)
- เลิศเชาว์ ชูพันธ์. (25 ธันวาคม 2564). การขับเคลื่อนจิตอาสาเชิงพุทธของประชาชน. (พระศราวุฒิ สุปติภูริโต (เข้มสม), ผู้สัมภาษณ์)
- วัชรวิชัย สาร. (2555). จิตสาธารณะและสำนึกพลเมืองปฐมบทแห่งการเมืองภาคประชาชน. เรียกใช้เมื่อ 29 ตุลาคม 2564 จาก [https://dl.parliament.go.th/browse?value.2555\)&type=journal](https://dl.parliament.go.th/browse?value.2555)&type=journal)
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. เรียกใช้เมื่อ 29 ตุลาคม 2564 จาก <https://sgs.bopp-obec.info/menu/Data/measurmentGuide.pdf>
- อรัญญา ตัญย์กัมภีร์ และจิระสุข สุขสวัสดิ์. (2554). จิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตนและการสร้างสรรค์สังคม จิตวิทยาเพื่อการดำรงชีวิต หน่วยที่ 15. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บทความวิจัย

ระดับความสนใจในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด
ในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์*
LEVEL OF INTEREST IN MARKETING MIX FACTOR
LATEX GLUE BUYING DECISION

ปรียวาทน์ ด้วงนิล

Preyawat Duangnil

ธีรารัตน์ วรพิเชฐ

Thirarut Worapishet

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

Email: preyawat.d@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเกณฑ์ตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อกาวลาเท็กซ์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคที่ซื้อกาวลาเท็กซ์ 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อกาวลาเท็กซ์ของผู้บริโภค 4) เพื่อศึกษาความแตกต่างของเกณฑ์ตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อกาวลาเท็กซ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 5) เพื่อศึกษาความแตกต่างของเกณฑ์ตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อกาวลาเท็กซ์ จำแนกตามพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค ประชากรที่ศึกษาคือ กลุ่มประชาชนทั่วไปที่เคยซื้อหรือใช้งานกาวลาเท็กซ์ แบบการซื้อ ใช้ปลีก กลุ่มตัวอย่าง 482 ราย ได้จากการสุ่มอย่างง่ายโดยการส่งแบบสอบถามแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาวิเคราะห์สถิติพรรณนาโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงใช้การวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างระหว่างกลุ่ม รวมถึงความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบสมมติฐาน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ และจำนวนบุตรหลานในครอบครัวต่างกัน ให้ความสำคัญในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ แตกต่างกันไป ส่วนผู้บริโภคที่มีอายุ สถานภาพ อาชีพ การศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่แตกต่างกัน ในด้านพฤติกรรมการซื้อ ผู้บริโภคที่มีปริมาณการซื้อ และจุดประสงค์ของการซื้อ

* Received August 3, 2022; Revised October 5, 2022; Accepted November 23, 2022

ต่างกัน ให้ความสนใจปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์แตกต่างกัน ส่วนผู้บริโภคที่มีเหตุผลในการซื้อ ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ และช่องทางการเลือกซื้อ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: กาวลาเท็กซ์, ความสนใจซื้อ, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, พฤติกรรมการซื้อ

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the criteria according to the marketing mix factors that consumers employ before buying latex glue, 2) to study individual factors of consumers, 3) to study the purchaser's behavior for buying latex glue, 4) to study the difference of criteria according to the marketing mix factor that consumers use to buy latex glue classified by personal factors, 5) to study the difference of criteria according to the marketing mix factors that consumers use to buy latex glue classified by consumer purchasing behavior. In this independent study, the population studied were general people who have bought or used latex glue retail use. The sample used in this study was 482 general people buying or using latex glue purchase. A simple random sampling method was mainly used. The questionnaire was utilized as a tool to collect data. The statistics employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test (One Way ANOVA). The statistical significance level was 0.05. The research found that the consumer's gender and the number of children in the family which were different influenced the decision to the marketing mix factors to purchase the latex glue products differently; different average monthly income considered by the marketing mix factors for the decision to purchase latex glue products is indifferent. In terms of buying behavior, it was found that consumers purchasing volume and having a different purpose for the purchase, paying attention to different marketing mix factors affected the purchasing decision of latex glue. Influencers in purchasing decisions and different purchasing channels pay attention to the marketing mix factors in the decision to purchase latex glue is indifferent.

Keywords: Latex Glue, Consumer's Buying, Marketing Mix, Buying Decision.

บทนำ

ปัจจุบันการหาซื้อได้ง่าย ใช้สะดวก จึงนิยมนำมาใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น ติดพื้น รองเท้า กระดาษ ทำไม้อัด กระดาษทราย ชิ้นส่วนในยานอวกาศ แสตมป์ เป็นต้น กาวบางชนิด นำมาใช้ติดบาดแผลในทางการแพทย์ หรือใช้ในงานสืบสวนด้านอาชญากรรม กาวโดยทั่วไปมัก อยู่ในรูปของของเหลว หรือต้องทำให้ไหลได้ก่อนเพื่อให้ใช้งานได้ง่าย เมื่อใช้งานกาวจะเกิดการ เปลี่ยนจากของเหลวเป็นของแข็ง ทำให้เกิดการยึดติดได้อย่างแข็งแรง (ธนาวิดี ลีจากภัย, 2549) บริษัท พีเอ็มซี มิลเลนเนียม จำกัด จำหน่ายกาวลาเท็กซ์ที่ใช้กับงานกระดาษที่คุณภาพดี และใช้สำหรับลักษณะการยึดติดคุณภาพสูงเป็นหลัก เป็นเวลานานกว่า 20 ปี จากข้อมูล ทะเบียนลูกค้าบริษัท ประจำปี พ.ศ. 2564 พบว่าจำนวนลูกค้าประจำทั้งหมด 434 ราย โดย ส่วนใหญ่ร้อยละ 95 เป็นลูกค้าในภาคอุตสาหกรรม หรือทำงานรับช่วงต่อจากโรงงาน อุตสาหกรรมเป็นหลัก ลูกค้าทั้งหมดจะอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรม โรงพิมพ์ โรงงานผลิตบรรจุ ภัณฑ์จากกระดาษ โรงงานแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และโรงงานงานผลิตอาหารบรรจุขวด ซึ่งที่กล่าวมานั้นจะเห็นว่าเป็นลูกค้าที่ซื้อสินค้า (กาวลาเท็กซ์) ไปเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าต่อ ทั้งสิ้น

ปัจจัยการเติบโตของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยในปี 2565 คาดว่าจะเติบโต ประมาณร้อยละ 30 โดยจะมีมูลค่าตลาดประมาณ 900,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากราว 693,000 ล้านบาท จากปี 2564 เนื่องจากผู้บริโภคชาวไทยคุ้นชินกับการซื้อสินค้าผ่านช่องทาง ออนไลน์แล้ว ทั้งการขายผ่านทางเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) ขายสินค้าแพชชั่น ผลิตภัณฑ์ดูแลผิวพรรณ ความงาม อาหาร สินค้าไอที เพื่อ ตอบสนองความต้องการของลูกค้าในตลาดที่มีมหาศาล ทำให้มีการใช้บรรจุภัณฑ์กระดาษเพิ่ม มากขึ้นด้วย

ธุรกิจกาวลาเท็กซ์มีการนำเข้ากาวลาเท็กซ์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2565 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2565) ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าการแข่งขันในธุรกิจ ประเภทนี้เพิ่มสูงขึ้นมาก จากที่บริษัทขนาดใหญ่มีช่องทางในการแข่งขันกับคู่แข่งที่มีขนาดเล็ก ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และบริษัทเปิดใหม่เข้ามาแย่งชิงลูกค้ากลุ่มเดิมในการแข่งขันที่ สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะขยายตลาดไปยังตลาดอื่น เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงจาก ลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมเดิม โดยการจัดจำหน่ายกาวลาเท็กซ์ไปสู่ผู้บริโภคทั้งการจำหน่ายผ่าน ทางร้านตัวแทนและการจำหน่ายโดยตรงสู่ผู้บริโภคผู้ประกอบการกาวลาเท็กซ์ที่มีจำหน่ายใน ตลาดทั่วไปนั้น มีผู้จำหน่ายจำนวนไม่มาก เช่น ตรา TOA, ตราจระเข้, ตรา KOT เป็นต้น จาก การที่ผู้วิจัยต้องการจำหน่ายสินค้าไปยังผู้บริโภคโดยตรง

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ ระดับความสนใจในปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ โดยมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับปัจจัย

ส่วนบุคคลของผู้บริโภคที่เคยใช้กาวลาเท็กซ์ และพฤติกรรมการซื้อกาวลาเท็กซ์ที่มีผลต่อความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด การตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลพัฒนา ปรับปรุง และวางแผนการตลาดของธุรกิจ รวมทั้งยังเป็นส่วนสนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกันในการจำหน่ายสินค้าประเภทกาวให้ประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกณฑ์ตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อกาวลาเท็กซ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคที่ซื้อกาวลาเท็กซ์
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อกาวลาเท็กซ์ของผู้บริโภค
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างของเกณฑ์ตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อกาวลาเท็กซ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
5. เพื่อศึกษาความแตกต่างของเกณฑ์ตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อกาวลาเท็กซ์ จำแนกตามพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาระดับความสนใจในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ การศึกษาวิจัยจะใช้การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่เคยซื้อกาวลาเท็กซ์จำนวน 482 ราย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) ถามความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปที่เคยซื้อกาวลาเท็กซ์ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสาร และบทความต่าง ๆ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล, พฤติกรรมการซื้อและใช้กาวลาเท็กซ์, คำถามเกี่ยวกับเกณฑ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ ประกอบไปด้วย 4 ด้าน และความคิดเห็นทั่วไปหรือข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสาร และบทความ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขอบเขตของการศึกษานำข้อมูลที่ได้มาเขียนข้อคำถามตามนิยามปฏิบัติการที่ตั้งไว้นำแบบสอบถามที่ร่างได้ มาทดสอบหาค่าความตรง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) กับอาจารย์ที่ปรึกษานำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน (Peer Review) เพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงคำถามให้ดีขึ้นนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูล (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียง

กับประชากรที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 ชุด จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ที่ 0.7 (Davis, F. B., 1964) ; (Nunnally, J. C., 1978) ในการทดสอบ ได้ค่าเท่ากับ 0.898 และผ่านค่าทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามพฤติกรรมกรซื้อของผู้บริโภคและระดับความสนใจในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ เท่ากับ 0.910 สุดท้ายนำแบบสอบถามที่ผ่านค่าทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 482 ชุด กับประชาชนทั่วไปที่เคยซื้อกาวลาเท็กซ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมาแจกแจงความถี่, ร้อยละ และนำเสนอในรูปสถิติพรรณนาเพื่อใช้ในการบรรยายลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมกรซื้อและใช้กาวลาเท็กซ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมถึงระดับความสนใจในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์กาวลาเท็กซ์ด้วย นอกจากนี้การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่ออธิบายถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างการมีผลต่อความสนใจในการเลือกซื้อกาวลาเท็กซ์ และพฤติกรรมกรซื้อที่มีผลต่อความสนใจการเลือกซื้อกาวลาเท็กซ์ โดยใช้เครื่องมือ การวิเคราะห์ค่า t-test และ One-Way ANOVA ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 ถ้าค่าที่ทดสอบได้น้อยกว่า 0.05 จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก ยอมรับสมมติฐานรอง และนำไปทดสอบความแตกต่างโดยวิธี Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย

การศึกษาระดับความสนใจในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์เกณฑ์ตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อกาวลาเท็กซ์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	Mean	S.D.	ระดับความสนใจ
1. ผลิตภัณฑ์ (Product)	3.90	0.696	มาก
2. ราคา (Price)	3.80	0.773	มาก
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	3.92	0.783	มาก
4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.72	0.887	มาก
รวม	3.84	0.696	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความสนใจของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ B2C โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้บริโภคให้ความสนใจอยู่ในระดับมาก คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92, 3.90, 3.80 และ 3.72 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคที่ซื้อกาวลาเท็กซ์

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 482)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	106	21.99
หญิง	376	78.01
2. อายุ		
15 - 25 ปี	23	4.77
26 - 35 ปี	266	55.19
36 - 45 ปี	161	33.40
46 - 55 ปี	21	4.36
มากกว่า 55 ปี	11	2.28
3. สถานภาพ		
โสด	244	50.62
สมรส	219	45.44
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	19	3.94
4. จำนวนบุตรหลานในครอบครัวที่อยู่ด้วยกัน (อายุต่ำกว่า 15 ปี)		
1 - 2 คน	227	47.10
3 - 4 คน	64	13.28
มากกว่า 4 คนขึ้นไป	20	4.15
ไม่มีบุตรหลานอาศัยอยู่ด้วยกัน	171	35.48
5. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	78	16.18
ปริญญาตรี	336	69.71
สูงกว่าปริญญาตรี	68	14.11
6. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	4	0.83
พนักงานบริษัทเอกชน	375	77.80
ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	48	9.96
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	28	5.81
รับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระ	18	3.73

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	8	1.66
อื่น ๆ	1	0.21
7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท	251	52.07
20,001 – 40,000 บาท	110	22.82
40,001 – 60,000 บาท	51	10.58
60,001 – 80,000 บาท	25	5.19
80,001 – 100,000 บาท	12	2.49
100,001 บาทหรือมากกว่า	33	6.85
รวม	482	100.00

จากตารางที่ 2 ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 376 ราย ร้อยละ 78.01 มีอายุ 26 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.19 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 50.62 จำนวนบุตรหลานในครอบครัวที่อยู่ด้วยกัน (อายุต่ำกว่า 15 ปี) 1 - 2 คน คิดเป็นร้อยละ 47.10 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.71 อาชีพเป็นพนักงานคิดเป็นร้อยละ 77.80 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.07

3. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อkawalaเท็กซ์ของผู้บริโภค

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อkawalaเท็กซ์

พฤติกรรมการซื้อkawalaเท็กซ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ปริมาณการซื้อและใช้ต่อปี (ปริมาณโดยรวม)		
น้อยกว่า 4 ออนซ์	225	46.68
2. จุดประสงค์ของการซื้อ		
ซื้อให้บุตรหลาน	152	31.54
3. เหตุผลในการซื้อ		
เพื่อใช้ในสำนักงานเช่น ติดเอกสาร จดหมาย รูปภาพ เป็นต้น	252	52.28
4. บุคคลที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ (มากที่สุด)		
ตัดสินใจด้วยตนเอง	371	76.97
5. ช่องทางการเลือกซื้อ (มากที่สุด)		
ร้านขายเครื่องเขียน	303	62.86
รวม	482	100.00

จากตารางที่ 3 พฤติกรรมการซื้อkawalaเท็กซ์ของผู้บริโภค พบว่า ส่วนใหญ่มีปริมาณการซื้อและ ใช้ต่อปี (ปริมาณโดยรวม) น้อยกว่า 4 ออนซ์ คิดเป็นร้อยละ 46.68 มีจุดประสงค์

ของซื้อข้าวได้แก่ ซื้อไปใช้เอง คิดเป็นร้อยละ 67.22 มีเหตุผลในการซื้อเพื่อใช้ในสำนักงานเช่น ตัดเอกสาร จดหมาย รูปภาพ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 52.28 ตัดสินใจซื้อข้าวด้วยตนเองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.97 ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อข้าวจากช่องทางร้านขายเครื่องเขียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.86

4. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของเกณฑ์ตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อข้าวลาเท็กซ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าข้าวลาเท็กซ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	Sig.
เพศ	0.013*
อายุ	0.212
สถานภาพสมรส	0.127
จำนวนบุตรหลานในครอบครัวที่อยู่ด้วยกัน (อายุต่ำกว่า 15 ปี)	0.000*
ระดับการศึกษา	0.136
อาชีพ	0.189
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.105

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ และจำนวนบุตรหลานในครอบครัวที่อยู่ด้วยกัน (อายุต่ำกว่า 15 ปี) แตกต่างกัน ให้ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าข้าวลาเท็กซ์ แตกต่างกัน ส่วนผู้บริโภคที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน ให้ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าข้าวลาเท็กซ์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของเกณฑ์ตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อข้าวลาเท็กซ์ B2C

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อข้าวลาเท็กซ์ จำแนกตามพฤติกรรมการซื้อ

พฤติกรรมการซื้อ	Sig.
ปริมาณการซื้อ	0.000*
จุดประสงค์ของการซื้อ	0.042*
เหตุผลในการซื้อ	0.309
ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ	0.960
ช่องทางการเลือกซื้อ	0.937

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้บริโภคที่มีปริมาณการซื้อ และจุดประสงค์ของการซื้อต่างกัน ให้ความสำคัญในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ แตกต่าง กัน ส่วนผู้บริโภคที่มีเหตุผลในการซื้อ ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ และช่องทางการเลือกซื้อ ต่างกัน ให้ความสำคัญในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ระดับความสนใจของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภค ในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ขวัญชนก ปั่นปรางค์ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องเขียนในกลุ่มของ ปากกา ดินสอ และสี ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการตลาดของการเลือกซื้อเครื่องเขียนในกลุ่มของปากกา ดินสอ และสี ใน ระดับมาก (ขวัญชนก ปั่นปรางค์, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพนธ์ เล็กสุมา ได้ศึกษารูปแบบและกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจค้าปลีกเครื่องเขียนของผู้ประกอบการรายย่อยในเขต อำเภอมืองนครปฐม พบว่า ผู้ประกอบการมีการนำสินค้า เช่น ร่ม เสื้อกันฝน เป็นต้น มา จำหน่ายเสริมเพื่อเพิ่มยอดขาย เป็นต้น ด้านกลยุทธ์ทางการตลาดเป็นกลยุทธ์ที่ส่งพนักงานในร้านไป ติดต่อหน่วยงาน บริษัท โรงงาน โรงเรียน และมหาวิทยาลัย เพื่อทำการขายส่ง เป็นการเพิ่ม ช่องทางการจัดจำหน่าย (ประพนธ์ เล็กสุมา, 2555) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชนก ปั่น ปรางค์ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องเขียนในกลุ่มของปากกา ดินสอ และสี ของ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ร้านค้าเครื่องเขียนแบบดั้งเดิมได้รับความนิยมจากผู้บริโภคมากกว่าร้านอื่น ๆ ส่วนสินค้าอื่น ๆ นิยมซื้อสินค้าผ่านร้านค้าสะดวกซื้อ และมีการจัดวางสินค้าและการโฆษณา ณ จุดขาย รวมถึงการแจกสินค้าทดลองใช้ มีส่วนช่วยในการ ตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (ขวัญชนก ปั่นปรางค์, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล ต้น อินตะ ได้ศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานของเล่นจากไม้ ชมรมหัตถกรรมพื้นบ้านหมู่บ้านป่าขาม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลิตภัณฑ์ได้รับมาตรฐาน มอก. มีการตรวจสอบสารเคมีทุก ๆ ปี สร้างความเชื่อมั่นให้แก่พ่อค้าคนกลางหรือบริษัท และด้านการบริการ มีการรับประกันหาก สินค้าเสียหายจากความผิดพลาดทางโรงงานผลิต ซึ่งสามารถนำมาซ่อมหรือเปลี่ยนใหม่ได้ เป็นการบริการหลังการขายที่สร้างความมั่นใจในคุณภาพเป็นอย่างดี (อรรถพล ต้นอินตะ, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรภรณ์ รจิตานนท์ และฉัตรขวัญ องค์กรสิงห์ ได้ศึกษาการปรับตัวของ ธุรกิจเครื่องเขียน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การใช้กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ความ

หลากหลายของสินค้า และการบริการ มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ มีส่วนช่วยให้ตลาดเครื่องเขียนเติบโต และช่วยสร้างโอกาสการแข่งขันของผู้ประกอบการ (พรภรณ์ รัชิตานนท์ และฉัตรวิญญ์ องค์กรสิงห์, 2562)

ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อจากช่องทางร้านขายเครื่องเขียนมากที่สุด ร้อยละ 62.86 และเหตุผลในการซื้อจากเพื่อใช้ในสำนักงาน เช่น ดัดเอกสาร จัดหมาย รูปภาพ เป็นร้อยละ 52.28 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยนุช พิสุทธิโกเมน ได้ศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องเขียนในกลุ่มปากกาสีของผู้หญิงอายุ 16-26 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เมื่อปากกาสีแห่งเดิมหายหรือหมึกหมดจะซื้อจากร้านใกล้บ้านหรือสถานศึกษา และลักษณะการใช้งาน เป็นอุปกรณ์สำหรับการจดบันทึกในห้องเรียน สรุปลย่อความหรือรายงาน ใช้แทนปากกาเน้นข้อความ และเป็นอุปกรณ์ตกแต่งความสวยงามสำหรับงานฝีมือ และงานอื่น ๆ (ปิยนุช พิสุทธิโกเมน, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Junling Guo ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมซื้อเครื่องเขียนตรา M&G ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อเครื่องเขียนไปใช้เอง (Junling Guo., 2560)

ผู้บริโภคที่มีเพศ และจำนวนบุตรหลานในครอบครัว ต่างกัน ให้ความสำคัญในปัจจุบัน ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ แตกต่างกัน ส่วนผู้บริโภคที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน ให้ความสำคัญในปัจจุบันส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชนก ปั้นปรางค์ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องเขียนในกลุ่มของปากกา ดินสอ และสี ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า เพศหญิง เป็นกลุ่มที่มีความถี่และค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องเขียนมากกว่าเพศชาย (ขวัญชนก ปั้นปรางค์, 2557)

ผู้บริโภคที่มีปริมาณการซื้อ และจุดประสงค์ของการซื้อต่างกัน ให้ความสำคัญในปัจจุบัน ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ แตกต่างกัน ส่วนผู้บริโภคที่มีเหตุผลในการซื้อ ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ และช่องทางการเลือกซื้อต่างกัน ให้ความสำคัญในปัจจุบันส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Junling Guo ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมซื้อเครื่องเขียนตรา M&G ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปริมาณการซื้อ และเหตุผลในการซื้อ มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องเขียนตรา M&G (Junling Guo., 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาระดับความสนใจในปัจจุบันส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ พบว่า ผู้ประกอบการควรใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อ

สินค้ากาวลาเท็กซ์ ดังนี้ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพสูง มีมาตรฐานรับรอง และแบรนด์ติดตลาด 2) ด้านราคา ควรทำราคาให้หลากหลายขึ้นอยู่กับขนาดผลิตภัณฑ์ และมีการขายสินค้าชนิดอื่นด้วย 3) ด้านช่องทางการจัดทำหน่วย เน้นทางออนไลน์ เช่น การขายผ่านร้านเครื่องเขียน อาจจะต้องตั้งในสถานที่เดี่ยวหรือห้างสรรพสินค้าก็ได้ โดย การวางสินค้าบนชั้นต้องมองเห็นได้ชัดเจนและหยิบได้สะดวก 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด เน้นที่ การประชาสัมพันธ์ ด้วยเนื้อหา รูปภาพ วิดีโอที่น่าสนใจ โดยการเจาะกลุ่มโฆษณา อาจเลือกเว็บไซต์ที่ กลุ่มตัวอย่างเราสนใจ เช่น กลุ่มผู้หญิง ที่มีครอบครัวและมีบุตรแล้ว หรือกลุ่มพนักงานเอกชนระดับปฏิบัติงาน เป็นต้น และการลดราคาในโอกาสต่าง ๆ เช่น Back to school, แฟลชเซลส์ เป็นต้น นอกจากนี้ การศึกษา ในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่ง จะมองเห็นเพียงภาพกว้าง ๆ ของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น จึงควรจะทำการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ประกอบการหรือนักลงทุนใช้ในการวิเคราะห์หรือการตัดสินใจ ลงทุนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ และกลยุทธ์ที่เหมาะสมต่อไป รวมถึงการคำนึงถึงความคาดหวังของผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ดีที่สุดต่อไป และควรศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ากาวลาเท็กซ์ เช่น ความพึงพอใจ ความจงรักภักดี การบอกต่อแบบปากต่อปาก ความไว้วางใจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2565). ราคานำเข้ากาว. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <https://www.dtn.go.th>
- ขวัญชนก บัณฑิตพรพงศ์. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องเขียนในกลุ่มของปากกา ดินสอ และสี ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาวดี ลีจากภัย. (2549). พลาสติก ย่อยสลายได้เพื่อสิ่งแวดล้อม. ปทุมธานี: ศูนย์เทคโนโลยี โลหะและวัสดุแห่งชาติ.
- ประพนธ์ เล็กสุมา. (2555). รูปแบบและกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจค้าปลีกเครื่องเขียนของผู้ประกอบการรายย่อยในเขตอำเภอเมืองนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ . มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยนุช พิสุทธิโกเมน. (2557). พฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องเขียนในกลุ่มปากกาสีของผู้หญิงอายุ 16-26 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขา พานิชยศาสตร์และการบัญชี . มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรภรณ์ รจิตานนท์ และฉัตรวรัญ อองคสิงห์. (2562). การปรับตัวของธุรกิจเครื่องเขียน จังหวัด เชียงใหม่. ในสารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และ

การเมือง (ระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต). วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต.

อรรถพล ตันอินตะ. (2560). การจัดการห่วงโซ่ของเล่นจากไม้ ชมรมหัตถกรรมพื้นบ้านหมู่บ้านป่าขาม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ . มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

Davis, F. B. (1964). Educational Measurements and Their Interpretation. Belmont . California: Wadsworth.

Junling Guo. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมซื้อเครื่องเขียนตรา M&G ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Nunnally, J. C. (1978). Test and Measurement. New York: McGraw Hill.

บทความวิจัย

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ
กรณีศึกษาวัดในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา*
THE POTENTIAL DEVELOPMENT OF BUDDHIST TOURISM:
A CASE STUDY OF TEMPLES IN SADOA DISTRICT,
SONGKHIA PROVINCE

พระภิกษุ กิตติปัญญา (ธรรมโชติ)

Phrakrit Kittipanyo (Thammachot)

ดิเรก นุ่นกล้า

Direk Noonklam

บัญญัติ แพรกปาน

Banyat Praekpan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: moo75160@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีวัดในอำเภอสะเดาจังหวัดสงขลา 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางมาเที่ยววัดในอำเภอสะเดา จำนวน 399 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 25 รูป/คน ผลการศึกษาพบว่า 1) การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1) ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สร้างเป็นจุดเด่น จุดขายให้แก่วัดในอำเภอสะเดา เพิ่มความประทับใจให้นักท่องเที่ยว 2) ด้านศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวให้มีการทำความสะอาดสาธารณสุขปลอดภัยและความสะอาดและดูแลความชำรุดของอุปกรณ์โศภณภัณฑ์สาธารณสุขปลอดภัย ภาครัฐควรเข้ามาช่วย

* Received August 15, 2022; Revised September 15, 2022; Accepted November 10, 2022

เหลือในการซ่อมแซมปรับปรุงถนนในพื้นที่ด้านหน้าแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดให้มีเวรยามรักษาความปลอดภัย 3) ด้านศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควรสร้างกระบวนการในการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นอนุรักษ์สถานที่โบราณหรือวัตถุโบราณให้คงไว้จากรุ่นสู่รุ่น 4) ด้านศักยภาพการมีส่วนร่วม การสร้างความร่วมมือกันโดยจัดให้มีการนำพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามาเป็นกรรมการ มีส่วนร่วมในการดูแลพัฒนาวัด

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ, วัดในอำเภอสะเตา, จังหวัดสงขลา

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the guidelines for developing the potential of Buddhist tourist attractions. in the case of temples in Sadao District, Songkhla Province 2) study the recommendations on the guidelines for developing the potential of Buddhist tourist attractions Use an integrated research methodology. by quantitative research studies, The sample group consisted of 399 tourists who visited the temples in Sadao District. The instruments used for data collection were questionnaires. Data analysis were percentage, mean, and standard deviation. Use a ready-made statistical program to analyze the data. and qualitative research Data were collected through in-depth interviews with 25 key informants/person. The results showed that 1) the potential development of Buddhist tourism in A case study of temples in Sadao District, Songkhla Province, including all 4 aspects, was at a high level ($\bar{x} = 3.86$). 2) Recommendations on the development of the potential of Buddhist tourism in all 4 aspects found 1) the potential for attractiveness. tourist make it stand out Selling point for temples in Sadao District Increase the impression of tourists 2) In terms of the potential to support tourism, there must be a cleaning of public utilities. Maintain cleanliness and breakdown of utility commodities The government should come and help to repair and improve roads in the area in front of tourist attractions. Security guards should be provided. 3) The potential of tourism attraction management. The process of preserving tourist attractions should be created to preserve ancient sites or ancient objects to be preserved from generation to generation. 4) In terms of participation potential. Building cooperation by arranging to bring in monks, community leaders, entrepreneurs, and various groups of villagers as committee members. Participate in the care and development of the temple

Keywords: potential development, Buddhist tourist attraction, Temples in Sadoa District, Songkhia Province

บทนำ

รูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการนำเสนอแนวคิดให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดความสนใจและให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Spiritual Tourism) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) โดยเฉพาะรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ ความสบายใจ และเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับการศึกษาพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังรวมถึงการเดินทางไปเพื่อการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การนมัสการเกจิอาจารย์ และการประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา (ธนภุต สังข์เฉย, 2550)

จากการสำรวจของข้อมูลพบว่าการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษา วัดในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่าตำบลปรักเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการศึกษาวิจัย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความสนใจและต้องการในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายเนื่องจากพื้นที่อยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมสายหลักจากไทย ไปสู่มาเลเซียและสิงคโปร์ แต่ในสภาพการในปัจจุบันภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ทำให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศได้ลดลง การวัดภายในพื้นที่มีนักท่องเที่ยวลดลง จากสภาพความได้เปรียบและสภาพการปัจจุบันดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาในเขตพื้นที่แห่งนี้

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษา วัดในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปรวมทั้งแนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับกับในหน่วยงานหรือชุมชน สามารถนำงานวิจัยนี้ไปใช้ในการพัฒนาระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอื่นให้เป็นตามต้องการของนักท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีวัดในอำเภอสะเดาจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีวัดในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในวัดในเขตพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวน ๓๙๙ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบของการวิจัย เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ **ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีวัดในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นคำถามปลายเปิดมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว 2) ด้านการรองรับการท่องเที่ยว 3) ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และ 4) ด้านการมีส่วนร่วม จำนวนคำถาม 5 ข้อ รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 20 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับการพัฒนาศักยภาพ กล่าวคือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนน ดังนี้ 5 4 3 2 1 ตามลำดับ

การสร้างแบบสอบถามและการตรวจสอบเครื่องมือ การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนตามลำดับ ดังต่อไปนี้ 1.1) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ 1.2) นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแนะนำและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 1.3) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) พระครูโฆสิตวิธานานุกุล ผศ.ดร. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครศรีธรรมราช 2) พระครูประโชติกิจโกศล ดร. ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดหัวถนน ตำบลทุ่งหมอ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 3) พระปลัดฤทธิพร จารุวรรณ ตำแหน่ง หน่วยงาน มจร. วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ได้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องตามรูปแบบและความถูกต้องของภาษา 1.4) หลังจากดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbact'Alpha coefficient) 1.5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ตามที่ได้ทดลองใช้และ

ได้ปรึกษาร่วมกับอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าไปทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือ เพื่อบริหารความสะดวกในการเก็บข้อมูล 2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างก่อนการดำเนินการสนทนาสร้างความคุ้นเคยแจ้งวัตถุประสงค์ อธิบายเหตุผลกับผู้ให้ข้อมูลแล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามที่วิจัยต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) (Taro Yamane, 1967) 2) นำข้อมูลแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของเบสท์ (Best) โดยแปลผลตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ (สง ศรี ชมภูวงศ์, 2554)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ 1)กลุ่มผู้นำชุมชน 3 คน 2)กลุ่มกรรมการแหล่งท่องเที่ยว 5 คน 3) กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ 9 คน 4) กลุ่มผู้ประกอบการ 5 คน 5) กลุ่มผู้นำศาสนา 3 คน รวมทั้งหมด จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้ว 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวแปรตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ส่วนที่ 3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธอำเภอ

สะเดา จังหวัดสงขลา 3) ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อปรึกษาในการร่างแบบสัมภาษณ์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) 5) นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้เพื่อความเที่ยงตรงและถูกต้อง 6) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกสร้างขึ้นมาสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กรรมการแหล่งท่องเที่ยวชาวบ้านในพื้นที่ ผู้ประกอบการ ผู้นำศาสนา 3) ผู้วิจัยนำคำตอบและได้บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำไปวิเคราะห์ รวบรวมและเรียบเรียงรายละเอียดต่าง ๆ ให้ความถูกต้อง สละสลวยมากยิ่งขึ้นและนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมคำตอบและข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุม เข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับ

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านศักยภาพการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมา คือ ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.89$) ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.77$) และ ด้านศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.74$) สามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้ **ตารางที่ 1** แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมทั้งหมด 4 ด้าน

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษา วัดในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา	ระดับการพัฒนาศักยภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	3.77	0.71	มาก
2. ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	3.89	0.69	มาก

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ธรณีศึกษา วัดในอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา	ระดับการพัฒนาศักยภาพ		
	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
3. ด้านศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.74	0.68	มาก
4. ด้านศักยภาพการมีส่วนร่วม	4.02	0.65	มาก
ภาพรวม	3.86	0.68	มาก

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ธรณีศึกษา วัดในอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ทั้ง 4 ด้าน พบว่า

2.1 ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สร้างเป็นจุดเด่น จุดขายให้แก่ วัดในอำเภอสะเตา เพิ่มความประทับใจให้นักท่องเที่ยว

2.2 ด้านศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวให้มีการทำความสะอาด สาธารณูปโภค ดูแลความสะอาดและดูแลความชำรุดของอุปกรณ์โภคภัณฑ์สาธารณูปโภค ภาครัฐควรเข้ามาช่วยเหลือในการซ่อมแซมปรับปรุงถนนในพื้นที่ด้านหน้าแหล่งท่องเที่ยว ควร จัดให้มีเวรยามรักษาความปลอดภัย

2.3 ด้านศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควรสร้างกระบวนการ ในการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นอนุรักษ์สถานที่โบราณหรือวัตถุโบราณให้คงไว้จากรุ่นสู่ รุ่น ควรมีการจัดให้มีการดูแลอาคารสถานที่ภายในวัด หรือกิจกรรมในการดูแลรักษาความ สะอาด

2.4 ด้านศักยภาพการมีส่วนร่วม การสร้างความร่วมมือกันโดยจัดให้มีการนำ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามาเป็นกรรมการ มีส่วนร่วมใน การดูแลพัฒนาวัดโดยให้กรรมการมีสิทธิในการเสนอความเห็นที่เท่าเทียมไม่มีผู้ใดมีสิทธิ เหนือกว่า

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ธรณีศึกษาวัดใน อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ธรณีศึกษาวัดในอำเภอสะเตา จังหวัด สงขลา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านศักยภาพการมีส่วนร่วม รองลงมา คือ ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจ นักท่องเที่ยว และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว

ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในอำเภอสะเดา เป็นประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ เป็นอย่างยิ่ง เพราะมีมรดกทางประวัติศาสตร์ศาสนาที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยผ่านการอนุรักษ์ต่อ ๆ กันมา จึงเกิดเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นที่มีคุณค่า และความงดงามทางประวัติศาสตร์ประจำถิ่นบรรพบุรุษฝากไว้เป็นให้ท่องเที่ยวการเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมศึกษาความรู้ทางประวัติศาสตร์ศาสตร์ สถาปัตยกรรม โบราณวัตถุ ปลูกฝังจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เกิดความรักในสถานที่ท่องเที่ยว มีวัฒนธรรม ประเพณีที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรม ประเพณีประจำถิ่น ซึ่งผ่านการปฏิบัติสืบทอดกันมาโดยผ่านค่านิยม ขนบธรรมเนียม ศาสนา ความเชื่อ ความรู้และการสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษ เป็นมรดกสืบทอดต่อสู่คนรุ่นหลังแก่คนรุ่นใหม่ วัฒนธรรม ประเพณีเปรียบเสมือนกิจกรรมหลัก ส่งเสริมการท่องเที่ยว สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสร้างเป็นจุดเด่น สร้างจุดขายให้แก่วัดในอำเภอสะเดา เพิ่มความประทับใจให้นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับวารสารของ มาโนช พรหมพลโย และคณะ ที่ได้กล่าวว่า มีศักยภาพด้านการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เนื่องจากวัดที่เก่าแก่อมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีสถาปัตยกรรม ประเพณี ประเพณีที่โดดเด่น เช่น แห่งเทียนพรรษานอกจากนั้น การเดินทางมายังจังหวัดอุบลราชธานี สามารถเดินทางได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นทางรถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน และรถโดยสารระหว่างประเทศที่มีการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่หลากหลายเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว (มาโนช พรหมพลโย และคณะ, 2556)

ด้านศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวให้มีการทำความสะอาดสาธารณสุขปลอดภัย เพื่อดูแลความสะอาดและดูแลความชำรุดของอุปกรณ์ภาคภัณฑ์สาธารณสุขปลอดภัย ถนนด้านหน้าแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อยู่ในสภาพชำรุด อาจทำให้เกิดความไม่สะดวกสบาย เป็นอุปสรรคแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว ภาครัฐควรเข้ามาช่วยเหลือในการซ่อมแซมปรับปรุงถนนในพื้นที่ด้านหน้าแหล่งท่องเที่ยว ในช่วงเทศกาลพิเศษสถานที่จอดรถไม่เพียงพอ ทางวัดจึงขอยืมใช้สถานที่จอดรถที่มีบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอาจขาดความปลอดภัย จึงควรจัดให้มีเวรยามรักษาความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับวารสารของ พระวิระวัฒน์ วีรวฑฒโน ได้กล่าวว่า ด้านสถานที่จอดรถ ทางแหล่งท่องเที่ยวก็มีสถานที่จอดรถพอเพียงแก่นักท่องเที่ยว แต่ถ้ามีช่วงหน้าเทศกาล สถานที่จอดรถก็จะไม่เพียงพอต้องมีการขอยืมสถานที่จอดรถสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง ร้านขายของต่าง ๆ แต่ละ สถานที่ท่องเที่ยวก็จะมีควมกว้างใหญ่แตกต่างกันไป เพื่อความเป็นระเบียบและความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว (พระวิระวัฒน์ วีรวฑฒโน, 2561) และสอดคล้องกับวารสาร ของ ชิฎิล เริ่มต้นและโอชาญา บัชรธรรม ได้กล่าวว่า ด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกและความจำเป็นพื้นฐานให้นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ถนนหนทาง

สามารถรองรับรถยนต์ขนาดใหญ่ได้ มีพื้นที่ในการจอดรถและการจัดกิจกรรมของนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและทั่วถึง (ชิวลีล มาตรา และโอชาญา บัวธรรม, 2560)

ด้านศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการทำความสะอาด สาธารณูปโภค เพื่อดูแลความสะอาดและดูแลความชำรุดของอุปกรณ์โภคภัณฑ์ สาธารณูปโภค ถนนหน้าแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ในสภาพชำรุด อาจทำให้เกิดความไม่สะดวกสบาย เป็นอุปสรรคแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวตั่งนั้นแนวทางปฏิบัติ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว ภาครัฐควรเข้ามาช่วยเหลือในการซ่อมแซมปรับปรุงถนนในพื้นที่ ด้านหน้าแหล่งท่องเที่ยว ในช่วงเทศกาลพิเศษ สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ จึงขอยืมสถานที่จอดรถที่มี บริเวณใกล้เคียง ซึ่งอาจขาดความปลอดภัย จึงควรจัดให้มีเวรยามรักษาความปลอดภัย ป้ายบอกทางในพื้นที่บางส่วน ป้ายบอกทางขาด การดูแลทำให้มีป้ายบางส่วนถูกปิดบังตา ซึ่งอาจทำให้นักท่องเที่ยวหลงทางได้ ควรจัดสรรพื้นที่ค้าขายให้ชัดเจน โดยให้พ่อค้าแม่ค้าใช้พื้นที่ในโซนเดียวกันในการค้าขาย เพื่อความเป็นระเบียบในการใช้พื้นที่ สามารถลดการใช้พื้นที่ในการใช้ค้าขาย ลดปัญหาการกีดขวางการจราจรที่เกิดจากการตั้งแผงขายของขวางถนน และเพื่อให้สามารถนำเอาพื้นที่อื่นไปใช้สอยอย่างอื่นได้ โดยเฉพาะปัญหาที่จอดรถไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับวารสาร ของ มนชนก จุลสิขี ที่ได้กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ด้านการสนับสนุนมีระบบสาธารณูปโภคทั่วถึงมีลานจอดรถเพียงพอต่อความต้องการ ห้องสุขา สะอาด และมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวท านในเทศกาลต่าง ๆ อยู่เสมออย่างมท านให้ผู้มาท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ (มนชนก จุลสิขี, 2562)

ด้านศักยภาพในด้านการมีส่วนร่วม การสร้างความร่วมมือกันโดยจัดให้มีการนำ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามาเป็นกรรมการ ควรมีส่วนร่วมในการดูแลพัฒนาวัดโดยให้กรรมการมีสิทธิในการเสนอความเห็นที่เท่าเทียมไม่มีผู้ใดมีสิทธิเหนือกว่า สร้างเครือข่ายระหว่าง หน่วยงานของรัฐ ชุมชน วัด และโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เพื่อสร้างให้เกิดการร่วมมือในการจัดกิจกรรม สร้างความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของวัดให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้โดยใช้เพจ เว็บไซต์ต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ และเพื่อสามารถอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ควรสร้างความร่วมมือระหว่างวัดกับโรงเรียน ในการอบรมและให้ความรู้แก่เด็กรุ่นใหม่ในทางพุทธศาสนาและในสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ได้สืบทอด เผยแผ่ศาสนา ควรสร้างมัคคุเทศก์ที่เป็นคนรุ่นใหม่ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ให้มีช่วยเหลืองานกิจกรรมของวัดต่อไปทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งได้สอดคล้องกับวารสารของ พระประภคฺชฎี แสงเทียมจันทร์ และประโยชน์ ส่งกลิ่น ได้กล่าวว่า ความโปร่งใสในการบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วม เพราะการทำงานหรือการพัฒนาวัดที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ จะทำให้อัดนั้นเป็นที่ยอมรับของประชาชน ทำให้เกิดความสามัคคี เกิดเป็นความร่วมมือในการพัฒนา ดึงดูดผู้มีจิตศรัทธาให้เข้า

มามีส่วนร่วมได้ง่าย โดยเฉพาะคนในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง และการกระจายผลประโยชน์ให้กับชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็จะทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเห็นความสำคัญของซึ่งกันและกันระหว่างวัดกับบ้าน (พระประภคฺชฎี แสงเทียมจันทร์ และประโยชน์ สังกลิน, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดในอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา โดยมีปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สร้างเป็นจุดเด่น จุดขายให้แก่วัดในอำเภอสะเตา เพิ่มความประทับใจให้นักท่องเที่ยว 2) ด้านศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวให้มีการทำความสะอาดสาธารณสุขปลอดภัย ดูแลความสะอาดและดูแลความชำรุดของอุปกรณ์โภคภัณฑ์สาธารณสุขปลอดภัยภาครัฐควรเข้ามาช่วยเหลือในการซ่อมแซมปรับปรุงถนนในพื้นที่ด้านหน้าแหล่งท่องเที่ยว จัดให้มีเวรยามรักษาความปลอดภัย 3) ด้านศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควรสร้างกระบวนการในการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นอนุรักษ์สถานที่โบราณหรือวัตถุโบราณให้คงไว้จากรุ่นสู่รุ่น ควรมีการจัดให้มีการดูแลอาคารสถานที่ภายในวัด หรือกิจกรรมในการดูแลรักษาความสะอาด 4) ด้านศักยภาพการมีส่วนร่วม การสร้างความร่วมมือกันโดยจัดให้มีการนำพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามาเป็นกรรมการ ควรมีส่วนร่วมในการดูแลพัฒนาวัดโดยให้กรรมการมีสิทธิในการเสนอความเห็นที่เท่าเทียมไม่มีผู้ใดมีสิทธิ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดในอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ 1) ภาครัฐ หรือสถาบันการศึกษาควรปรับใช้ผลการวิจัยการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในอำเภอสะเตา เพื่อการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ในทิศทางที่พึงประสงค์ 2) ภาครัฐ หรือสถาบันศาสนา ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีต่อคณะสงฆ์ทุกมิติ เพื่อพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในการแก้ปัญหาพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในอำเภอสะเตา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

- ชิวลีล มาตรา และโอชาญา บัชรธรรม. (2560). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของพระบรมธาตุนาคูน อำเภอนาคูน จังหวัดมหาสารคาม. วารสารช่อพะยอม, 28(2), 57-63.
- ชนกฤต สังข์เฉย. (2550). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พระประภษฏ์ สดงเทียมจันทร์ และประโยชน์ ส่งกลิ่น. (2563). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์และเส้นทางแสวงบุญ : กรณีศึกษา วัดในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด, 9(2), 263-273.
- พระวีระวัฒน์ วีรวฑฒโน. (2561). แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษา 9 วัด ในอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน. วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์, 2(1), 101-112.
- มนชนก จุลสิกข์. (2562). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดในพื้นที่ฝั่งธนบุรี. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 21(2), 209-218.
- มานิช พรหมปญโญ และคณะ. (2556). แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 8(2), 36-47.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- Taro Yamane. (1967). Work and Motivation. New York: John Wiley and Sons.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี*
RELATIONSHIP BETWEEN COMPETENCY OF SCHOOL
ADMINISTRATORS AND EFFECTIVENESS OF PRIVATE SCHOOLS
IN PATHUMTHANI PROVINCE

วัลลิกา รุมาคม

Vassiga Rumakhom

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

E-mail: vassigar@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี 2. ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี และ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณประชากร ได้แก่ ครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 2,325 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูจำนวน 341 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีตามแนวคิดของคุรุสภาและประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีตามแนวคิดการประเมินแบบสมดุลของแคปแลนและนอร์ตัน แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นสมรรถนะด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ

* Received August 22, 2022; Revised September 20, 2022; Accepted November 18, 2022

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับสูงมาก

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน, จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The purposes of this research were to 1. study competency of school administrators 2. study effectiveness of private schools in Pathumthani province and 3. study relationship between competency of school administrators and effectiveness of private schools in Pathumthani province, based on the quantitative research. The population consisted of 2,325 teachers of private schools in Pathumthani province and the sample was 341 teachers. Determine the size of the sample by using Taro Yamane's formula. The tool used in this research was the 5 scale rating questionnaire, concerning school administrator's competency, based on the Teachers Council of Thailand and effectiveness of private schools in Pathumthani province, based on Kaplan and Norton's Balanced Scorecard. IOC was between 0.67-1.00 and the reliability values were 0.98. Statistical analysis methods used to analyze the data in this research were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The results have shown as followed, 1. Competency of school administrators in overall was at a high level. When considered as individual aspects found that every aspect was at a high level, excluding student affair and activity aspect with its mean at a highest level. 2. Effectiveness of private schools in Pathumthani province in overall was at a high level. When considered as individual aspects found that every aspect was at a high level. 3. There was a positive, very high level relationship between competency of school administrators and effectiveness of private schools in Pathumthani province.

Keywords: relationship, competency of school administrators, effectiveness of private school, Pathumthani province

บทนำ

การศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคน โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาจึงต้องมีการบริหารงานให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ และได้ผลตามเป้าหมายเพื่อให้เกิดประสิทธิผลอันเป็นสิ่งที่ยังบอกถึงความมั่นคงและความสำเร็จในการบริหาร ดังที่ ธร สุหนทรายุทธ (โสภณ ม่วงทอง และคณะ, 2556) กล่าวว่า วัตถุประสงค์และคุณภาพของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบและเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 45 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา แต่จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพของโรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนเอกชนประสบปัญหารอบด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน จากในอดีตที่โรงเรียนเอกชนมีบทบาทอย่างมากในการจัดการศึกษาเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐ ด้วยความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี รวมถึงนโยบายของรัฐที่หันมาสนับสนุนการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนรัฐมากขึ้น โรงเรียนรัฐจึงได้รับการพัฒนา ในขณะที่โรงเรียนเอกชนกลับถูกละเลย ทำให้ได้รับความนิยมนและความน่าเชื่อถือลดลง ส่งผลให้ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนประสบปัญหารอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นจำนวนนักเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารจัดการมีปัญหา หลายๆ แห่งถึงขั้นปิดกิจการลง และต้องร้องขอความช่วยเหลือจากรัฐ เพราะไม่ว่าจะเป็นเงินอุดหนุนรายหัว หรืองบประมาณอุดหนุนอาหารกลางวันนักเรียนโรงเรียนเอกชน จะได้ไม่เท่ากับโรงเรียนรัฐ ส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษามีปัญหา เป็นต้น (มติชนสุดสัปดาห์, 2562) และในส่วนของปัญหาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีนั้น จากข้อมูลข่าวสารและงานวิจัยและที่ค้นพบ ได้แก่ โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ไม่ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ได้รับอนุญาต เรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองและนักเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต ออกหลักฐานการศึกษาไม่ตรงกับความจริง (ไทยโพสต์, 2562) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

สมรรถนะเป็นกลุ่มพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกและส่งผลต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ ทำให้การปฏิบัติงานนั้นๆ ประสบผลสำเร็จตามเกณฑ์มาตรฐานหรือสูงกว่า (ศิริ ถิอาสนา และปิยศักดิ์ ถิอาสนา, 2559) ดังนั้น สมรรถนะจึงเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถหรือสมรรถนะสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล การดำเนินการทางการศึกษาไปในทิศทางที่มุ่งหวังย่อมสำเร็จได้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543 อ่างโน พัชรินทร์ ปัญจณีน, 2557) หากผู้บริหารมีคุณลักษณะและความสามารถที่เหมาะสมที่จะได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน การ

บริหารงานย่อมประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องใช้ความสามารถหรือสมรรถนะให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความศรัทธาและยอมรับในการบริหารงาน (พัชรินทร์ ปัญจมนี, 2557)

จากหลักการ เหตุผลและสภาพปัญหาของโรงเรียนเอกชนตามที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับจังหวัดปทุมธานีมีโรงเรียนเอกชนเป็นจำนวนมากซึ่งกระจายอยู่ทุกอำเภอทั่วจังหวัดปทุมธานี ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีได้ทราบข้อมูลอันเป็นแนวทางในการเพิ่มระดับประสิทธิผล เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และช่วยเพิ่มความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

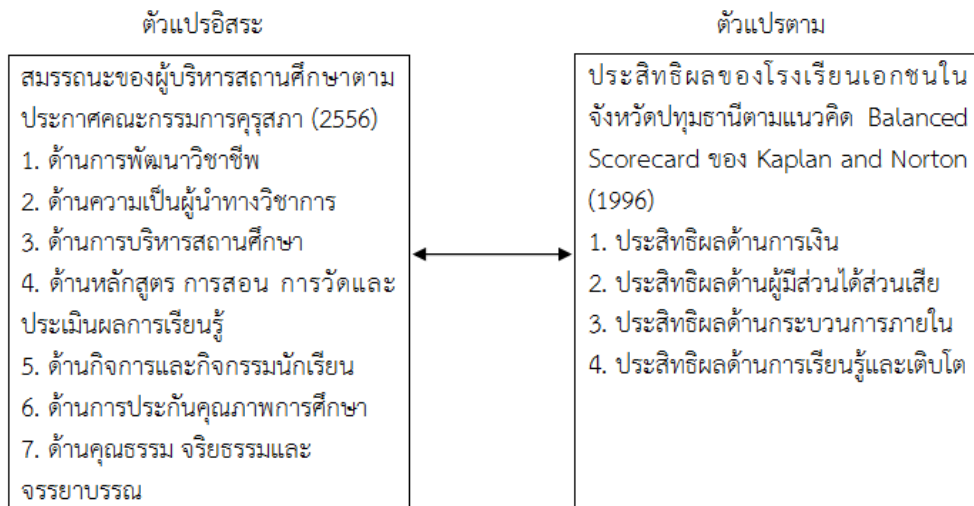
การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 2,325 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 341 คน
3. เครื่องมือการวิจัย การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา (คุรุสภา, 2556) ในการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี 7 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ (2) ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ (3) ด้านการบริหารสถานศึกษา (4) ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (5) ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน (6) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (7) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ และใช้แนวคิด Balanced Scorecard ของ Kaplan and Norton (เจริญศรี พันปี, 2553) เป็น

แนวทางในการประเมินระดับประสิทธิผลของโรงเรียนใน 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ประสิทธิภาพด้านการเงิน (2) ประสิทธิภาพด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (3) ประสิทธิภาพด้านกระบวนการภายใน (4) ประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้และเติบโต

3.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 จากนั้น จึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามให้แก่ครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี กรอกข้อมูลในแบบสอบถาม

4.2 นำแบบสอบถามมาพิจารณาตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องสมบูรณ์จนได้จำนวนแบบสอบถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบครบถ้วนสมบูรณ์ ครบถ้วนตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 5 ระดับโดยใช้สูตรคำนวณหาความกว้างของชั้น (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2540)

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย (1) ค่าความถี่ (Frequency) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี (2) ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี (3) ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี (4) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี และ (5) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549 อ่างใน (ธัญพร จันทร์หนู, 2558)

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี แสดงผลได้ตามตารางที่ 1(2)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวมและรายด้าน

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	4.10	0.85	มาก	7
2. ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ	4.14	0.75	มาก	5
3. ด้านการบริหารสถานศึกษา	4.10	0.79	มาก	6
4. ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.15	0.81	มาก	4
5. ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน	4.23	0.79	มากที่สุด	1
6. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	4.19	0.80	มาก	2
7. ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ	4.17	0.81	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.16	0.80	มาก	

จากตารางที่ 1(2) พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.16$, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ สมรรถนะด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน ($\bar{x}=$

4.23, S.D.=0.79) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.19, S.D.=0.80) อยู่ในระดับมาก ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ($\bar{x}$ = 4.17, S.D.=0.81) อยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.15, S.D.=0.81) อยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ($\bar{x}$ = 4.14, S.D.=0.75) อยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.10, S.D.=0.79) อยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{x}$ = 4.10, S.D.=0.85) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี แสดงผลได้ตามตารางที่ 2(3)
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลของโรงเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการเงิน	4.10	0.84	มาก	4
2. ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.11	0.79	มาก	3
3. ด้านกระบวนการภายใน	4.20	0.79	มาก	1
4. ด้านการเรียนรู้และเติบโต	4.18	0.80	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	4.15	0.80	มาก	

จากตารางที่ 2(3) พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.15, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านกระบวนการภายในมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 4.20, S.D.=0.79) รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้และเติบโต ($\bar{x}$ = 4.18, S.D.=0.80) ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{x}$ = 4.11, S.D.=0.79) และด้านการเงิน ($\bar{x}$ = 4.10, S.D.=0.84) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี แสดงผลได้ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี (n=341)

ประสิทธิผล สมรรถนะ	ด้านการเงิน	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้านผู้มีส่วน ได้ ส่วนเสีย	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้าน กระบวนการ ภายใน	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้านการ เรียนรู้และ เติบโต	ระดับ ความ สัมพันธ์	รวม	ระดับ ความ สัมพันธ์
ด้านการ พัฒนา วิชาชีพ	r=0.731** Sig=0.000	สูง	r=0.745** Sig=0.000	สูง	r=0.748** Sig=0.000	สูง	r=0.705** Sig=0.000	สูง	r=0.789** Sig=0.000	สูง
ด้านความ เป็นผู้นำทาง วิชาการ	r=0.739** Sig=0.000	สูง	r=0.956** Sig=0.000	สูงมาก	r=0.817** Sig=0.000	สูง	r=0.792** Sig=0.000	สูง	r=0.909** Sig=0.000	สูงมาก
ด้านการ บริหาร สถานศึกษา	r=0.739** Sig=0.000	สูง	r=0.970** Sig=0.000	สูงมาก	r=0.834** Sig=0.000	สูง	r=0.786** Sig=0.000	สูง	r=0.916** Sig=0.000	สูงมาก

ประสิทธิผล สมรรถนะ	ด้านการเงิน	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้านผู้มี ส่วนได้ ส่วนเสีย	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้าน กระบวนการ ภายใน	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้านการ เรียนรู้และ เติบโต	ระดับ ความ สัมพันธ์	รวม	ระดับ ความ สัมพันธ์
ด้านหลักสูตร การสอน การ วัดและ ประเมินผล การเรียนรู้	r=0.733** Sig=0.000	สูง	r=0.755** Sig=0.000	สูง	r=0.765** Sig=0.000	สูง	r=0.742** Sig=0.000	สูง	r=0.807** Sig=0.000	สูง
ด้านกิจกรรม และกิจการ นักเรียน	r=0.778** Sig=0.000	สูง	r=0.836** Sig=0.000	สูง	r=0.978** Sig=0.000	สูงมาก	r=0.852** Sig=0.000	สูง	r=0.932** Sig=0.000	สูงมาก
ด้านการ ประกัน คุณภาพ การศึกษา	r=0.731** Sig=0.000	สูง	r=0.752** Sig=0.000	สูง	r=0.778** Sig=0.000	สูง	r=0.731** Sig=0.000	สูง	r=0.807** Sig=0.000	สูง
ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณ	r=0.739** Sig=0.000	สูง	r=0.812** Sig=0.000	สูง	r=0.842** Sig=0.000	สูง	r=0.981** Sig=0.000	สูงมาก	r=0.915** Sig=0.000	สูงมาก
รวม	r=0.828** Sig=0.000	สูง	r=0.929** Sig=0.000	สูงมาก	r=0.919** Sig=0.000	สูงมาก	r=0.895** Sig=0.000	สูง	r=0.970** Sig=0.000	สูงมาก

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับสูงมาก ($r = 0.970$) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเงินในระดับสูง ($r = 0.828$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับสูงมาก ($r = 0.929$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านกระบวนการภายในในระดับสูงมาก ($r = 0.919$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเรียนรู้และเติบโตในระดับสูง ($r = 0.895$)

สมรรถนะด้านการพัฒนาวิชาชีพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับสูง ($r = 0.789$) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเงินในระดับสูง ($r = 0.731$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับสูง ($r = 0.745$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านกระบวนการภายในในระดับสูง ($r = 0.748$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเรียนรู้และเติบโตในระดับสูง ($r = 0.705$)

สมรรถนะด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับสูงมาก ($r = 0.909$) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเงินในระดับสูง ($r = 0.739$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับสูงมาก ($r = 0.956$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านกระบวนการภายในในระดับสูง ($r = 0.817$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเรียนรู้และเติบโตในระดับสูง ($r = 0.792$)

อภิปรายผล

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านสมรรถนะด้านกิจการและกิจกรรม นักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้เรียนเป็นผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญที่สุด ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 22 กล่าวไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด งานด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรงซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างรอบด้าน นอกเหนือไปจากการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาย่อมต้องให้ความสำคัญและบริหารจัดการงานในด้านดังกล่าวให้เกิดประสิทธิผลและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนให้มากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชุนวัง ญวงศ์ศรี ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาใน 10 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักและกระบวนการบริหาร การศึกษา 2) ด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษา 3) ด้านการบริหารด้านวิชาการ 4) ด้านการบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่ 5) ด้านการบริหารงานบุคคล 6) ด้านการบริหารกิจการนักเรียน 7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 8) ด้านการบริหารจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ 9) ด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน และ 10) ด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (ชุนวัง ญวงศ์ศรี, 2551)

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีมีความสามารถในการดำเนินงานต่างๆ ให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยประสิทธิภาพด้านกระบวนการภายในมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบัน โรงเรียนเอกชนประสบปัญหาที่สำคัญคือ จำนวนนักเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง เป็นสาเหตุให้ผู้บริหารต้องนำจุดเด่นของโรงเรียนมาใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน รวมถึงต้องรักษาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน มีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงาน และประเมินผลงานของครูอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ Kaplan and Norton อังโน เจริญศรี พันปีที่กล่าวว่า ภายใต้มุมมองกระบวนการภายใน ผู้บริหารจะต้องศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในปัจจุบันและกำหนดเป็น Core Competencies หรือความสามารถในการแข่งขันที่โดดเด่นเพื่อตัดสินใจเลือก กลยุทธ์ที่เหมาะสมและสร้างกระบวนการใหม่ เสริมสร้างความแข็งแกร่งในการปฏิบัติงาน และเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน

ใหม่ๆ ให้กับองค์การตามแนวกลยุทธ์ที่เลือกไว้ (Kaplan and Norton, 1996 อ้างใน เจริญศรี พันปี, 2553) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การในการอยู่ได้อย่างมั่นคง มีข้อได้เปรียบในการต่อรองท่ามกลางสภาวะที่แวดล้อมอยู่ (Hoy, Wayne K. and Miskel, Cecil G., 2001) ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วัสสิกา รุมาคม ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีกับความพึงพอใจในการทำงานของครูผู้สอน โดยศึกษาประสิทธิภาพในด้านการเงิน ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และเติบโต และผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพทุกด้านอยู่ในระดับมาก และ ประสิทธิภาพด้านกระบวนการภายในมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (วัสสิกา รุมาคม, 2563)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประสิทธิภาพของโรงเรียนย่อมเกิดจากความสามารถในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ ดำเนินการบริหารให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ให้ได้รับการยอมรับนับถือ และเพื่อให้เกิดความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ดังที่ นิลุบล คงเกตู ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพโรงเรียน หรือ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่ร่วมมือกันปฏิบัติงานจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา สามารถปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายนอก บุคลากรมีความพึงพอใจในงาน (นิลุบล คงเกตู, 2550) ซึ่งผลงานวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานของ ชาตรี ประสมศรี ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ชาตรี ประสมศรี, 2550)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1.สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสมรรถนะทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนสมรรถนะด้านการบริหารสถานศึกษาและด้านการพัฒนาวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ประสิทธิภาพด้านอื่นๆ ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญและพัฒนาขีดความสามารถในการนำนโยบาย แผน กลยุทธ์สู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล คำนึงถึงบริบทที่เกี่ยวข้องในการ

บริหาร รวมถึงให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหาร และการพัฒนาวิชาชีพ 2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่ง ประสิทธิภาพด้านการเงินมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าประสิทธิภาพด้านอื่นๆ ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีจึงควรวางแผนการเงินอย่างรัดกุม โดยให้ผู้ใช้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยให้มีการรายงานต่อผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณว่าเป็นไปตามแผนมากน้อยเพียงใด และ 3.สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีขึ้นอยู่กับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาสมรรถนะทุกด้านของตนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบริหารโรงเรียนให้สามารถอยู่รอด ดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ บรรลุเป้าหมาย และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2563 จาก <http://eduwh.moe.go.th/pub/report/stat>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2540). หลักสถิติ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขุนวัง ญวงศ์ศรี. (2551). การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2. ใน ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต โปแกรวมวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- คุรุสภา. (2556). ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะ และประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับของคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2563 จาก http://alumni.rtu.ac.th/doc/Knowledge_performance.pdf
- เจริญศรี พันปี. (2553). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่บริหารงานตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. ใน ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชาติรี ประสมศรี. (2550). องค์ประกอบของการใช้ความรู้เป็นฐานในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 6 และ 7. ใน ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไทยโพสต์. (2562). แจ้งความ รร.เอกชนในปทุมธานีเรียกเก็บเงิน-เรียนไม่ตรงหลักสูตร และให้ใบจบ การศึกษาไม่ถูกต้อง. เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/26911>
- ธัญพร จันท์หนู. (2558). ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการสถานบริการกับแรงจูงใจในชีวิตของพนักงานในสถานบริการ. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 1(1), 9-18.
- นิลบล คงเกตุ. (2550). องค์ประกอบของการใช้ความรู้เป็นฐานในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 6 และ 7. ใน ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรินทร์ ปัญจฉนิ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี. ใน ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มติชนสุดสัปดาห์. (2562). สารพัดปัญหา ‘ร.ร.เอกชน’ พิสูจน์ฝีมือ ‘ฉันทพล-กนกวรรณ’. เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2563 จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_234841
- วัสสิกา รุมาคม. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีกับความพึงพอใจในการทำงานของครูผู้สอน. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 13(2), 115-131.
- ศิริ ถีอาสนา และปิยศักดิ์ ถีอาสนา. (2559). สมรรถนะที่เหมาะสมและจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 4(15), 17-24.
- โสภิต ม่วงทอง และคณะ. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 7(1), 18-29.
- Hoy, Wayne K. and Miskel, Cecil G. (2001). Educational administration: Theory, Research and Practice. (6 th ed). Singapore: McGraw-Hill.

บทความวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจ
เลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร*
MARKETING MIX FACTORS AFFECTING CAR USERS' DECISION
PROCESS TOWARDS CAR SLIDE SERVICE SELECTION IN BANGKOK

ณัฐนิชา พึ่งรัตนา

Natthanicha Puengrattana

ชื่นจิตต์ แจ้งเจนกิจ

Chuenjit Changchenkit

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

Email: natthanicha.pue@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และเป็น การวิจัยเชิงพรรณนา โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ผู้ใช้บริการรถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงปี พ.ศ.2560-2564 จำนวน 400 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานผู้วิจัยเลือกใช้ Correlations การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) ผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า อันดับแรก คือ ด้านสถานที่ และด้านการบริการ รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคา ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ด้านบุคคล และกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ การรับรู้ถึงความต้องการ รองลงมาคือ การตัดสินใจเลือกใช้บริการ และการค้นหาข้อมูล ส่วนอันดับท้ายสุดคือ

* Received August 13, 2022; Revised October 4, 2022; Accepted November 23, 2022

การประเมินผลทางเลือก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์เชิงเส้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, บริการรถสไลด์, กรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of marketing mix factors affecting car users' decision process towards car slide service selection in Bangkok, 2) to study the affecting car users' decision process towards car slide service selection in Bangkok, and 3) influence of affecting car users' decision process towards car slide service selection in Bangkok. It is exploratory research and descriptive research. It was used to collect 400 data from car users on slide-car service selection in Bangkok District. Described: percentage, mean, standard deviation, and the inferential statistics used to test the hypothesis was multiple regression analysis. The results of the study revealed that the level of marketing mix factors affecting car users' decision towards car slide service selection in the Bangkok district as a whole was at a high level. It was found that the first place was the location and the service, followed by the products and the price. The last aspect is the personal aspect and decision-making process for using the slide car service selection in the Bangkok district. Overall, it's at a high level. When considering each aspect, it was found that the first was the perception of the need, followed by the decision to use the service. and searching for information. The final ranking is Alternative evaluation. The results of analysis using multiple regression analysis showed the relationship between marketing mix factors affecting the decision to use the slide car service selection in the Bangkok district. There was a statistically significant at 0.01 level and a linear relationship at the 0.05 level.

Keywords: Marketing-Mix, Slide Car, Bangkok District

บทนำ

สภาพการดำรงชีวิตในปัจจุบันของสังคม รถยนต์ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตประจำวัน ยานพาหนะที่อำนวยความสะดวกในการเดินทาง จากสถิติการครอบครองยานพาหนะ จะพบว่ามีสถิติเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะสถิติจำนวนรถจดทะเบียนใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ และกฎหมายว่าด้วยการขนส่ง ทางบก ปี พ.ศ. 2565 สำนักงานขนส่งกรุงเทพมหานครเขตพื้นที่ 5 รายงานจำนวนผู้บริโภครถยนต์และจดทะเบียนป้ายแดง ตารางที่ 1 แสดงรายงานสถิติจำนวนรถจดทะเบียนใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ และกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก ปี พ.ศ. 2565 (กรมขนส่งทางบก, 2565)

สถิติจำนวนรถจดทะเบียนใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ และกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก	จำนวน (คัน)
ปี 2564	809,743
ปี 2563	834,835
ปี 2562	975,204
ปี 2561	970,818
ปี 2560	945,999
รวม	4,536,599

จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนรถยนต์ คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าประเทศไทยการใช้รถส่วนบุคคลเพื่อสัญจรในชีวิตประจำวัน ซึ่งนับว่าเป็นทางเลือกหลักในการเดินทางของคนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำให้การจราจรติดขัด และใช้ระยะเวลานานในการเดินทาง การขับซึ่รถทุกประเภทจำเป็นต้องปฏิบัติตาม กฎจราจรอย่างเคร่งครัด สาเหตุเพื่อเป็นการช่วยลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ในทุกวินาที และถือเป็นการลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ธุรกิจให้บริการรถสไลด์ คือรูปแบบธุรกิจที่ให้บริการเพื่อการแก้ปัญหาการเคลื่อนย้ายรถ เป็นรถที่ใช้สำหรับเคลื่อนย้ายรถด้วยการนำรถทั้งคันมาบรรทุกไว้ด้านหลัง แล้วทำการบรรทุกไปตลอดทางโดยที่ไม่จำเป็นต้องลาก จะมีการลากเฉพาะตอนนำรถขึ้นกับลงเพื่อบรรทุกเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นรถที่ให้ความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายรถยนต์หรือรถที่ขับเคลื่อนด้วย 4 ล้อได้ดีที่สุดในปัจจุบันนี้ เพราะช่วยหลีกเลี่ยง การสึกหรอช่วงล่างของรถยนต์มากที่สุด สามารถเคลื่อนย้ายได้แม้รถเกิดความเสียหายหนักจากอุบัติเหตุ หรือรถเกิดสตาร์ทไม่ติด รถสไลด์ ถือเป็นตัวเลือกที่ดีในการขนย้ายรถไปที่อู่หรือศูนย์เพื่อทำการซ่อมแซม เพราะ ขนย้ายง่าย และไม่สร้างความเสียหายเพิ่มเติมในระหว่างทางขนส่ง เนื่องจากยกรถทั้งคันขึ้นมาบรรทุกไว้ด้านหลัง ใช้งานระยะไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผู้ให้บริการ “รถสไลด์” อยู่มากกว่า 10,000 ราย ทั้งที่มี “รถสไลด์” เป็นของตัวเอง และให้บริการแบบไม่มี “รถสไลด์” เป็นของตัวเอง ด้วยจำนวน “รถสไลด์” ที่จดทะเบียนโดยถูกต้องตามกฎหมาย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 มากกว่า 50,000 คัน ในจำนวน

นี้แบ่งเป็นการให้บริการในเชิงธุรกิจเต็มรูปแบบ คือ ผู้ประกอบการที่มีรถสไลด์มากกว่า 2 คัน มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการจ้างพนักงาน มีการทำแผนการตลาดเหมือนธุรกิจอื่น ๆ ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือ ผู้ประกอบการที่มี “รถสไลด์” ไม่เกิน 2 คัน ให้บริการในลักษณะธุรกิจครัวเรือน มีวัตถุประสงค์เพื่อทดแทน “รถยก” และรองรับการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งให้บริการบริษัทประกันวินาศภัยที่ไม่ต้องการเข้าไปยังพื้นที่ห่างไกล การบริหารงานและการจัดการธุรกิจไม่ชัดเจน ไม่มีการจ้างพนักงาน ไม่มีการทำแผน การตลาด โดยจะใช้วิธีการจอดรอไว้เฉยๆ เพื่อรอให้ จนท.ตำรวจ และ/หรือ บริษัทประกันวินาศภัย เรียกใช้บริการ ซึ่งผู้ประกอบการในกลุ่มนี้ จะมีกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จึงต้องการที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร การศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและบริหารจัดการงานในการให้บริการรถสไลด์ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการต่อผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากร คือ ผู้ใช้บริการรถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงปี พ.ศ.2560-2564 จำนวน 4,536,599 คน (กรมขนส่งทางบก, 2565) คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัย ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) แบบ Convenience หรือ Accidental sampling เป็น การเลือกแบบไม่มีกฎเกณฑ์อาศัยความสะดวกของผู้วิจัยเป็นหลัก โดยเลือกศึกษาจากประชาชนทั่วไป และประชาชนที่เคยใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ใน

เขตกรุงเทพมหานครเนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากร ที่แน่นอนไม่สามารถนับจำนวนได้ (Infinite Population) ใช้สูตรคำนวณกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร กำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำชี้แนะและประยุกต์ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดของขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

การสร้างแบบสอบถามมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมศึกษาทฤษฎีแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทาง ในการสร้างกรอบแนวคิดและแบบสอบถาม
2. กำหนดเนื้อหาคำถามในแบบสอบถาม นิยามตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครอบคลุม
3. ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยบุคคลในด้าน เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาอาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบเพียงข้อเดียว (Multiple Choices) และข้อมูลที่ได้มานั้นจะประมวลผลในลักษณะการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่า ร้อยละ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบเพียงข้อเดียว (Multiple Choices) และข้อมูล ที่ได้มานั้นจะประมวลผลในลักษณะการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่า ร้อยละ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านสถานที่ ด้านการบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scales) 5 ระดับ ให้แบบ Rating Scales ของ Likert (Method of Summated Rating Likert Scale) (Likert, Rensis., 1987)

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์แบบบรรยาย (Descriptive Method)และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) ร่วมกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) t-test การวิเคราะห์ความ

แปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานครมีทั้งหมด 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านสถานที่ ด้านบุคคล ด้านการบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ แล้วนำวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1.	ด้านผลิตภัณฑ์	3.46	.311	มาก	3
2.	ด้านราคา	3.42	.363	มาก	4
3.	ด้านส่งเสริมการตลาด	3.34	.290	ปานกลาง	6
4.	ด้านสถานที่	3.58	.368	มาก	1
5.	ด้านบุคคล	3.30	.266	ปานกลาง	7
6.	ด้านการบริการ	3.58	.401	มาก	1
7.	ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.37	.360	ปานกลาง	5
ภาพรวม		3.44	.188	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านสถานที่ และด้านการบริการ ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.46$) และด้านราคา ($\bar{X} = 3.42$) ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ด้านบุคคล ($\bar{X} = 3.30$)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานครมีทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย การรับรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก และการตัดสินใจเลือกใช้บริการ แล้วนำวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏในตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1. การรับรู้ถึงความต้องการ	3.54	.343	มาก	1
2. การค้นหาข้อมูล	3.43	.282	มาก	3
3. การประเมินผลทางเลือก	3.42	.392	มาก	4
4. การตัดสินใจเลือกใช้บริการ	3.47	.306	มาก	2
ภาพรวม	3.47	.244	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ การรับรู้ถึงความต้องการ ($\bar{X} = 3.54$) รองลงมาคือ การตัดสินใจเลือกใช้บริการ ($\bar{X} = 3.47$) และการค้นหาข้อมูล ($\bar{X} = 3.43$) ส่วนอันดับท้ายสุดคือ การประเมินผลทางเลือก ($\bar{X} = 3.42$)

3. อิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร

3.1 ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านสถานที่ ด้านบุคคล ด้านกระบวนการบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพแตกต่างกัน การตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
X2	.120*						
X3	.052	.172**					
X4	.331**	-.179**	.415**				
X5	.512**	.140**	.382**	.420**			
X6	.306**	.450**	.029	-.147**	.106*		
X7	-.217**	.519**	.520**	.057	.328**	.058	
Y	.541**	.281**	.400**	.599**	.669**	.457**	.284**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ (X1) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ (Y) อยู่ในระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .541

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านราคา (X2) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ (Y) อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .281

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านส่งเสริมการตลาด (X3) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ (Y) อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .400

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านสถานที่ (X4) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ (Y) อยู่ในระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .599

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านบุคคล (X5) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ (Y) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .669

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านกระบวนการบริการ (X6) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ (Y) อยู่ในระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .457

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ (X7) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ (Y) อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .284

3.2 ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรตามลำดับที่เข้าสมการ	B	S.E	Beta	t	Sig.
ด้านผลิตภัณฑ์ (X1)	.078	.026	.100	2.998	.003*
ด้านราคา (X2)	.037	.021	.055	1.729	.085
ด้านส่งเสริมการตลาด (X3)	-.025	.024	-.030	-1.038	.300
ด้านสถานที่ (X4)	.340	.019	.511	18.230	.000*
ด้านบุคคล (X5)	.290	.029	.316	9.940	.000*
ด้านการบริการ (X6)	.266	.016	.437	16.659	.000*
ด้านลักษณะทางกายภาพ (X7)	.091	.025	.134	3.661	.000*
Multiple R	.902				
R Square	.813				
Adjusted R Square	.810				
Std. Error	.10658				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงลำดับความสำคัญดังนี้คือ ด้านสถานที่ (X4) ด้านการบริการ (X6) ด้านบุคคล (X5) ด้านลักษณะทางกายภาพ (X7) และด้านผลิตภัณฑ์ (X1)

ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Multiple R) เท่ากับ .902 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ .813 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .810 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Standard Error) เท่ากับ .10658

แสดงว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านสถานที่ (X4) ด้านการบริการ (X6) ด้านบุคคล (X5) ด้านลักษณะทางกายภาพ (X7) และด้านผลิตภัณฑ์ (X1) สามารถทำนายระดับการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 81.30 และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปรแล้วพบว่า ด้านสถานที่ (X4) ด้านการบริการ (X6) ด้านบุคคล (X5) ด้านลักษณะทางกายภาพ (X7) และด้านผลิตภัณฑ์ (X1) เป็นตัวแปรที่อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรก คือ ด้านสถานที่ และด้านการบริการ รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคา ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ด้านบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชพฤกษ์ แสงศิริ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากในทุก ๆ ด้าน ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ ชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก (ราชพฤกษ์ แสงศิริ, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวเดช นิลพฤกษ์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้ใช้บริการ รถสไลด์ โอที กา ราจ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ มีระดับความสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ โอที การาจ อยู่ในระดับมาก

ด้านราคา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ มีการแจ้งราคาให้ลูกค้าทราบทุกครั้งที่ได้รับบริการ (ภูวเดช นิลพฤกษ์, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชพฤกษ์ แสงศิริ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีความคิดเห็นในด้านราคาอยู่ในระดับเห็นด้วยมากและ (ราชพฤกษ์ แสงศิริ, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ แหวนวงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคาร์แคร์ของลูกค้าในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการคาร์แคร์ของลูกค้าในจังหวัดปทุมธานี

ด้านส่งเสริมการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ข่าวสารการให้บริการ (สมบัติ แหวนวงศ์, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชพฤกษ์ แสงศิริ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านสถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ มีป้ายชื่อสถานที่ให้บริการเห็นได้ชัดเจน (ราชพฤกษ์ แสงศิริ, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวภา ทิมินกุล ได้ศึกษา

เรื่อง ส่วนประสมการตลาดบริการของศูนย์บริการรถยนต์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการศูนย์บริการรถยนต์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสถานที่ อยู่ในระดับมา (เยาวภา ทิมินกุล, 2560) และ (ราชพฤกษ์ แสงศิริ, 2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอู่ซ่อมรถยนต์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ยปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดด้านสถานที่อยู่ในระดับมาก (ราชพฤกษ์ แสงศิริ, 2557)

ด้านบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อันดับแรก คือ พนักงานมีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชพฤกษ์ แสงศิริ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอู่ซ่อมรถยนต์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ยปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมากและ (ราชพฤกษ์ แสงศิริ, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวภา ทิมินกุล ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมการตลาดบริการของศูนย์บริการรถยนต์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการศูนย์บริการรถยนต์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก (เยาวภา ทิมินกุล, 2560)

ด้านการบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ มีการควบคุมความปลอดภัยเกี่ยวกับอุปกรณ์ในรถไม่ให้เกิดความเสียหาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวิษณุ ภาศิริรักษ์ ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดในการเลือกซื้อรถยนต์ปีใหม่ของผู้บริโภค ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านส่วนผสมทางการตลาด โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ณัฐวิษณุ ภาศิริรักษ์, 2560) และ เยาวภา ทิมินกุล ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมการตลาดบริการของศูนย์บริการรถยนต์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการศูนย์บริการรถยนต์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับมาก (เยาวภา ทิมินกุล, 2560)

ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือ มีสถานที่รับรองการเข้ารับบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ แหวนวงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนผสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคาร์แคร์ของลูกค้าในจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคาร์แคร์ของลูกค้าอยู่ในระดับปานกลาง (สมบัติ แหวนวงศ์, 2559)

2. กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ การรับรู้ถึงความต้องการ รองลงมาคือ การตัดสินใจเลือกใช้บริการ และการค้นหาข้อมูล ส่วนอันดับท้ายสุด คือ การประเมินผลทางเลือก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ แหวนวงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนผสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคาร์แคร์ของลูกค้าในจังหวัดปทุมธานี ผล

การศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ ส่งเสริมการตลาด กระบวนการให้บริการพนักงานให้บริการ ลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการคาร์แคร์ของลูกค้าในจังหวัดปทุมธานี (สมบัติ แหวนวงศ์, 2559)

ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือ มีความปลอดภัยสูง รองลงมาคือ สามารถเคลื่อนย้ายได้แม้รถเกิดความเสียหายหนักและใช้งานระยะไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนอันดับท้ายสุดคือ ตระหนักถึงความต้องการในการเลือกใช้บริการสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวเดช นิลพฤษ์ การศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้ใช้บริการอุโมงค์รถยนต์ โอที การาจ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษา พบว่า มีระดับความสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการซ่อมรถ โอที การาจ ผลการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (ภูวเดช นิลพฤษ์, 2564)

ด้านการค้นหาข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ สามารถขนส่งในระยะไกลได้เป็นอย่างดี รองลงมาคือ สามารถค้นหาข้อมูลได้ง่ายก่อนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ และสามารถค้นหาร้านได้ง่ายและสะดวก ส่วนอันดับท้ายสุดคือ แจ้งรายละเอียดขั้นตอนการขนย้ายอย่างชัดเจน และแจ้งราคาค่าบริการอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศกร ปิยะนันท์ ได้ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) สาขานิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ การเลือกใช้อินเทอร์เน็ตจากราคา และโปรโมชั่น มีความน่าสนใจเหมาะสมกับการใช้งาน รองลงมา คือ การตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง การเลือกใช้อินเทอร์เน็ตจากการรับประกันตัวสินค้าส่วนลด และสิทธิพิเศษอื่น ๆ การต้องปรึกษาผู้เชี่ยวชาญก่อนตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตทุกครั้ง และการเลือกใช้เน็ตจากทีมช่างเทคนิคคอยดูแล ตรวจสอบ และคอยให้คำปรึกษาในกรณีที่เกิดเหตุขัดข้อง (วงศกร ปิยะนันท์, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไร่จ พิหาร ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรับเหมาก่อสร้างของประชาชนในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการคัดเลือกบริษัทรับเหมาก่อสร้างของประชากร จังหวัดสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ ด้านการระบุข้อจำกัดของปัจจัย รองลงมา คือ ด้านการระบุปัญหา ด้านการพัฒนาทางเลือก ด้านการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด และด้านการวิเคราะห์ทางเลือก (ไร่จ พิหาร, 2559)

ด้านการประเมินผลทางเลือก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือ ทำการประเมินทางเลือกในการใช้บริการ รองลงมาคือ เมื่อรถยนต์เสียหายค่อนข้างหนักโดยเฉพาะช่วงล่าง และขนย้ายง่าย และไม่สร้างความเสียหายเพิ่มเติม

ส่วนอันดับท้ายสุดคือ มีระบบล็อกติดไว้อย่างแน่นหนาตลอดระยะทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ โรจ พิหาร ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรับเหมาก่อสร้างของประชาชนในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ด้านการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด และด้านการวิเคราะห์ทางเลือก คือ มีการตัดสินใจเลือกผู้รับเหมาด้วยการดูจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ และเลือกโดยการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของผู้รับเหมาแต่ละราย และมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ต่องานที่ต้องการ และพึงพอใจ (โรจ พิหาร, 2559)

ด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ มีการรับประกันการให้บริการ รองลงมาคือ การขนย้ายที่ง่าย และการบริการที่รวดเร็ว ส่วนอันดับท้ายสุดคือ มีความพึงพอใจหลังจากที่ได้ใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (โรจ พิหาร, 2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรับเหมาก่อสร้างของประชาชนในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจเลือกผู้รับเหมาที่จะเข้ามาทำงานซึ่งสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเลือก เข้ามาทำงานเหมาะสมกับความ ต้องการ และความชัดเจนของสิ่งปลูกสร้างก่อนตัดสินใจเลือกผู้ที่จะเข้ามาทำงาน

3. อิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมบัติ แหวนวงศ์, 2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคาร์แคร์ของลูกค้าในจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ ส่งเสริมการตลาด กระบวนการให้บริการ พนักงานให้บริการ ลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการคาร์แคร์ของลูกค้า

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงลำดับความสำคัญดังนี้คือ ด้านสถานที่ (X4) ด้านการบริการ (X6) ด้านบุคคล (X5) ด้านลักษณะทางกายภาพ (X7) และด้านผลิตภัณฑ์ (X1) ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Multiple R) เท่ากับ .902 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ .813 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .810 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Standard Error) เท่ากับ .10658

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เสนอแนะจากผลการวิจัยดังนี้ 1) ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการรถสไลด์ในกรุงเทพมหานครควรมุ่งเน้นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการบริการ และด้านสถานที่ให้บริการรถสไลด์ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกสุด เกี่ยวกับการควบคุมความปลอดภัยเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายรถไม่ให้เกิดความเสียหาย 2) ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการรถสไลด์ในกรุงเทพมหานครต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความชำนาญ ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการให้บริการรถสไลด์ภายใต้มาตรฐานระดับสากล และใส่ใจในการให้บริการอย่างกระตือรือร้นและใส่ใจในการให้บริการ 3) ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญต่อความต้องการของลูกค้าอย่างเหมาะสม และดำเนินการประเมินผลทางเลือกในการให้บริการเพื่อให้ผู้ใช้บริการรถสไลด์การตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสไลด์ของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานครได้อย่างทันที

เอกสารอ้างอิง

- กรมขนส่งทางบก. (2565). จำนวนรถจดทะเบียนใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์และกฎหมายว่าด้วย การขนส่งทางบก ปี พ.ศ. 2565. กรุงเทพมหานคร: กรมขนส่งทางบก.
- ณัฐธิพงษ์ ภาศิริรักษ์. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกซื้อรถยนต์ปิกอัพของผู้บริโภค. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 3(1), 60-70.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ภูวเดช นิลพฤกษ์. (2564). ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้ใช้บริการอยู่ซ่อมรถยนต์ โอที การาจ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เขาวภา ทิมินกุล. (2560). ส่วนประสมการตลาดบริการของศูนย์บริการรถยนต์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ราชพฤกษ์ แสงศิริ. (2557). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอยู่ซ่อมรถยนต์ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- โรจ พิหาร. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรับเหมาก่อสร้างของประชาชนในจังหวัดสงขลา. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- วงศ์กร ปิยะนันท์. (2559). การตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) สาขานิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สำหรับผู้บริหาร. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมบัติ แหวนวงศ์. (2559). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคาร์แคร์ของลูกค้า ในจังหวัดปทุมธานี. วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 227-236.
- Likert, Rensis. (1987). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.

การออกแบบฉลากสินค้า และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE)
ในการสื่อสารข้อมูล และเพิ่มมูลค่าสินค้าให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ
กรณีศึกษา ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตู่ข้าวเหนียวสามสี*

PRODUCT LABEL DESIGN AND APPLY QR CODE TECHNOLOGY
(QR CODE) TO COMMUNICATE AND INCREASING VALUE OF GOODS
FOR PROCESSED PRODUCTS CRISPY SHREDDED PORK CASE STUDY
OF PRODUCER MAR TU KAWNEAW SAMSI

ยุพาพิน สายศรีแก้ว

YUPAPIN SAYSRIKEAW

อัษฎา วรรณกายนต์

ASADA WANNAKAYONT

สุชาติ ดุมนิล

SUCHAT DUMNIL

อภิชัย ไพรสินธุ์

APHICHAJ PRAISIN

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Surindra Rajabhat University, Thailand

E-mail: Yupapin2017@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาฉลากสินค้า และ 2) ประเมินคุณภาพฉลากและ บรรจุภัณฑ์สินค้า เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยได้แก่ ฉลากสินค้า บรรจุภัณฑ์สินค้า และแบบประเมินคุณภาพฉลากและบรรจุภัณฑ์สินค้า วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลฉลากสินค้ามาพิจารณาร่วมกับแนวคิดการออกแบบฉลากสินค้าที่เหมาะสม จากนั้นนำฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าไปประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการออกแบบฉลากสินค้า ประกอบไปด้วย 1.1) ด้านโลโก้ เลือกใช้รูปภาพของผู้ประกอบการเป็นสัญลักษณ์ เพื่อสร้างตัวตน และสร้างคุณลักษณะเด่นให้กับสินค้า 1.2) ด้านข้อความ แบ่งการออกเป็น 3 ส่วน คือ ชื่อผู้ประกอบการและสินค้า นิยามของสินค้า และ ข้อมูลทั่วไปของ

* Received August 18, 2022; Revised September 26, 2022; Accepted November 18, 2022

สินค้า 1.3) ด้านรูปแบบตัวอักษร เลือกรูปและตัวอักษรแบบที่ง่ายต่อการสังเกต มีความโดดเด่น ใช้ขนาดที่พอเหมาะ เพื่อแสดงข้อมูลที่จำเป็นและรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า 1.4) ด้านสร้างช่องว่างด้วยการใช้สีขาว สีแดง และสีเหลืองทำให้ฉลากสินค้า มีความโดดเด่น สบายตา และมีองค์ประกอบที่สมดุลกัน 1.5) การเลือกและตกแต่งภาพ โดยใช้รูปภาพของผู้ประกอบการในการสร้างฉลากสินค้า และตกแต่งภาพโดยใช้องค์ประกอบของสีเพื่อให้ภาพดูน่าสนใจ และ 1.6) ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) เข้ามาช่วยในการสื่อสารข้อมูลเรื่องราวและวิธีการผลิตสินค้า 2) ผลการประเมินคุณภาพฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตู้ข้าวเหนียวสามสี จากประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51

คำสำคัญ : การออกแบบ, ฉลากสินค้า, เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด, เพิ่มมูลค่าสินค้า, หมูฝอยกรอบ

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) develop product labels and 2) assess the quality of labels and product packaging Tools for conducting research are product labels, product packaging. and product label and packaging quality assessment form research method The researcher took the product label information into consideration together with the concept of proper product label design. Then take the product labels and product packaging for quality assessment from experts. The results were analyzed by using basic statistics such as mean and standard deviation. The results of the research were found that 1) product label design results consisted of 1.1) logo, chose the image of the entrepreneur as a symbol. to create an identity And create outstanding features for the product 1.2) Text is divided into 3 parts, namely the operator and the product. Product definition and general information of the product 1.3) Font style Choose images and letters that are easy to spot. outstanding Use the right size To display necessary information and details about the product 1.4) Create spaces by using white, red and yellow to make product labels. It is outstanding, pleasing to the eye and has a balanced composition. 1.5) Selecting and retouching images by using images of entrepreneurs to create product labels and decorate the image by using color elements to make the image look attractive and 1.6) the application of QR code technology (QR CODE) to help communicate

information about the story and production methods 2) the results of the label quality assessment Products and product packaging, processed products, crispy pork food vendor Three colors of glutinous rice tou From the overall assessment by experts, it was found that it was at the highest level with a mean of 4.69 and a standard deviation of 0.51.

Keywords: product label design, QR code technology Add product value, crispy shredded pork

บทนำ

โปรตีน คือ สารอาหารที่ให้พลังงานกับร่างกาย โปรตีน 1 กรัม ให้พลังงาน 4 กิโลแคลอรี หน้าที่สำคัญของโปรตีนคือ การเสริมสร้างกล้ามเนื้อ ซ่อมแซมเนื้อเยื่อ ช่วยเสริมภูมิคุ้มกัน เป็นต้น โดยโปรตีนจากสัตว์ จัดเป็นโปรตีนคุณภาพดี เพราะมีกรดอะมิโนที่จำเป็นครบถ้วน ร่างกายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ ได้แก่ เนื้อหมู เนื้อปลา เนื้อไก่ ไข่ อาหารทะเล นม เป็นต้น (ชฎาพร หนองขุนสาร, 2565) เนื้อหมู หรือ เนื้อสุกร เป็นแหล่งอาหารโปรตีนคุณภาพดีที่คนไทยรู้จักและ มีการบริโภคมาอย่างยาวนาน มีคำกล่าวสำนวนต่างๆ ที่มีคำว่า “หมู” ไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทยที่สามารถพบได้การสนทนา การเจรจา และบางสำนวนก็เกี่ยวกับคุณภาพของเนื้อหมู ซึ่งสำนวนภาษาสอดแทรกอย่างกลมกลืนแนบเนียนในสังคมได้อย่างลงตัวเหมาะสม มีตัวอย่างดังคำกล่าวที่คนทั่วไปคุ้นเคย เช่น “เรื่องหมูๆ” คือเป็นเรื่องที่ง่ายๆ ที่สามารถทำได้ง่าย ไม่มีอุปสรรคขวางกั้น (ประหยัด ทิราวงศ์, 2564) เนื้อหมูเป็นเนื้อสัตว์ที่ได้รับความนิยมในการบริโภค ในประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามเนื้อหมูมีการเน่าเสียได้ง่าย เนื่องจากอุดมไปด้วยสารอาหารที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ ทำให้อาหารเน่าเสียได้ ถ้าไม่มีการเก็บรักษาที่ดี ดังนั้น จึงมีการนำเนื้อหมูมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย และช่วยยืดอายุ การเก็บรักษา เพิ่มมูลค่าให้กับเนื้อหมู นอกจากนั้นยังเป็นวิธีช่วยแก้ปัญหาในภาวะที่เนื้อหมูมีราคาตกต่ำ อีกด้วย เนื้อหมูสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายชนิด เช่น หมูหยอง กุนเชียง หมูยอ ไส้กรอก แหนม หมูฝอย หมูแผ่น เป็นต้น

หมูฝอยเป็นวิธีการแปรรูปในอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้บริโภคนิยมรับประทาน และนำมาเป็นของฝาก กลับไปฝากเพื่อนและครอบครัว ซึ่งการแปรรูปหมูด้วยวิธีดังกล่าว เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของเนื้อหมูให้มีราคาสูงขึ้นไปจากเดิม โดยที่หมูฝอยเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถแปรรูปมาจากเนื้อหมูส่วนสะโพก มีกระบวนการผลิตที่นำเนื้อหมูมาต้มจนสุก จากนั้น นำเนื้อหมูไปทุบให้ก้อนเนื้อหมูแตกตัว และทำการฉีกเนื้อหมูออกเป็นเส้นๆ แล้วจึงนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ต่อไป เช่น หมูฝอยกรอบ หมูฝอยทรงเครื่องสมุนไพร เป็นต้น จากอดีตจนถึงปัจจุบัน หมู

ฝอยยังเป็นที่ยอดนิยมของผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีรสชาติที่อร่อย และรับประทานได้ง่าย อีกทั้งยังสามารถนำไปเป็นของฝากให้กับเพื่อน รวมไปถึงญาติพี่น้องได้ นางประยงค์ สายศรีแก้ว ซึ่งเป็นผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตู้ข้าวเหนียวสามสี ผู้ผลิต และจำหน่ายข้าวเหนียวสามสี หมูฝอยกรอบ ปลากรอบ น้ำพริก ในตลาดน้อยรีโนรมย์ เขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้กล่าวไว้ว่า หมูฝอยกรอบ เป็นอาหารที่ผู้บริโภคนิยมซื้อไปรับประทานกับข้าวสวย ข้าวต้ม และรับประทานคู่กับข้าวเหนียวสามสีของทางร้าน ซึ่งจะขายหมดก่อนอาหารแปรรูปประเภทอื่นที่ขายในร้าน การผลิตหมูฝอยกรอบจะมีกระบวนการที่ทำกันเองในครอบครัว ไม่ได้ใช้เครื่องจักร ใช้ระยะเวลาในการผลิตนาน ผลิตขึ้นจำนวนไม่มากนักขึ้นอยู่กับการความต้องการของลูกค้า โดยจะเน้นจุดขายที่ความสดใหม่ของสินค้าทุกวันและไม่ใส่สารกันบูด แต่ราคาในการขายในตลาดทำไม่ได้ไม่สูงเท่าที่ควร อาจเนื่องจากต้นทุนของวัตถุดิบหลักซึ่งเป็นหมูมีราคาแพง อีกทั้ง กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มลูกค้าที่นิยมซื้อกลับไปรับประทานที่บ้านที่มากกว่าซื้อไปเป็นของฝาก (ประยงค์ สายศรีแก้ว, 2564)

เมื่อพิจารณาลักษณะสินค้าของผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตู้ข้าวเหนียวสามสีแล้วพบว่า ผู้ประกอบการยังไม่มีหลากหลายสินค้าในการบอกรายละเอียดของสินค้าที่จำเป็นต่อผู้บริโภค ซึ่งหลากหลายสินค้าจะเป็นด่านแรกที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจถึงความน่าสนใจของตัวผลิตภัณฑ์ และมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสิ่งที่อยู่ในบรรจุภัณฑ์ นอกจากปริมาณหรือข้อมูลทางโภชนาการ และเครื่องหมายรับรองต่างๆ การออกแบบที่สวยงามยังช่วยเสริมภาพลักษณ์และบ่งบอกถึงตัวตนของแบรนด์ รวมไปถึงการตัดสินใจซื้อที่เกิดจากอารมณ์และ กว่า 80% ของการรับรู้เกิดจากการมองเห็น (บริษัทยูนิเวอร์แซลฟอรัมสอินดัสตรีจำกัด, 2565) การบอกรายละเอียดของสินค้าโดยอาศัยเทคโนโลยี QR Code ที่สามารถนำไปใช้ในการทำธุรกิจได้หลากหลายรูปแบบ โดยผ่านทางสินค้า หรือบริการต่างๆ ทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลปริมาณมากๆ ได้อย่างรวดเร็วขึ้น เช่น การใช้ QR Code เพื่อใช้เก็บ URL ของเว็บไซต์ต่างๆ จะช่วยให้ผู้บริโภคได้ดูข้อมูล ข่าวสาร รูปภาพ คลิปวิดีโอ หรือกิจกรรมต่างๆ ผ่านทางเว็บไซต์ได้ ซึ่งในอนาคตการติดต่อธุรกิจต่างๆ อาจไม่จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนนามบัตรกัน แต่ใช้วิธีการแลกเปลี่ยน QR Code แล้วบันทึกข้อมูลนั้นเก็บลงในโทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์สื่อสารอื่นๆ ได้ ซึ่งเป็นการประหยัดกระดาษได้อีกทางเลือกหนึ่ง (บุษรา ประกอบธรรม, 2565) อีกทั้ง QR Code ยังเข้ามาช่วยในการสื่อสารและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด QR Code เพื่อให้ข้อมูลกับผู้บริโภคได้รู้จักกับผู้ผลิต แหล่งผลิต สินค้า ที่ผลิต และระบบการผลิตสินค้านั้นๆ ซึ่งมีส่วนช่วยในการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้า เพิ่มความเชื่อมั่น และการยอมรับในตัวสินค้าให้กับผู้บริโภค เพิ่มโอกาสและสร้างความแตกต่างในการจำหน่ายสินค้าในตลาด ผ่านทางการอ่านหรือสแกน QR Code ทำให้ผู้ผลิตเกิดการได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้ามากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษา การออกแบบฉลากสินค้าขึ้นมาเพื่อแสดงรายละเอียดที่เกี่ยวกับสินค้า ในการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค โดยจะมีข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สัญลักษณ์หรือโลโก้ ชื่อผู้ผลิต ชื่อสินค้า ปริมาณ ข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ที่จำเป็น ที่สวยงาม ช่วยเสริมภาพลักษณ์และบ่งบอกถึงตัวตนของแบรนด์รวมไปถึงนำเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด QR Code มาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าเพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มความน่าสนใจ สามารถดึงดูดใจให้กับผู้บริโภค และเป็นการช่วยให้สินค้าได้รับการตอบรับในเชิงพาณิชย์ทางด้านราคาและปริมาณในการขายมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบฉลากสินค้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี
2. เพื่อประเมินคุณภาพฉลากสินค้า และบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การออกแบบฉลากสินค้า และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) ในการสื่อสารข้อมูล และเพิ่มมูลค่าสินค้าให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูป หมูฝอยกรอบ กรณีศึกษา ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี มีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ ในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1.1 การพัฒนาฉลากสินค้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี
- 1.2 แบบประเมินคุณภาพฉลากสินค้า และบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การออกแบบฉลากสินค้า และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) ในการสื่อสารข้อมูล และเพิ่มมูลค่าสินค้าให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ กรณีศึกษา ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี มีขั้นตอนในการออกแบบฉลากสินค้า ดังนี้

- 2.1 การออกแบบฉลากสินค้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ใช้หลักการออกแบบฉลากสินค้าที่ดีของ วินน์ซอพท์ สตูดิโอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาดำเนินการออกแบบฉลากสินค้าที่ต้องการให้เหมาะสมกับบรรจุภัณฑ์สินค้า ดังต่อไปนี้

2.1.1 การออกแบบโลโก้ โดยสร้างจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ ภายใต้การจัดองค์ประกอบ จุดสนใจ ความสมดุล ความเป็นเอกภาพ เพื่อให้โลโก้ผลิตภัณฑ์ตั้งอยู่ทิศทางเดียวกันกับฉลากสินค้า

2.1.2 การออกแบบข้อความ จะต้องม้องค์ประกอบของความเป็นทางการ สบายตา สามารถทำหน้าที่ในการแจกแจงรายละเอียดของข้อมูลผลิตภัณฑ์สาระที่ต้องการจะนำเสนอได้สะดวก ด้วยรูปแบบและการจัดวางตำแหน่งของข้อความ

2.1.3 การเลือกรูปแบบตัวอักษร ต้องคำนึงถึงลักษณะเด่นที่เกิดจากการออกแบบโดยใช้วิธีการจัดองค์ประกอบศิลปะ และการจัดวางตำแหน่งภายในพื้นที่ของข้อความ ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของฉลากสินค้า

2.1.4 การสร้างช่องว่างด้วยการใช้สีขาว โดยเป็นการเพิ่มจุดเน้นของฉลากด้วยพื้นที่ว่างหรือการใช้สีขาวเพื่อให้ โลโก้หรือจุดเด่นของฉลากสินค้าน่าดึงดูดใจ

2.1.5 การเลือกภาพและการตกแต่ง จะต้องมีความสอดคล้องและส่งเสริมกัน สามารถอธิบายสิ่งที่ผู้ออกแบบต้องการสื่อไปยังกลุ่มเป้าหมายด้วย เรื่องราว จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ได้อย่างรวดเร็วและเข้าใจได้ง่าย

2.1.6 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) ซึ่งเป็นการสร้างวิดีโอแนะนำและวิธีการทำสินค้าหมูฝอยกรอบ ลงแพลตฟอร์ม Youtube จากใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) ในการสื่อสารข้อมูลสินค้าผลิตภัณฑ์ แปรรูปหมูฝอยกรอบผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี

2.2 การสร้างแบบประเมินคุณภาพฉลากสินค้า และบรรจุภัณฑ์สินค้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างแบบประเมินคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินคุณภาพต่อไป

2.2.2 กำหนดประเด็น เนื้อหา และขอบเขตที่จะทำการแบบประเมินคุณภาพตามวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ

2.2.3 สร้างแบบประเมินคุณภาพฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ฉบับร่าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดรายการประเมินคุณภาพไว้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) การออกแบบฉลากสินค้า 2) บรรจุภัณฑ์ 3) ความน่าสนใจ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า 4) ข้อเสนอแนะ

2.2.4 แบบประเมินคุณภาพฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งระดับออกเป็น 5 ระดับการพิจารณา มีดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2.5 นำแบบประเมินคุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ฉบับร่าง เสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ประเด็นข้อคำถามในเรื่องที่ต้องการศึกษา ภาษาที่ใช้ชัดเจนหรือไม่ พิมพ์ผิดหรือสะกดผิดหรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.6 นำแบบประเมินคุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ฉบับร่าง มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพต่อไป

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า มาประเมินคุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ดำเนินการติดต่อประสานงานผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินคุณภาพ

3.2 ผู้วิจัยทำเรื่องขออนุญาตหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ จากคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ในการประเมินคุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า

3.3 ผู้วิจัยนำหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ นัดวัน เวลา และสถานที่ในการประเมินคุณภาพผลากสินค้า

3.4 ผู้วิจัยได้นำผลากสินค้า และบรรจุภัณฑ์ โดยได้ทำการแนะนำ และอธิบายวิธีการออกแบบ พร้อมให้ผู้เชี่ยวชาญได้ถาม และตอบคำถามตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญ

3.5 ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า

3.6 ผู้วิจัยแจกแบบประเมินคุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า พร้อมอธิบายรายละเอียดในการประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญทราบ

3.7 ผู้เชี่ยวชาญ ทำการประเมินคุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า

3.8 ผู้วิจัยนำผลจากการประเมินคุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. ผลการออกแบบผลากสินค้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี

จากการศึกษาพบว่า การไม่มีผลากสินค้าทำให้การรับรู้ข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ของสินค้าทำได้ยาก และกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคมีความต้องการผลากสินค้าที่มีตัวอักษรตัวเลขที่สามารถอ่านได้เข้าใจและชัดเจน มีข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า และมีรูปแบบ และ

สีสัน ที่สวยงาม ดึงดูดใจ ดังนั้นผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการออกแบบร่วมกันกับหลักการออกแบบ ฉลากสินค้าที่ดีของวินน์ซอฟต์แวร์ สตูดิโอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการออกแบบฉลากสินค้าที่ ต้องการให้เหมาะสมกับบรรจุภัณฑ์สินค้า โดยมีขั้นตอนในการออกแบบฉลากสินค้า ดังนี้

ภาพที่ 1 ผลการออกแบบฉลากสินค้า

1.1 ด้านการออกแบบโลโก้หรือตราสินค้า ซึ่ง ชูชนะ เตชคณา ได้กล่าวถึง นิยามตราสินค้าไว้ว่านิยามตราสินค้า คือ ชื่อ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ หรือ การออกแบบ หรือ สิ่งเหล่านี้รวมกัน เพื่อใช้ระบุว่าเป็นสินค้าหรือบริการเป็นของผู้ขายหรือ กลุ่มผู้ขายรายใด ดังนั้น ผู้วิจัยได้เลือกใช้รูปภาพของผู้ประกอบการ ได้แก่ นางประยงค์ สายศรีแก้ว หรือแม่ตู้ เป็น สัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน โดยใช้กระบวนการเขียนภาพในโปรแกรม Adobe Illustrator ในการสร้างภาพลายเส้น ภายใต้การจัดองค์ประกอบให้รูปภาพของ ผู้ประกอบการแม่ตู้ ให้อยู่บริเวณตำแหน่งกลางของฉลากสินค้า เพื่อให้สะท้อนถึงความโดดเด่น ความดึงดูดใจของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้า และความเป็นเอกลักษณ์ การสะท้อนถึงภาพลักษณ์ ของสินค้า

1.2 ด้านการออกแบบข้อความ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการการออกแบบข้อความ ภายใต้องค์ประกอบของความเป็นทางการ สวยงาม สามารถทำหน้าที่ในการแจกแจง รายละเอียดของข้อมูลผลิตภัณฑ์สาระที่ต้องการจะนำเสนอได้สะดวก ด้วยรูปแบบและ การจัดวางตำแหน่งของข้อความ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบข้อความภายในฉลากออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อความที่แสดงชื่อผลิตภัณฑ์ คือ แม่ตู้ข้าวเหนียวสามสี ชื่อสินค้า คือ หมูฝอยกรอบ โดยจัดวางตำแหน่งของข้อความ บริเวณใต้โลโก้ ส่วนที่ 2 ข้อความที่แสดงนิยามของผลิตภัณฑ์ คือ สะอาด ครอบ อร่อย โดยจัดวางตำแหน่งของข้อความบริเวณด้านขวาของฉลาก และ

ส่วนที่ 3 ข้อความที่แสดงข้อมูลทั่วไปของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ข้อมูลติดต่อ วันเดือนปีที่ผลิต น้ำหนัก โดยจัดวางตำแหน่งอยู่บริเวณใต้ฉลากสินค้า

1.3 การเลือกรูปแบบตัวอักษร ผู้วิจัยได้ใช้หลักการเลือกรูปแบบตัวอักษร โดยคำนึงถึงลักษณะเด่นที่เกิดจากการออกแบบโดยใช้วิธีการจัดองค์ประกอบศิลปะ และการจัดวางตำแหน่งภายในพื้นที่ของข้อความ ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของฉลากสินค้า ดังนี้

1.3.1 ชื่อผลิตภัณฑ์ “แม่ตุ้มข้าวเหนียวสามสี หมูฝอยกรอบ” ผู้วิจัยได้เน้นรูปแบบตัวอักษรให้เป็นจุดสนใจอันดับแรก ด้วยการเลือกใช้ชนิดของตัวอักษรคือ TH SarabunPSK มีลักษณะตัวอักษร สีขาว หนา และจัดวางบริเวณตำแหน่งกลางฉลาก ทำให้ข้อความมีลักษณะเด่นชัด และกำหนดตัวอักษรให้มีขนาดที่พอดีกับฉลากให้มีความสมดุลสบายตา ง่ายต่อการสังเกต ให้สามารถอธิบายและมีความสอดคล้องกับโลโก้หรือสัญลักษณ์ของสินค้า

1.3.2. ข้อความนิยมของผลิตภัณฑ์ “สะอาด กรอบ อร่อย” ผู้วิจัยได้เน้นรูปแบบตัวอักษรให้เป็นจุดสนใจรองลงมาจากชื่อผลิตภัณฑ์ ด้วยการเลือกใช้ชนิดของตัวอักษรคือ Cloud โดยให้ข้อความมีลักษณะเป็นตัวหนา สีเหลือง ทำให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อมั่นที่มีต่อสินค้าและตัวอักษรของข้อความเรียงลำดับ ลงมา มีระยะช่องไฟระหว่างบรรทัด เพื่อให้ข้อความอ่านง่าย ดูสวยงาม

1.3.3 ข้อความข้อมูลทั่วไปของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ข้อมูลติดต่อ วันเดือนปีที่ผลิต น้ำหนักสุทธิ ผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบตัวอักษรให้สามารถอ่านง่าย ด้วยการเลือกใช้ชนิดของตัวอักษรคือ คือ TH SarabunPSK โดยการใช้ตัวอักษรขนาดรองลงมาจาก ชื่อสินค้า และนิยมของสินค้า โดยการจัดวางตำแหน่งของตัวอักษรมีองค์ประกอบที่พอดีขนาดไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป เพื่อแสดงข้อมูลที่จำเป็นและรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าได้

1.4 ด้านการสร้างช่องว่าง ผู้วิจัยได้ใช้หลักการการออกแบบทางศิลปะ โดยใช้วรรณะสีร้อน ลักษณะของสีจะช่วยกระตุ้นความสนใจ จะทำให้มีความรู้สึกสดใสให้แก่สินค้า ประกอบด้วย สีแดง สีเหลืองและสีขาว ซึ่งสีแดงสื่อถึงความสดใหม่และดึงดูดตา สีเหลืองสื่อถึงความรู้สึกอบอุ่น ความใหม่ สุขภาพที่ดี และ สีขาวสื่อถึงความรู้สึกโปร่งเบา ละเอียดอ่อน ดังนั้นการใช้สีแดง สีขาวและสีเหลือง จึงเป็นการสร้างช่องว่างให้กับข้อความ และ โลโก้ให้มีความโดดเด่นขึ้นมาโดยเป็นการเพิ่มจุดเน้นของฉลากสินค้าด้วยตัวเองประกอบของสีในแต่ละจุด ทำให้ฉลากสินค้าดูสบายตา และมีองค์ประกอบที่สมดุลกัน

1.5 ด้านการเลือกภาพและการตกแต่ง ด้านการเลือกภาพผู้วิจัยได้เลือกรูปภาพของผู้ประกอบการแม่ตุ้มข้าวเหนียวสามสี มาเป็นรูปภาพหลักในการสร้างฉลากสินค้า เพื่อสร้างเรื่องราวและสะท้อนถึงจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ ด้านการตกแต่งเพื่อให้ฉลากสินค้านี้มีรูปแบบ และสีสันที่สวยงาม ดึงดูดใจ ผู้วิจัยจึงใช้หลักการใช้สีในการออกแบบมาเป็นส่วนสำคัญ

ในการตกแต่งให้มีความสอดคล้องและส่งเสริมกันระหว่าง โลโก้และฉลากสินค้า ซึ่งประกอบไปด้วย สีแดงที่ใช้เป็นสีหลัก เนื่องจากสีแดงสามารถมองเห็นได้รวดเร็วที่สุด และดูเด่นขึ้นมาจากสีพื้นหลังของฉลากสินค้า ในขณะที่สีขาวเป็นสีองค์ประกอบรองลงมาในการสร้างพื้นที่ว่างภายในโลโก้ให้ดูสวยงามและสบายตา

1.6 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) ผู้วิจัยได้สร้างวิดีโอและดาวน์โหลดไฟล์วิดีโอแนะนำและวิธีการทำสินค้าลงใน Youtube จากนั้นประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) มาใช้ในการสื่อสารข้อมูลสินค้าหมู่ฝอยกรอบ ของผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี โดยผู้วิจัยได้นำคิวอาร์โค้ดมาใช้เชื่อมโยง URL ไฟล์วิดีโอแนะนำผู้ผลิตสินค้า และวิธีการทำหมู่ฝอยกรอบ เพื่อมาช่วยในการสื่อสารข้อมูลและให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงข้อมูลผู้ประกอบการขายอาหาร หรือข้อมูลสินค้า ได้ง่ายขึ้น

2. ผลการประเมินคุณภาพฉลากสินค้า และบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปหมู่ฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี

2.1 ด้านฉลากสินค้า

ตารางที่ 1 ผลจากการประเมินคุณภาพฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า ด้านฉลากสินค้า

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. มีการใช้ตัวอักษร ตัวเลข ที่สามารถอ่านได้ชัดเจน	4.00	0.70	มาก
2. มีการใช้สัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.60	0.54	มากที่สุด
3. มีรูปแบบและสีสัน ที่สวยงาม ดึงดูดใจ	4.40	0.89	มาก
4. มีความคิดสร้างสรรค์ มีเอกลักษณ์ สะท้อนถึงสินค้า/ผู้ผลิต	4.80	0.44	มากที่สุด
5. มีข้อมูลหรือรายละเอียดที่เป็นประโยชน์/ที่ช่วยประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้า	4.20	0.44	มาก
เฉลี่ยรวม	4.40	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินคุณภาพฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูป หมู่ฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี ด้านฉลากสินค้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.64

2.2 ด้านบรรจุภัณฑ์

ตารางที่ 2 ผลจากการประเมินคุณภาพฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า ด้านบรรจุภัณฑ์

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. มีความแข็งแรง ปกป้องสินค้าได้	4.80	0.44	มากที่สุด
2. มีความสะอาด สามารถมองเห็นสินค้าภายใน	5.00	0.00	มากที่สุด
3. มีความสวยงาม น่าสนใจ ดึงดูดใจ	4.40	0.54	มาก
4. สามารถเปิดปิดได้ง่าย สะดวกต่อการรับประทาน	4.80	0.44	มากที่สุด

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
5. สามารถใส่สินค้าที่มีปริมาณเหมาะกับราคาที่ตั้งจำหน่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.80	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินคุณภาพผลลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูป หมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี ด้านผลลากสินค้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.40

2.3 ด้านความน่าสนใจ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า

ตารางที่ 3 ผลจากการประเมินคุณภาพผลลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า ด้านความน่าสนใจ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับสินค้า	4.80	0.44	มากที่สุด
2. สามารถเข้าสู่ตลาด และแข่งขันกับสินค้าอื่นๆ ในท้องตลาดได้	4.80	0.44	มากที่สุด
3. สามารถสร้างความคุ้มค่าให้กับสินค้า	4.80	0.44	มากที่สุด
4. สามารถยกระดับมาตรฐานให้กับสินค้า	5.00	0.00	มากที่สุด
5. สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.80	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า การประเมินคุณภาพผลลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูป การประเมินคุณภาพผลลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูป หมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี ด้านความน่าสนใจ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.33

2.4 ผลการประเมินคุณภาพผลลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปในภาพรวม

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพผลลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูป หมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสีในภาพรวม

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลลากสินค้า	4.40	0.65	มาก
2. ด้านบรรจุภัณฑ์	4.80	0.40	มากที่สุด
3. ด้านความน่าสนใจ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า	4.80	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.69	0.51	มากที่สุด

ผลการประเมินคุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูป หมูฝอยกรอบ การขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสีในภาพรวม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนผู้ประกอบมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.51

อภิปรายผล

1. ในการออกแบบผลากสินค้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี ผู้วิจัยได้ออกแบบผลากสินค้าโดยเลือกใช้โลโก้เป็นรูปภาพของผู้ประกอบการ ได้แก่ นางประยงค์ สายศรีแก้ว เพื่อเป็นการสื่อสารเกี่ยวกับจุดเด่นและภาพลักษณ์ของสินค้าที่ต้องการจะนำเสนอไปยังผู้บริโภค ประกอบกับใช้หลักการ การสร้างช่องว่างและการใช้ภาพตกแต่งผลากสินค้าให้ดูสบายตาและมีองค์ประกอบที่สมดุลกัน โลโก้จึงสามารถสะท้อนถึงภาพลักษณ์ของสินค้าและบ่งบอกถึงจุดเด่น มีความเป็นเอกลักษณ์ที่เฉพาะตัวได้เป็นอย่างดีให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูปหมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงไกร กาญจนโกคิน ที่กล่าวไว้ว่า ภาพลักษณ์ของสินค้า เป็นสิ่งที่ผู้คนมองเห็นและสัมผัสได้อย่างชัดเจน เป็นรูปร่างภายนอกและเป็นคุณสมบัติที่ทุกคนสามารถสัมผัสได้ อาทิ ตรา สัญลักษณ์สินค้าและกราฟิกพร้อมสื่อสาร ที่แสดงเอกลักษณ์ของสินค้าชนิดนั้นออกมาภายใต้การนำเสนอผ่าน สินค้า บุคคล เรื่องราว หรือแม้แต่ คุณภาพ (เกรียงไกร กาญจนโกคิน, 2551) ในส่วนของการออกแบบข้อความที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า อาทิ ชื่อ นิยาม และ ข้อมูลที่จำเป็นต่อผู้บริโภค การใช้รูปแบบตัวอักษรให้ง่ายต่อการสังเกต มีความโดดเด่น มีขนาดที่พอเหมาะ จุดประสงค์เพื่อแสดงข้อมูลที่จำเป็นและรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าให้ผู้บริโภคได้รับรู้ได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค คือการให้ความสำคัญกับรายละเอียดของสินค้าและการโฆษณาสินค้าหรือบริการ เพื่อไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้บริโภค สังคมเป็นส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, 2564) รวมถึงผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) เพื่อใช้ในการสื่อสารข้อมูลของผู้ผลิตสินค้า ข้อมูลสินค้าและแนะนำวิธีการทำหมูฝอยกรอบที่ทำให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงกระบวนการผลิตหมูฝอยกรอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติกวิน ตาวงศ์ และพงศกร วงศ์กระจ่าง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ QR code และ Barcode บนผลากยา พบว่าการประยุกต์ใช้ QR code และ Barcode สามารถช่วยในการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับชนิดของยา แนะนำรายละเอียดของยาแก่ผู้ป่วยได้เพื่อความถูกต้องและความปลอดภัยในการใช้ยามากขึ้น (กิตติกวิน ตาวงศ์ และพงศกร วงศ์กระจ่าง, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคม สนขุนทด และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้งานเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด สำหรับข้อมูลผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ประเภทผักอินทรีย์ ที่พบว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด

สำหรับข้อมูลผักอินทรีย์ นั้น สามารถนำเสนอข้อมูลผักอินทรีย์ ที่ทำให้ผู้บริโภคได้รู้จักกับเกษตรกรผู้ผลิตสินค้า สร้างตัวเชื่อมโยง (Link) ข้อมูล โดยใช้คิวอาร์โค้ดเป็นสัญลักษณ์ ทำให้ง่ายในการเข้าถึงข้อมูลผักอินทรีย์ของเกษตรกร (นิคม ลนขุนทด และคณะ, 2563)

2. ในการประเมินคุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูป หมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตู้ข้าวเหนียวสามสีจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า คุณภาพผลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าในภาพรวม มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับที่มีคุณภาพมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ จันทรกึ่งทอง และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนา บรรจุภัณฑ์และป้ายผลากเครื่องแกงตำมือ บ้านทุ่งชุมพลพัฒนา ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบว่า ผลการศึกษาระดับการประเมินคุณภาพบรรจุภัณฑ์และป้ายผลาก อยู่ในระดับ ดีมาก (วิวัฒน์ จันทรกึ่งทอง และคณะ, 2561) โดยสามารถอภิปรายผลในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านคุณภาพผลากสินค้า ผลการประเมินคุณภาพด้านคุณภาพผลากสินค้า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มีคุณภาพมาก โดยมีองค์ประกอบที่มี สีสันทที่สวยงาม ดึงดูดใจ ในการใช้ความคิดสร้างสรรค์สะท้อนถึงสินค้าและการสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน ในส่วนของการใช้ตัวอักษรตัวเลข มีความชัดเจนในการนำเสนอข้อมูลหรือรายละเอียดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรฮาวิ เจ๊ะสะแม และยอดนภา เกษเมืองที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนปทุมาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพของการพัฒนาตราสินค้าในภาพรวมด้าน ตราสินค้าอยู่ที่ระดับมาก โดยมีการเลือกใช้ตัวอักษรมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย ตราสินค้ามีความสวยงาม ทันสมัย เหมาะสมสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ ตราสินค้าสะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นของชุมชนปทุมาวาสได้ชัดเจน (อรรฮาวิ เจ๊ะสะแม และยอดนภา เกษเมือง, 2563)

2.2 ด้านคุณภาพบรรจุภัณฑ์ ผลการประเมินคุณภาพด้านคุณภาพบรรจุภัณฑ์ ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มีคุณภาพมากที่สุด ซึ่งคุณภาพของบรรจุภัณฑ์มีความแข็งแรงสามารถปกป้องสินค้าได้ การเปิด-ปิดสามารถทำได้ง่ายสะดวกต่อการรับประทาน สามารถใส่สินค้าที่มีปริมาณเหมาะกับราคาที่จัดจำหน่าย รวมถึงบรรจุภัณฑ์มีความสะอาดสามารถมองเห็นสินค้าภายใน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อโนทัย เพ็ชรสุวรรณ ที่ได้ศึกษาวิจัยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ สำหรับข้าวแต่น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ พบว่า ประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์ในภาพรวมที่ระดับมากที่สุด โดยมีด้านการปกป้องผลิตภัณฑ์ ด้านการบรรจุ ด้านความสะอาด ด้านส่งเสริมการจำหน่ายและด้านความสะอาดและปลอดภัย (อโนทัย เพ็ชรสุวรรณ, 2549)

2.3 ด้านคุณภาพความน่าสนใจ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ผลการประเมินคุณภาพด้านคุณภาพความน่าสนใจ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มีคุณภาพมากที่สุด โดยพบว่าเป็นการสร้างความน่าสนใจ ความคุ้มค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า รวมถึงเป็นการยกระดับมาตรฐานให้กับสินค้า สามารถเข้าสู่ตลาดแข่งขันกับสินค้าอื่นๆในท้องตลาดได้ ซึ่งสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ ลัดดา โสภณรัตน์ และ สราวุธ อนันตชาติ ที่ระบุว่าในงานวิจัยเรื่อง อิทธิพลของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค ไว้ว่าการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีสีสัน หรือภาพประกอบที่สวยงามสะดุดตา จะทำให้ผู้บริโภคมีความสนใจในสินค้าเพิ่มขึ้น (ลัดดา โสภณรัตน์ และสราวุธ อนันตชาติ, 2546)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การออกแบบฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูป หมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสี ภายใต้หลักการ การออกแบบโลโก้ การออกแบบข้อความ การเลือกรูปแบบตัวอักษร การสร้างช่องว่างด้วยการใช้สีขาว การเลือกและการตกแต่งภาพ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสามารถสร้างการสื่อสารเกี่ยวกับจุดเด่นและภาพลักษณ์ของสินค้าที่ต้องการจะนำเสนอไปยังผู้บริโภค และเป็นการความสำคัญกับบอกรายละเอียดของสินค้าที่จำเป็นต่อผู้บริโภค เพื่อสร้างความมั่นใจ และความเป็นธรรม ในการรับบริการ รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) เพื่อใช้ในการสื่อสารข้อมูลของผู้ผลิตสินค้า ข้อมูลสินค้าและแนะนำวิธีการทำหมูฝอยกรอบที่ทำให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงกระบวนการผลิตหมูฝอยกรอบ เพิ่มโอกาสและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ในการแข่งขันการจำหน่ายสินค้าในตลาด ผลการประเมินคุณภาพฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูป หมูฝอยกรอบ ผู้ประกอบการขายอาหาร แม่ตุ๋นข้าวเหนียวสามสีจากผู้เชี่ยวชาญในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรมีการศึกษาฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า เกี่ยวกับปัจจัยด้านผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม หรือด้านอื่นๆ
- 2) ควรมีต้นทุนและจุดคุ้มทุนในระยะยาวที่เกิดจากการพัฒนาฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สินค้า
- 3) ควรมีพัฒนาการออกแบบฉลากสินค้าตามชนิดของผลิตภัณฑ์เพื่อความหลากหลาย
- 4) ควรมีการศึกษาผลลัพธ์จากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR CODE) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า
- 5) ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ภายหลังการนำฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบและพิจารณาเลือกแล้วไปใช้งาน เพื่อเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์และวางแผนการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกวิน ตาวงศ์ และพงศกร วงศ์กระจ่าง. (2560). การประยุกต์ใช้ QR code และ Barcode บนฉลากยา. ใน รายงานการวิจัย สาขาวิศวกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกรียงไกร กาญจนะโภคิน. (2551). Interactive Communications. กรุงเทพมหานคร: เกียวโด เนชั่น พรินต์ติ้งเซอร์วิส.
- ชฎาพร หนองขุนสาร. (2565). เลือกกินโปรตีนอย่างไรให้เหมาะสมกับร่างกาย. เรียกใช้เมื่อ 17 มิถุนายน 2565 จาก <https://citly.me/8jqL2>
- นิคม ลนขุนทด และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้งานเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด สำหรับข้อมูลผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ประเภทผักอินทรีย์. ใน รายงานการวิจัย สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- บริษัทยูนิเวอร์แซลฟอรัมส์อินดัสตรีจำกัด. (2565). การออกแบบฉลากสินค้า. เรียกใช้เมื่อ 26 มิถุนายน 2565 จาก <https://ufi.co.th/blog/how-to-design-label-sticker/>
- บุษรา ประกอบธรรม. (2565). สร้างสรรค์สื่อทางธุรกิจกับ QR Code. วารสารนักบริหาร, 10(5), 41 - 47.
- ประยงค์ สายศรีแก้วท. (16 มกราคม 2564). เจ้าของกิจการ แม่ตู้ข้าวเหนียวสามสี. (นางยุพาพิน สายศรีแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)
- ประหยัด ทิราวาศ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพเนื้อหมู. เรียกใช้เมื่อ 24 กรกฎาคม 2564 จาก <https://bit.ly/3Fw01VC>
- ลัดดา โสภณรัตน์ และสรารุช อนันตชาติ. (2546). อิทธิพลของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ต่อกระบวนการตัดสินใจ ของผู้บริโภค. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา นิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิวัฒน์ จันทร์กึ่งทอง และคณะ. (2561). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และป้ายฉลากเครื่องแกงตำมือ บ้านทุ่งชุมพลพัฒนา ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. ใน รายงานการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 9 (หน้า (หน้า 1491 - 1505)). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (2564). การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก. เรียกใช้เมื่อ 26 มิถุนายน 2565 จาก https://www.ocpb.go.th/news_view.php?nid=9760
- อโนทัย เพ็ชรสุวรรณ. (2549). การออกแบบบรรจุภัณฑ์ สำหรับข้าวแตน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. ใน รายงานวิจัย สาขาวิชาอุตสาหกรรมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรรหาวิ เจ๊ะสะแม และยอดนภา เกษเมือง. (2563). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของชุมชนปูลาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี, 15(2), 80 - 90.

แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

GUIDELINES FOR ENHANCING DESIRED CHARACTERISTICS IN SCHOOLS UNDER THE PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

อาคม ช่วยบำรุง

Arkorn Chuaibamrung

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

E-mail: Arkom7999@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออภิปรายถึงความรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนให้เกิดความเข้าใจในการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสม และสร้างแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 แนวทางการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก บุคลิกลักษณะที่ดีงาม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หากขาดอาจส่งผล คือ สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ผู้อื่น และสังคม ซึ่งการพัฒนาและเสริมสร้างควรเริ่มจากเด็กในวัยเรียนเพราะเป็นวัยที่เรียนรู้และจดจำได้ง่าย อีกทั้งเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้กฎเกณฑ์สังคมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังนั้นการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชนจึงมีความสำคัญ แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สามารถกระทำได้โดยน่านิยมตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้หรือพฤติกรรมที่แสดงออกของคุณลักษณะแต่ละด้านที่ผ่านการวิเคราะห์บูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโครงการพิเศษต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นได้ เมื่อการจัดการศึกษามีการปลูกฝังคุณลักษณะ

* Received August 24, 2022; Revised September 17, 2022; Accepted November 21, 2022

อันพึงประสงค์ให้ทุกคนเป็นคนดีในรูปแบบที่สังคมต้องการแล้ว สังคมก็ได้คนดีมีคุณภาพย่อมเป็นทางเลือกสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาประเทศไทยในอนาคตได้

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม, คุณลักษณะอันพึงประสงค์, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา

Abstract

The objective of this academic article was To discuss the knowledge of desired characteristics in schools in order to ensure proper measurement and evaluation. and To create guidelines for Enhancing desired characteristics in schools under the Primary Education Service Area Office which consists of concepts of desired characteristics. Desired characteristics according to the Basic Education Core Curriculum of B.E. 2551 (A.D.2008). Guidelines for measuring and evaluating desired characteristics according to the Basic Education Core Curriculum of B.E. 2551 (A.D.2008). And guidelines for enhancing desired characteristics of primary schools. Desirable Characteristics It is a characteristic that is desired to happen to the learners. It is a characteristic that society needs in terms of morality, ethics, values, conscience, good character and good character. and can live happily with others in society If the lack of impact on the individual is to cause trouble for themselves, others and society, which development and strengthening should start from school-age children because it is an age that is easy to learn and remember. It is also the age that begins to learn the rules of society according to Kohlberg's theory of ethical development. Therefore, cultivating desirable qualities in children and youth is important. Guidelines for Enhancing and developing desirable characteristics in primary schools This can be done by applying the definitions, indicators, indicative behaviors or expressed behaviors of each of the analyzed attributes. integration in learning activities of various learning subject groups; learner development activities Various special projects that educational institutions can create When educational management has instilled desirable characteristics for everyone to be good people in the form that society wants. The society can get good quality people, it is an important choice to develop and solve Thailand's problems in the future.

Keywords: Guidelines for Enhancing, Desired Characteristics, Primary Educational Service Area Office (PEASO)

บทนำ

การพัฒนาประเทศสิ่งสำคัญที่สุดต้องอาศัยการขับเคลื่อนด้วยทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์และมีคุณภาพในการดำเนินชีวิต เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป ดังนั้นการพัฒนามนุษย์จึงเท่ากับการพัฒนาประเทศ

การส่งเสริมและพัฒนาคนทุกช่วงวัยเกิดจากการได้รับการศึกษา การฝึก และการอบรม ซึ่งกระบวนการนี้จำเป็นต้องมีผู้เกี่ยวข้องและเกิดจากการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายในประเทศ ดังที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย และดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ต้องดำเนินการและตรวจสอบให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีส่วนสำคัญที่ระบุว่า การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามรัฐธรรมนูญนำไปสู่การกำหนดแนวทางและการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ 22 23 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ต้องเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้และคุณธรรม การจัดการเรียนรู้อาจบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและความสัมพันธ์กับสังคม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย ทักษะทางวิชาการ คณิตศาสตร์ ภาษา และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงปรารถนา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (บุญรอดชาติยานนท์, 2561)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการควบคุม ดูแลและบริหารงานด้านการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบการศึกษาในประเทศ ได้นำข้อกฎหมายที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมาเป็นแนวทาง โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กำกับ ดูแลการบริหารงานและการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายในประเทศ และทำหน้าที่จัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ เพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุตามข้อกฎหมายและความต้องการของประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2551 มีจุดมุ่งหมาย ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ นอกจากนี้หลักสูตรดังกล่าวมีการกำหนดวิสัยทัศน์ หลักการ และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนที่จบบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยในภาพรวมของหลักสูตรสามารถกล่าวสรุปได้ว่ามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งภาพรวมดังกล่าวนี้ถูกกำหนดอยู่ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

ข้อมูลส่วนสำคัญในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ในการพัฒนามนุษย์จะต้องได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เตรียมความพร้อมและพัฒนาตั้งแต่ระดับเด็กเล็ก มุ่งเน้นให้เป็นคนดีก่อนเป็นคนเก่ง ดังนั้นการจัดการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนามนุษย์และสร้างคนดีออกสู่สังคม โดยมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในการจัดการศึกษาเป็นแนวทางให้ทุกคนเป็นคนดีในรูปแบบที่สังคมต้องการ เมื่อสังคมได้คนดีมีคุณภาพตามที่ต้องการย่อมเป็นทางเลือกสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาประเทศไทยในอนาคต

การจัดการศึกษาที่กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนทุกระดับชั้น รวมถึงระบบการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจนนั้น สะท้อนให้เห็นว่าประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญและตรงตามจุดมุ่งหมายที่สังคมต้องการ เพราะฉะนั้นผู้ที่จะนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้โดยตรงใน

การจัดกระบวนการเรียนการสอน จึงต้องศึกษาและถ่ายทอดความรู้ร่วมกับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา เพราะเป็นวัยที่หากได้รับการปลูกฝังสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมย่อมทำให้กลายเป็นคุณลักษณะที่ดีติดตัวตลอดไป ซึ่งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควรทำมาตั้งแต่ในวัยเด็ก โดยเริ่มต้นตั้งแต่ในระดับชั้นประถมศึกษาสู่วัยมัธยมศึกษา เพราะเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้กฎเกณฑ์สังคมและจริยธรรมอันดีงาม (ตฤณ น้าวแสง, 2561) และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ที่ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น และเชื่อว่าพัฒนาการในแต่ละระดับขั้นแตกต่างกัน และต้องเป็นไปตามลำดับ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2559) ดังนั้นในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่เด็กและเยาวชน จำเป็นต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพราะพฤติกรรมของบุคคลย่อมมีผลสืบเนื่องกันมาและในช่วงที่กำลังก้าวเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งจัดว่าเป็นวัยที่อยู่ระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อของการเป็นเด็กและผู้ใหญ่ เป็นวัยที่กำลังมีพัฒนาการทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และร่างกาย จึงเหมาะแก่การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณธรรม และจริยธรรม

การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่กำลังก้าวสู่ระบบสังคมและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ควรพัฒนาเพื่อให้ได้คุณภาพออกสู่สังคม ถือเป็นกำลังสำคัญของประเทศ เป็นความหวังใหม่ในสังคมเป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลายมิติ ดังนั้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เรียนในวัยนี้ ใช้เวลาเต็มวันอยู่ในโรงเรียน จึงเป็นการออกสู่สังคมภายนอกอย่างจริงจัง ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการปรับตัวในโรงเรียนทั้งเรื่องการเรียน การอยู่ในกฎระเบียบ และความสัมพันธ์กับกลุ่มคน ถือเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไปในอนาคต

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการของสังคมและประเทศ ดังนั้นในฐานะผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการศึกษาทุกคน จะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และรู้จักถ่ายทอดองค์ความรู้ แนวทางปฏิบัติ และการเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนได้ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ทุกรายวิชาทุกกิจกรรมจะต้องสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เรียนพึงมีและปฏิบัติ สามารถวัดและประเมินผลได้ถูกต้องเหมาะสม หน่วยงาน บุคคลที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์จำเป็นต้องมีแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ภายในโรงเรียนอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับบริบท ดังนั้นบทความนี้ ผู้เขียนได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวทางการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยเริ่มด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเขียนดำเนินการสืบค้นและรวบรวมข้อมูล เอกสาร หนังสือ ตำรา วิจัย และเอกสารทางวิชาการที่เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ศึกษา และนำมาพิจารณาความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสม ความถูกต้องและความเป็นปัจจุบันของข้อมูล จากนั้นใช้กระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทความนี้

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการอภิปรายถึงความรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนให้เกิดความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมนั้น จำเป็นต้องเริ่มด้วยการศึกษาและสร้างองค์ความรู้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์กับการจัดการศึกษามีความเกี่ยวเนื่องและระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้เขียนขอลำดับข้อมูลความหมายจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของการให้นิยาม ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลโลก (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2), 2545)

คนดี หมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก อาทิ มีวินัย ซื่อสัตย์ มีเหตุผล ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย

คนเก่ง หมายถึง คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ ความสามารถทางด้านภาษา เป็นต้น

คนมีความสุข หมายถึง คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ดังนี้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557)

คำว่า “คุณลักษณะ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ในความหมายแยกตามคำที่สมาสกันไว้ว่า “คุณ” หมายถึง ความที่มีอยู่ประจำในสิ่งนั้น ๆ หรือ ความเกื้อกูล และคำว่า “ลักษณะ” หรือ “ลักษณะ” หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว เมื่อรวมเป็นคำว่า “คุณลักษณะ” จึงหมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ใช้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ ส่วนคำว่า ประสงค์ หมายถึง ต้องการ มุ่งหมาย

ดังนั้น เมื่อรวมความหมายของคำสองคำ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงหมายถึง ลักษณะประจำตัวที่ใช้ให้เห็นถึงความดีที่เป็นที่ต้องการหรือเป็นที่มุ่งหมาย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียน (Desired characteristics) หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม เป็นสิ่งที่นักเรียนควรยึดถือปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมที่ดี บุคคลส่วนใหญ่เห็นว่าดีงามถูกต้อง เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (นิวัฒน์ สิ้นไชย, 2560)

จากการให้ความหมายที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก บุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากสถานการณ์ประเทศในปัจจุบันเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ สะท้อนให้ทราบว่า ขณะที่ประเทศมุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างมาก แม้ด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางด้านวัตถุ มีการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัด แต่ไม่ได้เป็นความเจริญและการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาประเทศโดยมุ่งทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก เพราะผลของความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีที่ขาดการพัฒนาทางจิตใจเป็นที่มาปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม มลภาวะเป็นพิษ ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาสุขภาพทั้งทางกายและทางจิต ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นชี้ให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสังคม ซึ่งเรียกว่าเป็นภาวะจิตทรามในอารยธรรมแผนปัจจุบัน (พระพุทธทาสภิกขุ, 2559) ภาวะเหล่านี้ได้ค่อย ๆ ก่อตัวและเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ การขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะส่งผลกระทบต่อบุคคลคือสร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น ก่อปัญหาด้านอาชญากรรม การ

ทะเลาะวิวาท การขโมย สิ่งเสพติด การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ชุมชนอ่อนแอ (จำเนียร แสงเสนา และวิทยา จันทรศิลา, 2561) การสร้างเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นวัย ที่ต้องให้ความสำคัญกับการปลูกฝังให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้จักแบ่งปัน มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีจิตสาธารณะ มีความรักชาติ ดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งการพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควรเริ่มจากเด็กในวัยเรียนเพราะเป็นวัยที่จะเรียนรู้และจดจำได้ง่าย เพราะฉะนั้นการลดปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ ต้องเริ่มด้วยการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณธรรม และจริยธรรมที่สังคมต้องการผ่านการจัดการศึกษาให้เด็กและเยาวชนทุกคน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมีความสำคัญ เพราะเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้เกิดกับเรียนเกิดการพัฒนาอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งพฤติกรรม ความสามารถทางการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรมที่จะเจริญเติบโตเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป (นิวัฒน์ สิ้นไชย, 2560) จากคำกล่าวของนักวิชาการที่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นจุดสะท้อนให้พบว่าหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการกำหนดแผน แนวทาง และให้ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์มาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กล่าวว่า การพัฒนาคนในภาพรวม ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึง ในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสรางคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ดังนั้นจากข้อมูลทีกล่าวมาจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชนผู้เป็นกำลังและเติบโตต่อไปในประเทศ เพื่อฝึกให้บุคคลกลุ่มนี้มีคุณธรรมและมีทักษะ ไม่ก่อปัญหา ช่วยเหลือสังคมเป็นปกติสุข สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก 8 ประการ ได้แก่ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์, 2. ซื่อสัตย์สุจริต, 3. มีวินัย, 4. ใฝ่เรียนรู้, 5. อยู่อย่างพอเพียง, 6. มุ่งมั่นในการทำงาน, 7. รักความเป็นไทย, และ 8. มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้ง 8 ประการนั้น เป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งในการพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามคุณลักษณะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษา บุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา รวมถึงผู้ปกครองที่จะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสถานศึกษาต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดให้จัดขึ้นแล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกประการด้วย

แนวทางการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การจัดการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีระบบ เริ่มต้นจากการศึกษาหลักสูตร โดยยึดเป็นเข็มทิศในการจัดการศึกษา จากนั้นจึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของแต่ละระดับตั้งแต่ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ครูที่มีหน้าที่สอนและจัดการศึกษาแก่นักเรียนในระดับนั้น ๆ จะต้องศึกษาไหละเอียดรอบคอบและมีแนวปฏิบัติเพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เป้าหมายดังกล่าวจะระบุถึงลักษณะที่ต้องการอย่างกว้าง ๆ พิจารณาทำความเข้าใจยาก จึงต้องแยกเป็นจุดมุ่งหมายประจำกลุ่มวิชาหรือรายวิชา เพื่อให้ครูรายวิชานั้น ๆ ได้มองเห็นเป้าหมายของการสอนเด่นชัดขึ้น ซึ่งการมองเห็นเป้าหมายว่าบรรลุผลหรือไม่นั้นต้องผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบข้อมูลเป็นรูปธรรม โดยเกณฑ์และตัวชี้วัดเหล่านี้จะบรรจุไว้ในหลักสูตรของระดับชั้นนั้น ๆ ซึ่งนอกจากจุดมุ่งหมายในแต่ละวิชาแล้ว ยังมีเป้าหมายอีกประการที่เป็นจุดร่วมโดยทุกรายวิชาจะต้องมีและปลูกฝังให้นักเรียน นั่นคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้กระบวนการเดียวกันกับการสอนในรายวิชาต่าง ๆ เพียงแต่เป็นเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมที่ต้องสร้างและปลูกฝัง สอดแทรกในการเรียนและ

กิจกรรมแต่ละครั้ง เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนต้องวัดและประเมินผลด้วยเช่นกัน ดังนั้นในการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จะต้องทำความเข้าใจรายละเอียดของนิยาม/ตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ เกณฑ์การวัดและประเมินผลขั้นตอนในการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อสรุปเป็นแนวทางการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

1. การประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง การประเมินคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 คุณลักษณะ ในการประเมินให้ประเมินแต่ละคุณลักษณะแล้วรวบรวมผลการประเมินจากผู้ประเมินทุกฝ่ายและแหล่งข้อมูลหลายแหล่งเพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาสู่การสรุปผลเป็นรายปี/รายภาค และใช้เป็นข้อมูลเพื่อประเมินผลเลื่อนชั้นและการจบการศึกษาระดับต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

2. รายละเอียดของนิยาม/ตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ

การนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ดังกล่าว ไปพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจาก นิยาม ตัวชี้วัดพฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

นิยาม ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ อารังไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวชี้วัด

- 1.1 เป็นพลเมืองดีของชาติ
- 1.2 อารังไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย
- 1.3 ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา
- 1.4 เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

นิยาม ข้อที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต

ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

ตัวชี้วัด

- 2.1 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ
- 2.2 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

นิยาม ข้อที่ 3 มีวินัย

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ผู้มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ตัวชี้วัด

- 3.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

นิยาม ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีลักษณะแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตัวชี้วัด

- 4.1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
- 4.2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นิยาม ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง

อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยง และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ตัวชี้วัด

5.1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม

5.2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นิยาม ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน

มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ และรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อุตทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้ที่มีมุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม มุ่งเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

ตัวชี้วัด

6.1 ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน

6.2 ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และอุตทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

นิยาม ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวชี้วัด

7.1 ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูกตเวที

7.2 เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

7.3 อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

นิยาม ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ตัวชี้วัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

- 8.1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
- 8.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

3.เกณฑ์การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รวมทุกคุณลักษณะเพื่อการเลื่อนชั้นและจบการศึกษา กำหนดเกณฑ์การตัดสินเป็น 4 ระดับ และความหมายของแต่ละระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) ดังนี้

ดีเยี่ยม หมายถึง ผู้เรียนปฏิบัติตามคุณลักษณะจนเป็นนิสัย และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคมโดยพิจารณาจากผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 5-8 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี

ดี หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ เพื่อให้เป็นการยอมรับของสังคม โดยพิจารณาจาก

- 1.ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 1-4 คุณลักษณะและไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี หรือ
- 2.ได้ผลการประเมินระดับดีทั้ง 8 คุณลักษณะ หรือ
- 3.ได้ผลการประเมินตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป จำนวน 5-7 คุณลักษณะ และมีบางคุณลักษณะได้ผลการประเมินระดับผ่าน

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนด โดยพิจารณาจาก

- 1.ได้ผลการประเมินระดับผ่านทั้ง 8 คุณลักษณะ หรือ
- 2.ได้ผลการประเมินตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป จำนวน 1-4 คุณลักษณะ และคุณลักษณะที่เหลือได้ผลการประเมินระดับผ่าน

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติได้ไม่ครบตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนดโดยพิจารณาจากผลการประเมินระดับไม่ผ่านตั้งแต่ 1 คุณลักษณะ

4. ขั้นตอนในการวัดและการประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นตอนในการวัดและการประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) ดังนี้

4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา เพื่อ

4.1.1 กำหนดแนวทางในการพัฒนา แนวทางการประเมิน เกณฑ์การประเมิน และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปรับพฤติกรรม

4.1.2 พิจารณาตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี (ระดับประถมศึกษา) รายภาค (ระดับมัธยมศึกษา) และการจบการศึกษาแต่ละระดับ

4.1.3 จัดระบบการปรับปรุงแก้ไข หรือปรับพฤติกรรมด้วยวิธีการที่เหมาะสม และส่งต่อข้อมูลของผู้เรียนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.2 พิจารณานิยามหรือความหมายของแต่ละคุณลักษณะ พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดหรือพฤติกรรมบ่งชี้หรือพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละคุณลักษณะ และหากสถานศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติม สถานศึกษาต้องจัดทำนิยาม พร้อมทั้งตัวชี้วัดเพิ่มเติมด้วย

4.3 กำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษา กำหนดระดับคุณภาพ หรือเกณฑ์ในการประเมินตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ 4 ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน และไม่ผ่าน กำหนดประเด็นการประเมินให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.4 แจ้งให้ครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประเมินและส่งผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฝ่ายทะเบียนวัดผล

กรณีที่นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ผู้ที่รับผิดชอบดำเนินการปรับปรุงพัฒนา และประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

4.5 ฝ่ายทะเบียนและวัดผลประมวลผลตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการฯ กำหนดสรุปผลการประเมิน และบันทึกข้อมูลลงใน ปพ.1 แล้วส่งครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น

4.6 ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นแจ้งผลการประเมินต่อผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง

4.7 คณะกรรมการฯ นำข้อมูลต่าง ๆ มาพิจารณาวางแผนงานต่อไป

(สนธยา สำร่วยผล และคณะ, 2562) กล่าวว่า สถานศึกษาสามารถปรับขั้นตอนในการวัดและการประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามรูปแบบและความเหมาะสมในสถานศึกษาของตน โดยดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้อำนวยการโรงเรียนควรแจ้งแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปยังคณะครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ได้รับทราบอย่างทั่วถึง

2. ขั้นดำเนินการ ครูประจำชั้นควรประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรม แล้วรวบรวมผลการประเมินที่ได้นำไปสรุปเมื่อสิ้นภาคเรียน

3. ขั้นประเมินผล ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นควรแจ้งผลการประเมินต่อผู้เรียนและผู้ปกครองโดยจัดทำแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเอกสารรายงานพัฒนาการด้านคุณลักษณะของผู้เรียนเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนกำหนดขึ้น

4. ขั้นปรับปรุงแก้ไข ครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และครูผู้สอนควรนำผลการประเมินไปปรับปรุงการสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โดยคณะครูควรจัดการประชุมร่วมกัน

5. แนวทางการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

จากการศึกษาสามารถสรุปแนวทางการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งแนวทางนี้สถานศึกษาสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ โดยยึดแนวคิดว่าการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นการประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดสำหรับแก้ปัญหาพฤติกรรม พัฒนาผู้เรียนหรือสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ผู้เรียนและสถานศึกษา ตามแนวทางต่อไปนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้แทนครู ผู้ปกครอง ชุมชน ทำหน้าที่วางแผน กำหนดแนวทางการพัฒนาแนวทางประเมิน เกณฑ์การประเมิน เครื่องมือ และแนวทางปรับปรุงซ่อมเสริมผู้เรียน

2. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความจำเป็นของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำไปสู่การปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียน มี 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในห้องเรียน มีครูผู้สอนดำเนินการพัฒนา ประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงผู้เรียนในระหว่างการจัดการเรียนการสอน

2.2 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นอกห้องเรียน ให้บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนา ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ในลักษณะของการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งในและนอกสถานศึกษา

3. ประเมินผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดำเนินการประเมิน ผู้เรียนตามแนวทางที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งสามารถเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ สังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การบันทึกเหตุการณ์ การรายงานตนเอง โดยพิจารณาให้เหมาะกับกิจกรรมและคุณลักษณะที่จะประเมิน

4. นำผลการประเมินส่งต่อ ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนแล้ว นำส่งต่อให้คณะกรรมการทำการประมวลผลและพิจารณาตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะแต่ละประการตามเกณฑ์ที่กำหนด

5. การแจ้งผลและซ่อมเสริม คณะกรรมการแจ้งผลการตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ครูที่ปรึกษานำไปกรอกในเอกสารแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบต่อไป พร้อมดำเนินการปรับปรุงแก้ไขที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินโดยปฏิบัติตามแนวทางที่วางแผนและกำหนดไว้

6. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้น คณะกรรมการควรสรุปผลจากการประเมินในภาคเรียนสุดท้าย และแนวโน้มการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการจากผลการประเมินในแต่ละภาคเรียนที่ได้บันทึกไว้ ผู้เรียนที่ไม่ผ่านจะต้องเข้ารับการอบรมและปฏิบัติกิจกรรม จนครบถ้วนก่อนจึงจะได้รับอนุมัติให้ผ่านช่วงชั้นได้

แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

ปัจจุบันในโรงเรียนระดับประถมศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่มีลักษณะบางอย่างที่เป็นปัญหาคล้ายคลึงกันด้วยระดับพัฒนาการและการเรียนรู้ กล่าวคือ นักเรียนขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน แต่งกายไม่เป็นไปตามระเบียบ ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ไม่รู้จักประหยัด มักเอาสิ่งของของคนอื่นมาเป็นของตน (นริศรา ตาปราบ และคณะ, 2562) จากปัญหาดังกล่าวนักเรียนในระดับประถมศึกษาจะต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยอาศัยการศึกษาทางด้านจิตวิทยา พัฒนาการ ลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรม วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เพื่อค้นหาแนวทางแก้ไข พัฒนา และส่งเสริมผ่านกระบวนการจัดการศึกษา ดังที่ ทิศนา ขัมมณี ได้กล่าวว่า เด็กและเยาวชนสามารถแก้ไขได้โดยอาศัยการศึกษา เพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์

สังคม และสติปัญญา เพราะการศึกษาถือเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระบวนการจัดการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย (ทีศนา แคมมณี, 2560) ซึ่งกระบวนการจัดการศึกษาที่ดีสามารถช่วยเหลือกลมให้ ผู้เรียนมีความสมบูรณ์พร้อมด้วยความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาจะ บรรลุผลได้นั้น ต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน ที่ต้องมุ่งขัดเกลา บ่มเพาะ ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนโดยเฉพาะ ระดับประถมศึกษา

แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสามารถ กระทำได้โดยนำนิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้หรือพฤติกรรมที่แสดงออกของคุณลักษณะแต่ละ ด้านที่วิเคราะห์ไว้มาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการพิเศษต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เช่น โครงการวันพ่อวันแม่ แห่งชาติ โครงการลดภาวะโลกร้อน วันรักษาสีสิ่งแวดล้อม วันวิทยาศาสตร์ วันภาษาไทย วันปีใหม่ กิจกรรมแห่เทียนพรรษา กิจกรรมตามรอยคนดี หรือกิจกรรมที่องค์กรในท้องถิ่นจัดขึ้น รวมทั้ง สอดแทรกในกิจวัตรประจำวันในโรงเรียน เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง การเข้าแถวซื้ออาหาร กลางวัน เป็นต้น นอกจากนี้กิจกรรมอื่น ๆ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 ประการ (นริศรา ตาปราบ และคณะ, 2562) ดังนี้

ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ได้แก่ กิจกรรมที่น้อมร้องเพลงชาติ, กิจกรรมอาสาพา น้องท่องวัด และกิจกรรมวิถีพุทธ

ข้อที่ 2 ซื่อสัตย์ ได้แก่ กิจกรรมของหายได้คืน และกิจกรรมทำดีมีรางวัล

ข้อที่ 3 มีวินัย ได้แก่ กิจกรรมสร้างวินัยใฝ่คุณธรรม และกิจกรรมแต่งกายดีมีรางวัล

ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้, กิจกรรมคิดได้ง่ายนิดเดียว และ กิจกรรมก้าวไกลด้วย IT

ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง ได้แก่ กิจกรรมรู้จักจ่ายจ่ายคล่อง และกิจกรรมสวนครัวรั้วกินได้

ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ กิจกรรมแถมนี้มีที่มา และกิจกรรมหนูทำได้

ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย ได้แก่ กิจกรรมภาษาไทยน่ารู้, กิจกรรมน้องไหว้พี่ และ กิจกรรมรักเรารักไทย

ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ ได้แก่ กิจกรรมโรงเรียนเราน่าอยู่, กิจกรรมพี่สอนน้อง และ กิจกรรมนิทานนี้เพื่อน้อง

กิจกรรมเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้และบูรณาการตามบริบทของโรงเรียนและปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมบ่งชี้และเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดและคาดหวังให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

สรุป

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก บุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข หากขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จะส่งผลกระทบต่อบุคคล คือ สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ผู้อื่น และสังคม ซึ่งการพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควรเริ่มจากเด็กในวัยเรียนเพราะเป็นวัยที่เรียนรู้และจดจำได้ง่าย อีกทั้งเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้กฎเกณฑ์สังคมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชนผู้เป็นกำลังและเติบโตต่อไปในประเทศชาติจึงมีความสำคัญ

เด็กและเยาวชนสามารถแก้ไข พัฒนาและปลูกฝังสิ่งดีงามได้โดยอาศัยการศึกษา เพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพราะการศึกษาถือเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระบวนการจัดการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งกระบวนการจัดการศึกษาที่ดีสามารถช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์พร้อมด้วยความรู้ คุณธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์พื้นฐาน 8 ประการ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์, 2. ซื่อสัตย์สุจริต, 3. มีวินัย, 4. ใฝ่เรียนรู้, 5. อยู่อย่างพอเพียง, 6. มุ่งมั่นในการทำงาน, 7. รักความเป็นไทย, และ 8. มีจิตสาธารณะ นี้ หากสถานศึกษาใดต้องการปรับหรือเพิ่มเติมก็สามารถพิจารณาและร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนได้

ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของสัดส่วนการให้คะแนนระหว่างเรียนกับคะแนนปลายภาค/ปลายปี สำหรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการนี้เป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ตัดสินและรายงานแยกเฉพาะ โดยเกิดขึ้นขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมโครงการต่าง ๆ และในกิจวัตรประจำวันของผู้เรียนนั้น ครูสามารถประเมินด้วยการสังเกต หรือวิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับคุณลักษณะที่กำหนด ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ได้

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สามารถกระทำได้นำนโยบาย ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้หรือพฤติกรรมที่แสดงออกของคุณลักษณะแต่ละด้านที่ผ่านการวิเคราะห์ไว้ บูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการพิเศษต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นได้ เมื่อการจัดการศึกษามีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ทุกคนเป็นคนดีในรูปแบบที่สังคมต้องการแล้ว สังคมก็ได้คนดีมีคุณภาพย่อมเป็นทางเลือกสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาประเทศไทยในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). แนวทางการพัฒนา การวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงปี 2560). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จำเนียร แสงเสนา และวิทยา จันทร์ศิลา. (2561). รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์, 20 (3), 23-34.
- ตฤณ น้าวแสง. (2561). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิตนา เขมมณี. (2560). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริศรา ตาปราบ และคณะ. (2562). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนจังหวัดชัยภูมิ. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 6 (3), 548-565.
- นิวัฒน์ สิ้นไชย. (2560). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญรอด ชาติยานนท์. (2561). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 11 (3), 2284-2299.

- พระพุทธทาสภิกขุ. (2559). ธรรมโฆษณของพุทธทาส หมวดที่ 2 เล่มที่ 17.ก ฆราวาสธรรม. ธรรมทานมูลนิธิ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 16 (19 ธันวาคม 2545).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊ค.
- สนธยา ส้ารวยผล และคณะ. (2562). แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2. วารสารแสงอีสาน, 16 (2), 178-191.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564). ใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2559). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี*

DEVELOPMENT OF A MUSHROOM HOUSE WITH A COMBINATION OF TECHNOLOGY

วัชระ สุขแสวง

Watchara Suksawang

สุชาติ คุมนิล

Suchat Dumnil

อัษฎา วรรณกายนต์

Asada Wannakayont

นิคม Lonkunthosh

Nikom Lonkunthosh

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Surindra Rajabhat University, Thailand

E-mail: watchara8954@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนา 2) ทดสอบประสิทธิภาพ และ 3) ประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ โรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ตารางทดสอบประสิทธิภาพ และแบบประเมินคุณภาพวิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ด โดยประยุกต์ใช้กระบวนการเทคโนโลยีเพื่อนำมาแก้ปัญหาที่พบในกระบวนการเพาะเห็ดในโรงเรือน ด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีต่างๆ จากนั้นนำไปทดสอบประสิทธิภาพ และประเมินคุณภาพ สถิติที่ใช้เป็นสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ประกอบไปด้วย โรงเรือนที่มีขนาด กว้าง 2 x เมตร x ยาว 3 เมตร x สูง 2 เมตร ทำด้วยเหล็กทาสีกันสนิม หลังคาทรงจั่ว และมีระบบเทคโนโลยีอัจฉริยะ IOT ในการพ่นหมอก และระบายอากาศสำหรับการควบคุมอุณหภูมิ และควบคุมความชื้นภายในโรงเรือนให้มีความเหมาะสมสำหรับการเพาะเห็ดในโรงเรือน 2) ผลการทดสอบประสิทธิภาพ พบว่า ประสิทธิภาพในภาพรวม ได้แก่ พัฒลระบายอากาศ และชุดโซลินอยล์ยวาล์วควบคุมชุดพ่นหมอก สามารถทำงานตามอุณหภูมิที่กำหนด โดยการควบคุม ผ่านหน้า

* Received August 11, 2022; Revised September 12, 2022; Accepted November 21, 2022

ผู้ควบคุม ควบคุมแบบอัตโนมัติ และ ควบคุมผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ คิดเป็น ประสิทธิภาพร้อยละ 100 3) ผลการประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสาน เทคโนโลยี จากผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.57 และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49

คำสำคัญ: การพัฒนา, ระบบเทคโนโลยีอัจฉริยะ, โรงเรือนเพาะเห็ด

Abstract

The objectives of this paper are 1) to develop 2) to test the efficiency and 3) to assess the quality of the mushroom house by the combination of technology. The tools used include Mushroom nursery with a combination of technology Performance Test Table and Quality Assessment Form research method The researcher has developed a mushroom nursery. by applying the technological process to solve problems encountered in the mushroom cultivation process in the greenhouse by combining various technologies Then put it to test its performance. and assess the quality The basic statistics used are percentage, mean, and standard deviation. The results of the research were as follows: 1) The results of the development of a mushroom greenhouse by combining technology consisted of a house with dimensions 2 meters wide x 3 meters long x 2 meters high made of rust-proof painted steel. gable roof And there is an intelligent IOT technology system for spraying fog and ventilation for temperature control. and control the humidity inside the house to be suitable for mushroom cultivation in the house and a set of solenoid valves to control the fog sprayer Can work according to the specified temperature by controlling through the control cabinet. Automatic control and control via mobile applications The efficiency is 100%. 3) The results of the quality assessment of the mushroom house by the combination of technology. from the experts Overall, it was at the highest level, with a mean of 4.57 and a standard deviation of 0.49.

Keywords: Development, Intelligent Technology System, Mushroom House

บทนำ

เห็ดเป็นราชนิดหนึ่งมีการเจริญเติบโตเริ่มมาจากเส้นใยของเห็ดราที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนภายในเวลาไม่กี่ชั่วโมงในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม คือ ในที่มีอาหาร ความชื้น และอุณหภูมิที่พอเหมาะ ก้อนเห็ดอ่อนเจริญมีขนาดใหญ่ขึ้นแล้วปริแตก และยืดยาวออกไปในอากาศ เผยให้เห็นส่วนต่าง ๆ ของดอกเห็ด การสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดนั้น จำเป็นมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การเพาะเห็ดที่ดี โดยส่วนใหญ่จะต้องมีลักษณะดังนี้ คือ สถานที่ที่ใช้เพาะเห็ดควรมีลักษณะเป็นที่โล่งแจ้งอากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีน้ำท่วมขังหรือเปียกชื้นมากเกินไป มีระบบระบายน้ำที่ดี ไม่มีสารปนเปื้อนยาฆ่าแมลงและเชื้อรา ลักษณะของสภาพดินไม่เป็นดินเค็มเพราะ ความเค็มของดินจะทำให้เส้นใยของเห็ดไม่รวมตัวกันเป็นดอกเห็ด และถ้าหากเป็นพื้นที่ที่เคยเพาะเห็ดมาก่อน ควรมีการทำความสะอาดบริเวณนั้นให้สะอาดเสียก่อน (วิมลพร พรหมทอง, 2560)

ในการเพาะเห็ด สภาพอากาศมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเห็ด เห็ดแต่ละชนิดมีความต้องการสภาพอากาศของอุณหภูมิที่ไม่เท่ากัน เช่น เห็ดนางฟ้าและเห็ดนางรมอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต คือ ในช่วง 25 – 35 องศาเซลเซียส (บรรณ บุรณะชนบท, 2560) ส่วนความชื้นมีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของเส้นใยการเกิดดอกและการเจริญเติบโตของดอกเห็ด แต่ถ้าความชื้นมากเกินไปเส้นใยจะชุ่มน้ำมากและตายได้ ดอกเห็ดเล็ก ๆ ที่ถูกรดน้ำจะไปชุ่มอยู่บริเวณรอยต่อของเส้นใยกับดอกเห็ด ทำให้ส่งอาหารไปยังดอกเห็ดไม่ได้จึงฝ่อและตายลงได้ แต่ถ้าแห้งไปดอกเห็ดจะกระด้างหรือมีรอยแตกและดอกเห็ดไม่เจริญเติบโต (วาริธีธรรมชาติไพศาล, 2554) ดังนั้น เกษตรกรหรือผู้เพาะเห็ดจึงนิยมเพาะเห็ดในช่วงฤดูร้อนและฤดูฝน เพราะเป็นช่วงที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเห็ด แต่ถ้าเป็นฤดูหนาวเห็ดจะไม่ค่อยเจริญเติบโตเท่าไรนักแต่ก็สามารถทำได้โดยการใช้พลาสติกคลุมแล้วปล่อยให้แดดส่องในช่วงเวลากลางวัน ในปัจจุบันพบว่าคนไทยหันมาบริโภคเห็ดเพิ่มขึ้นเนื่องจากเห็ดมีประโยชน์และคุณค่าทางอาหารสูงและ ยังสามารถนำมาแปรรูปอาหารได้อย่างหลากหลายทำให้เห็ดเป็นที่ต้องการของตลาด และทำให้เกษตรกรกลุ่มอาชีพเพาะเห็ดมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่หลายกลุ่มก็ประสบปัญหาเนื่องจากมีปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นในโรงเรือนเพาะเห็ดไม่สม่ำเสมอ ปัญหาด้านพลังงานฟ้าและค่าไฟฟ้า และปัญหาด้านแรงงาน เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นปัญหาต่าง ๆ ในข้างต้น จึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการเพาะเห็ดโดยในตัวโรงเรือนจะมีระบบตรวจวัดอุณหภูมิและความชื้นสามารถตั้งค่าให้ตัดต่อการทำงานได้โดยอัตโนมัติผ่านการผสมผสานเทคโนโลยี เช่น ชุดโซลาร์เซลล์และอุปกรณ์ ที่สามารถเปลี่ยนพลังงานความร้อนจากเซลล์แสงอาทิตย์มาเป็นพลังงานไฟฟ้าควบคุมระบบได้ , ชุดบอร์ด ESP8266 พร้อม

อุปกรณ์ ที่สามารถนำมาเขียนโปรแกรมเพื่อใช้ควบคุมการตัดต่ออุณหภูมิและความชื้นที่ต้องการและ ระบบเครือข่ายไร้สาย ที่สามารถส่งการทำงานผ่านสมาร์ตโฟน ควบคุมการทำงานของโซลินอยล์วาล์วให้ระบบพ่นหมอก และพัดลมระบายอากาศในโรงเรือนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี
2. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี
3. เพื่อประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี มีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินวิจัย ดังนี้

- 1.1 การพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี
- 1.2 แบบบันทึกการทดสอบประสิทธิภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี
- 1.3 แบบประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2.1 การพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ผู้วิจัยได้นำแนวคิดกระบวนการเทคโนโลยี (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ทำความเข้าใจหรือวิเคราะห์ปัญหาหรือความต้องการหรือสถานการณ์เทคโนโลยี เพื่อกำหนดกรอบของปัญหาหรือความต้องการให้ชัดเจนมากขึ้น

2.1.2 รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และความต้องการที่กำหนดไว้ในขั้นกำหนดปัญหาหรือความต้องการจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น ศึกษาจากตำรา วารสาร บทความ สารานุกรม สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต ให้ครอบคลุมปัญหาหรือความต้องการ เพื่อสามารถสรุปวิธีการแก้ปัญหาหรือความต้องการได้

2.1.3 พิจารณาและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาหรือ ความต้องการมากที่สุด โดยใช้กระบวนการตัดสินใจเลือกจากวิธีการที่สรุปได้ในขั้นรวบรวมข้อมูล ประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาคือ ข้อดี ข้อเสีย ความสอดคล้องกับทรัพยากรที่มี

อยู่ ความประหยัด และการนำไปใช้ได้จริงของแต่ละวิธี เช่น ทำให้ดีขึ้น สะดวกสบายหรือรวดเร็วขึ้น

2.1.4 ถ่ายทอดความคิด และลำดับความคิดหรือจินตนาการให้เป็นขั้นตอน เกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการ โดยใช้การร่างภาพ 2 มิติ 3 มิติ หรือแบบจำลองความคิด และวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน จากนั้นลงมือสร้างตามแนวทางที่ได้ถ่ายทอดความคิดและวางแผนการปฏิบัติงานไว้

2.1.5 ตรวจสอบงานหรือแบบที่สร้างขึ้นว่ามีความสอดคล้อง ตามแบบที่ได้ถ่ายทอดความคิดไว้หรือไม่ สามารถทำงานหรือใช้งานได้หรือไม่ มีข้อบกพร่องอย่างไร หรือมีข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข จะต้องมีการบันทึกสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่น่าไปสู่การปฏิบัติงานในขั้นปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2.1.6 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นทดสอบว่าควรปรับปรุงแก้ไข ชิ้นงานหรือแบบจำลองวิธีการในส่วนใด ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในส่วนนั้น จนกระทั่งชิ้นงานหรือแบบจำลองวิธีการสอดคล้องตามแบบที่ถ่ายทอดความคิดไว้ ทำงานหรือใช้งานได้

2.1.7 นำชิ้นงานที่ได้สร้างขึ้นไปดำเนินการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการที่กำหนดไว้ในขั้นกำหนดปัญหาหรือความต้องการ และประเมินผลที่เกิดขึ้นว่าชิ้นงานหรือวิธีการนั้นสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่

2.1.8 ให้ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบเนื้อหา ความถูกต้องและความเหมาะสม ตรงตามกรอบแนวคิดกระบวนการเทคโนโลยี แล้วนำมา ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.2 การสร้างตารางการทดสอบโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือตามลำดับต่อไปนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบเครื่องมือทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างตารางการทดสอบโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

2.2.2 สร้างตารางการทดสอบโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีฉบับร่าง

2.2.3 นำตารางการทดสอบโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีฉบับร่าง เสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาความเหมาะสมของประเด็นในการทดสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.4 นำตารางการทดสอบโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีฉบับร่างมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เป็นตารางการทดสอบฉบับ

สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีต่อไป

2.3 การสร้างแบบประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ตามลำดับต่อไปนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างแบบประเมินคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินต่อไป

2.3.2 กำหนดประเด็น เนื้อหา และขอบเขตที่จะทำการแบบประเมินคุณภาพตามวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ

2.3.3 สร้างแบบประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ฉบับร่าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดรายการประเมินในด้านต่าง ๆ ไว้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ด้านโครงสร้างและการออกแบบ ส่วนที่ 2 ด้านอุปกรณ์และการเลือกใช้อุปกรณ์ ส่วนที่ 3 ด้านความสะดวกถูกต้องง่ายต่อการใช้งาน ส่วนที่ 4 ด้านความปลอดภัยต่อการใช้งาน และ ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2.3.4 แบบประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี เป็นแบบประเมิน ชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งระดับออกเป็น 5 ระดับการพิจารณา มีดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.3.5 นำแบบประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ฉบับร่าง เสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาความเหมาะสมของประเด็นข้อคำถาม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข

2.3.6 นำแบบประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีต่อไป

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ผู้วิจัยได้นำโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี มาดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ผู้วิจัยจัดเตรียม สถานที่ อุปกรณ์ และตารางการทดสอบประสิทธิภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

3.1.2 ผู้วิจัยทำการทดสอบประสิทธิภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ ดังนี้

3.1.2.1 การทดสอบระบบส่งการทำงานแบบอัตโนมัติของชุดโซลินอยด์วาล์วควบคุมชุดพ่นหมอก และระบบส่งการพัดลมระบายอากาศ ทดสอบระบบผ่าน แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ

3.1.2.2 การทดสอบระบบสั่งการทำงานแบบแมนนวลหรือแบบเลือกกดปุ่มสวิทช์ของชุดโซลินอยด์วาล์วควบคุมชุดพ่นหมอก และชุดพัดลมระบายอากาศทดสอบระบบผ่าน แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ

3.1.2.3 การทดสอบระบบสั่งการทำงานแบบแมนนวลหรือแบบเลือกกดปุ่มสวิทช์ของชุดโซลินอยด์วาล์วควบคุมชุดพ่นหมอก และชุดพัดลมระบายอากาศทดสอบที่หน้าตู้คอนโทรล

3.1.3 ผู้วิจัยทำการจัดบันทึกผลการทดสอบลงในตารางการทดสอบประสิทธิภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

3.1.4 ผู้วิจัยทำการสรุปผลการทดสอบประสิทธิภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี เพื่อนำไปใช้ในการสรุปผลงานวิจัย และนำไปใช้ในการเสนอผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ต่อไป

3.2 ผู้วิจัยนำโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี มาประเมินคุณภาพ จากผู้เชี่ยวชาญ มีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ดำเนินการติดต่อประสานงานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

3.2.2 ผู้วิจัยทำเรื่องขอออกหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ จากคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ในการประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

3.2.3 ผู้วิจัยนำหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี เสนอผู้เชี่ยวชาญ นัดวัน เวลา และสถานที่ในการประเมินคุณภาพของโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

3.2.4 ผู้วิจัยได้ทำการสาธิต แนะนำและอธิบายวิธีการสร้าง พร้อมทั้งวิธีการใช้งานโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ให้ผู้เชี่ยวชาญได้เข้าใจ และตอบคำถามตามที่คุณเชี่ยวชาญได้ซักถามกับผู้วิจัย

3.2.5 ผู้เชี่ยวชาญทำการทดสอบการใช้งาน โรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

3.2.6 ผู้วิจัยแจกแบบประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี พร้อมอธิบายรายละเอียดในการประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ ทราบ

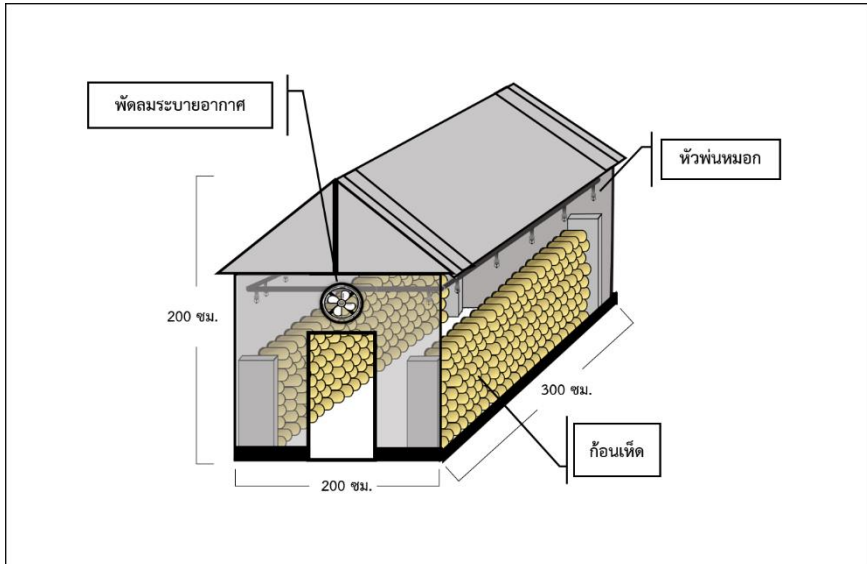
3.2.7 ผู้เชี่ยวชาญ ทำการประเมินคุณภาพของโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

3.2.8 ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี จากผู้เชี่ยวชาญ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการพัฒนาและทดสอบประสิทธิภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

โรงเรือนที่มี

ขนาดกว้าง 2 x เมตร ยาว 3 เมตร x สูง 2 เมตร บรรจุก้อนเห็ดได้ 500 ก้อน โครงสร้างของโรงเรือนทำด้วยเหล็ก มีการทำสกรงพื้นกันสนิม ออกแบบให้มีพื้นที่ใต้หลังคาเพื่อระบายความร้อนภายในโรงเรือน 2) ระบบเทคโนโลยีอัจฉริยะ มีระบบควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนและระบบควบคุมความชื้นอัตโนมัติ สามารถควบคุม การทำงานของเซนเซอร์ผ่านเทคโนโลยี IOT และที่เป็นเครือข่ายไร้สายได้ในระยะไกลเพื่อควบคุมและสั่งการทำงานอุปกรณ์เพื่อควบคุมความชื้น และ อุณหภูมิ และมีการนำเทคโนโลยีพลังงานทดแทนมาใช้ร่วมในการจ่ายพลังงานให้กับอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในโรงเรือน

2. ผลการศึกษาการพัฒนาและทดสอบประสิทธิภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

ผลการทดสอบประสิทธิภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี พบว่า 1) ผลการทำงานระบบแบบอัตโนมัติผ่านแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือ ในภาพรวมพบว่า พัดลมระบายอากาศสามารถทำงานตามอุณหภูมิที่กำหนดไว้แบบอัตโนมัติ และชุดโซลินอยล์วาล์วควบคุมชุดพ่นหมอกสามารถทำงานตามเวลาที่กำหนดไว้แบบอัตโนมัติ คิดเป็นร้อยละ 100 2) ผลการทำงานระบบแบบแมนนวลหรือแบบเลือกกดปุ่มสวิตช์ผ่านแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือ ในภาพรวมพบว่า พัดลมระบายอากาศสามารถทำงานตามระบบสั่งการเปิด-ปิดสวิตช์ผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือได้ คิดเป็นร้อยละ 100 และชุดโซลินอยล์วาล์วควบคุมชุดพ่นหมอกสามารถทำงานตามระบบสั่งการเปิด-ปิดสวิตช์ผ่านแอปพลิเคชันบน

โทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 100 3) ผลการทำงานระบบสั่งการทำงานแบบเลือกกดปุ่มสวิตซ์ผ่านหน้าตู้ควบคุม ในภาพรวมพบว่า พัฒนาระบายอากาศสามารถทำงานตามระบบสั่งการเปิด-ปิดสวิตซ์ผ่านหน้าตู้ควบคุมได้ คิดเป็นร้อยละ 100 และ ชุดโซลินอยล์ยวาล์วควบคุมชุดพ่นหมอกสามารถทำงานตามระบบสั่งการเปิด-ปิดสวิตซ์ผ่านหน้าตู้ควบคุมได้ คิดเป็นร้อยละ 100

3. ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี

3.1 ด้านโครงสร้างและการออกแบบระบบเทคโนโลยี

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ด้านโครงสร้างและการออกแบบระบบเทคโนโลยี

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.การออกแบบโครงสร้างโรงเรือนมีความเหมาะสม	4.40	0.54	มาก
2.การออกแบบโครงสร้างโรงเรือนมีความมั่นคงและแข็งแรง	4.60	0.54	มากที่สุด
3.การออกแบบระบบเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมโรงเรือน (ผ่านตู้ควบคุม) มีความเหมาะสม	4.80	0.44	มากที่สุด
4.การออกแบบระบบเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมโรงเรือน (ผ่านโทรศัพท์มือถือ) มีความเหมาะสม	4.60	0.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.60	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ด้านโครงสร้างและการออกแบบระบบเทคโนโลยี มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า เท่ากับ 0.50

3.2 ด้านวัสดุ อุปกรณ์และการเลือกใช้อุปกรณ์

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ด้านวัสดุ อุปกรณ์และการเลือกใช้อุปกรณ์

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.วัสดุ อุปกรณ์ที่เลือกใช้ทำโครงสร้างโรงเรือน มีความเหมาะสม	4.20	0.44	มาก
2.วัสดุ อุปกรณ์ที่เลือกใช้ทำระบบเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมโรงเรือน (ผ่านตู้ควบคุม) มีความเหมาะสม	4.40	0.54	มาก
3.วัสดุ อุปกรณ์ที่เลือกใช้ทำระบบเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมโรงเรือน (ผ่านโทรศัพท์มือถือ) มีความเหมาะสม	4.60	0.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.40	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ด้านวัสดุ อุปกรณ์และการเลือกใช้อุปกรณ์ มีระดับความคิดเห็นใน

ภาพรวมอยู่ในระดับที่มีคุณภาพในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.50

3.3 ด้านความสะดวก ถูกต้อง และการใช้งาน

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ด้านความสะดวก ถูกต้อง และการใช้งาน

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.การใช้งานอุปกรณ์เซนเซอร์อุณหภูมิ ควบคุมการทำงาน พัฒลมระบายอากาศ สามารถทำงานได้ถูกต้องแม่นยำ และง่ายต่อการใช้งาน	4.80	0.44	มากที่สุด
2.การใช้งานอุปกรณ์ตั้งเวลา ควบคุมการทำงานชุดพ่นหมอก สามารถทำงานได้ถูกต้องแม่นยำ และง่ายต่อการใช้งาน	4.60	0.54	มากที่สุด
3.การใช้งานเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมโรงเรือน (ผ่านตู้ควบคุม) สามารถใช้งานได้ดี ทำงานถูกต้องแม่นยำ และง่ายต่อการใช้งาน	4.80	0.44	มากที่สุด
4.การใช้งานระบบเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมโรงเรือน (ผ่านโทรศัพท์มือถือ) สามารถใช้งานได้ดี และทำงานถูกต้องแม่นยำ และง่ายต่อการใช้งาน	4.60	0.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.70	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ด้านความสะดวก ถูกต้อง และการใช้งาน มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.50

3.4 ด้านการประกอบติดตั้ง การบำรุงรักษา และความปลอดภัย

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ด้านการประกอบติดตั้ง การบำรุงรักษา และความปลอดภัย

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การประกอบติดตั้งโครงสร้าง และระบบเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมโรงเรือน สามารถทำได้ง่าย ไม่ซับซ้อน	4.60	0.54	มากที่สุด
2.การบำรุงรักษาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมโรงเรือน (ผ่านตู้ควบคุม) สามารถทำได้ง่าย ไม่ซับซ้อน	4.40	0.54	มาก
3.การบำรุงรักษาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมโรงเรือน (ผ่านโทรศัพท์มือถือ) สามารถทำได้ง่าย ไม่ซับซ้อน	4.40	0.54	มาก
4.ระบบเทคโนโลยีที่ใช้มีความปลอดภัยในการใช้งาน	4.80	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.55	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี ด้านการประกอบติดตั้ง การบำรุงรักษา และความปลอดภัย มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า เท่ากับ 0.51

3.5 ด้านการประกอบติดตั้ง การบำรุงรักษา และความปลอดภัย

ตารางที่ 5 ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีในภาพรวม

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านโครงสร้างและการออกแบบระบบเทคโนโลยี	4.60	0.50	มากที่สุด
2.ด้านวัสดุ อุปกรณ์และการเลือกใช้อุปกรณ์	4.40	0.50	มาก
3.ด้านความสะดวก ถูกต้อง และการใช้งาน	4.70	0.47	มากที่สุด
4.ด้านการประกอบติดตั้ง การบำรุงรักษา และความปลอดภัย	4.55	0.51	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.57	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า เท่ากับ 0.49

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี พบว่า ผู้วิจัยได้พัฒนาโรงเรียนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี เข้ามาช่วยแก้ปัญหา การควบคุม การตรวจวัด อุณหภูมิ การรดน้ำและการควบคุมความชื้น โดยออกแบบโรงเรียน และระบบเทคโนโลยีอัจฉริยะ ที่มีระบบควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรียน และระบบควบคุมความชื้น อย่างเป็นระบบตามแนวคิด กระบวนการเทคโนโลยี (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนเพาะเห็ด ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอนในการศึกษาปัญหา ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นได้รวบรวมข้อมูล เลือกรูปแบบ ออกแบบและสร้าง ทดสอบ ปรับปรุงแก้ไข และประเมินผล ทำให้สิ่งที่พัฒนาขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดทั้งในแง่ของ การแก้ไขปัญหา ควบคุม สั่งการทำงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ลดใช้แรงงาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และเกิดความสะดวกสบายที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ ศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลภาครัฐ ที่ได้กล่าวว่า การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาผสมผสานเข้ากับงานด้านการเกษตร จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรเปลี่ยนไร่นาและฟาร์มธรรมดา ๆ กลายมาเป็นฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farm) โดยเกษตรกรสามารถที่จะปรับการใช้ทรัพยากร

ให้สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ (ศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลภาครัฐ, 2565) รวมไปถึง การดูแลอย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำ ต่อมาในส่วนของ ผลการทดสอบประสิทธิภาพ โรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานตามระบบสั่งการ เปิด-ปิดสวิตช์ของพัดลมระบายอากาศและชุดโซลินอยด์วาล์วควบคุมชุดพ่นหมอก ใช้เทคโนโลยี IOT ที่เป็นเครือข่ายไร้สายควบคุมได้ในระยะไกลผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วีรศักดิ์ ฟองเงิน สุรพงษ์ เพ็ชรหาญ และรัฐสิทธิ์ ยะจ่อ ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีไอโอทีที่ควบคุมฟาร์มอัจฉริยะในโรงเรือน เพาะเห็ดนางฟ้า ที่ได้ออกแบบ ระบบการทำงานของปั้มน้ำ โดยการพ่นละอองน้ำและเปิดพัดลมระบายอากาศเพื่อให้อุณหภูมิ ภายในโรงเรือนต่ำลง ผ่านการควบคุมและแสดงข้อมูลบนโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้การดูแล โรง เพาะเห็ดเป็นไปอย่างอัตโนมัติและมีประสิทธิภาพ (วีรศักดิ์ ฟองเงิน, สุรพงษ์ เพ็ชรหาญ และรัฐ สิทธิ์ ยะจ่อ, 2561) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวุฒิ ผากา และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเห็ดใน โรงเพาะเห็ดบ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่า การมีระบบ สเปร์ยละอองพ่นน้ำและระบายอากาศในโรงเรือน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุม อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งในแบบการควบคุมด้วยมือและแบบอัตโนมัติ สามารถเริ่มและหยุดการทำงานได้ตรงตามค่าที่กำหนดไว้ ตามเงื่อนไขซึ่งเป็นอุณหภูมิและ ความชื้นที่เหมาะสมในการเพาะเห็ดได้เป็นอย่างดี (ศุภวุฒิ ผากา และคณะ, 2557)

2. ผลการประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี พบว่า จาก การประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีคุณภาพมากที่สุด สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุวลี ชูวานิชย์ และเกริกชัย ทองหนู ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ไอโอที สำหรับระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นในโรงเรือน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพระบบ ควบคุมอุณหภูมิและความชื้นในโรงเรือนเพาะเห็ดแครงอยู่ในระดับดีมาก (สุวลี ชูวานิชย์ และ เกริกชัย ทองหนู, 2562) การออกแบบระบบเทคโนโลยีในการควบคุมโรงเรือน ผู้วิจัยได้ ออกแบบระบบเทคโนโลยีให้สามารถควบคุมการทำงานของระบบผ่านตู้ควบคุมด้านหน้า โรงเรือนเพาะเห็ด และสามารถควบคุมการทำงานของระบบด้วยแอปพลิเคชันผ่าน โทรศัพท์มือถือได้ในระยะไกล โดยการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพื่อทุกสรรพสิ่ง ในการอำนวยความสะดวกการควบคุมการทำงาน ให้มีความถูกต้องแม่นยำ ปลอดภัยและประหยัดเวลาใน การใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับที่ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล ได้เสนอไว้ว่า อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่งเป็นการ เชื่อมต่อสิ่งรอบ ๆ ตัวเราอำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ ทำให้คุณภาพชีวิตสูงขึ้นและลดการ สูญเสียเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากปัจจุบันเวลาถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง (ฉัตรพงศ์ ชูแสง นิล, 2561) และยังคงสอดคล้องกันกับงานวิจัยของธรัช อารีราษฎร์ และวรปภา อารีราษฎร์ ที่ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบไอโอทีสำหรับการตรวจสอบความชื้นและอุณหภูมิเพื่อส่งเสริมการ

เพาะเลี้ยงเห็ดในโรงเรือนให้มีผลผลิตที่สมบูรณ์ พบว่า ระบบไอโอทีสำหรับการตรวจสอบความชื้นและอุณหภูมิเพื่อส่งเสริมการเพาะเลี้ยงเห็ดในโรงเรือน สามารถอำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรในการสั่งการ หน่วยควบคุมสั่งเปิด-ปิดการพ่นละอองน้ำ และหน่วยควบคุมสั่งเปิด-ปิดระบบดูดอากาศออกจากโรงเรือน สามารถสั่งการระบบที่เกี่ยวข้องได้ตามเงื่อนไขตามที่กำหนดอย่างเต็มประสิทธิภาพ (ธรัช อารีราษฎร์ และวรปภา อารีราษฎร์, 2563) ส่วนโครงสร้างของโรงเรือนเพาะเห็ดผู้วิจัยได้ออกแบบโครงสร้างของโรงเรือนเพาะเห็ดโดยเลือกวัสดุให้มีความเหมาะสมและมีความมั่นคงและแข็งแรง สอดคล้องกันกับงานวิจัยของ ยุทธนา พรคอนันต์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีไอโอทีควบคุมโรงเรือนเพาะเห็ด ฟาร์มอัจฉริยะ ด้วยเทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพโครงสร้างของโรงเรือนเพาะเห็ด มีความแข็งแรงและเทคโนโลยีที่นำมาใช้มีประสิทธิภาพและสามารถประยุกต์ใช้ตามความต้องการได้ (ยุทธนา พรคอนันต์, 2563) อีกทั้งผู้วิจัยได้เลือกใช้โครงสร้างของโรงเรือนเพาะเห็ดโดยทำจากเหล็กและมีการทาสีกันสนิมเพื่อเพิ่มอายุ ในการใช้งานให้กับโรงเรือน สอดคล้องกับ จีระศักดิ์ วงษ์บงกชไพศาล และคนอื่น ๆ ได้เสนอไว้ว่า การเลือกใช้โครงสร้างจากเหล็กโดยใช้เหล็กกล้าปิวไนท์ เนื่องจากป้องกันสนิมและอายุการใช้งาน 10-15 ปี ซึ่งโครงสร้างที่ทำจากเหล็กมีความแข็งแรง น้ำหนักเบา ตัดโค้งได้ง่าย และอายุการใช้งานยาวนานมากยิ่งขึ้น (จีระศักดิ์ วงษ์บงกชไพศาล และคณะ, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี สามารถแก้ปัญหาการเพาะเห็ด ที่เกษตรกรผู้เพาะเห็ดพบเจออยู่เป็นประจำ เช่น ปัญหาการตรวจวัดควบคุมอุณหภูมิ ปัญหาการรดน้ำควบคุมความชื้น ให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของเห็ด ตามความต้องการของเกษตรกรผู้เพาะเห็ด รวมถึงการออกแบบการควบคุมโรงเรือนเพาะเห็ดที่มีการนำระบบเทคโนโลยีอัจฉริยะเข้ามาผสมผสานสามารถเพิ่มความสะดวกในการดูแลรักษาผลผลิตให้กับเกษตรกรผู้เพาะเห็ด และสามารถดูแลการเจริญเติบโตของเห็ดอย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำ ซึ่งเป็นลดความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผลผลิต ผลการทดสอบประสิทธิภาพ พบว่าประสิทธิภาพในภาพรวม ได้แก่ พัฒลมระบายอากาศ และชุดโซลินอยล์วาล์วควบคุมชุดพ่นหมอก สามารถทำงานตามอุณหภูมิที่กำหนดทั้งผ่านหน้าตู้ควบคุม แบบอัตโนมัติ และ ผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 100 และ ผลการประเมินคุณภาพโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี จากผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 ข้อเสนอแนะ 1) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจจะมีส่วนต่อการเจริญเติบโตของเห็ดในโรงเรือน 2) ควรศึกษาชนิด

ของเห็ดอื่น ๆ ที่สามารถประยุกต์ใช้ในการเพาะเห็ดในโรงเรือนได้ 3) ควรมีแนวทางการลดต้นทุน ในการสร้างโรงเรือนและระบบเทคโนโลยี ที่ประหยัดต้นทุนต่ำ วัสดุหาได้ในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- จิระศักดิ์ วงษ์บงกชไพศาล และคณะ. (2562). โปรแกรมทดสอบอุณหภูมิและความชื้นในดิน สำหรับโรงเรือนอัจฉริยะเพื่อใช้ปลูกผักออร์แกนิก. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2561). อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง. เรียกใช้เมื่อ 3 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.scimath.org/article-technology/item/9089-2018-10-18-07-59-07>
- ธรัช อารีราษฎร์ และวรปภา อารีราษฎร์. (2563). ระบบไอโอทีสำหรับการตรวจสอบความชื้นและอุณหภูมิเพื่อส่งเสริมการเพาะเลี้ยงเห็ดในโรงเรือนให้มีผลผลิตที่สมบูรณ์. วารสารวิชาการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ, 6(1), 7-18.
- บรรณ บุรณะชนบท. (2560). การเพาะเห็ดนางรม-นางฟ้า. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ฐานเกษตรกรรม.
- ยุทธนา พรคอนันต์. (2563). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีไอโอทีที่ควบคุมโรงเรือนเพาะเห็ด ฟาร์มอัจฉริยะ ด้วยเทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์. วารสารวิชาการ เทพสตรี I-TECH, 15(2), 27-39.
- วัลลภ พรหมทอง. (2560). เห็ดเพาะกินได้ เพาะขายรวย. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- วาริณี ธรรมชาติไพศาล. (2554). คู่มือการเพาะเห็ด. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตร.
- วีรศักดิ์ ฟองเงิน, สุรพงษ์ เพ็ชรหาญ และรัฐสิทธิ์ ยะจ่อ. (2561). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีไอโอทีที่ควบคุมฟาร์มอัจฉริยะในโรงเรือนเพาะเห็ดนางฟ้า. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ศุภวุฒิ ผากา และคณะ. (2557). การพัฒนาระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเห็ดในโรงเพาะเห็ดบ้านทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตรจังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, 7(1), 58-69.
- ศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลภาครัฐ. (2565). Smart Farm การทำเกษตรสมัยใหม่. เรียกใช้เมื่อ 3 มิถุนายน 2565 จาก <https://dgti.dga.or.th/modern-farming/>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). กระบวนการเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สุวดี ชูวณิชย และเกริกชัย ทองหนู. (2562). การประยุกต์ใช้ไอโอทีสำหรับระบบควบคุม
อุณหภูมิและความชื้นในโรงเรือนเพาะเห็ดแครง. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสงขลา.

บทความวิจัย

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะ
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มหาสารคาม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*

PEOPLE'S SATISFACTION TOWARDS PUBLIC SERVICE
OF MAHA SARAKHAM PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
IN THE FISCAL YEAR 2021

ธัญฎีกานต์ คำวิเศษธนธรณ์

Thantikan Khamwisettanathon

ภันฑิลา น้อยเจริญ

Phunthila Noicharoen

พิมลศักดิ์ นิลผาย

Pimonsak Nilphai

สถิตคุณ บุญเรือน

Sathitkoon Boonruan

สกนธ์ ดำสาคร

Sakont Dumsakorn

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

E-mail: phunthila.noi@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 761,781 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ

* Received August 14, 2022; Revised September 22, 2022; Accepted November 21, 2022

สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ ของ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 4 งาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.20 จำแนกเป็นงาน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกงาน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย งานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ งานการจัดเก็บภาษี งานอุทยานการเรียนรู้มหาสารคาม และงานการรับแจ้งเหตุและการสั่งการออกเหตุทางการแพทย์ฉุกเฉิน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 โดยรวมโดยรวมมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .449 มีข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ควรมีเจ้าหน้าที่สร้างความเข้าใจในการให้บริการกับประชาชนที่เข้าใช้บริการ ควรมีเจ้าหน้าที่และรถยนต์สำหรับให้บริการตอนเกิดเหตุอย่างเพียงพอ ควรนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการจัดเก็บภาษี และประชาชนผู้ประสบภัยควรให้ความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วและเสมอภาค

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, การให้บริการสาธารณะ, องค์การบริหารส่วนจังหวัด

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) to study the level of people's satisfaction towards the public service of the Maha Sarakham Provincial Administrative Organization in the academic year of 2021, 2) to study the relationship between personal factors and public services of the Maha Sarakham Provincial Administrative Organization in the academic year of 2021, and 3) to study the recommendations for the management of the Maha Sarakham Provincial Administrative Organization in the academic year of 2021. The population were 761,781 people who were 18 years and over in Maha Sarakham Province. The sample group consisted of 400 people. The research instruments were the questionnaires. The statistics used were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The results shown that people's satisfaction towards Public Service of the Maha Sarakham Provincial Administrative Organization in the academic year of of the 4 projects was at the highest level or 94.20%. If classifying as job, it was found that they all were at the highest level; helping victims, tax management, Maha Sarakham Learning Park, and accident and emergency. The

analysis of the relationship between personal factors and public services of the Maha Sarakham Provincial Administrative Organization in the academic year of 2021 was totally low at .449. There were some suggestions for the services of the Maha Sarakham Provincial Administrative Organization; there should have staff to serve people' understanding, government vehicles and drivers.

Keywords: Satisfaction, Public Service, Provincial Administrative Organization

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2556-2561 กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารจัดการท้องถิ่นด้วยตนเอง ตามหลักธรรมาภิบาล และสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิโรจน์ ก่อสกุล และชลิดา ศรีมณี, 2560)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรขั้นพื้นฐานของระบบการเมืองที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาในหลายมิติที่เกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นจึงย่อมเป็นประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชนมิใช่น้อยเมื่อเปรียบกับการรวบอำนาจไว้แต่กับส่วนกลางเพียงอย่างเดียวหรือแบ่งอำนาจเพียงบางส่วนให้กับตัวแทนในระดับภูมิภาคเท่านั้น (ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร, 2559) ทั้งนี้การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชนต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย ซึ่งกล่าวในทางทฤษฎีและแนวความคิดทางปกครอง จะเห็นได้ว่า รัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้นย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต (Well Being) (สิวาพร สุขเอียด, 2562)

การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจของหน่วยงาน โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบหรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายอำนาจและหน้าที่ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย (“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560”, 2560) ซึ่งการให้บริการสาธารณะเป็นการบริการจากหน่วยงานองค์กรของรัฐหรือเอกชนผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะซึ่งจะต้องทำการส่งต่อการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนโดยคำนึงถึง

ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ เป้าหมายคือตอบสนองต่อความต้องการหรือความคาดหวังของประชาชนเป็นหลัก โดยจะต้องมีความเสมอภาค เพียงพอ ต่อเนื่อง สะดวก ประหยัด และต้องตรงต่อเวลา (พุทธชาติ ภูทับทิม, 2560) โดยรัฐต้องจัดทำบริการสาธารณะให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนและเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง รัฐจึงควรคำนึงถึงความจำเป็นในการปรับปรุงการจัดทำบริการสาธารณะให้เป็นไปตามวิวัฒนาการของสังคม รัฐมีการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมให้ประชาชนทุกคนทุกส่วนมีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาคกันองค์กรจัดทำบริการสาธารณะสามารถ แบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ (1) บริการสาธารณะจัดทำโดยรัฐ (2) บริการสาธารณะจัดทำโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) บริการสาธารณะจัดทำต่อเนืองกันระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (4) บริการสาธารณะจัดทำโดยองค์กรเอกชน (Birch, A. H., 1993)

จากการดำเนินงานของ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ที่มีหน้าที่ในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การอาชีพ สาธารณูปโภคต่าง ๆ นั้น คณะผู้วิจัย ซึ่งเป็นนักวิชาการในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม จึงมีความสนใจในการการศึกษาความพึงพอใจต่อการให้บริการของ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นการศึกษาถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองตามความต้องการจากกิจการบริการสาธารณะ และวัดความพึงพอใจของประชาชนนั้นมาประกอบการประเมินและวัดประสิทธิภาพในการจัดทำกิจการบริการสาธารณะขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พร้อมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการให้บริการกับการบริหารของหน่วยงานในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการ ให้บริการสาธารณะขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการให้บริการสาธารณะของ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการ การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 761,781 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม, 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro., 1973) และคณะผู้วิจัยดำเนินการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแต่ละโครงการตามวิธีการหาสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตามระดับชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นตามอำเภอ จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็นด้วยการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 เก็บรวบรวมและศึกษาหลักการขั้นตอนจากเอกสาร คู่มือ ระเบียบกฎหมาย แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามทั้งชนิดปลายเปิดและปลายปิด

2.3 กำหนดรูปแบบและโครงสร้างของเนื้อหาแบบสอบถามจากนั้นก็ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยลงพื้นที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เคยรับบริการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามและได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 4.1 ตรวจสอบความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามของประชากรที่ศึกษา
- 4.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัย ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 ผู้วิจัย นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.50 รองลงมาคือเพศหญิง จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุ 20-40 ปี จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 รองลงมาคืออายุ 41-60 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 และอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 รองลงมาคือประถมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 และปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 อาชีพของกลุ่มตัวอย่างพบว่าค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 รองลงมาคือนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 พ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 และอื่นๆ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 โครงการที่ประเมินเท่ากันทั้งหมด 4 งานคืองานอุทยานการเรียนรู้มหาสารคาม จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 งานการรับแจ้งเหตุและการส่งการออกเหตุทางการแพทย์ฉุกเฉิน จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 งานการจัดเก็บภาษี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และงานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

2. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 4 งาน ตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.20 และจำแนกเป็นงานพบว่าความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกงาน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคืองานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ คิดเป็นร้อยละ 96.00 รองลงมาคืองานการจัดเก็บภาษี คิดเป็นร้อยละ 95.20 รองลงมาคืองานอุทยานการเรียนรู้มหาสารคาม คิดเป็นร้อยละ 93.20 และงานการรับแจ้งเหตุและการส่งการออกเหตุทางการแพทย์ฉุกเฉิน คิดเป็นร้อยละ 92.60

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 ตามวิธีการของ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient โดยรวมโดยรวมมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .449 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือ ด้านขั้นตอนการให้บริการ มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .424 รองลงมาคือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .320 ด้านช่องทางการให้บริการมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .211 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .151

4. ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 ควรมีเจ้าหน้าที่ซักซ้อมความเข้าใจในการให้บริการกับประชาชนที่เข้าใช้บริการทุกครั้ง ควรมีเจ้าหน้าที่ประจำห้องที่ใช้บริการทุกห้องทั้งห้องคอมพิวเตอร์ ห้องดนตรีห้องอบรมสัมมนา ควรมีเจ้าหน้าที่และรถยนต์สำหรับให้บริการตอนเกิดเหตุอย่างเพียงพอ ควรมีการกระจายอำนาจให้สามารถสั่งการในงานการออกเหตุทางการแพทย์ฉุกเฉินเพื่อให้บริการความรวดเร็วและสะดวก ควรมีการนำเทคโนโลยีต่างๆมาใช้ในการจัดเก็บภาษี เช่น การจ่ายผ่านไลน์ แอปพลิเคชันหรือคิวอาร์โค้ด ควรให้บุคลากรรองรับบริการเก็บภาษีนอกพื้นที่โดยให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด ประชาชนผู้ประสพภัยควรให้ความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วและเสมอภาค ประชาชนผู้ประสพภัยควรให้ความช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในรูปแบบของที่พัก อาหาร ยารักษาโรค

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564

ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.20 และจำแนกเป็นรายโครงการพบว่าความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกงาน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคืองานการช่วยเหลือผู้ประสพภัยพิบัติ คิดเป็นร้อยละ 96.00 รองลงมาคืองานการจัดเก็บภาษี คิดเป็นร้อยละ 95.20 รองลงมาคืองานอุทยานการเรียนรู้มหาสารคาม คิดเป็นร้อยละ 93.20 และงานการรับแจ้งเหตุและการสั่งการออกเหตุทางการแพทย์ฉุกเฉิน คิดเป็นร้อยละ 92.60 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานของ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เป็นการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการให้บริการสาธารณะที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานองค์ประกอบการให้บริการสาธารณะทั้ง 3 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2552) คือ การให้บริการด้วยหลักความเสมอภาค หลักความต่อเนื่องและหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จนทำให้ประชาชนผู้เข้าร่วมรับบริการจากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามเกิดความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้รับบริการในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ประจำปี พ.ศ. 2563 ผลการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจต่องานที่ให้บริการส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยแยกประเด็นการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ ทั้ง 4 ลักษณะงาน เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของงาน ดังนี้ งานบริการที่ 1 งานด้านทะเบียน งานบริการที่ 2 งานด้านรายได้หรือภาษี งานบริการที่ 3 งานด้านการศึกษาและงานบริการที่ 4 งานด้านโยธา จากการศึกษาพบว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชวนพิศ เงินฉลาด, 2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการบริการสาธารณะ กรณีศึกษาศูนย์อุดุนิยมวิทยาภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการศูนย์อุดุนิยมวิทยาภาคใต้มีแรงจูงใจในการบริการสาธารณะในระดับมากที่สุด โดยมีมิติที่ 3 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มิติที่ 2 ความมุ่งมั่นในการรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ตามด้วยมิติที่ 1 การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และน้อยที่สุดได้แก่ มิติที่ 4 ความเสียสละ

แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (เทพนรินทร์ ทองสัมฤทธิ์, 2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาล ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 โดยรวมโดยรวมนีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .449 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือ ด้านขั้นตอนการให้บริการ มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .424 รองลงมาคือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .320

ด้านช่องทางการให้บริการมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .211 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .151 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามนั้น เป็นการทำงานตามหน้าที่เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ แก่ประชาชนผู้มารับบริการอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกันทุกคน มีช่องทางการให้บริการที่สะดวก หลากหลาย เจ้าหน้าที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการให้บริการ อาคารสถานที่ มีความเหมาะสมแต่การให้บริการ

ซึ่งผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิรักษ์ จันทะนีและคณะ, 2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการของเทศบาลตำบลบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการ โดยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการใช้บริการกับการให้บริการไม่ซับซ้อน/คล่องตัวมีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อยู่ระดับค่อนข้างสูง มีความสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ระดับค่อนข้างสูง และมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอยู่ระดับค่อนข้างสูงส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีความสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ระดับค่อนข้างสูงและมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอยู่ระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชวนพิศ เงินฉลาด, 2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการบริการสาธารณะ กรณีศึกษาศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว ตัวแปรอาชีพของบุพการีและประวัติการรับราชการในครอบครัว ปัจจัยด้านศาสนา ตัวแปรการร่วมกิจกรรมทางศาสนา ปัจจัยด้านการศึกษา ตัวแปรสาขาที่ศึกษา และสถาบันการศึกษา และปัจจัยด้านงานตัวแปรส่วน/ฝ่าย/สถานี และระดับที่แตกต่างกันมีผลให้แรงจูงใจในการบริการสาธารณะต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สนอง ไกล่ชิด, 2560) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะส่วนบุคคล เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสนามกีฬาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านอาคารสถานที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในออกกำลังกาย ด้านการบริการ และด้านการบริหารจัดการสนาม และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสนามกีฬามีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้สนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัย ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของ

ประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 4 งาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2564 โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .449 และมีข้อเสนอแนะต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม คือ ควรมีเจ้าหน้าที่ซักซ้อมความเข้าใจในการให้บริการกับประชาชนที่เข้าใช้บริการทุกครั้ง ควรมีเจ้าหน้าที่และรถยนต์สำหรับให้บริการตอนเกิดเหตุอย่างเพียงพอ ควรมีการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการจัดเก็บภาษี และประชาชนผู้ประสบภัยควรให้ความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วและเสมอภาค จากผลการวิจัยมีข้อ ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ คือจากงานวิจัยในครั้งนี้พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่องานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติมากที่สุด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จึงเห็นควรที่จะให้ความสำคัญและเร่งการพัฒนางานบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และมี ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ในการจัดทำโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ควรศึกษาวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคอย่างจริงจังเพื่อนำมากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรในด้านต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560”. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, วันที่ 6 เมษายน 2560. หน้า 1-90.
- ชวนพิศ เงินฉลาด. (2562). แรงจูงใจในการบริการสาธารณะ กรณีศึกษาศูนย์อู่ตุนิยมวิทยาภาคใต้. ใน รายงานการวิจัย. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร. (2559). การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทยชุด 1 แนวคิดและทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เทพนรินทร์ ทองสัมฤทธิ์. (2562). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของเทศบาลตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 4(2), 1-15.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2552). มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- พุทธชาติ ภู่ทับทิม. (2560). คุณภาพการให้บริการสาธารณะด้านระบบประปาหมู่บ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสาธารณะ. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2563). ความพึงพอใจของผู้รับบริการในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ประจำปีงบประมาณ 2563. ใน รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิโรจน์ ก่อสกุลและชลิตา ศรมณี. (2560). การบริการสาธารณะแนวใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลนครระยอง. ใน รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สนอง ไกล่ชิด. (2560). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม. (2564). บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ณ เดือนกรกฎาคม 2564. มหาสารคาม: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม.
- สิวาพร สุขเอียด. (2562). การปกครองท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 19 พฤษภาคม 2564 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>
- อภินันท์ จันตะนีและคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการของเทศบาลตำบลบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 7(1), 1-12.
- Birch, A. H. (1993). The british system of government. (9th ed.). London: Routledge.
- Yamane, Taro. (1973). Statistics an Introductory Analysis. (3rd ed.). New York: Harper & Row Publishers Inc.

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วน
ตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย*

FACTORS AFFECTING QUALITY OF LIFE FOR THE ELDERLY IN PHON
SA SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, THA BO
DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

ภณทิลา น้อยเจริญ

Phunthila Noicharoen

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus

E-mail: phunthila.noi@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย 2) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และ 4) ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 230 คน โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ สถิติสัมประสิทธิ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมาก 2) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ สามารถอธิบายได้ร้อยละ 30.6 มีค่า $R^2 = .306$ และมีค่า $F = 24.848$ มี

* Received August 5, 2022; Revised September 8, 2022; Accepted November 21, 2022

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ข้อเสนอแนะจากประชาชน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดบุคลากรด้านสาธารณสุขเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้าน

คำสำคัญ : ปัจจัย, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the level of factors affecting the quality of life of the elderly in the Phon Sa Subdistrict Administrative Organization, Tha Bo District, Nong Khai Province; 2) To study the quality of life of the elderly in the Phon Sa Subdistrict Administrative Organization. Tha Bo District, Nong Khai Province. 3) Analyzed the relationship between factors affecting the quality of life of the elderly in the Phon Sa Sub-District Administrative Organization, Tha Bo District, Nong Khai Province; and 4) Made recommendations on the improvement of the quality of life of the elderly in the Sub-District Administrative Organization. Phonsa, Tha Bo District, Nong Khai Province. It is a quantitative research. The sample consisted of 230 elderly people or representatives of the elderly by calculating the sample size from Yamane's formula. The research instruments were questionnaires. The statistics used in the data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation. statistical hypothesis testing Pearson Product Moment Correlation Statistics. The results of the research were as follows: 1) The level of factors affecting the quality of life of the elderly in Phonsa Subdistrict Administrative Organization, Tha Bo District, Nong Khai Province. 2) The level of quality of life of the elderly in Phonsa Subdistrict Administrative Organization, Tha Bo District, Nong Khai Province at a high level. 3) Factors affecting the quality of life of the elderly in the Phon Sa Subdistrict Administrative Organization, Tha Bo District, Nong Khai Province overall were at low level. Can explain 30.60% with an $R^2 = .306$ and an $F = 24.848$ statistically significant at the .01 level. and 4) Recommendations from the people are that the Sub-district Administrative Organization should arrange public health personnel to provide knowledge about health care for the elderly at the village level.

Keywords: Factors, Quality of Life, Elderly, Phonsa Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลกในต้นสหัสวรรษนี้ ประชากรโลกมีอายุสูงขึ้น เนื่องมาจากอัตราเกิดที่ลดลงและผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น ประชากรโลกกำลังมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในปี 2020 โลกของเรามีประชากรรวมทั้งหมด 7,795 ล้านคน โดยมีผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 1,050 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด ผู้สูงอายุวัยปลาย ที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไปมีจำนวนมากถึง 146 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 2 ของประชากรทั้งหมด ในปี 2020 ทวีปที่มีอัตราผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ยุโรป ร้อยละ 26 อเมริกาเหนือ ร้อยละ 23 และภาคพื้นมหาสมุทร ร้อยละ 18 โดยประเทศที่มีอัตราผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ญี่ปุ่น ร้อยละ 34 อิตาลีร้อยละ 30 และโปรตุเกส ฟินแลนด์ กรีซ ร้อยละ 29 โดยมีการใช้ดัชนีการสูงวัยจำแนกสังคม คือ 1) สังคมเยาว์วัย (young society) หมายถึงค่าดัชนีต่ำกว่า 50, 2) สังคมสูงวัย (aged society) หมายถึงค่าดัชนีระหว่าง 50 – 119.9, 3) สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (completed aged society) หมายถึง ค่าดัชนีระหว่าง 120 – 199.9, และ 4) สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (super aged society) หมายถึง ค่าดัชนีตั้งแต่ 200 ขึ้นไป (ปราโมทย์ ปราสาทกุล, 2557)

ในปี 2563 ประเทศไทยมีประชากรรวม 66.5 ล้านคน ประชากรสูงอายุของประเทศไทยได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วมาก กล่าวคือ เมื่อ 50 ปีก่อน ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีจำนวนไม่ถึง 2 ล้านคน แต่ในปี 2563 ผู้สูงอายุได้เพิ่มจำนวนเป็น 12 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ภายในปี 2565 นี้ ประชากรรุ่นเกิดล้าน ที่เกิดระหว่างปี 2506-2526 ซึ่งเป็นสินามิประชากรของประเทศไทย กำลังจะกลายเป็น กลุ่มประชากรสูงอายุกลุ่มใหญ่มากในอีก 20 ปีข้างหน้า ประชากรรวมของประเทศไทยจะเพิ่มเข้ามาอีก อัตราเพิ่มจะลดต่ำ ลงจนถึงขั้นติดลบ แต่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ผู้สูงอายุวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2564)

จากสถานการณ์ประชากรผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงได้มีการกำหนดกฎหมายและกำหนดนโยบายที่ปกป้องคุ้มครองผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง คือ 1) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2550 มาตรา 80 ระบุไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการระบุอย่างชัดเจนถึงการพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มี

คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเอง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550) 2) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยอนุมาตรา (1) – (13) (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ, 2546) 3) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 6 ระบุสิทธิและหน้าที่ไว้ว่า สุขภาพของเด็ก คนพิการ คนสูงอายุ คนด้อยโอกาสในสังคมและกลุ่มคนต่างๆ ที่มีความจำเป็น ในเรื่องสุขภาพต้องได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองอย่างสอดคล้องและเหมาะสมด้วย (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ, 2550) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ที่ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของ ประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านระบบ คุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านบริหารจัดการเพื่องานพัฒนาผู้สูงอายุ ระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน (คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545) และพระราชบัญญัติการ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และหนึ่งในหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำ ก็คือ การส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ (พระราชบัญญัติการกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2542)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน คือ การจัดสวัสดิการและการสังคมสงเคราะห์ เช่น การจ่ายเงินสงเคราะห์ให้ผู้สูงอายุและคนพิการ เป็นต้น (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2542) การบัญญัติให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีพันธกิจ/หน้าที่จัดสวัสดิการ เพื่อสร้างหลักประกันความปลอดภัยทาง สังคมแก่ประชาชนทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญในการจัด สวัสดิการและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาทางสังคม เพื่อการกินดี อยู่ดี มีความสุข มีสิทธิของประชาชนส่วนใหญ่เน้นเรื่องการทำงานออกไป ประกอบอาชีพนอกบ้านหรือไปทำงานในพื้นที่อื่นๆ ไม่ได้อยู่กับครอบครัว ปล่อยให้ผู้สูงอายุอยู่ เพียงลำพัง ขาดผู้ดูแล ทำให้เกิดปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง หน่วยงานภาครัฐแลเอกชนเข้ามาให้ ความช่วยเหลือแต่ไม่พอเพียง ส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างคนในครอบครัวมีความห่าง

เห็นไม่สนใจที่จะดูแลซึ่งกันและกัน เกิดปัญหาละทิ้งผู้สูงอายุและอาจทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆได้ (นิตยา วงศ์วบุต, 2552)

เช่นเดียวกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอนาทบ่อ จังหวัดหนองคาย มีผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา ตามจำนวนของผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 537 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา, 2565) จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,100 คน คิดเป็นร้อยละ 17.32 ของจำนวนประชากรทั้งหมดของตำบล ซึ่งผู้สูงอายุทุกคนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา ที่ขึ้นทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามช่วงอายุตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นเบื้องต้นแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา ยังมีการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มเติมอีก อาทิเช่น โครงการวันผู้สูงอายุประจำปี การจัดบริการอาสาสมัครเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ การจัดหน่วยบริการตรวจสุขภาพเคลื่อนที่เพื่อการตรวจหาค่าน้ำตาล เป็นต้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวเป็นการจัดขึ้นเพื่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา ให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตทั้งด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจ มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลภายในชุมชน ภายใต้สภาพแวดล้อมรอบตัว จากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอนาทบ่อ จังหวัดหนองคาย ที่ให้ความสำคัญกับการดูแลในสวัสดิการของผู้สูงอายุ ที่ไม่จำกัดเพียงแค่การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามนโยบายของรัฐบาลเท่านั้น ยังมีการจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพิ่มเติมอีกด้วย

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอนาทบ่อ จังหวัดหนองคาย เพื่อที่จะได้นำผลจากการวิจัยมาเป็นข้อสารสนเทศสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ให้มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอนาทบ่อ จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอนาทบ่อ จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอนาทบ่อ จังหวัดหนองคาย
4. เพื่อได้ทราบข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอนาทบ่อ จังหวัดหนองคาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสนา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 537 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโพสนา, 2565) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสนา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 230 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน (Yamane, Taro, 1973)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้
  - 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย
  - 2) กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ อันจะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยสร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นเครื่องมือการวิจัยในการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสนา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
  - 3) กำหนดรูปแบบและโครงสร้างของเนื้อหาแบบสอบถามจากนั้นก็ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม
  - 4) นำแบบสอบถามเสนอต่อที่ปรึกษาการวิจัย เพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
  - 5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสนา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จนครบตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ 230 คน
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามและได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
  - 1) ตรวจสอบความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
  - 2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย
  - 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter และจะใช้เกณฑ์ การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ โดยตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้า

ใกล้ -1 หรือ 1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย (Hinkle, D.E et al., 1998)

4) ในกรณีแบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดให้เป็นระเบียบหมวดหมู่ โดยการจัดกลุ่มข้อความ หรือประโยค (Grouping) ที่มีลักษณะ หรือความหมายเดียวกันหรือใกล้เคียงกันและแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพ รองลงมาคือ ด้านความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต และด้านความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านครอบครัว

2. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านจิตใจ รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพกายและด้านสัมพันธภาพทางสังคม

3. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับต่ำ สามารถอธิบายได้ร้อยละ 30.6 มีค่า $R^2 = .306$ และมีค่า $F = 24.848$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มากที่สุดคือ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและการดูแลสุขภาพ มีค่าเท่ากับ .312 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพ มีค่าเท่ากับ .276 ปัจจัยด้านครอบครัว มีค่าเท่ากับ .196 และปัจจัยด้านความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต มีค่าเท่ากับ .143 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย คือ ควรมีการจัดบุคลากรด้านสาธารณสุขให้มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้าน ควรจัดให้มีกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในแต่ละฤดูกาล และควรมีการมอบยาสามัญประจำบ้านให้แก่ผู้สูงอายุไว้รักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสนา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชรรดา นาชัยพลอย ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนศิลาเลิง อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนศิลาเลิง อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ณิชรรดา นาชัยพลอย, 2561) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสนา ต่างรู้สึกว่าคุณภาพร่างกายที่แข็งแรงสามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้โดยไม่ต้องมีบุคคลอื่นมาคอยช่วยเหลือ สามารถรับประทานอาหารได้ตามปกติ ได้รับการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีการดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุขบนพื้นฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกตามความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต ทั้งในส่วนของอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าและยารักษาโรค ถึงแม้บางครั้งอาจจะมีอาการเจ็บป่วย หรือไม่สบาย แต่ผู้สูงอายุก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายว่า เป็นไปตามวัย ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จึงทำให้ผู้สูงอายุมีการดูแล รักษาร่างกายและจิตใจตามคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่และบุคคลในครอบครัว ว่า อาหารหรือเครื่องใช้ชนิดใดที่เป็นประโยชน์ และเหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ จึงทำให้ผลการวิจัย อยู่ในระดับมาก

2. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสนา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุลิต แววรรณเจือ ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับสูง (สุลิต แววรรณเจือ, 2555) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชรรดา นาชัยพลอย ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนศิลาเลิง อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนศิลาเลิง อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ณิชรรดา นาชัยพลอย, 2561) แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรพงษ์ ยางเดี่ยว ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชนบท จังหวัดยโสธร พบว่า มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 54.7) (วีรพงษ์ ยางเดี่ยว, 2554) และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ชร เป็นพร้อม ที่ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเชิงนโยบายสาธารณะ : กรณีศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดสุรินทร์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (เพ็ชร เป็นพร้อม, 2559) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสนา มีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกาย ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทั้งในส่วนของอาการเจ็บปวดตามร่างกาย ภาวะการนอนหลับยากแต่ตื่นเร็ว กำลัง

ร่างกายที่ลดลงไม่สามารถทำงานหนักได้เหมือนเดิม หรือแม้กระทั่งการยอมรับรูปร่างหน้าตาที่เปลี่ยนไป โดยไม่มีอาการของ เศร้า หรือวิตกกังวลกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถพูดคุยกับผู้สูงอายุในวัยใกล้เคียงกันได้อย่างมีความสุขเกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย สุขภาพใจที่ตนเองประสบอยู่ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา ยังมีความรู้สึกว่ามี ความมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิตประจำวัน เนื่องจากว่า ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลโพธิ์นา สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข ได้รับการสาธารณสุขตาม ความจำเป็น อาศัยอยู่ในสภาพชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีเครือข่ายที่อาศัยอยู่ใกล้กัน ได้รับความดูแลจากลูกหลาน เป็นอย่างดี จึงทำให้พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลโพธิ์นา อยู่ในระดับมาก

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ใน ระดับต่ำ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารดา อธิระเกียรติกำจร ที่ได้ศึกษา คุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระดับ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ คือ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับระดับคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ได้แก่ปัจจัยด้านประชากร คือ อาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปี (รับราชการพนักงาน รัฐวิสาหกิจ) ระดับการศึกษาและสถานภาพสมรส ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านสังคม ที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ 0.05 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับระดับ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ อายุ และปัจจัยด้านสุขภาพ (การมีโรคประจำตัว) ที่ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ 0.05 โดยปัจจัยด้านเพศไม่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (อารดา อธิระเกียรติ กำจร, 2554) และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐรดา นาชัยพลอย ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผล ต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนศิลาเลิง อำเภอหนองชัย จังหวัด กภาพสินธุ์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การ บริหารส่วนตำบลโนนศิลาเลิง อำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ใน ระดับต่ำมาก (ญัฐรดา นาชัยพลอย, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน เขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา โดย ภาพรวม อยู่ในระดับต่ำ และได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา ได้แก่ ควรมีการจัดบุคลากรด้านสาธารณสุขให้ความรู้เกี่ยวกับ

การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้าน ควรมีการจัดบุคลากรด้านสาธารณสุขให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้านให้มากขึ้น ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลโพสนา จึงควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้การอบรมความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับตัวแทนของครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุจาก เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ณัฐรดา นาชัยพลอย. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนศิลาเลิง อำเภอซำสูง จังหวัดกาฬสินธุ์. ใน วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นิตยา วงศ์วรุฒ. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลปลวกแดงในการศึกษาอิสระ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปราโมทย์ ปราสาทกุล. (2557). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ.
- พระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 144 ก หน้า 1-21 (17 พฤศจิกายน 2542).
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 130 ก หน้า 1-16. (31 ธันวาคม 2546).
- พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ. (2550). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 16 ก หน้า 1-12 (19 มีนาคม 2550).
- เพียร เป็นพร้อม. (2559). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเชิงนโยบายสาธารณะ : กรณีศึกษาจังหวัดสุรินทร์. ใน วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 1-127 (24 สิงหาคม 2550).
- วีรพงษ์ ยางเตี้ยว. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตชนบท จังหวัดยโสธร. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2564). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สุจิต แววรรณเจือ. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวมุสลิม เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สาขาวิชาพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สา. (2565). จำนวนผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ 2565. หนองคาย: องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สา.
- อารดา ธีระเกียรติกำจร. (2554). คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Hinkle, D.E et al. (1998). Applied Statistics for the Behavior Sciences (4th ed.). New York: Houghton Mifflin.
- Yamane, Taro. (1973). Statistics an Introductory Analysis. (3rd ed.). New York: Harper & Row Publishers Inc. et al.,

**รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4***
**A MODEL FOR DRIVING BUDDHIST SCHOOLS TOWARD SUCCESS
NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 4**

ศิราณี ศักรินพานิชกุล

Siranee Sakkarinphanitchakul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: siranee.nui@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธ 2) พัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ และ 3) นำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรค กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ 5 โรงเรียน เลือกแบบเจาะจง มีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 9 รูป/คน รวม 45 รูป/คน เครื่องมือเป็นแบบสังเกตและสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และค่าร้อยละ การพัฒนารูปแบบ ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน เพื่อตรวจสอบเชิงวิพากษ์ และนำเสนอรูปแบบ เป็นการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน เครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรค พบว่า โรงเรียนมีเป้าหมายการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสู่ความสำเร็จตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกายภาพมีการรักษาสภาพการเป็นโรงเรียนวิถีพุทธและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมให้นักเรียนอย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และปัญหาที่พบคือนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้สอบธรรมศึกษา เนื่องจากช่วงสถานการณ์โควิด 2) ผลการพัฒนารูปแบบ พบว่า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ตามหลักธรรมทาง

* Received September 25, 2022; Revised October 10, 2022; Accepted November 28, 2022

พระพุทธศาสนา อิทธิบาท 4 ดังนี้ 2.1) ขั้นเตรียมการ: ฉันทะ 2.2) ดำเนินการ: วิริยะ 2.3) ประเมินผล: จิตตะ และ 2.4) ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง: วิมังสา และหลักไตรสิกขา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และ 3) ผลการนำเสนอรูปแบบ เป็นการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61, S.D.= 0.49)

คำสำคัญ: รูปแบบ, การขับเคลื่อน, โรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ

Abstract

The Objectives of this research article were: 1) to investigate the current conditions and problems with driving Buddhist schools; 2) to develop a model for driving Buddhist schools toward success; and 3) to examine the propriety and feasibility of a model for diving Buddhist schools toward success Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4. The study employed a mixed-method research. A sample group used for studying the current conditions and problems consisted of forty-five key informants who were from five Buddhist schools. Nine key informants from each school were chosen by way of purposive sampling. The data were collected via observation and interview. Descriptive statistics and percentages were used to examine the collected data. A focus group discussion with nine experts was also held to critically evaluate the propriety and feasibility of a model. The obtained data were analyzed by mean and standard deviation. From the study, the following results are found: 1) From investigating the current conditions and problems with driving Buddhist schools, it is found that schools aim at driving Buddhist schools via the use of Buddhist teachings and are founded on Buddhist school identity. Schools have kept their physical Buddhistness in active while developing continuously via a range of initiatives to foster *sīla* (morality), *smādhi* (concentration), and *paññā* (wisdom) in collaboration with the village, temples, and schools. The problems found were that most students still have not taken the Dhamma examination due to the Covid-19 situation. 2) From developing a model for driving Buddhist schools toward success, it is discovered that there are four stages based on *Iddhipāda* (the Four Paths of Accomplishment) which are: 2.1) Preparation based on *Chanda* (desire); 2.2) Operation based on *Viriya* (effort); 2.3) Evaluation based on *Citta*

(thoughtfulness); and 2.4) Improvement and continual development based on *Vimamsā* (Investigation). *Trisikkhā* (the Threefold Learning) is used in collaboration with villages, temples, and schools as well. And 3) After nine experts examined the propriety and feasibility of a model, the results showed the overall picture at the highest level ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.49)

Keywords: Model; Driving; Buddhist Schools toward Success

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและด้านวัตถุ กระแสความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงการปฏิรูปทางการเมือง ส่งผลให้ค่านิยมของคนเปลี่ยนแปลงไปในด้านวัตถุนิยมมากขึ้นแต่ความเจริญในด้านศีลธรรมลดน้อยลง โดยเฉพาะความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนที่เป็นกำลังของประเทศในอนาคต ซึ่งมีผลทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน และการติดยา ปัญหาเหล่านี้มีการแพร่กระจายมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมประเทศ ในโลกแห่งการแข่งขันกันด้วยปัญญาจำเป็นต้องสร้างเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม จึงสามารถอยู่ในสังคมได้ รวมทั้งเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศที่มีประสิทธิภาพต่อไป การศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 67 กล่าวว่า รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) และกระทรวงศึกษาธิการได้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ในหลวงรัชกาลที่ 10 เป็นการสร้างพื้นฐานให้แก่คนรุ่นใหม่ ด้านพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ประกอบกับแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เน้นการปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ เพื่อเตรียมวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยยึด “สร้างคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4, 2564) การจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบการพัฒนาประเทศ นำเด็กและเยาวชนไทยก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โรงเรียนวิถีพุทธเป็นนวัตกรรมจัดการศึกษา 1 ใน 5 รูปแบบของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งโครงการโรงเรียนวิถีพุทธได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปลายปีพุทธศักราช 2545 โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ในการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีปัญญา รู้และเข้าใจคุณค่าแท้ ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา มีจิตเมตตาเป็นฐานในการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหารและครูเป็นกัลยาณมิตร

ในการพัฒนาผ่านการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันคือ การกิน ดู อยู่ ฟัง อย่างเท่าทันและเกิดเป็น ภูมิคุ้มกันในตัวผู้เรียน ซึ่งในกระบวนการพัฒนาได้กำหนดอัตลักษณ์ 29 ประการสู่ความเป็น โรงเรียนวิถีพุทธเป็นตัวชี้วัดในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ได้ดำเนินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 ถึงปัจจุบัน ในปีการศึกษา 2563 ได้เปิดโอกาสให้ โรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 132 โรงเรียน เข้าร่วมโครงการตามความสมัครใจ พบว่า มีโรงเรียนที่ สมัครเข้าร่วมโครงการ วิถีพุทธจำนวน 43 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 29.55 และโรงเรียนวิถีพุทธ ชี้นำ จำนวน 5 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 3.79 (สถานศึกษาวิถีพุทธ, 2564) และปีงบประมาณ 2564 ได้ดำเนินจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธทุกโรง โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลผลการ ประเมินตนเองตามอัตลักษณ์ 29 ประการ พบว่า โรงเรียนที่มีผลการประเมินตนเองตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป มีจำนวน 37 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 88.09 และโรงเรียนที่มีผลการประเมินตนเองใน ระดับ 0 มีจำนวน 6 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 14.30 เมื่อศึกษาข้อมูล พบว่า เป็นโรงเรียนที่ สมัครเข้าร่วมโครงการในต้นปี 2564 และในบางโรงเรียนเปลี่ยนผู้รับผิดชอบใหม่ ยังไม่เข้าใจใน เกณฑ์การประเมินตนเอง (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, 2564) ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดีลก) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาใน โรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษายังไม่เข้าใจและจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่องใน โรงเรียนวิถีพุทธ และผู้บริหารโรงเรียนขาดความเข้าใจในเรื่องวิถีพุทธอย่างแท้จริง (พระณรงค์ เดช อธิมุตโต (เดชาดีลก), 2560) จึงได้นำผลจากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวมาเพื่อจัดกิจกรรม พัฒนาอัตลักษณ์ 29 ประการ การยกระดับโรงเรียนวิถีพุทธทั่วไปให้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธชี้นำ และโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ซึ่งโรงเรียนได้แจ้งความประสงค์ในการพัฒนาเพื่อเป็นโรงเรียน วิถีพุทธชี้นำ จำนวน 33 โรง และโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 20 โรง สำหรับ กิจกรรมที่ไม่สามารถดำเนินการได้ การถอดบทเรียนโรงเรียนวิถีพุทธชี้นำ จำนวน 5 โรง ไม่ สามารถดำเนินการได้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพราะการถอดบทเรียนในครั้งนี้มีตัวแทนจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบางท่านไม่ สะดวกกับการใช้เครื่องมือสื่อสารและขาดมิติขององค์ประกอบในการดำเนินงาน (กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, 2564)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ที่ สมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพยายามปรับกระบวนการบริหารจัดการให้ สอดคล้องกับ แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธตามอัตลักษณ์ 29 ประการ นอกจากนั้นกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ได้ดำเนินการจัดโครงการ/กิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนา

โรงเรียนวิถีพุทธทุกโรงในสังกัดอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ พัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา อบรมประชุมสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มออนไลน์ และศึกษา คูงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เป็นต้น ส่งผลให้การประเมินตัวชี้วัดตามมาตรฐานการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ 2564 และรายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบรายงานผลการประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (KRS : KPI Report System) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด และมีความสำเร็จการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับ 5 (ระบบรายงานผลการประเมินส่วนราชการ, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ที่ประสบความสำเร็จและที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ เพื่อนำมาบูรณาการในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมผู้เรียน ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธที่เหมาะสมกับโรงเรียน ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารครูผู้สอน หรือผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธให้ประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรคการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

แหล่งข้อมูล โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 5 โรงเรียน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive

Selection) คือ 1) โรงเรียนวัดกลาง 2) โรงเรียนบ้านปากเจ้า 3) โรงเรียนวัดชลธาราม 4) โรงเรียนบ้านทุ่งชน และ 5) โรงเรียนวัดหลวงครู ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 9 รูป/คน รวมทั้งหมดจำนวน 45 รูป/คน ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย 1.1) ผู้บริหารสถานศึกษา 1.2) ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และ 1.3) กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) ประกอบด้วย 2.1) นักเรียน 2.2) ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียน วิถีพุทธ และ 2.3) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informant) ประกอบด้วย 3.1) ผู้ปกครองนักเรียน 3.2) พระสงฆ์ และ 3.3) ผู้นำหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตรวจสอบเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีนิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยมีลักษณะดังนี้

1. แบบบันทึกการสังเกตเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และรายการบันทึกเพิ่มเติมในส่วนท้าย ตามประเด็นการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธ 5 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน และ 5) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ใช้สำหรับสังเกตสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรค การขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ตามตัวชี้วัดโรงเรียนวิถีพุทธ 29 ประการ

2. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรคการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงลึกในการลงภาคสนามด้วยตนเอง และใช้แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา จากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตที่ได้จากการเก็บข้อมูลการวิจัย (แบบสังเกตในส่วนแบบตรวจสอบรายการ Check List) หาค่าเฉลี่ย

2. การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

แหล่งข้อมูล สังเคราะห์ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 แล้วร่างรูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดย

ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่านซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตรวจสอบเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน ตรวจสอบเชิงวิพากษ์รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ผ่านระบบออนไลน์ Google Meet และผู้วิจัยบันทึกเสียงการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาตามข้อมูลที่ได้จากการผู้ทรงคุณวุฒิ สนทนากลุ่ม จากตรวจสอบเชิงวิพากษ์ ปรับปรุงรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 แล้วนำเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษา ดุษฎีนิพนธ์เพื่อพิจารณา

3. นำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

แหล่งข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไป ได้ เพื่อยืนยันความถูกต้อง ของรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อน โรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) มีระดับ 5 โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อคำถาม ดังนี้ ให้คะแนน หมายถึง 5 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 4 มีความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก 3 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับปาน กลาง 2 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับน้อย 1 มีความเหมาะสมและความเป็นไป ได้ระดับน้อยที่สุด เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยแต่ละข้อคำถาม 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไป ได้ในระดับปานกลาง 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ใน ระดับน้อย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด (บุญ ชม ศรีสะอาด และบุญสูง นิลแก้ว, 2535) เครื่องมือตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอความอนุเคราะห์ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้เพื่อยืนยันความถูกต้องของรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยใช้แบบตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธ สู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า โรงเรียนมีเป้าหมายการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสู่ความสำเร็จตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนได้รักษาสภาพด้านกายภาพ การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ดำเนินการอย่างหลากหลายเพื่อพัฒนา ศิล สมาธิ ปัญญา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และปัญหาที่พบคือนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้สอบธรรมศึกษา เนื่องจากช่วงสถานการณ์โควิดที่ผ่านมา

2. ผลการพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการ: ฉันทะ 2) ดำเนินการ: วิริยะ 3) ประเมินผล: จิตตะ และ 4) ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง: วิมังสา และหลักไตรสิกขา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน

3. ผลการนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61, S.D. = 0.49$) โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67, S.D. = 0.47$ และ $\bar{X} = 4.55, S.D. = 0.50$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า โรงเรียนมีเป้าหมายการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสู่ความสำเร็จตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน วิถีพุทธ โรงเรียนได้รักษาสภาพด้านกายภาพ การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้

ดำเนินการอย่างหลากหลายเพื่อพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุรศักดิ์ สุรสกโก (โพธิ์เงิน) ได้ทำการวิจัย “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี” พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีทั้งในด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมครู ผู้บริหารและนักเรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมประจำวันพระ และด้านการส่งเสริมวิถิพุทธ ในภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี พบว่า มีปัจจัยทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในเชิงบวกนั้นสิ่งที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ ได้แก่ การเอาใจใส่ดูแลของผู้บริหาร คณะครู นักเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งการส่งเสริมจากพระสงฆ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนกิจกรรมเชิงพุทธ โดยมีการนำหลักพุทธธรรมและหลักวิถิพุทธมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม (พระมหาสุรศักดิ์ สุรสกโก (โพธิ์เงิน), 2557) นอกจากนี้ ปัญหาที่พบคือนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้สอบธรรมศึกษาเนื่องจากช่วงสถานการณ์โควิดที่ผ่านมา

2. ผลการพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถิพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการ: ฉันทะ 2) ดำเนินการ: วิริยะ 3) ประเมินผล: จิตตะ และ 4) ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง: วิมังสา และหลักไตรสิกขา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของจเด็จ ทศวงษา ได้ทำการวิจัย “การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3” พบว่า รูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีองค์ประกอบ 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นตอนการจัดสภาพและองค์ประกอบ 3) ขั้นตอนการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา 4) ขั้นนิเทศ ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน 5) ขั้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไข และ 6) ขั้นประเมินผลเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (จเด็จ ทศวงษา, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตมี พัฒนสระคู ได้ทำการวิจัย “โรงเรียนวิถิพุทธ : การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนในภาคอีสาน” พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในภาคอีสาน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การจัดสภาพและองค์ประกอบ 3) การพัฒนาตามหลักไตรสิกขา 4) การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5) การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง และ 6) การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน (รัตมี พัฒนสระคู, 2556)

3. ผลการนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถิพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยการตรวจสอบความเหมาะสม และ

ความเป็นไปได้ จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61, S.D. = 0.49$) โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67, S.D. = 0.47$ และ $\bar{X} = 4.55, S.D. = 0.55$) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศุภวัฒน์ สุขดำ ได้ทำการวิจัย “รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธจังหวัดสงขลา”พบว่า ผลการตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดสงขลา โดยใช้การสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 10 คน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสม ในส่วนด้านความเป็นไปได้ รูปแบบนี้เป็นที่ยอมรับได้ มีความเป็นไปได้ที่โรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ จะนำรูปแบบนี้ไปใช้ และรูปแบบนี้นำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้สถานศึกษาวิถิพุทธ (พระมหาศุภวัฒน์ สุขดำ, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถิพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) ชั้นเตรียมการ: ฉันทะ 2) ดำเนินการ: วิริยะ 3) ประเมินผล: จิตตะ 4) ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง: วิมังสา และหลักไตรสิกขา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน แสดงดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถิพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

จากภาพประกอบ แสดงถึงรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เป็นรูปแบบการพัฒนาโรงเรียน วิถีพุทธสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบลำดับขั้นตอนตามหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา (อิทธิบาท 4) และหลักไตรสิกขา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ที่ใช้ในการพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. **ขั้นเตรียมการ:** ฉันทะ การวางแผนการดำเนินงานขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหาร ครู นักเรียนจะต้องมีความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น (ฉันทะ) เมื่อบุคคลมีความพอใจรักใคร่ ในสิ่งที่สนใจหรืออยู่ในความรับผิดชอบย่อมคิดวิเคราะห์วางแผนการทำงานอย่างรอบคอบเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงด้วยดี มีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการเตรียมการ ดังนี้ การกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น วิสัยทัศน์ และแผนงานโครงการ/กิจกรรม ที่ชัดเจน ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี การหาที่ปรึกษา แหล่งศึกษา เอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ การเตรียมบุคลากร การจัดทำคู่มือ แผนการจัดการเรียนรู้ และปฏิทินการปฏิบัติงาน

2. **ขั้นดำเนินการ:** วิริยะ การดำเนินงานขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหาร ครู นักเรียนจะต้องมีความพากเพียร (วิริยะ) ในสิ่งนั้น มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการดำเนินงานนั้น การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ตาม อัตลักษณ์ 29 ประการโดยยึดหลักไตรสิกขา และการมีส่วนร่วมระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน

3. **ขั้นประเมินผล:** จิตตะ การดำเนินงานขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหาร ครู นักเรียนจะต้องเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้นหมั่นทบทวนตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ (จิตตะ) เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามแผน ประกอบไปด้วย 1) การนิเทศ ติดตามผล 2) การประเมินผล โดยประเมินตามแนวทางของโรงเรียนวิถีพุทธตามอัตลักษณ์ 29 ประการ และในการประเมินเน้นข้อมูลเชิงประจักษ์เชื่อถือได้

4. **ขั้นปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง:** วิมังสา การดำเนินงานขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหาร ครู นักเรียนจะต้อง หมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้นด้วยปัญญา (วิมังสา) เพื่อนำเหตุแห่งความไม่สำเร็จไปใช้ในการพัฒนาแผนการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป โดยนำข้อมูลจากการนิเทศ ติดตามและผลจากการประเมินตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธตามอัตลักษณ์ 29 ประการ มาพิจารณาแล้วกำหนดปรับปรุงหรือพัฒนางานที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 สรุปผลการวิจัยดังนี้ 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรค พบว่า โรงเรียนมีเป้าหมายการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสู่ความสำเร็จตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกายภาพมีการรักษาสภาพการเป็นโรงเรียนวิถีพุทธและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมให้นักเรียนอย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และปัญหาที่พบคือ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้สอบธรรมศึกษา เนื่องจากช่วงสถานการณ์โควิด 2) ผลการพัฒนารูปแบบ พบว่า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อิทธิบาท 4 ดังนี้ 2.1) ขั้นเตรียมการ: ฉันทะ 2.2) ดำเนินการ: วิริยะ 2.3) ประเมินผล: จิตตะ และ 2.4) ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง: วิมังสา และหลักไตรสิกขา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และ 3) ผลการนำเสนอรูปแบบ เป็นการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 ท่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม ส่วนข้อเสนอแนะการวิจัย แยกตามประเด็น ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ 1.1) กระทรวงศึกษาธิการควรตระหนักความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน และส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการวิถีพุทธเพื่อใช้พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และประเทศชาติ 1.2) กระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนงบประมาณค่าตอบแทนให้กับครูพระสอนศีลธรรมที่มาสอนในโรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการวิถีพุทธ และสนับสนุน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 1.3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการวิถีพุทธสอบธรรมศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ คือ 2.1) จัดทำข้อตกลงในการพัฒนางานโรงเรียนวิถีพุทธระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิถีพุทธกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2.2) โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถีพุทธ ควรปรับปรุงกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันตามบริบทและให้มีความเข้มแข็ง และ 2.3) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ไปใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน โรงเรียน ครู และตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และ 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป คือ 3.1) พัฒนาคู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียน วิถีพุทธสู่ความสำเร็จ 3.2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3.3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. (2564). รายงานโครงการส่งเสริมการจัดการศึกษาแนวพุทธด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ปีงบประมาณ 2564. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4.
- จเด็จ ทศวงษา. (2560). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มศว มหาสารคาม, 3(1), 23-2.
- พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาติลก). (2560). รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศุภวัฒน์ สุขดำ. (2562). รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดสงขลา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(6), 3188-3211.
- พระมหาสุรศักดิ์ สุรสกโก (โพธิ์เงิน). (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ระบบรายงานผลการประเมินส่วนราชการ. (2564). การประเมินตัวชี้วัดตามมาตรฐานการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2564 จาก https://krs.psdg-obec.go.th/indata_report2.php.
- รัศมี พัฒนสระคู. (2556). โรงเรียนวิถีพุทธ : การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนในภาคอีสาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.ect.go.th/ect_th/ewt_dl_link.php?nid=2237
- สถานศึกษาวิถีพุทธ. (2564). ข้อมูลสรุประดับคะแนนการประเมิน 29 ประการ. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.vitheeбудdha.com/main.php?url=resultdata>

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.pnst4.go.th>.

บทความวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครู
กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี*
RELATIONSHIP BETWEEN PARTICIPATION IN MANAGEMENT
OF TEACHERS AND EFFECTIVENESS OF PRIVATE SCHOOLS IN
PATHUMTHANI PROVINCE

วัลลิกา รุมาคม

Vassiga Rumakhom

ชนพลอยศิริ สิริบรรสพ

Thanaploysiri Siribunsobh

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

E-mail: vassigar@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี 2) ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี โดยรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 2,325 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูจำนวน 341 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารตามแนวคิดของโคเฮนและอัทซอพ และประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีตามแนวคิดการประเมินแบบสมดุลของแคปแลนและนอร์ตัน แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูผู้สอนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูผู้สอนทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวม

* Received August 13, 2022; Revised October 2, 2022; Accepted November 23, 2022

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3. การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมในการบริหาร, ครู, ประสิทธิภาพ, โรงเรียนเอกชน

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study participation in management of teachers of private school in Pathumthani province. 2) study effectiveness of private schools in Pathumthani province 3) study the relationship between participation in management of teachers and effectiveness of private schools in Pathumthani province, based on the quantitative research. The population consisted of 2,325 teachers of private schools in Pathumthani province and the sample was 341 teachers. Determine the size of the sample by using Taro Yamane's formula. The tool used in this research was the 5 scale rating questionnaire, concerning participation in management based on Cohen and Uphoff and effectiveness of private schools in Pathumthani province based on Kaplan and Norton's Balanced Scorecard. IOC of the questionnaire was between 0.67-1.00 and the reliability values were 0.92. Statistical tools used to analyze the data in this research were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The results have shown as followed, 1. Participation in management of these teachers, in overall was at a high level. When considered as individual aspects found that every aspect was at a high level. 2. Effectiveness of private schools in Pathumthani province in overall was at a high level. When considered as individual aspects found that every aspect was at a high level. 3. There was a positive, moderate level relationship between competency of school administrators and effectiveness of private schools in Pathumthani province.

Keywords: participation in management, teachers, effectiveness, private school

บทนำ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารนับว่าเป็นวิทยาการสมัยใหม่ในการบริหารจัดการ ซึ่งนอกจากผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในองค์กรแล้ว สมาชิกหรือบุคคลในองค์กรก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรก้าวหน้าไปด้วยดี (วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์, 2557) หรือกล่าวได้ว่าการบริหารในปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ผู้ร่วมงานมีบทบาทในการบริหาร ซึ่ง ธร สุนทรายุทธ ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะทำงานคนเดียวไม่ได้ จะต้องทำงานเป็นกลุ่ม ดังนั้น การวินิจฉัยสั่งการควรให้บุคคลได้รับรู้และเข้าใจด้วย (พจนารถ วาดกลืน, 2556) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะมีผลในเชิงจิตวิทยา ทำให้บุคคลรู้สึกว่าได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้บุคคลได้รับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยเชื่อว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น (นงคราญ ศุภระมณี, 2558) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การที่จะบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรนำหลักการมีส่วนร่วม (Participation) โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบและร่วมตัดสินใจ ในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของและร่วมจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น (วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์, 2557)

ประสิทธิผลเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสำเร็จในการบริหารที่แสดงถึงการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายใน ภายนอก และรวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ดังนั้น ในการบริหารหรือการจัดการนั้น ไม่ว่าจะภาครัฐหรือเอกชนควรคำนึงถึงประสิทธิผลขององค์กรเป็นสำคัญ (โสภณ ม่วงทอง และคณะ, 2556)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 45 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน ได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา แต่จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพของโรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน พบปัญหาหลายประการ ได้แก่ ภาระที่โรงเรียนเอกชนต้องแบกรับไว้มีมากมาย ผู้รับใบอนุญาตต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทุกอย่างให้ผ่านไปด้วยดี ในอดีตที่ผ่านมา โรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีสภาพหรือสถานการณ์ที่ต้องปิดตัวเองไปมากมาย เนื่องจากไม่สามารถบริหารกิจการได้ (มติชนออนไลน์, 2564) และในส่วนของปัญหาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีนั้น จากข้อมูลข่าวสารและงานวิจัยและที่ค้นพบ ได้แก่ โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานีดำเนินการจัดการศึกษาในลักษณะที่ไม่เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาตจาก

สช. (ไทยโพสต์, 2562) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตามที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การที่จะบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลนั้น ย่อมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนและ การดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารของครู อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิผลของโรงเรียน และนำไปสู่การพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 2,325 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane. , 1967) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 341 คน

สูตรคำนวณขนาดตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดยที่ n = ขนาดของตัวอย่าง

N = ขนาดประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับจากการสุ่ม

ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ยอมให้คลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5

แทนค่า

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

$$341.28 = \frac{2,325}{1+2,325(0.0025)}$$

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้เทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 341 คน กับจำนวนประชากร เพื่อกำหนดจำนวนครูผู้สอนที่จะเป็นผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละอำเภอ โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนโดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบข้อความคำถามครบถ้วนสมบูรณ์

ลำดับที่	โรงเรียน	ประชากร (คน)	ขนาดของ ตัวอย่าง (คน)	จำนวนแบบสอบถาม ที่สมบูรณ์(ฉบับ)	ร้อยละ
1	อำเภอเมือง	267	39	39	100
2	อำเภอลองหลวง	382	56	56	100
3	อำเภอชัยบุรี	807	118	118	100
4	อำเภอหนองเสือ	26	4	4	100
5	อำเภอลาดหลุมแก้ว	112	16	16	100
6	อำเภอลำลูกกา	709	104	104	100
7	อำเภอสสามโคก	22	4	4	100
	รวม	2,325	341	341	100

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

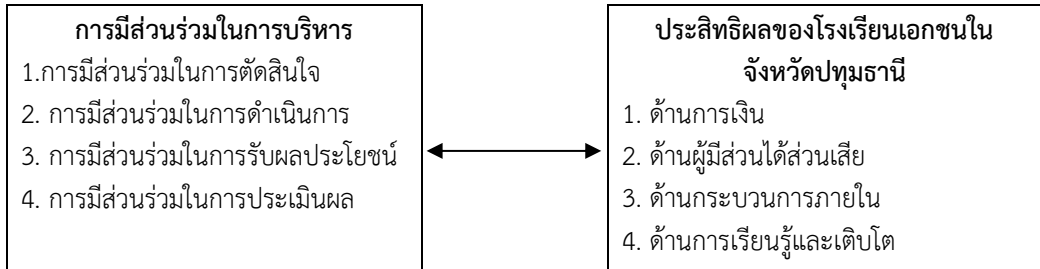
1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมในการบริหาร แนวคิดของ (Cohen & Uphoff., 1977) ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Participation in Benefits) 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation) และใช้แนวคิด Balanced Scorecard ของ (Kaplan & Norton., 1996) เป็นแนวทางในการประเมินระดับประสิทธิผลของโรงเรียนใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ประสิทธิภาพด้านการเงิน 2) ประสิทธิภาพด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ประสิทธิภาพด้านกระบวนการภายใน 4) ประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้และเติบโต

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษามีความเชี่ยวชาญด้านแนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหาร การศึกษา จำนวน 1 ท่าน และผู้บริหารโรงเรียน (ผู้อำนวยการโรงเรียน, รองผู้อำนวยการโรงเรียน) ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียน จำนวน 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยง 0.92 จากนั้น จึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ให้แก่ครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี กรอกข้อมูลในแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามมาพิจารณาตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องสมบูรณ์ จนได้จำนวนแบบสอบถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบครบถ้วนสมบูรณ์ ครบถ้วนตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้สูตรคำนวณหาความกว้างของชั้น ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2540)

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

จำนวนชั้น 5

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วม/ มีประสิทธิผลในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีส่วนร่วม/ มีประสิทธิผลในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีส่วนร่วม/ มีประสิทธิผลในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีส่วนร่วม/ มีประสิทธิผลในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีส่วนร่วม/ มีประสิทธิผลในระดับน้อยที่สุด

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่

2.1 ค่าความถี่ (Frequency) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี

2.2 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี

2.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลการมีส่วนร่วมใน

2.5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549)

0.91 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

0.71 - 0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง

0.31 - 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

0.01 - 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมในการบริหารของครู	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการตัดสินใจ	3.71	0.98	มาก	3
2. ด้านการดำเนินการ	3.63	1.03	มาก	4
3. ด้านการรับผลประโยชน์	3.89	0.92	มาก	1
4. ด้านการประเมินผล	3.72	1.00	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	3.72	0.99	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 3.72, S.D.=0.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการมีส่วนร่วมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{x}= 3.89, S.D.=0.92$) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผล ($\bar{x}= 3.72, S.D.=1.00$) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{x}= 3.71, S.D.=0.98$) และด้านการดำเนินการ ($\bar{x}= 3.63, S.D.=1.03$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลของโรงเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการเงิน	4.10	0.84	มาก	4
2. ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.11	0.79	มาก	3
3. ด้านกระบวนการภายใน	4.20	0.79	มาก	1
4. ด้านการเรียนรู้และเติบโต	4.18	0.80	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	4.15	0.80	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.15, S.D.=0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านกระบวนการภายในมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}= 4.20, S.D.=0.79$) รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้และเติบโต ($\bar{x}= 4.18, S.D.=0.80$) ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{x}= 4.11, S.D.=0.79$) และด้านการเงิน ($\bar{x}= 4.10, S.D.=0.84$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี ($n = -341$)

ประสิทธิผล การมีส่วนร่วม	ด้าน การเงิน	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้านผู้มีส่วน ได้ ส่วนเสีย	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้าน กระบวนการ ภายใน	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้านการ เรียนรู้และ เติบโต	ระดับ ความ สัมพันธ์	รวม	ระดับ ความ สัมพันธ์
ด้านการ ตัดสินใจ	$r=0.595^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.612^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.577^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.588^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.640^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง
ด้านการ ดำเนินการ	$r=0.523^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.556^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.499^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.531^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.570^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง
ด้านการรับ ผลประโยชน์	$r=0.622^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.669^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.645^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.638^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง	$r=0.697^{**}$ Sig=0.000	ปาน กลาง

ประสิทธิผล การมีส่วนร่วม	ด้าน การเงิน	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้านผู้มี ส่วนได้ ส่วนเสีย	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้าน กระบวนการ ภายใน	ระดับ ความ สัมพันธ์	ด้านการ เรียนรู้และ เติบโต	ระดับ ความ สัมพันธ์	รวม	ระดับ ความ สัมพันธ์
ด้านการ ประเมินผล	r=0.610** Sig=0.000	ปาน กลาง	r=0.627** Sig=0.000	ปาน กลาง	r=0.606** Sig=0.000	ปาน กลาง	r=0.617** Sig=0.000	ปาน กลาง	r=0.663** Sig=0.000	ปาน กลาง
รวม	r=0.624** Sig=0.000	ปาน กลาง	r=0.652** Sig=0.000	ปาน กลาง	r=0.614** Sig=0.000	ปาน กลาง	r=0.629** Sig=0.000	ปาน กลาง	r=0.680** Sig=0.000	ปาน กลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับปานกลาง ($r = 0.680$) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเงิน ในระดับปานกลาง ($r = 0.624$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับปานกลาง ($r = 0.652$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านกระบวนการภายในในระดับปานกลาง ($r = 0.614$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเรียนรู้และเติบโตในระดับปานกลาง ($r = 0.629$)

การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับปานกลาง ($r = 0.640$) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเงิน ในระดับปานกลาง ($r = 0.595$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับปานกลาง ($r = 0.612$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านกระบวนการภายในในระดับปานกลาง ($r = 0.577$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเรียนรู้และเติบโตในระดับปานกลาง ($r = 0.588$)

การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับปานกลาง ($r = 0.570$) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเงินในระดับปานกลาง ($r = 0.523$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับปานกลาง ($r = 0.556$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านกระบวนการภายในในระดับปานกลาง ($r = 0.499$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเรียนรู้และเติบโตในระดับปานกลาง ($r = 0.531$)

การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับปานกลาง ($r = 0.697$) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเงินในระดับปานกลาง ($r = 0.622$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับปานกลาง ($r = 0.669$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านกระบวนการภายในในระดับปานกลาง ($r = 0.645$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเรียนรู้และเติบโตในระดับปานกลาง ($r = 0.638$)

การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในระดับปานกลาง ($r = 0.663$) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเงินในระดับปานกลาง ($r = 0.610$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับปานกลาง ($r = 0.627$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านกระบวนการภายในในระดับปานกลาง ($r = 0.606$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านการเรียนรู้และเติบโตในระดับปานกลาง ($r = 0.617$)

อภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบัน โรงเรียนจะยึดแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในมาตรา 8 ข้อ (2) “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และมาตรา 9 ข้อ (6) ที่ให้ยึดหลัก “การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น” และหากโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จะส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของครู อันจะส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ เมตต์ เมตต์การุณจิต ที่ได้กล่าวถึงผลของการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ว่า ผู้มีส่วนร่วมจะมีความรับผิดชอบ และผลงานที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่บุคลากร เนื่องจากทุกคนมีส่วนร่วมในความสำเร็จของงาน (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553)

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยประสิทธิผลด้านกระบวนการภายในมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีมีความสามารถในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย ประกอบกับ ในปัจจุบัน โรงเรียนเอกชนประสบปัญหาที่สำคัญคือ จำนวนนักเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง เป็นสาเหตุให้ผู้บริหารต้องนำจุดเด่นของโรงเรียนมาใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน รวมถึงต้องรักษาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน มีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงาน และประเมินผลงานของครูอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ (Kaplan & Norton., 1996) ที่กล่าวว่า ภายใต้มุมมองกระบวนการภายใน ผู้บริหารจะต้องศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในปัจจุบันและกำหนดเป็น Core Competencies หรือความสามารถใน

การแข่งขันที่โดดเด่นเพื่อตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมและสร้างกระบวนการใหม่ เสริมสร้างความแข็งแกร่งในการปฏิบัติงาน และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันใหม่ ๆ ให้กับองค์กร

3. การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การให้บุคคลมีส่วนร่วมในงานย่อมส่งผลต่อการสร้างและเพิ่มความรู้สึกเต็มใจ ตั้งใจ และต้องการรับผิดชอบงานให้เกิดประสิทธิผล ดังที่ พจนารถ วาดกลิ่น ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในงานเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้บุคคลปฏิบัติงานเต็มความรู้ความสามารถ และศักยภาพ ซึ่งจะส่งผลให้องค์การนั้นสามารถบริหารงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน (พจนารถ วาดกลิ่น, 2556) ซึ่งผลงานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ ทินกร ประเสริฐหล้า ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 1 ในส่วนของผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ทินกร ประเสริฐหล้า, 2553)

สรุป/ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของครูของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานี มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าการมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากขึ้น อาทิ ให้ครูได้เข้าร่วมการประชุมติดตามผลการดำเนินงาน ให้ครูทำหน้าที่ประสานงาน ร่วมสนับสนุนทรัพยากร เป็นต้น 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งประสิทธิผลด้านการเงินมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าประสิทธิผลด้านอื่น ๆ ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรวางแผนการเงินอย่างรัดกุม โดยให้ผู้ใช้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยให้มีการรายงานต่อผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณว่าเป็นไปตามแผนมากน้อยเพียงใด 3. การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดปทุมธานีมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารทุกขั้นตอน

เพื่อสร้างและเพิ่มความรู้สึกเต็มใจ ตั้งใจ และต้องการรับผิดชอบงานให้เกิดประสิทธิผล อันจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2563 จาก <http://eduwh.moe.go.th/pub/report/stat>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2540). หลักสถิติ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2549). เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: ไทยเนรมิตกิจอินเตอร์ โพรเกรสชิฟ จำกัด.
- ทินกร ประเสริฐหล้า. (2553). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไทยโพสต์. (2562). แจ้งความ รร.เอกชนในปทุมธานีเรียกเก็บเงิน-เรียนไม่ตรงหลักสูตร และให้ใบจบการศึกษาไม่ถูกต้อง. เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/26911>
- นงคราญ ศุภระมณี. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พจนารถ วาดกลิ่น. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานด้านวิชาการ โรงเรียนในสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มติชนออนไลน์. (2564). วิฤตการศึกษาไทย ถ้าไร 'การศึกษาเอกชน'. เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2564 จาก https://www.matichon.co.th/education/news_2507335
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- โสภณ ม่วงทอง และคณะ. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 7(1), 18-29.

- Cohen & Uphoff. (1977). Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation, and Evaluation. New York: Cornell University.
- Kaplan & Norton. (1996). The Balanced Scorecard. Boston: Harvard Business School Press.
- Yamane. . (1967). Elementary Sampling Theory. New Jersey: Prentice Hall.

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย
จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*

PEOPLE'S SATISFACTION TOWARDS PUBLIC SERVICE OF
NA NANG SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION PHON
PHISAI DISTRICT NONG KHAI PROVINCE IN THE FISCAL YEAR 2021

สิทธิพรร์ สุนทร

Sitthiporn Soonthorn

สถิตคุณ บุญเรือน

Sathitkoon Boonruan

สกนธ์ คำสาคร

Sakont Dumsakorn

ภุณทิลา น้อยเจริญ

Phunthila Noicharoen

รัตนภรณ์ ธรรมโกศล

Ratanaporn Dhammakosal

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

E-mail: phunthila.noi@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้รับบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 11,409 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 387 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ

* Received August 13, 2022; Revised September 28, 2022; Accepted November 21, 2022

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนัง อำเภอพนาลัย จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ งานด้านพัฒนาระบบไฟฟ้าแสงสว่างและสาธารณูปโภค งานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม งานด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และงานด้านส่งเสริมสนับสนุนการกำจัดขยะมูลฝอย มีข้อเสนอแนะต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนัง อำเภอพนาลัย จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 คือ ควรมีโครงการกำจัดขยะมูลฝอยร่วมกับชุมชน ควรมีสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือประชาชนอย่างเสมอภาค ควรเพิ่มเงินสวัสดิการของผู้สูงอายุ คนพิการ ให้เพียงพอ ควรมีการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมภายใต้สภาวะโควิด 19 ควรมีสื่อทางด้านการศึกษาที่เป็นประโยชน์กับเด็กอย่างแท้จริง ควรมีเจ้าหน้าที่ซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคที่รวดเร็ว และควรมีการติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างอย่างเพียงพอ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, การให้บริการสาธารณะ, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) to study the level of people's satisfaction towards the public service of Na Nang Subdistrict Administrative Organization, at Phon Phisai District, Nong Khai Province in the academic year of 2021 and 2) to study the recommendations of the public service operations for Na Nang Subdistrict Administrative Organization, at Phon Phisai District, Nong Khai Province in the academic year of 2021. This study was a quantitative research. The population were 11,409 people who had the public services from the Na Nang Subdistrict Administrative Organization at Phon Phisai District, Nong Khai Province in the academic year of 2021, and the sample group consisted of 387 people. The research instrument was a questionnaire. The statistics used were frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. The results shown that people's satisfaction with the public service of Na Nang Subdistrict Administrative Organization, at Phon Phisai District, Nong Khai Province in the academic year of 2021. Overall, it was at the great level which classified by each aspect found that the satisfaction level was at the highest level Arranging from highest level to lowest level, development of lighting systems and utilities, education, religion and culture, community development and social

welfare, and the promotion and support of solid waste disposal. There were some suggestions for public services of Na Nang Subdistrict Administrative Organization, at Phon Phisai District, Nong Khai Province in the academic year of 2021, there should be a project of solid waste disposal with the community, there should be the welfare for helping people equally, there should increase the welfares for the elderly, and the disable people sufficiently, there should be the preparation for organizing activities under the condition of COVID-19, there should be educational materials that are truly beneficial to children, there should be staff to repair utilities quickly, and there should be sufficient lighting installations.

Keywords: Satisfaction, Public Service, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์และการบริโภคนิยมในปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการทำให้จำนวนประชากรที่ยากจนมีจำนวนลดลง โดยคนส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่และความมั่งคั่งดีขึ้น จากการเจริญเติบโตทางสังคมและทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามแม้สังคมไทยและเศรษฐกิจของประเทศจะประสบความสำเร็จในการแก้ไขภาวะความยากจนเชิงรายได้ในระดับหนึ่ง แต่ในการ แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้กลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร กล่าวคือ สังคมไทย ยังคงมี ความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมกันในหลาย ๆ ด้านหลายมิติทำให้ประชากรที่มีรายได้น้อย ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรการบริการสาธารณสุขของรัฐ รวมถึงการให้บริการที่มีประสิทธิภาพจากภาครัฐได้ กรณีดังกล่าวรวมทั้งปัญหาการเมืองที่คุกรุ่นและสื่อเค้าวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในช่วงกว่าสิบปีที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม อันเป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากของอีก หลากหลายปัญหาไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และความเป็นธรรม การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและช่องว่างดังกล่าวเป็นจึงเป็นภารกิจของรัฐ และฝ่ายปกครอง ที่ต้องจัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่จัดระบบ สวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนทุกคนทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย การทำงาน การมีรายได้ รวมถึงการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการบริการทางสังคม เพราะเมื่อเราพิจารณาสภาพของกิจการ ต่างๆ แล้ว การดำเนินการดังกล่าวข้างต้นก็คือ "การบริการสาธารณสุข" นั่นเองซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้มีความเหมาะสม มีคุณภาพและมีความเป็นธรรม โดยหลักสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมดังที่ได้กล่าวมานั้นก็คือหลักนิติธรรม (Rule of Law) นั่นเอง (กรพจน์ อัศวินวิจิตร, 2562) ดังนั้น การจัดทำบริการสาธารณสุขของรัฐมีเป้าหมายและมีแนวคิดเรื่องการ

จัดทำบริการสาธารณะที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้ 1) รัฐต้องมีการบริหารด้านการจัดทำบริการสาธารณะแบบตลาด 2) รัฐต้องสามารถจัดการบริหารการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้ผู้รับบริการมีทางเลือกใช้บริการได้หลายช่องทาง 3) รัฐต้องกระจายความรับผิดชอบให้มีผู้จัดทำบริการสาธารณะแทน 4) รัฐต้องมีแผนงานยกระดับความสามารถในการจัดทำบริการสาธารณะ และ 5) รัฐต้องมีจุดมุ่งหมายแห่งความสำเร็จในการจัดทำบริการสาธารณะมากกว่าที่จะเน้นในเรื่องกระบวนการ (Denhardt, J., & Denhardt, R.B., 2007)

การปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการจัดระบบการปกครองภายในประเทศไทย ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย จึงได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับจนถึงปัจจุบัน โดยเป็นแนวความคิดในการให้ประชาชนได้ปกครองและบริหารตนเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวคิดในการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) แต่ทั้งนี้ในด้านนโยบายที่สำคัญ ๆ ยังคงยึดนโยบายแห่งรัฐอยู่ เช่น นโยบายการเงินการคลัง นโยบายในการป้องกันประเทศ เป็นต้น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรขั้นพื้นฐานของระบบการเมืองที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาในหลายมิติที่เกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นจึงย่อมเป็นประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชนมิใช่น้อยเมื่อเปรียบกับการรวบอำนาจไว้แต่กับส่วนกลางเพียงอย่างเดียวหรือแบ่งอำนาจเพียงบางส่วนให้กับตัวแทนในระดับภูมิภาคเท่านั้น (ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร, 2559) ทั้งนี้การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชนต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย ซึ่งกล่าวในทางทฤษฎีและแนวความคิดทางปกครอง จะเห็นได้ว่ารัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้นย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต (Well Being) อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม (National Security) แต่ย่อมเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงาน การที่อาจจะไม่สนองต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้และรวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ (Budget) และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้เมื่อเป็นดังนี้ การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองต่อความต้องการของชุมชนจะได้เกิดความสะดวก รวดเร็วและตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น (สิวาพร สุขเอียด, 2562)

จากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มี

หน้าที่พัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การอาชีพ สาธารณูปโภคต่าง ๆ การศึกษาความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย นั้น เป็นการศึกษาถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองตามความต้องการจากกิจการบริการสาธารณะ ซึ่งการวัดความพึงพอใจของประชาชนนั้นเป็นเครื่องมือที่สามารถวัดประสิทธิภาพในการจัดทำกิจการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย พร้อมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการให้บริการกับการบริหารของหน่วยงาน ในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 4 งานบริการ คือ งานด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการกำจัดขยะมูลฝอย งานด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม งานด้านพัฒนาระบบไฟฟ้าแสงสว่างและสาธารณูปโภค และงานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคายให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการ การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้รับบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 11,409 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง, 2561)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้รับบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 387

คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro., 1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

2.1.1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ เป็นแบบตรวจสอบรายการ

2.1.2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจําปีงบประมาณ 2564 โดยใช้รูปแบบแบบสอบถามและคำถามเป็นแบบมาตรวัดแบบ ประเมินค่าตามแบบของลิเคอร์ท (Likert's Scale) มีระดับการมีส่วนร่วม 5 ระดับ คือ มาก ที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.1.3 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะของ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจําปีงบประมาณ 2564 โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.2 โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 เก็บรวบรวมและศึกษาหลักการขั้นตอนจากเอกสาร คู่มือ ระเบียบ กฎหมาย แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามทั้งชนิดปลายเปิดและปลายปิด

2.2.3 กำหนดรูปแบบและโครงสร้างของเนื้อหาแบบสอบถามจากนั้นก็ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ เก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยลงพื้นที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างที่เคยรับบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัด หนองคาย

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาตรวจสอบ ความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตรวจสอบความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามของประชากรที่ศึกษา

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 การวัดระดับความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และอภิปรายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัย ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 387 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 51.16 รองลงมาคือเพศหญิง จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 48.84 อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุ 41-60 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 45.48 รองลงมาคืออายุ 21-40 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 24.29 อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 18.09 และอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.14 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 46.77 รองลงมาคือระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 และระดับปริญญาขึ้นไป จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.93 อาชีพของกลุ่มตัวอย่างพบว่าประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 34.88 รองลงมาคือนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 27.13 รองลงมาคือข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 21.45 และเกษตรกร/ค้าขาย/รับจ้าง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.54 โครงการที่กลุ่มตัวอย่างประเมินพบว่างานด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการกำจัดขยะมูลฝอย จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.06 เท่ากับงานด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.06 เท่ากับงานด้านพัฒนาระบบไฟฟ้าแสงสว่างและสาธารณสุขโรค จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.06 รองลงมาคืองานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.82

2. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 โดยรวมอยู่

ในระดับมากที่สุด และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกงาน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ งานด้านพัฒนาระบบไฟฟ้าแสงสว่างและสาธารณูปโภค รองลงมาคือ งานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม งานด้านพัฒนาชุมชน และสวัสดิการสังคม งานด้านส่งเสริมสนับสนุนการจัดขยะมูลฝอย

3. ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 ได้แก่ ควรมีโครงการการจัดขยะมูลฝอยร่วมกับชุมชน เช่น ธนาคารขยะ การดำเนินการควรครอบคลุมในพื้นที่อย่างทั่วถึง ควรมีสถานที่ในการทำลายขยะ ควรตั้งงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินการจัดทำโครงการ ควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการดำเนินการเก็บขยะ และควรมีสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือประชาชนในชุมชนอย่างเสมอภาค

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564

ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 อยู่ในระดับมากที่สุด และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกงาน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ งานด้านพัฒนาระบบไฟฟ้าแสงสว่างและสาธารณูปโภค รองลงมาคือ งานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม งานด้านพัฒนาชุมชน และสวัสดิการสังคม งานด้านส่งเสริมสนับสนุนการจัดขยะมูลฝอย

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง เป็นงานที่มุ่งเน้นการให้บริการสาธารณะที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานองค์ประกอบการให้บริการสาธารณะทั้ง 3 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2552 : 43) คือ การให้บริการด้วยหลักความเสมอภาค หลักความต่อเนื่องและหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จนทำให้ประชาชนผู้เข้าร่วมรับบริการจากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามเกิดความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับงานวิจัยของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้รับบริการในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ประจำปี

ปีงบประมาณ 2563 ผลการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจต่องานที่ให้บริการส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ และคณะ ได้ศึกษาเรื่องรายงานฉบับสมบูรณ์การสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ต่อการดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ผลสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ และคณะ, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรี ธรรมพัฒนากุล และคณะ ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยว กรณีศึกษา: บริษัท ยัวร์เฟรนด์ ทราเวล จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจของลูกค้าโดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จำแนกตามคุณภาพการให้บริการพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดคือด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า รองลงมาคือด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการตาม ลำดับ (มนตรี ธรรมพัฒนากุล และคณะ, 2562)

แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณเพ็ญแข โฉมอ่อน ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านคุณภาพของเจ้าหน้าที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านสถานที่ และด้านการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ (พรรณเพ็ญแข โฉมอ่อน, 2563) และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภินันท์ จันตะนีและคณะได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการของเทศบาลตำบลบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (อภินันท์ จันตะนีและคณะ., 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัย ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกงาน และประชาชนมีข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2564 ได้แก่ ควรมีโครงการการกำจัดขยะมูลฝอยร่วมกับชุมชน เช่น ธนาคารขยะ การดำเนินการควรครอบคลุมในพื้นที่อย่างทั่วถึง ควรมีสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือประชาชนในชุมชนอย่างเสมอภาค

จากผลการวิจัยพบข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ คือ จากงานวิจัยในครั้งนี้นี้พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่องานด้านพัฒนาระบบไฟฟ้าแสงสว่างและสาธารณูปโภคมากที่สุด ดังนั้นจึงควรที่จะให้ความสำคัญและพัฒนางานบริการสาธารณะด้านดังกล่าวตลอดจนด้านอื่นๆ ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และจากผลการวิจัยควรมีทำการวิจัยครั้งต่อไปใน ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กร ในด้านต่างๆ เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับการจัดทำโครงการที่ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กรพจน์ อัสวินวิจิตร. (2562). หลักนิติธรรมกับการบริการสาธารณะของรัฐ. ใน เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2559). การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทยชุด 1 แนวคิดและทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ และคณะ. (2562). การสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา. ใน รายงานการวิจัย. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พรรณเพ็ญแข โหมอ่อน. (2563). ความคาดหวังของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 10(2) , 134-144.
- มนตรี ธรรมพัฒนากุล และคณะ. (2562). ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยว กรณีศึกษา: บริษัท ยัวร์เฟรนด์ ทราเวล จังหวัดพิษณุโลก. วารสารธุรกิจปริทัศน์, 11(1). 163-175.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2563). ความพึงพอใจของผู้รับบริการในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการประจำปีงบประมาณ 2563. ใน รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สิวาพร สุขเอียด. (2562). การปกครองท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 19 พฤษภาคม 2564 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนึ่ง. (2561). แผนพัฒนาตำบลนาหนึ่ง 5 ปี (2561-2565) องค์การบริหารส่วนนาหนึ่ง. หนองคาย.

อภินันท์ จันตะนีและคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการของเทศบาลตำบลบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 7(1) , 1-12.

Denhardt, J., & Denhardt, R. B. (2007). *The new public service*. New York: M. E. Sharpe.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row Publishers Inc.

ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่
ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร*
STRATEGIES FOR MANAGEMENT THE TAIKIAM COMMUNITY MARKET
UNDER NEW NORMAL, LAMAE SUBDISTRICT, LAMAE DISTRICT,
CHUMPHON PROVINCE

เกวดี แก้วเพชร

kewwadee kaewpech

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University, Thailand

Email: kewwadee.00@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทและกระบวนการจัดการภายในตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ และ 2) ศึกษายุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางการจัดการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) คณะกรรมการตลาด และ 2) คณะทำงานตลาด จำนวนทั้งสิ้น 25 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปโดยภาพรวมผลการวิจัยพบว่า 1. บริบทตลาดชุมชนใต้เคี่ยม อดีตพื้นที่เป็นป่าซ้ารร้าง มีความต้องการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์จึงสร้างเป็นตลาด ซึ่งดูแลโดยคณะกรรมการตลาด มีกฎระเบียบ และมีรายได้เฉลี่ย 700,000 บาท/สัปดาห์ และกระบวนการจัดการ เป็นตลาดวิถีชุมชนพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยคณะกรรมการตลาดและคณะทำงานเป็นผู้นำในพื้นที่ มีการวางแผนการทำตลาดให้เป็นรูปธรรมและมีการบริหารจัดการที่ดี และ 2. ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ได้แก่ 2.1) ส่งเสริมและพัฒนาการตลาดแบบออนไลน์ สร้างแหล่งเรียนรู้/อนุรักษ์ภูมิปัญญา และยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 2.2) พัฒนาศักยภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างและแนวทางวิธีการรับมือภัยภิบัติธรรมชาติ และสร้างมาตรการป้องกันโรคระบาด COVID-19 2.3) พัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสร้างความรู้ด้าน

* Received June 5, 2022; Revised July 10, 2022; Accepted October 28, 2022

เทคโนโลยีกับพ่อค้า/แม่ค้า/คณะกรรมการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ และศึกษาความต้องการของผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์ และ 2.4) ส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าให้มีความหลากหลายและคงอัตลักษณ์ที่โดดเด่น สร้างช่องทางบริการ คำแนะนำพัฒนาตลาดผ่านระบบออนไลน์ และสร้างตลาดออนไลน์เพื่อกระจายสินค้า

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การจัดการ, ตลาดชุมชนได้เคี่ยม, วิถีชีวิตใหม่

Abstract

The objectives of this research article were: 1) study the context and management processes within the Tai Kiam Community Market under the new way of life, and 2) study the strategies for the management of the Tai Kiam Community Market under the new normal. The study was qualitative research by analyzing data from the document, in-depth interview tool and focus group discussion by choosing a specific sample. Key informants such as 1) Marketing Committee, and 2) Marketing Working Group, total 25 people. By content analysis and summary overview. The research was found that: 1. Tai Kiam Community Market Context The former area was an abandoned cemetery. There is a need for useful space to create a market. which is overseen by the market committee, has rules and has an average income of 700,000 baht / week, and management process It is a market for a self-reliant community. Encourage villagers to participate in the operation the market committee and working group are the leaders in the area. There is a concrete marketing plan and good management. And 2. Strategies for the management of the Tai Kiam Community Market consists of vision, mission, goals and strategies as follows: 2.1) Promote and develop online marketing. Create learning resources/conserved wisdom and raise product standards, 2.2) Develop the potential to connect to the community-based tourism network Create guidelines and methods for dealing with natural disasters and create measures to prevent the spread of COVID-19, 2.3) Develop activities to promote and build technology knowledge with merchants/vendors/committees to build a relationship and study the needs of consumers for products, and 2.4) promote the distribution of products to have variety and maintain identity Create a service channel, Online advice and create an Online

marketing development advice and create an online market to distribute products.

Keywords: Strategies, Management, Tai Kiam Community Market, New Way of Life

บทนำ

ประเทศไทยได้ประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ที่เกิดจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก อาทิเช่น ปัญหาทางด้านการเมือง ภัยธรรมชาติ ขาดแคลนเงินทุน และปัจจัยภายนอก เช่น ราคาน้ำมัน วิกฤตเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า ความตกต่ำของเศรษฐกิจโลก (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2550) ดังนั้น เมื่อเกิดสภาวะเศรษฐกิจโลกมีการชะลอตัว ปัญหาทางการเมืองในประเทศ และภัยพิบัติอุทกภัย ส่งผลให้หลายประเทศมีปรับนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยหันมามุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งภายในหรือเรียกว่า “เศรษฐกิจท้องถิ่น” (Local Economy) เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งประเทศไทยได้มีการปรับทิศทางการสร้างฐานความเข้มแข็งของเศรษฐกิจ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งให้ความสำคัญของเศรษฐกิจท้องถิ่น เน้นการร่วมมือสนับสนุนการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะสนับสนุนให้เศรษฐกิจท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้มุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมโดยการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งการเงิน ฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการทุนที่คืน และทรัพยากรภายในชุมชน (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2550) ซึ่งตลาดชุมชนจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น เพราะ เป็นสิ่งที่คู่กับวิถีชีวิตของสังคมไทยที่ผูกพันกับการค้าขายผ่านตลาดมาอย่างช้านาน ตลาดชุมชนที่มีศักยภาพก็จะเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวมากขึ้นภายใต้โครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น (กรมการค้าภายใน, 2559) โดยก่อให้เกิดรายได้ในภาคธุรกิจขนาดใหญ่ อีกทั้งกระจายรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากประเทศไทยมีอารยธรรม ประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ตลาดชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยว เป็นหนึ่งในกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเป็นพื้นที่ที่คนในชุมชนได้มาร่วมทำกิจกรรมสร้างระบบเศรษฐกิจของชุมชน โดยคนในชุมชนรวมตัวกันเพื่อนำสินค้ามาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน อยู่บนฐานความสัมพันธ์ของชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผ่านกระบวนการ

มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาในการดูแลรักษาตลาดชุมชน มีการวางกฎระเบียบกติกาจัดโครงสร้างในการจัดการตลาดของชุมชนเอง อยู่บนฐานจิตสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบแรกที่ใช้วัฒนธรรมเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสบรรยากาศของวิถีชีวิตของชุมชนที่สะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยที่นำเอาทุนชุมชน ทั้งทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ ตลาดยังมีความเป็นพหุวัฒนธรรม เป็นพื้นที่ที่เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายโดยผ่านตลาดทั้งหมด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็น “ตลาดชุมชน” โดยใช้หลักสำคัญคือ การใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการจัดสรรและสามารถกระจายรายได้ให้กับคนทั่วภูมิภาคของไทย ด้วยฐานของต้นทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการสร้างเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้การยอมรับและได้รับความสนใจทั้งนักท่องเที่ยวภายในประเทศและนักท่องเที่ยวต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง (เสรีพงศ์พิศ, 2552) ซึ่งในจังหวัดชุมพรซึ่งเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย อาทิเช่น งานประเพณี งานโลกทะเลชุมพร งานวันผลไม้ (นันทา ธรรมชูโชติ, 2559) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นเป็นการกระตุ้นให้เกิดการประยุกต์ใช้เอกลักษณ์พื้นถิ่นมาผสมผสานกับการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานของการท่องเที่ยว (อุมภาพร รัตนพันธ์, 2562)

ดังเช่นตลาดใต้เคี่ยมตั้งอยู่ที่อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจมาท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อจังหวัดชุมพร สภาพโดยรวมของพื้นที่นั้นเป็นป่าเคี่ยมที่สมบูรณ์มีบรรยากาศที่ร่มเย็น และติดชายทะเลมีเพียงคลองเล็ก ๆ กั้น โดยชาวบ้าน 47 หมู่บ้าน มีการแบ่งโซนอย่างชัดเจน เช่น อาหารพื้นบ้าน ขนมโบราณ อาหารทะเล ขนมจีนปักษ์ใต้ ผักปลอดสารพิษ ร้านกาแฟสด รวมทั้งลานวัฒนธรรมให้ลูกหลานมีเวทีในการแสดงออกหนึ่งตระกูล มโนราห์ เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น โดยมีแนวทางการดำเนินชีวิตตามรอยเศรษฐกิจพอเพียงตลาดใต้เคี่ยมยังมีมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษา วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยจัดเป็นตลาดวัฒนธรรม และอาหารที่จำหน่ายในตลาดใต้เคี่ยมนั้นใช้บรรจุเป็นธรรมชาติ เช่น ใบตอง ใบเตย กาบหมาก กะลามะพร้าว กระบองไม้ไผ่ ใบบัว ซึ่งล้วนเป็นวัสดุธรรมชาติในชุมชน นับเป็นเสน่ห์ที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ในปัจจุบันตลาดใต้เคี่ยมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดการสร้างรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพ เป็นการกระจายรายได้แก่ชุมชนทางหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันการเจริญเติบโตทางด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรม และ

ทรัพยากรแรงงานของประชากรในท้องถิ่นมาเป็นต้นทุนในการดำเนินการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยมุ่งผลคือ การทำรายได้ให้มากที่สุด แต่ไม่ได้คำนึงผลเสียที่ตามมา คือ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (อุมพร รัตน์พันธ์, 2562) รวมทั้งจากสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ที่ผ่านมาส่งผลให้ตลาดต้องมีการปิดตลาดตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข และหลังจากมีคำสั่งให้เปิดตลาดได้นั้นตลาดจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตใหม่ให้ได้ตามโลกปัจจุบัน จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาและสนใจที่จะศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนใต้เคียงภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตลาดชุมชนใต้เคียง เพื่อให้ชุมชนจัดการตนเองมีความเข้มแข็ง ตลอดจนการประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดชุมชนใต้เคียงภายใต้วิถีชีวิตใหม่ให้ไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและกระบวนการจัดการภายในตลาดชุมชนใต้เคียงภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางการจัดการตลาดชุมชนใต้เคียงภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร หลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ตลาดชุมชน การพัฒนาอย่างยั่งยืน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเอง ตลอดจนถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร ได้แก่ บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทต่อการจัดการตลาดชุมชนใต้เคียง จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะกรรมการประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภรัญญิก เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ ประชาสัมพันธ์ ทะเบียน ปฎิคม และกรรมการ ได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน และ 2) คณะทำงาน ประกอบด้วย ด้านจราจร/สถานที่จอดรถ ด้านจัดเก็บรายได้ ด้านลานวัฒนธรรม ด้านรักษาความสะอาด ด้านจัดทำโต๊ะ-ที่นั่ง ด้านฝ่ายทะเบียน ด้านศูนย์เรียนรู้ ด้านการท่องเที่ยว ด้านการตรวจสอบคุณภาพอาหาร ด้านวิชาการ/ถ่ายทอดความรู้ ด้านจำหน่ายสินค้า ด้านตรวจสอบระเบียบ/กฎ/กติกา และด้านรับผิดชอบโฆษณาร้านค้า ได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 13 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้นจำนวน 25 คน ได้ใช้เกณฑ์คัดเลือกแบบเจาะจง จาก

บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการตลาดชุมชนได้เยี่ยม ส่งเสริม สนับสนุนชุมชน และมีประสบการณ์ทำงานร่วมกับชุมชนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการจัดการภายในตลาดชุมชนได้เยี่ยม ปรชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านภาษา และวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรง โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) บริบททั่วไปของชุมชน 3) กระบวนการจัดการภายในตลาดชุมชน และ 4) แนวทางการจัดการตลาดชุมชนภายใต้วิถีชีวิตใหม่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 บริบททั่วไปของชุมชนได้เยี่ยม และกระบวนการจัดการภายในตลาดชุมชนได้เยี่ยม (สัมภาษณ์เชิงลึก) และระยะที่ 3 ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนได้เยี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการตรวจสอบสามเส้า (ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย ด้านทฤษฎี) ในการตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่าข้อมูลนั้นอึดอัด ถูกต้อง เพียงพอ และความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าจะสามารถตอบปัญหาของการศึกษาได้อย่างครบถ้วน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบพรรณนา และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบทและกระบวนการจัดการภายในตลาดชุมชนได้เยี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร นำเสนอผลการวิจัย เป็น 2 ด้าน คือ

1.1. ด้านบริบทตลาดชุมชนได้เยี่ยม

1) ประวัติความเป็นมา ในอดีตพื้นที่ตลาดได้เยี่ยมเป็นป่าซักร้าง ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดปากน้ำละแมต่อมาได้มีการทำการล้างป่าช้าและมีความต้องการใช้พื้นที่ดังกล่าวเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนในอำเภอละแม ซึ่งบริเวณตลาดเป็นป่าที่มีต้นเคี่ยมจำนวนมาก จึงใช้ชื่อว่า “ตลาดได้เยี่ยม”

2) การบริหารจัดการ การบริหารดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารจัดการตลาด อันได้แก่ คณะกรรมการบริหารตลาดรวม 12 คน แบ่งเป็น 11 ฝ่าย โดยมีกำนันเป็นประธาน กรรมการคือ ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และมีคณะทำงานอีก 13 ด้าน คือ ผู้ช่วย

ผู้ใหญ่บ้านที่เข้ามาช่วยบริหารจัดการแต่ละด้าน โดยดำเนินงานภายใต้นโยบายตามโครงการตามรอยพ่อเพื่อพ่อเพียง คือ “พอกิน พอใช้ ลดรายจ่ายในครัวเรือน เน้นเกษตรอินทรีย์ ปลอดภัยสารพิษ”

3) เศรษฐกิจ ตลาดใต้เคี่ยมได้รับรางวัลติดอันดับหนึ่งใน 10 ของตลาดนัดชุมชน น่าซื้อป น่าชิม น่าชมของประเทศ และเป็นตลาดชุมชนอันดับหนึ่งของจังหวัดชุมพรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 700,000 บาท/สัปดาห์ ซึ่งเคยมีการจัดงานชื่อว่า “ร้อยล้านตลาดใต้เคี่ยมเฟสติวัล” ได้มีการจัดงานฉลองรายได้ครบ 100 ล้านบาทหลังจากเปิดตลาดมาประมาณสามปี มีร้านค้า 100 ร้าน แบ่งเป็นสินค้าพื้นบ้านเชิงวัฒนธรรม/ของกินพื้นเมือง 72 ร้าน และตลาดสด 30 ร้าน โดยยึดหลักหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งซุ้มร้าน

4) สังคมและวัฒนธรรม ตลาดที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจ ความรักความสามัคคีของคนละแวก ส่งผลให้สภาพสังคมในตลาดอยู่แบบรักใคร่กลมเกลียวกัน มีกฎระเบียบกฎเกณฑ์ของตลาด โดยกฎระเบียบนี้สร้างขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และตลาดใต้เคี่ยมมีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่สำคัญคือ หลวงปู่จันทร์และวัดปากน้ำละแวก

สอดคล้องกับประธานตลาดชุมชนใต้เคี่ยมให้ข้อมูลว่า “มีการจัดลำดับการจำหน่ายสินค้าแต่ละหมู่บ้านต้องลงทะเบียนจำหน่ายสินค้าตามที่ระบุไว้ หากมีการเปลี่ยนแปลงจะต้องแจ้งต่อคณะกรรมการให้รับทราบเพื่อพิจารณาต่อไป” (24 มีนาคม 2564)

และกรรมการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมให้ข้อมูลว่า “ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันตลาดใต้เคี่ยมมีการดูแลโดยคณะกรรมการและเปิดโอกาสให้มีการสร้างกฎกติกาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น จึงต้องวางแผนการทำตลาดให้เป็นรูปธรรมและต้องมีการบริหารจัดการที่ดีและที่สำคัญไม่ใช้งบประมาณของภาครัฐ” (กรรมการ, 2564)

1.2 ด้านกระบวนการจัดการภายในตลาดชุมชนใต้เคี่ยม

1) บุคลากร มีการจัดการโดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ได้แก่ ประธานมีหน้าที่ในการเป็นประธานประชุม ติดต่อกับบุคคลภายนอก และการทำนิติกรรม รองประธานมีหน้าที่ช่วยดูแลร่วมกับประธาน เลขานุการมีหน้าที่ควบคุมและดำเนินงานประจำปี ติดต่อบริษัทงานทั่วไป และรายงานผลการดำเนินงาน เภรณญิกมีหน้าที่ควบคุมการเงิน รายรับรายจ่ายของร้านค้า และแสดงบัญชี/เอกสาร ประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ทะเบียนมีหน้าที่จัดบันทึกกิจกรรมต่าง ๆ ข้อมูลรายการของที่ขาย รับแจ้งยอดและตู้แสดงความคิดเห็น ปฏิคมมีหน้าที่ดูแลความสะอาดเรียบริ้วและระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในตลาด และคณะกรรมการมีสิทธิ์เข้าประชุมคณะกรรมการหรืออนุกรรมการอื่น ๆ และควบคุมกฎระเบียบ

2) งบประมาณ โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ รายรับ และรายจ่าย โดยรายรับ ได้มาจากเงินสมทบทุนจากการออกเสวนาที่ได้จากชาวละแวก และรวบรวมเงินจาก

กำหนด ผู้ใหญ่บ้านเพื่อใช้ในการเปิดตลาด ต่อมาได้มีนโยบายของรัฐภายใต้โครงการตลาดประชารัฐ ตลาดต้องชม ตลาดวัฒนธรรม มาช่วยสนับสนุนการจัดกิจกรรมของตลาด และรายได้ที่นำมาใช้บริหารจัดการรายจ่ายในตลาดคือ ค่าเช่าแผง และรายจ่าย ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าซ่อมบำรุงตลาด ค่าเช่าที่จอดรถของเอกชน/ปี และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

3) วัสดุอุปกรณ์ การดูแลจัดการทรัพย์สินของตลาดเป็นหน้าที่หลักของเหรียญกิตติบัตรได้เยี่ยม และการดูแลซ่อมแซมและจัดทำโต๊ะที่นั่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายปฎิคม

4) การจัดการ ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันตลาดได้เยี่ยมมีการดูแลโดยคณะกรรมการ และมีการสร้างกฎกติกา

2. ผลการศึกษายุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางการจัดการตลาดชุมชนใต้เยี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร พบว่า จากการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และประเด็นยุทธศาสตร์ รวมทั้งผลจากการประเมินจุดที่ใช้ในการแบ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด-ค่าเฉลี่ยต่ำสุด เพื่อกำหนดจุดตัด ทำการประเมินจุดตัด เพื่อกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม จากค่าความต้องการจำเป็นของการจัดการตลาดชุมชนใต้เยี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดการ ต่อจากนั้นใช้การเมทริกซ์ (Matrix Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการที่เน้นการวิเคราะห์จุดแข็ง และจุดอ่อน นำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนใต้เยี่ยม โดยสรุปยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนใต้เยี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาการตลาดแบบออนไลน์ การสร้างแหล่งเรียนรู้/อนุรักษ์ภูมิปัญญาและพัฒนาและยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาศักยภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างแนวทางและวิธีการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติ และสร้างมาตรการป้องกันโรคระบาด COVID-19 และโรคอุบัติใหม่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสร้างความรู้ด้านเทคโนโลยีกับพ่อค้า/แม่ค้า/คณะกรรมการ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวละแมกับตลาดใต้เยี่ยม และศึกษาความต้องการของผู้บริโภคเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ตรงความต้องการอย่างแท้จริง และยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าให้มีความหลากหลายและคงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน สร้างช่องทางบริการหรือรับคำแนะนำพัฒนาตลาดผ่านระบบออนไลน์ และสร้างตลาดออนไลน์เพื่อกระจายสินค้าให้พ่อค้า/แม่ค้าภายใต้โรคระบาดสถานการณ์โควิด-19

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาบริบทและกระบวนการจัดการภายในตลาดชุมชนใต้เยี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ด้านบริบทตลาดชุมชนใต้เยี่ยมอดีตพื้นที่ตลาดใต้เยี่ยมเป็นป่าซำรกร้าง ต่อมามีความต้องการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ จึงเกิดแนวคิดว่า

พื้นที่มาสร้างเป็นตลาด ใช้ชื่อว่า “ตลาดใต้เคี่ยม” มีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารจัดการตลาด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารตลาด โดยมีกำนันเป็นประธาน กรรมการคือผู้ใหญ่บ้าน และมีคณะทำงานอีก 13 ด้าน ตลาดใต้เคี่ยมมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 700,000 บาท/สัปดาห์ เนื่องจากตลาดใต้เคี่ยมเคยได้รับรางวัลติดอันดับหนึ่งใน 10 ของตลาดนัดชุมชน นำซีอป นำชิม นำชมของประเทศ ซึ่งด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นการร่วมมือร่วมใจจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และมีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่สำคัญคือ หลวงปู่จันทร์และวัดปากน้ำละแม สอดคล้องกับประธานตลาดชุมชนใต้เคี่ยมให้ข้อมูลว่า “มีการจัดลำดับการจำหน่ายสินค้าแต่ละหมู่บ้านต้องลงทะเบียนจำหน่ายสินค้าตามที่ระบุไว้ หากมีการเปลี่ยนแปลงจะต้องแจ้งต่อคณะกรรมการให้รับทราบเพื่อพิจารณาต่อไป” (ฝ่ายจัดเก็บรายได้, 2564) และกรรมการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมให้ข้อมูลว่า “ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันตลาดใต้เคี่ยมมีการดูแลโดยคณะกรรมการและเปิดโอกาสให้มีการสร้างกฎกติกาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นจึงต้องวางแผนการทำตลาดให้เป็นรูปธรรมและต้องมีการบริหารจัดการที่ดีและที่สำคัญไม่ใช้งบประมาณของภาครัฐ” (24 มีนาคม 2564) ในการดูแลจัดการทรัพย์สินของตลาดเป็นหน้าที่หลักของเหรียญก และ การดูแลซ่อมแซมและจัดทำโต๊ะที่นั่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายปฏิคม และมีการแสดงบัญชีและเอกสารในการประชุมทุกครั้ง และด้านกระบวนการจัดการภายในตลาดใต้เคี่ยมโดยมีกฎ กติกาที่ทุกคนต้องกระทำร่วมกัน มีการวางแผนการทำตลาดให้เป็นรูปธรรม และมีการบริหารจัดการที่ดีโดยไม่ใช้งบประมาณของภาครัฐ ถือได้ว่าเป็นตลาดที่มีการจัดการตนเองโดยพึ่งตนเอง สอดคล้องกับฝ่ายจัดเก็บรายได้ตลาดชุมชนใต้เคี่ยมให้ข้อมูลว่า “ทุน เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานของตลาดใต้เคี่ยม เพราะกิจกรรมและภารกิจส่วนใหญ่ของตลาดใต้เคี่ยมจำเป็นต้องใช้เงินทุนมาดำเนินงานและปฏิบัติงาน โดยสามารถอธิบายในแง่ของรายรับและรายจ่ายตามแหล่งเงินงบประมาณการใช้จ่าย” (ประธาน, 24) และฝ่ายประชาสัมพันธ์ตลาดใต้เคี่ยมให้ข้อมูลว่า “ประชาสัมพันธ์ตลาดใต้เคี่ยม มีหน้าที่ดำเนินการประชาสัมพันธ์ติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมบนลานเวทีวัฒนธรรมภายในตลาดใต้เคี่ยม วางแผนจัดการแสดงชุดกิจกรรมต่างๆและนักร้อง” (ฝ่ายประชาสัมพันธ์, 2564) ดังที่ วิชชุดา เขียวเกตุ ได้กล่าวถึงการจัดการตนเองของตลาดชุมชนริมน้ำ เป็นการจัดการที่เกิดขึ้นภายใต้การจัดการทุนชุมชนที่มีศักยภาพ ทั้งทุนวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ทุนองค์ความรู้ภูมิปัญญาและทุนธรรมชาติ ก่อให้เกิดเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดกลไกการเข้ามาสนับสนุนที่ทำให้เห็นเป็นกระบวนการสร้างพลังของชุมชนที่ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยลุกขึ้นมาจัดการทุนที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นฐานในการพัฒนาในทุกด้านอย่างบูรณาการทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกลไกที่เข้ามาสนับสนุนให้เกิดการกระบวนการจัดการตนเอง ทั้งบุคคลในชุมชนสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน เน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยการวางแผนแม่บทชุมชนเพื่อที่จะเป็นการ

กำหนดทิศทางในการพัฒนาตลาดและพัฒนาชุมชนการขับเคลื่อนแผนอย่างบูรณาการควบคู่ไปด้วยกัน ใช้ตลาดชุมชนเป็นเครื่องมือในการสร้างและส่งเสริมเศรษฐกิจของท้องถิ่น และการจัดการตนเองที่ทำให้คนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีการรวมกลุ่มเพื่อการกระจายได้ในชุมชน สร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือน สร้างค่านิยมให้มีจิตสำนึก ห่วงแทน มีความเป็นเจ้าร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาตลาดและพัฒนาชุมชนด้วยความเต็มใจ (วิชชุดา เขียวเกตุ, 2559)

2. จากการศึกษายุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางการจัดการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแหม อำเภอละแหม จังหวัดชุมพร ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมและพัฒนาการตลาดแบบออนไลน์ การสร้างแหล่งเรียนรู้/อนุรักษ์ภูมิปัญญาและพัฒนาและยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 2) พัฒนาศักยภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างแนวทางและวิธีการรับมือภัยภิบัติทางธรรมชาติ โรคระบาด COVID-19 และโรคอุบัติใหม่ 3) พัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสร้างความรู้ด้านเทคโนโลยีกับพ่อค้า/แม่ค้า/คณะกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวละแหมกับตลาดใต้เคี่ยม และศึกษาความต้องการของผู้บริโภคเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ตรงความต้องการอย่างแท้จริง และ 4) ส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าให้มีความหลากหลายและคงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน สร้างช่องทางบริการหรือรับคำแนะนำพัฒนาตลาดผ่านระบบออนไลน์ และสร้างตลาดออนไลน์เพื่อกระจายสินค้าให้พ่อค้า/แม่ค้า จากการกำหนดยุทธศาสตร์ดังกล่าวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพบริบทและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน ดังที่ อัจฉรา ศรีลาชัย และคณะ ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ 1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) การส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในวัฒนธรรมที่แตกต่างจากเดิม นอกจากนี้ ควรมีการปลูกฝังและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นการสืบทอดให้วัฒนธรรมที่มีมาดั้งเดิมให้คงอยู่ และ 3) การพัฒนาและส่งเสริมการตลาด การวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การพัฒนากิจกรรม การพัฒนาของที่ระลึกของฝาก การสอนทำอาหารพื้นบ้าน การพัฒนาที่อยู่อาศัยให้เป็นบ้านพักโฮมสเตย์ในอนาคต และพบว่ามีจุดอ่อนคือ การประชาสัมพันธ์ ส่งผลให้ไม่เป็นที่รู้จักแก่คนภายนอก (อัจฉรา ศรีลาชัย และคณะ, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า บริบทและกระบวนการจัดการภายในตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแหม อำเภอละแหม จังหวัดชุมพร จากการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจราคาขายพาราและปาล์มน้ำมันตกต่ำ จึงเกิดกลุ่มแกนนำกิจกรรม "ตามรอยพ่อเพื่อพ่อเพียง" ไปปรับใช้ชุมชน ภายใต้แนวคิดปลูกสิ่งที่กินได้ สิ่งที่ใช้ได้ เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน ต่อมาสร้างเป็น

ตลาดนัดชุมชนใต้ต้นเคี่ยม เพื่อเป็นแหล่งกระจายผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนที่มีคุณภาพจนถึงปัจจุบัน ยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางการจัดการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ได้แก่ 1) ส่งเสริมและพัฒนากิจการตลาดแบบออนไลน์ การสร้างแหล่งเรียนรู้/อนุรักษ์ภูมิปัญญาและพัฒนาและยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 2) การพัฒนาศักยภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างแนวทางและวิธีการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติ และสร้างมาตรการป้องกันโรคระบาด COVID-19 และโรคอุบัติใหม่ 3) การพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสร้างความรู้ด้านเทคโนโลยี สร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวละแมกับตลาดใต้เคี่ยม และศึกษาความต้องการของผู้บริโภค และ 4) ส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าให้มีความหลากหลายและคงอัตลักษณ์ของชุมชน สร้างช่องทางบริการหรือรับคำแนะนำพัฒนาตลาดผ่านระบบออนไลน์ และสร้างตลาดออนไลน์เพื่อกระจายสินค้าให้พ่อค้า/แม่ค้า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ ภาครัฐต้องส่งเสริมตลาดชุมชนโดยให้ชุมชนมีการจัดการตนเอง และสามารถนำมาสู่การต่อยอดการพัฒนาให้เกิดเป็นตลาดชุมชนได้อย่างยั่งยืน และข้อเสนอแนะการทวิวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการตลาดชุมชนใต้เคี่ยม ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าภายใน. (2559). คู่มือการดำเนินงานโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น“ตลาดต้องชม”. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพาณิชย์.
- กรรมการ. (24 มีนาคม 2564). ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร. (เกวดี แก้วเพชร, ผู้สัมภาษณ์)
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2550). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี่.
- นันทา ธรรมชูโชติ. (2559). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการตามรอยพ่อเพื่อพอเพียง อำเภอละแม จังหวัดชุมพร. ชุมพร: พัฒนาชุมชนอำเภอละแม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (เล่มที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ประธาน. (2564 มีนาคม 24). ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร. (เกวดี แก้วเพชร, ผู้สัมภาษณ์)
- ฝ่ายจัดเก็บรายได้. (20 มีนาคม 2564). ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร. (เกวดี แก้วเพชร, ผู้สัมภาษณ์)
- ฝ่ายประชาสัมพันธ์. (20 มีนาคม 2564). ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดชุมชนใต้เคี่ยมภายใต้วิถีชีวิตใหม่ ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร. (เกวดี แก้วเพชร, ผู้สัมภาษณ์)

- วิชชุดา เขียวเกตุ. (2559). การจัดการตนเองของตลาดชุมชน กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ฉบับที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเฟื่องฟ้า พรินติ้ง.
- เสรี พงศ์พิศ. (2552). แนวคิดแนวปฏิบัติยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา.
- อัจฉรา ศรีลาชัย และคณะ. (2561). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านชากแง้ว จังหวัดชลบุรี. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อุมาพร รัตนพันธ์. (2562). ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยวตลาดใต้เคี่ยม จังหวัดชุมพร. วารสารสหวิทยาการวิจัย, 8(2), 85-91.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.

บทความวิจัย

ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอย
ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย*

FACTORS PARTICIPATING IN WASTE MANAGEMENT AFFECTION
SOLID WASTE MANAGEMENT OF PEOPLE IN SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS KHAI BOK WAN
MUANG DISTRICT NONG KHAI PROVINCE

ภัณฑิลา น้อยเจริญ

Phunthila Noicharoen

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus

E-mail: phunthila.noi@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วม 2) ศึกษาระดับการจัดการขยะ 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการจัดการขยะ และ 4) ศึกษาข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือน จำนวน 351 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ สถิติสัมประสิทธิ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อยู่ในระดับมาก 2) ระดับการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อยู่ในระดับมาก 3) ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่มีผลต่อการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน โดยภาพรวม อยู่ใน

* Received August 21, 2022; Revised September 3, 2022; Accepted November 10, 2022

ระดับต่ำ สามารถอธิบายได้ร้อยละ 25.8 มีค่า $R^2 = .258$ และมีค่า $F = 30.146$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ข้อเสนอแนะของประชาชน ได้แก่ สมควรจัดเก็บขยะให้ตรงตามเวลาที่องค์การบริหารส่วนตำบลประกาศไว้อย่างเคร่งครัด และประชาสัมพันธ์ในการจัดเก็บขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวานให้ทราบโดยทั่วกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยการมีส่วนร่วม, การจัดการขยะมูลฝอย, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the level of participation, 2) to study the level of waste management, 3) to analyze the relationship between the factor participation variables affecting waste management, and 4) to study the recommendations on the availability of waste management. Participation in waste management of people in Khai Bok Wan Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Nong Khai Province. It is a quantitative research. The sample group consisted of 351 people representing households. The sample size was calculated using Yamane's formula. The research instrument was a questionnaire. The statistics used in the research were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation. Statistical hypothesis testing Pearson Product Moment Correlation and Multiple Regression Analysis by Enter method at the statistical significance level of .05. The results of the research were as follows: 1) The level of participation in waste management of people in Khai Bok Wan Subdistrict Administrative Organization. 2) The level of waste management of people in Khai Bok Wan Subdistrict Administrative Organization at a high level. 3) The results of an analysis of the relationship between the variables participating in waste management that affect the waste management of the people in the Khai Bok Wan Subdistrict Administrative Organization area overall were at a low level. 25.8% had an $R^2 = .258$ and an $F = 30.146$ statistically significant at the .01 level, and 4) People's recommendations, namely, that garbage should be collected strictly in accordance with the time announced by the Sub-District Administrative Organization. and publicize the waste collection of Khai Bok Wan Subdistrict Administrative Organization

Keywords: Participation Factors, Solid Waste Management, Sub-District Administrative Organization

บทนำ

สถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทยในปี 2563 เกิดขึ้นประมาณ 27.35 ล้านตัน ลดลงจากปี 2562 ร้อยละ 4 โดยขยะมูลฝอยจะถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ จำนวน 11.93 ล้านตัน กำจัดอย่างถูกต้อง 11.19 ล้านตัน และกำจัดไม่ถูกต้องประมาณ 4.23 ล้านตัน สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยลดลงเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 เนื่องจากมีการควบคุมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศมาประเทศไทยอย่างไรก็ตาม มาตรการกำหนดให้ปฏิบัติงาน Work From Home ทำให้ปริมาณพลาสติกใช้ครั้งเดียว (Single use plastic) เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเขตเมืองที่มีการใช้บริการสั่งซื้อสินค้าและอาหารผ่านระบบออนไลน์เพิ่มขึ้น โดยมีปริมาณขยะพลาสติกเกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดประมาณ 6,300 ตัน/วัน หรือเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 15 จากในช่วงสถานการณ์ปกติที่มีขยะพลาสติกประมาณ 5,500 ตัน/วัน (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2, 2564, น.1) จากปัญหาขยะที่เพิ่มจำนวนปริมาณที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) ในคราวการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 ที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและได้รับมอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย เพื่อจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศในระยะสั้น (พ.ศ. 2559 – 2560) ในครั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้หารือร่วมกันกับกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทย ไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะที่ 1 ปี (พ.ศ. 2559 – 2560) ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 – 2564 ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะในระยะสั้นของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนโดยทั่วไป ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการลดขยะที่ต้นทาง เพื่อให้วางรากฐานการดำเนินการจัดการขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เป็นแนวทางเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) ซึ่งวางอยู่บนแนวคิด 3Rs – ประชารัฐ คือ การส่งเสริมการจัดการขยะที่ต้นทาง ซึ่งเป็นการจัดการที่ยั่งยืน คือ การลดปริมาณขยะจากแหล่งต้นทาง (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หรือตามหลักการสามอาร์ (3Rs) ซึ่งมุ่งเน้นการลดปริมาณขยะในครัวเรือน ส่งเสริมการคัดแยกขยะจากต้นทาง เป็นการเพิ่มมูลค่าหรือแปรรูปขยะ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรมควบคุมมลพิษ, 2559)

จากนโยบายการมุ่งลดปริมาณขยะและการคัดแยกขยะที่ต้นทางและมุ่งสร้างระบบการเก็บขนขยะตามแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทย ไร้ขยะ” นั้นจะเห็นได้ว่าการเก็บขนขยะนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 16 (18) ให้เทศบาล เมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย จากอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้เองที่มีส่วนในการลดปริมาณจำนวนขยะลง ถึงแม้ว่า ปริมาณขยะมูลฝอยจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ก็มีแนวโน้มที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนมีความใส่ใจในการดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่สามารถลด คัดแยกขยะมูลฝอย และนำกลับมาใช้ประโยชน์มากขึ้น มีการให้บริการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้มีประสิทธิภาพ ทำให้ปัญหา ขยะมูลฝอยตกค้างน้อยลง แต่ยังมีปัญหาขยะปลายทางหรือการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะหรือไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการอยู่เป็นจำนวนมาก (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 ลำปาง, 2564)

สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อให้เกิดความสมดุล และเพื่อรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 “ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง” และอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 67 (2) องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล จากอำนาจหน้าที่นี้ประกอบกับนโยบายการจัดการขยะของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการขยะของชุมชน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้าใจมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน จะต้องสร้างความเข้าใจกับประชาชนในชุมชน เกี่ยวกับระบบการจัดการมูลฝอยในชุมชน เริ่มต้นตั้งแต่การทิ้งมูลฝอยไปจนถึงขั้นตอนของการกำจัดมูลฝอยในขั้นตอนสุดท้าย กระบวนการดังกล่าวจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากประชาชนในชุมชน ซึ่งกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดจากชุมชนนั้นจะมีจุดเริ่มต้นมาจากการทิ้งขยะ

มูลฝอยในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆในการจัดการขยะ

เช่นเดียวกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ตำบลค่ายบกหวาน เพื่อเป็นการสร้างสุขลักษณะที่ดี ลดปัญหาสภาพแวดล้อมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านสุขภาพให้กับประชาชนในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน ลดปัญหาปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงเป็นการสร้างสุขนิสัยที่ดีแก่ประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะภายในครัวเรือนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดการขยะต่างๆ ผ่านโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักวิชาการที่ทำงานในเขตพื้นที่ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้มีโอกาสเข้าร่วมสังเกตการณ์การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวขององค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวานกับประชาชนในพื้นที่ตำบล จึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่ตำบลค่ายบกหวาน ว่าอยู่ในระดับใด ในด้านใดบ้าง เพื่อจะได้นำข้อมูลที่เกิดจากการวิจัยในครั้งนี้มาพัฒนาและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาระดับการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการ การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 2,847 คน (สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน, 2564) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือน ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro., 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมของ ประชาชนและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ
- 2) กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ อันจะทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชน โดยสร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นเครื่องมือการวิจัยในการเก็บข้อมูลจากประชาชนใน เขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
- 3) กำหนดรูปแบบและโครงสร้างของเนื้อหาแบบสอบถามจากนั้นก็ดำเนินการ สร้างแบบสอบถาม
- 4) นำแบบสอบถามเสนอต่อที่ปรึกษาการวิจัย เพื่อพิจารณาและให้ ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง
- 5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้เก็บรวบรวม ข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นตัวแทน ครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จนครบ ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามและได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ตรวจสอบความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย
- 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการถดถอยพหุคูณ

(Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter และจะใช้เกณฑ์การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ โดยตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ 1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย (Hinkle, D.E, William, W. and Stephen G. J., 1998)

4) ในกรณีแบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดให้เป็นระเบียบ หมวดหมู่ โดยการจัดกลุ่มข้อความ หรือประโยค (Grouping) ที่มีลักษณะ หรือความหมายเดียวกันหรือใกล้เคียงกันและแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. ระดับการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับการจัดการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการจัดการขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือน รองลงมาคือ ด้านการทิ้งขยะมูลฝอย และด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในชุมชน

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่มีผลต่อการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับต่ำ สามารถอธิบายได้ร้อยละ 25.8 มีค่า $R^2 = .258$ และมีค่า $F = 30.146$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่มีอิทธิพลต่อการจัดการขยะของประชาชนมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีค่าเท่ากับ .311 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีค่าเท่ากับ .249 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเท่ากับ .218 และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเท่ากับ .148 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย คือ ควรมีการจัดเก็บขยะให้ตรงตามเวลาที่องค์การบริหารส่วนตำบลประกาศไว้อย่างเคร่งครัดควรมีกิจกรรมให้

ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการทิ้งขยะมูลฝอยในชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการแต่งตั้งประชาชนเป็นตัวแทนในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล และควรสนับสนุนให้ประชาชนติดตามการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชนได้

อภิปรายผล

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับ สนธยา บัวสงค์ ที่ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาทะเล อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาทะเล อำเภอสวี จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (สนธยา บัวสงค์, 2561) แต่ไม่สอดคล้องกับ รัตติกาล อินทอง ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับน้อย (รัตติกาล อินทอง, 2554) และอโณทัย เทียนสว่าง ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านป่าเส้า ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (อโณทัย เทียนสว่าง, 2556) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลค่ายบกหวานเข้าร่วมกิจกรรม โครงการต่างๆ ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวานได้จัดขึ้น พร้อมกับการรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้แก่ประชาชนในหลักการการจัดการขยะที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความสะอาดขึ้นทั้งภายในบ้านเรือน ที่พักอาศัย รวมถึงภายในพื้นที่ชุมชนและยังทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นจากการคัดแยกขยะเพื่อนำไปจำหน่ายตามโครงการรับซื้อขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ยังได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวานด้วย จึงทำให้ผลการวิจัย อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ตรงกับ กัมธนิก กานต์ธนกุล ที่ได้

ศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ทัศนิก กานต์ธนกุล, 2559) และ สนธยา บัวสงค์ ที่ได้ศึกษา ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาทะเล อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า ระดับการจัดการขยะของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลเขาทะเล อำเภอสวี จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก สนธยา บัวสงค์, 2561) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะตามความรู้ที่ได้รับคำแนะนำมาจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือนของประชาชนเอง ไม่ว่าจะเป็นการคัดแยกขยะ ก่อนนำไปทิ้ง การนำเศษขยะมาหมักเป็นปุ๋ยชีวภาพ หรือ การนำเศษวัสดุมาแปรรูปเป็นของใช้ชิ้นใหม่ ภายในครัวเรือนของประชาชนเอง รวมถึง การนำเศษขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกแล้วไปขายกับโครงการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้วทำให้เกิดรายได้ขึ้นภายในครัวเรือนอีก จึงทำให้การจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา บัวสงค์ ที่ได้ศึกษา ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาทะเล อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการขยะของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาทะเล อำเภอสวี จังหวัดชุมพร โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ (สนธยา บัวสงค์, 2561)แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีัญญา ตันศิริ ที่ได้ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจุดที่เทศบาลจัดทำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอ (สรัญญา ตันศิริ, 2554) อยตามแนวคิด 3Rs ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีการจัดการขยะที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือนเป็นปกติอยู่แล้ว ก่อนที่จะมีการเข้าร่วมกับกิจกรรมหรือ โครงการ ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้กับประชาชน จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับต่ำ

4. ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ได้แก่ สมควรมีการจัดเก็บขยะให้ตรงตามเวลาที่องค์การบริหารส่วนตำบลประกาศไว้อย่างเคร่งครัด สมควรมีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว สมควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการทิ้งขยะมูลฝอยในชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล สมควรมีการแต่งตั้งประชาชนเป็นตัวแทนในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลและสมควรสนับสนุนให้ประชาชนติดตามการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชนได้ เป็นเพราะสิ่งดังกล่าวองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวานยังปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไม่สมบูรณ์ จึงต้องปรับปรุงพัฒนาตามที่ประชาชนได้นำเสนอข้อเสนอแนะต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการจัดการขยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่มีผลต่อการจัดการขยะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ สามารถอธิบายได้ร้อยละ 25.8 มีค่า $R^2 = .258$ และมีค่า $F = 30.146$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ควรมีการจัดเก็บขยะให้ตรงตามเวลาที่องค์การบริหารส่วนตำบลประกาศไว้อย่างเคร่งครัด มากที่สุด ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน จึงเห็นควรที่จะกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในการจัดเก็บขยะของพนักงานให้ครอบคลุมและมีความรัดกุมในการปฏิบัติ พร้อมทั้งกำหนดการให้คุณประโยชน์และการให้โทษ แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรมควบคุมมลพิษ. (2559). แผนปฏิบัติการ “ประเทศไทย ไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (2559 – 2560). กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรมควบคุมมลพิษเพชพนรินทร์ ทองสัมฤทธิ์.

- กัณธนิก กานต์ธนกุล. (2559). การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ การจัดการสาธารณะ. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัตติกาล อินทอง. (2554). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนธยา บัวสงค์. (2561). ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาทะเล อำเภอสวี จังหวัดชุมพร. ใน วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สร้อยญา ตันศิริ. (2554). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่. ใน วิทยานิพนธ์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 ลำปาง. (2564). การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจร. ลำปาง: ส่วนส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 ลำปาง.
- สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน. (2564). แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี. หนองคาย: องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน.
- อโณทัย เทียนสว่าง. (2556). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านป่าเส้า ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน. ใน การค้นคว้าอิสระ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Hinkle, D.E, William, W. and Stephen G. J. (1998). Applied Statistics for the Behavior Sciences. (4th ed.). New York: Houghton Fiffilin.
- Yamane, Taro. (1973). Statistics an Introductory Analysis. (3rd ed.). New York: Harper & Row Publishers Inc.

**การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบบแม่น้ำโขง
ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย***
**DEVELOPMENT OF TOURISM ROUTES FOR TEMPLES AND BUDDHIST
SITES ALONG THE MEKONG RIVER IN THE MUNICIPALITY OF
NAI MUEANG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT,
NONG KHAI PROVINCE**

พระมหาประหยัด ปณญาวโร (สุนนท์)

Phramaha Prayad Panyavaro (Sunon)

พระมหาประทีป อภิวฑฒโน (แถวพันธุ์)

Phramaha Prateep Abhivaddhano ((Tawpanthu)

พระวันชัย ภูริทตโต (อนนตรี)

Phra Wanchai Bhuridatto (Anontree)

เจษฎา มุลยาพอ

Jesada Munyapho

อภิวัฒน์ชัย พุทธจร

Apiwatchai Phuttajorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

E-mail: prayad.sun@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดและพุทธสถาน เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน และเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน ตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจ การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าอาวาสหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 13 รูป/คน พื้นที่วิจัย คือ วัดและพุทธสถานที่ตั้งอยู่เลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 13 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากสำรวจ การสังเกต และสัมภาษณ์ มาจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา

* Received August 26, 2022; Revised September 23, 2022; Accepted November 18, 2022

ประมวลผล และสร้างข้อสรุป นำเสนอเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า วัดและพุทธสถานที่ศึกษา สร้างในสมัยอาณาจักรล้านช้าง สร้างและบูรณปฏิสังขรณ์โดยกษัตริย์ขุนนาง และประชาชนในชุมชนพุทธประติมากรรมและโบราณวัตถุ เป็นแบบศิลปะล้านช้างส่วนใหญ่สร้างในสมัยสมเด็จพระไชยเชษฐาธิราช การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในวัดและพุทธสถาน พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด เช่น พระใส พระสุก พระเสาร์ พระแสง รองลงมาคือ ความงดงามของสถาปัตยกรรม โบราณวัตถุ และภูมิทัศน์ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบแม่น้ำโขง มี 4 แนวทาง คือ 1) คัดเลือกวัดและพุทธสถาน และจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานที่ตั้งอยู่เลียบแม่น้ำโขง 2) จัดทำฐานข้อมูลวัดและเว็บไซต์ภายใต้ชื่อว่า “วัดริมโขงหนองคาย” 3) จัดทำป้ายแนะนำทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในวัด 4) จัดทำหนังสือไกด์บุ๊กและแผ่นพับมอบให้แก่ วัดที่ศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ

คำสำคัญ: เส้นทางท่องเที่ยว, วัดและพุทธสถาน, แม่น้ำโขง

Abstract

The objectives of this research article were; to study the history of temples and Buddhist sites along the Mekong River; to survey the temples and Buddhist sites along the Mekong River; to develop a tourist route along the Mekong River for temples and Buddhist sites. This is a qualitative study that collected data by reviewing a textbook, performing a field survey, observation, and depth interviews. The key informants are the abbot of the temples and focus on 13 temples along the Mekong River in Nongkhai Municipality. Collected data will be analyzed, classified, and concluded for presenting descriptive data. As a result of this research, the 13 temples have long histories that involve the King and the communities with some of them being built and restored by the Kings of Lan Chang, and others by the communities, the Buddha's statues, and antiquities belong to Lan Chang Arts, most of them were built in the reign of King Setthathirath. A survey of tourist attractions along the Mekong River, which includes famous Buddha statues such as Phra Sai, Phra Suk, Phra Sao, and Phra Saeng, as well as architectural and artistic attractions, such as Ubosoth, Vihar, Cheti, wall paintings, and temple scenes, etc. The guideline for the development of tourist routes along the Mekong River are as follows, choosing and mapping the temples and Buddhist sites along the Mekong River, setting up a database

and website named “Watrimkhong Nongkhai”, printing an informational poster of temples and distribute a guidebook, brochure to the temples and State agencies that are concerned.

Keywords: Tourist Routes, Temples and Buddhist Sites, The Mekong River

บทนำ

จังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดชายแดนในภาคอีสาน เป็นแหล่งอารยธรรมล้านช้างที่มีหลักฐานปรากฏมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ปัจจุบันได้รับการจัดให้อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงที่มีจุดเด่นที่สำคัญ คือ การเชื่อมโยงมรดกทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย (สำนักงานจังหวัดหนองคาย, 2561) หนองคายได้ชื่อว่า “เป็นเมืองน่าอยู่อันดับ 7 ของโลก” โดยนิตยสาร Modern Maturity ของสหรัฐอเมริกา ได้สำรวจความคิดเห็นจากสมาชิกผู้สูงอายุอเมริกัน ที่เดินทางไปท่องเที่ยวตามเมืองต่าง ๆ 40 แห่งทั่วโลก เมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยให้ทุกคนลงความเห็น ว่า เมืองใดหรือแหล่งใดที่ไปแล้วเกิดความสุข ความสนุก เบิกบานใจ และอยากไปอยู่และอยากไปเยือนนาน ๆ เหมือนอยู่บ้านหลังที่สองของตนเอง ผลการลงคะแนน จังหวัดหนองคายอยู่อันดับที่ 7 จาก 10 อันดับ (สมัย ณ หนองคาย, 2559) นอกจากนี้ ยังได้สมญาว่าเป็น 6 สุดยอดแห่งการท่องเที่ยว ได้แก่ เมืองน่าอยู่ระดับโลก เมืองงามริมสายน้ำโขง เมืองชายแดนแหล่งช้อปปิ้งสินค้าราคาถูก ดินแดนแห่งบั้งไฟพญานาค แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ปัจจุบัน จังหวัดหนองคายได้พัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำโขงในเขตเทศบาลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น การก่อสร้างแลนด์มาร์ค ที่เป็นลานเอนกประสงค์ ริมฝั่งแม่น้ำโขงบริเวณวัดลำดวนและได้ก่อสร้างลานเอนกประสงค์ริมแม่น้ำโขงในจุดอื่น ๆ อีกหลายแห่ง เช่น ลานเอนกประสงค์วัดมีชัยท่า ลานเอนกประสงค์ชุมชนวัดธาตุ และยังมีโครงการอื่น ๆ ที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนจังหวัดหนองคาย

ในด้านการท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน วัดในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีวัดจำนวน 20 วัด (กองงานเลขานุการ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย, 2564) และพุทธสถาน 1 แห่ง แต่ละวัดล้วนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่น โดยเฉพาะวัดและพุทธสถานที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง จำนวน 13 แห่ง ตั้งแต่พระธาตุหล้าหนอง (จำลอง) ไปจนถึงวัดมีชัยท่า แต่ละวัดจะมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด ควรแก่การเข้าไปเยี่ยมชมและสักการบูชาอย่างยิ่ง แต่สภาพปัญหาที่พบคือ ยังมีวัดหลายแห่ง ขาดการประชาสัมพันธ์ทรัพยากรการ

ท่องเที่ยวภายในวัดให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก และขาดฐานข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ในจังหวัดหนองคาย จึงรู้จักวัดในเขตเทศบาลตำบลในเมือง เฉพาะวัดที่มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์เพียงไม่กี่วัดเท่านั้น ดังนั้น จึงควรมีการจัดทำฐานข้อมูลวัดสำหรับนักท่องเที่ยว ตลอดจนจัดทำแผนที่เส้นทางการเดินทางไปไหว้พระยังวัดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายยิ่งขึ้น และประหยัดเวลาในการเดินทาง

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางการท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน เช่น แผนที่ป้ายแนะนำทรัพยากรท่องเที่ยวภายในวัด เว็บไซต์ หนังสือไกด์บุ๊ก (Guide Book) และแผ่นพับ ผลจากการศึกษาจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านวิชาการคือ วัดมีสื่อประชาสัมพันธ์และฐานข้อมูลในรูปแบบของเว็บไซต์ ด้านนโยบาย เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว วัดและพุทธสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา และชุมชนได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดและพุทธสถานตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน ตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน ตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดและพุทธสถาน ประวัติความเป็นมาของพระพุทธรูปที่สำคัญ รูปแบบทางสถาปัตยกรรมและประติมากรรม ภายในวัด จากหนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การวิจัยภาคสนาม มีวิธีวิจัย ดังนี้

- 2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา ระดับเจ้าอาวาสหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจำนวน 12 รูป และเจ้าหน้าที่ดูแลพุทธสถาน จำนวน 1 คน รวม 13 รูป/คน

2.2 เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นเพียงแนวคำถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์เพื่อใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสังเกตแบบไม่ส่วนร่วม โดยการจดบันทึกและถ่ายภาพประกอบบริเวณภายในวัดและพุทธสถานในพื้นที่ศึกษา

2.3 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าอาวาสหรือผู้ที่ได้รับหมายในพื้นที่วิจัย เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดและพุทธสถาน ประวัติความเป็นมาของพระพุทธรูปที่สำคัญภายในวัด และทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญภายในวัด

2.4 การคัดเลือกวัดและพุทธสถาน ผู้วิจัยได้คัดเลือกวัดพุทธสถานที่ตั้งอยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวเลียบบ้านน้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง จำนวน 13 แห่ง อยู่ห่างจากแม่น้ำโขงไม่เกิน 1 กิโลเมตร ประกอบด้วยพุทธสถาน 1 แห่ง คือ 1) พระธาตุหล้าหนอง (จำลอง) และวัด 12 วัด ได้แก่ 1) วัดประดิษฐ์ธรรมคุณ (วัดหอก่อง) 2) วัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง) 3) วัดศรีบุญเรือง 4) วัดศรีสุมังค์ 5) วัดลำดวน 6) วัดศรีคุณเมือง 7) วัดศรีเมือง 8) วัดศรีชะเกษ 9) วัดศรีชมชื่น 10) วัดหายโศก 11) วัดชัยพร 12) วัดมีชัยท่า

2.5 เกณฑ์ในการพิจารณาทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในวัดและพุทธสถาน ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยววัดและพุทธสถานในแต่ละด้านไว้ 3 ระดับคือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ โดยตัดแปลงจากวิธี Credit and Grade Point ของการประเมินศักยภาพของพื้นที่สำหรับการอนุรักษ์ ซึ่งได้นำมาประยุกต์ใช้ในการพิจารณาทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในวัดและพุทธสถานแต่ละด้าน คือ ด้านสถาปัตยกรรม ด้านศิลปกรรม ด้านโบราณวัตถุ ด้านภูมิทัศน์ และกิจกรรมอื่น ๆ

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประมวลเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ การสำรวจ การสังเกต แล้วนำมาจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา และสร้างข้อสรุป นำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของวัดและพุทธสถานตามเส้นทางเลียบบ้านน้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

1.1 พระธาตุหล้าหนองหรือพระธาตุกลางน้ำ พระธาตุหล้าหนององค์เดิมตามตำนานอุรังคธาตุ กล่าวว่า สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 8 ส่วนหลักฐานทางโบราณคดีสันนิษฐานว่าน่าจะสร้างในราวพุทธศตวรรษที่ 20 - 22 ต่อมาในปี พ.ศ. 2390 ถูกแม่น้ำโขงไหลกัดเซาะถึงมหาธาตุเจดีย์ จนทรุดเอียงและพังทลายลงในแม่น้ำโขง ปัจจุบันได้มีการสร้างพระธาตุหล้า

หนองจำลองขึ้นไว้ริมฝั่งแม่น้ำโขง ห่างจากพระธาตุหล้าหนององค์เดิม ซึ่งจมอยู่ใต้แม่น้ำโขงราว 180 เมตร องค์เจดีย์ สูง 15 เมตร ส่วนกว้าง 10 x 10 เมตร ความสำคัญและความโดดเด่นของพระธาตุหล้าหนองคือ 1) พระธาตุหล้าหนององค์เดิม เป็นพระธาตุที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุส่วนฝ่าพระบาทเบื้องขวา 9 องค์ของพระพุทธเจ้า 2) พระธาตุหล้าหนอง (จำลอง) ที่สร้างขึ้นใหม่ ประดิษฐานอยู่ริมตลิ่งแม่น้ำโขง มีความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรม เพราะได้นำเอาศิลปะสมัยล้านช้างและแบบมาจากพระธาตุบังพวนเป็นรูปแบบในการสร้าง 3) เป็นพุทธสถานที่มีความโดดเด่นด้านภูมิทัศน์ เพราะตั้งอยู่ริมตลิ่งแม่น้ำโขง ทำให้มองเห็นทัศนียภาพริมแม่น้ำโขงได้โดยรอบ

1.2 วัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง) ตั้งอยู่ในชุมชนโพธิ์ชัย สร้างเมื่อ พ.ศ. 2360 เดิมชื่อว่า “วัดฝั้ว” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “วัดโพธิ์ชัย” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2522 ต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พุทธศักราช 2524 ความสำคัญและโดดเด่นของวัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง) คือ 1) เป็นพระอารามหลวงแห่งเดียวในจังหวัดหนองคาย 2) เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบุญรอด ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดหนองคาย 3) เป็นศูนย์รวมในการจัดกิจกรรมทางด้านพระพุทธศาสนาและประเพณีของชาวจังหวัดหนองคาย

1.3 วัดประดิษฐ์ธรรมคุณ ตั้งอยู่ในชุมชนหอก่อง สร้างเมื่อ พ.ศ. 2361 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2400 เดิมชื่อว่า “วัดหอก่อง” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดประดิษฐ์ธรรมคุณ ความสำคัญและความโดดเด่นของประดิษฐ์ธรรมคุณ คือ 1) เคยเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบุญรอดและหลวงพ่อบุญรอด 2) เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบุญรอด ซึ่งเป็น 1 ในพระ 9 ส จังหวัดหนองคาย 3) เป็นวัดที่มีอุโบสถเก่าแก่ และมีแผ่นศิลาจารึกอักษรธรรม ซึ่งปักอยู่ด้านข้างอุโบสถ 4) เป็นวัดที่มีความโดดเด่นด้านภูมิทัศน์ เพราะวัดอยู่ติดกับถนนริมแม่น้ำโขง ทำให้มองเห็นทัศนียภาพริมแม่น้ำโขงได้โดยรอบ

1.4 วัดศรีบุญเรือง ตั้งอยู่ในชุมชนศรีบุญเรือง สร้างเมื่อ พ.ศ. 2151 โดยกษัตริย์อาณาจักรล้านช้างคือ พระเจ้าวรวงศาธรรมิกราช ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2445 ในปี พ.ศ. 2351 เจ้าอนุวงศ์ทรงนำพาประชาชนมาบูรณะซ่อมแซมวัดศรีบุญเรืองที่ทรุดโทรมเป็นอย่างมาก ความสำคัญและความโดดเด่นของวัดศรีบุญเรือง คือ 1) เป็นวัดเก่าแก่สร้างในสมัยของพระมหาธรรมิกราชราชาธิราชเจ้า กษัตริย์ราชวงศ์ล้านช้าง 2) เป็นวัดที่สร้างและบูรณปฏิสังขรณ์โดยกษัตริย์อาณาจักรล้านช้าง 3) มีศิลาจารึกสมัยอาณาจักรล้านช้าง 4) มีความโดดเด่นด้านภูมิทัศน์ เพราะวัดอยู่ติดกับถนนริมแม่น้ำโขง ทำให้มองเห็นทัศนียภาพริมแม่น้ำโขงได้โดยรอบ

1.5 วัดศรีสุ่มังคล์ ตั้งอยู่ในชุมชนศรีสุ่มังคล์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2440 โดยเจ้านายผู้ใหญ่ร่วมกับผู้มีจิตศรัทธาได้สร้างขึ้น ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2450 ความสำคัญและโดดเด่นของวัดศรีสุ่มังคล์ คือ 1) มีอุโบสถเก่าแก่ ศิลปะช่างฉนวนผสมช่างพื้นถิ่น 2) เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบุญศรี ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชนศรีสุ่มังคล์และพุทธศาสนิกชนทั่วไป 3) เป็นวัดที่มีความโดดเด่นด้านภูมิทัศน์ เพราะวัดอยู่ติดกับถนนริมแม่น้ำโขง ทำให้มองเห็นทัศนียภาพริมแม่น้ำโขงได้โดยรอบ

1.6 วัดลำดวน ตั้งอยู่ในชุมชนลำดวน สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2441 เดิมชื่อว่า “วัดดาดวน” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดลำดวน” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ความสำคัญและความโดดเด่นของวัดลำดวน คือ 1) เป็นวัดที่มีพระพุทธรูปใหญ่ที่สุดในจังหวัดหนองคาย ประทับนั่งปางมารวิชัย ขนาดหน้าตัก 9 เมตร ประดิษฐานบนหลังคาอุโบสถ 2 ชั้น สูงจากพื้น 13 เมตร หันหน้าลงสู่แม่น้ำโขง 2) เป็นวัดที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย คือลานวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองหนองคาย และตลาดท่าเสด็จ 3) เป็นวัดที่มีความโดดเด่นด้านภูมิทัศน์ เพราะวัดอยู่ติดกับถนนริม แม่น้ำโขง ทำให้มองเห็นทัศนียภาพริมแม่น้ำโขงได้โดยรอบ

1.7 วัดศรีคุณเมือง ตั้งอยู่ในชุมชนศรีคุณเมือง สร้างเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2370 เดิมชื่อว่า “วัดป่าขาว” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อวัดใหม่ว่า “วัดศรีคุณเมือง” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2400 ความสำคัญและความโดดเด่นของวัดศรีคุณเมือง คือ 1) เป็นวัดที่มีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรม คืออุโบสถศิลปะช่างฉนวนผสมศิลปะช่างพื้นถิ่น 2) เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบุญสุก (จำลอง) ซึ่งเป็น 1 ในพระ 9 ส จังหวัดหนองคาย 3) ได้รับการบูรณะซ่อมแซมโดยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์อาณาจักรล้านช้าง 4) มีศิลาจารึก สร้างโดยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ปักอยู่ด้านหน้าอุโบสถ 5) เป็นวัดที่อยู่ติดกับแหล่งท่องเที่ยว คือตลาดท่าเสด็จ

1.8 วัดศรีเมือง ตั้งอยู่ในชุมชนศรีเมือง สร้างเมื่อ พ.ศ. 2100 โดยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์อาณาจักรล้านช้าง เดิมชื่อว่า “วัดเมืองหนอง” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อวัดใหม่ว่า “วัดศรีเมือง” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2455 ความสำคัญและความโดดเด่นของศรีเมือง คือ 1) เป็นวัดที่สร้างขึ้นโดยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช 2) ภายในวัดมีโบราณวัตถุที่สำคัญ คือ พระพุทธรูปยืน ปางเปิดโลก นามว่า พระไชยเชษฐา สร้างโดยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช 3) มีศิลาจารึก ที่เคลื่อนย้ายมาจากวัดศิลาเลข อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย สร้างในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช 4) เป็นวัดที่ตั้งอยู่ติดกับแหล่งท่องเที่ยวคือตลาดท่าเสด็จ

1.9 วัดศรีชะเกษ ตั้งอยู่ในชุมชนศรีชะเกษ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2310 โดยพระยาปทุมเทวาภิบาล เจ้าเมืองหนองคาย เดิมชื่อว่า “วัดนาค” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น

“วัดศรีษะเกษ” ได้รับวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2400 ความสำคัญและความโดดเด่นของศรีษะเกษ คือ 1) เป็นวัดที่สร้างโดยพระยาปทุมเทวาภิบาล เจ้าเมืองหนองคาย 2) เป็นวัดที่ประดิษฐาน หลวงพ่อพระแสง ซึ่งเป็น 1 ในพระ 9 ส ของจังหวัดหนองคาย 3) เป็นวัดที่อยู่ติดกับแหล่งท่องเที่ยวคือ ตลาดท่าเสด็จ

1.10 วัดศรีชมชื่น ตั้งอยู่ในชุมชนศรีชมชื่น สร้างเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2415 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2519 ความสำคัญและความโดดเด่นของวัดศรีชมชื่น คือ 1) มีอุโบสถขนาดใหญ่ มีความงดงามด้วยศิลปกรรม 2) มีพระพุทธรูปศักดิ์ประจำวัด คือ พระศรีเนตรมงคล หลวงพ่อศรีชมชื่น และหลวงพ่อมงคล นิमित 3) เป็นวัดที่ร่มรื่นด้วยไม้ยืนต้นและไม้ประดับ 4) เป็นวัดที่อยู่ติดกับตลาดท่องเที่ยว คือ ตลาดท่าเสด็จ

1.11 วัดหายโศก ตั้งอยู่ในชุมชนหายโศก สร้างเมื่อ พ.ศ. 2373 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2503 เดิมชื่อว่า “วัดหนองไผ่” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดหายโศก” ความสำคัญและความโดดเด่นของวัดหายโศกคือ 1) มีโบราณวัตถุและศิลปกรรมที่ทรงคุณค่า คือ อาคารสิมอีสานโบราณศิลปะช่างญวน 2) ทำน้ำวัดหายโศก เป็นท่าเสด็จแห่งแรกในเมืองหนองคาย โดยใช้เป็นที่รับเสด็จพระราช ดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถทำน้ำวัดหายโศกจึงถูกเรียกขานว่า “ท่าเสด็จ” 3) เป็นจุดเริ่มต้นของการลงเรือเพื่อลอยอังคาร โดยนั่งเรือจากทำน้ำวัดหายโศกนำเก้าอี้ไปลอยบริเวณพระธาตุกลางน้ำ หรือพระธาตุหล้าหนอง 4) เป็นที่สถิตของเจ้าแม่สองนาง โดยมีศาลเจ้าแม่สองนางตั้งอยู่ภายในวัด ด้านหลังวิหารพระเจ้าใหญ่หายโศก

1.12 วัดชัยพร ตั้งอยู่ในชุมชนชัยพร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2405 เดิมชื่อว่า “วัดหัวโพน” ตามชื่อชุมชน ต่อมาเมื่อชุมชนเปลี่ยนชื่อเป็นชุมชนชัยพร จึงได้เปลี่ยนชื่อจากวัดหัวโพนเป็นวัดชัยพร ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2524 ความสำคัญและความโดดเด่นของวัดชัยพร คือ 1) ตั้งอยู่ในชุมชนเก่าแก่ 2) เป็นวัดที่มีความโดดเด่นในด้านสถาปัตยกรรมและประติมากรรม มีพระพุทธรูปปฏิมาที่สำคัญคือ พระพุทธชัยวรมณี เป็นพระศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด 3) เป็นวัดที่อยู่ใกล้กับสถานที่สำคัญหลายแห่ง เช่น โรงพยาบาลหนองคาย ศาลากลางจังหวัดหลังเดิม และตลาดชัยพร

1.13 วัดมีชัยท่า ตั้งอยู่ในชุมชนมีชัยท่า สร้างเมื่อ พ.ศ. 2400 โดยพระยามหาอำมาตย์ (ชื่น) ซึ่งยกทัพไปปราบฮ่อที่แขวงหัวพันทั้งหกและแขวงเมืองพวน เมื่อได้รับชัยชนะกลับมา จึงได้ทำการฉลองชัยชนะขึ้นที่บ้านหนองไผ่ และทำการเปลี่ยนชื่อชุมชนใหม่ว่า “ชุมชนมีชัย” ต่อมาได้สร้างวัดขึ้นประจำชุมชน ให้ชื่อว่า “วัดมีชัย” ต่อมาได้เติมคำว่า “ท่า” ต่อท้าย เป็น “วัดมีชัยท่า” เนื่องจากวัดตั้งอยู่ติดทำน้ำ คือแม่น้ำโขง ได้รับวิสุงคามสีมาเมื่อ

พ.ศ. 2410 ความสำคัญและความโดดเด่นของวัดมีชัยท่า คือ 1) เป็นสถานประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและศูนย์รวมจิตใจของชุมชนมีชัยท่า 2) พื้นที่วัดติดกับลานวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองหนองคาย มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม 3) เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมลอยกระทงของเทศบาล เมืองหนองคาย

2. สํารวจทรัพยากรการท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน ตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ผู้วิจัยได้ทำการสํารวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของวัดและพุทธสถาน ตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขงจำนวน 13 แห่ง คือ พุทธสถาน 1 แห่ง และวัด 12 วัด ผลการสํารวจพบความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของแต่ละวัด ดังนี้

ก. พุทธสถาน 1 แห่ง ได้แก่

2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวพระธาตุหล้าหนอง ประกอบด้วยพระธาตุหล้าหนอง (พระธาตุกลางน้ำ) สถาปัตยกรรมและศิลปกรรมขององค์พระธาตุหล้าหนอง (จำลอง) และภูมิทัศน์บริเวณพระธาตุหล้าหนอง (จำลอง) มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และเทศกาลประจำปี คืองานนมัสการพระธาตุหล้าหนองในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 ของทุกปี

ข. วัด จำนวน 12 วัด ได้แก่

2.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง) ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถอาคารทรงไทยจตุรมุข 2 ชั้น หลวงพ่อพระใส จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ เจดีย์พระธาตุพระอรหันต์ มีเทศกาลประจำปีที่สำคัญ คือ เทศกาลตรุษสงกรานต์และสมโภชสงฆ์หลวงพ่พระใส

2.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดประดิษฐ์ธรรมคุณ (หอก่อง) ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอุโบสถ ศิลปะล้านช้างผสมช่างท้องถิ่น หลวงพ่พระเสาร์ จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ วิหารหลวงพ่พระเสาร์ (จำลอง) ภูมิทัศน์ริมแม่น้ำโขง มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี ไม่มีงานเทศกาลประจำปี

2.4 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดศรีบุญเรือง ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอุโบสถ ศิลปะล้านช้างผสมช่างท้องถิ่น จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ หลวงพ่ลือชัย และพระพุทธรูปสำคัญภายในอุโบสถ จารึกวัดศรีบุญเรือง ภูมิทัศน์ริมแม่น้ำโขง มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี ไม่มีงานเทศกาลประจำปี

2.5 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดศรีสมังคค์ ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอุโบสถศิลปะช่างญวนผสมช่างท้องถิ่น หลวงพ่พระศรี จิตรกรรมฝาผนัง

ภายในอุโบสถ ภูมิทัศน์ริมแม่น้ำโขง มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี ไม่มีงานเทศกาลประจำปี

2.6 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดลำดวน ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอุโบสถอาคารทรงไทยจตุรมุข 2 ชั้น หลวงพ่อศรีลำดวน หลวงพ่อบุญคุ้ม หลวงพ่อสีลาคำ เจดีย์ศรีสารพัดนึก วิหาร 5 พระอรหันต์ ภูมิทัศน์ริมแม่น้ำโขง มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี งานบุญเทศกาลประจำปี คือ การงานบุญทอดกฐินสงเคราะห์แก่วัดที่อยู่ในหมู่บ้านทุรกันดาร

2.7 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดศรีคุณเมือง ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอุโบสถ ศิลปะช่างฉนวนผสมช่างพื้นถิ่น หลวงพ่อพระสุก (จำลอง) จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ จารึกวัดศรีคุณเมือง เจดีย์โบราณ มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี ไม่มีงานเทศกาลประจำปี

2.8 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดศรีเมือง ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอุโบสถอาคารทรงไทยผสมศิลปะล้านช้าง จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ หลวงพ่อศรีเมือง พระไชยเชษฐา กรงนกพระไชยเชษฐา จารึกวัดศรีเมือง หลักเมือง พิพิธภัณฑ์พระธรรมไตรโลกาจารย์ (หลวงปู่รั้ง เรวโต) มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี ไม่มีงานเทศกาลประจำปี

2.9 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดศรีชะเกษ ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอุโบสถอาคารทรงไทยผสมศิลปะล้านช้าง หลวงพ่อพระแสง แทนอนุสาวรีย์พระยาสุเมธาธิบดีวิบูลย์ศักดิ์ อัครสุรินทรมหินทรภักดี (เคน ณ หนองคาย) เจ้าเมืองหนองคายคนที่สอง ผู้สร้างวัดศรีชะเกษ บริเวณวัดร่มรื่นด้วยร่มเงาของต้นไม้ มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี ไม่มีงานเทศกาลประจำปี

2.10 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดศรีชมชื่น ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอุโบสถอาคารทรงไทยแบบภาคกลาง จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด คือ หลวงพ่อศรีเนตรมงคล หลวงพ่อศรีชมชื่น หลวงพ่อมงคลนิมิต หอพระไตรปิฎก บริเวณวัดร่มรื่นด้วยร่มเงาของต้นไม้ มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี ไม่มีงานเทศกาลประจำปี

2.11 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดห้วยโศก ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอุโบสถศิลปะช่างฉนวนผสมช่างพื้นถิ่น พระเจ้าใหญ่ห้วยโศก พระสังกัจจายน์ห้วยโศก ศาลเจ้าแม่สองนาง ภูมิทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำโขง มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี มีเทศกาลงานบุญประจำปี คือ งานบวงสรวงเจ้าแม่สองนางและแข่งขันเรือยาวในวันออกพรรษา

2.12 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดชัยพร ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและ

ศิลปกรรมของอุโบสถอาคารทรงไทยแบบภาคกลาง จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ พระพุทธชัยชินราชมุนี และพระพุทธชัยวรมุนี (หลวงพ่อชัยพร) และพุทธชยสุวรรณมุนี มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี ไม่มีงานเทศกาลประจำปี

2.13 ทรัพยากรการท่องเที่ยววัดมีชัยท่า ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของอุโบสถ อาคารทรงไทยแบบภาคกลาง จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ หลวงพ่อพระพุทธรูปปางมณีชัย พระประธานในอุโบสถ หลวงพ่อมณีชัยทันใจ พระสีวลี ภูมิทัศน์ริมแม่น้ำโขง มีกิจกรรมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและทำบุญตามประเพณีฮีต 12 บางประเพณี มีเทศกาลงานบุญประจำปี คือ บุญแข่งเรือยาว และงานลอยกระทง

3. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน ตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาและสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในวัดและพุทธสถานทั้ง 13 แห่ง พบว่า แต่ละวัดที่ตั้งอยู่เลียบบแม่น้ำโขง มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่น ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม ประติมากรรม แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง โดยมีแนวทางในการพัฒนา 4 แนวทาง ดังนี้

3.1 คัดเลือกวัดและพุทธสถานที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง จำนวน 13 แห่ง เริ่มจากวัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง) ไปยังพระธาตุหล้าหนอง และจากพระธาตุหล้าหนองไปยังวัดประดิษฐ์ธรรมคุณ ไปจนถึงวัดมีชัยท่า ซึ่งเป็นจุดสิ้นสุดเขตเทศบาลตำบลในเมือง จากนั้นจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว โดยการกำหนดระยะทางจากวัดแห่งหนึ่งไปยังวัดแห่งหนึ่ง และคำนวณเวลาในการเดินทาง โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศดาวเทียม (google maps) ทั้งการเดินทางด้วยรถยนต์และการเดินเท้า ดังตาราง

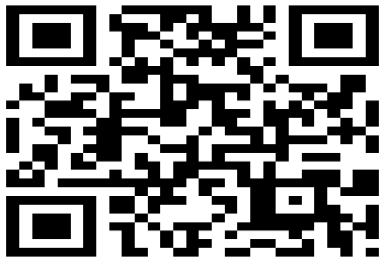
ตารางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบล ในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

จุดเริ่มต้น-ปลายทาง	ใช้เส้นทาง	ระยะทาง	รถยนต์	เดินเท้า
วัดโพธิ์ชัยถึงพระธาตุหล้าหนอง	ถนนมีชัยและซอยริมโขง	2.2 กิโลเมตร	6 นาที	28 นาที
พระธาตุหล้าหนองถึงวัดประดิษฐ์ธรรมคุณ	ซอยริมโขง	1.6 กิโลเมตร	4 นาที	20 นาที
วัดประดิษฐ์ธรรมคุณถึงวัดศรีบุญเรือง	ซอยริมโขง	350 เมตร	1 นาที	5 นาที
วัดศรีบุญเรืองถึงวัดศรีสมังคค์	ซอยริมโขง	290 เมตร	1 นาที	4 นาที
วัดศรีสมังคค์ถึงวัดลำคาวน	ซอยริมโขง	240 เมตร	1 นาที	3 นาที

จุดเริ่มต้น-ปลายทาง	ใช้เส้นทาง	ระยะทาง	รถยนต์	เดินเท้า
วัดลำดวนถึงวัดศรีคุณเมือง	ซอยวัดลำดวนและถนนมีชัย	350 เมตร	1 นาที	4 นาที
วัดศรีคุณเมืองถึงวัดศรีเมือง	ถนนประจักษ์-ถนนมีชัย	รถ : 1.3 กม. เดิน : 300 ม.	5 นาที	4 นาที
วัดศรีเมืองถึงวัดศรีชะเกษ	ถนนประจักษ์-ถนนมีชัย	รถ : 1.6 กม. เดิน : 400 ม.	6 นาที	6 นาที
วัดศรีชะเกษถึงศรีศรีชมชื่น	ถนนมีชัย	350 เมตร	1 นาที	4 นาที
วัดศรีชมชื่นถึงวัดหยาโตศ	ถนนมีชัย	250 เมตร	1 นาที	3 นาที
วัดหยาโตศถึงวัดชัยพร	ถนนมีชัย	800 เมตร	2 นาที	10 นาที
วัดชัยพรถึงวัดมีชัยท่า	ผ่านซอยตลาดชัยพรและ ถนนแก้วรวูดี	1 กิโลเมตร	2 นาที	13 นาที

3.2 จัดทำฐานข้อมูลและเว็บไซต์วัดและพุทธสถาน ภายใต้ชื่อว่า “วัดริมโขงหนองคาย” เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบบแม่น้ำโขง โดยภายในเว็บไซต์จะประกอบด้วยฐานข้อมูลวัดต่าง ๆ เช่น ประวัติความเป็นมาของวัด ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญแต่ละวัด นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปสืบค้นข้อมูลวัดต่าง ๆ ได้ เพียงสแกน QR-Code เข้าไป ก็จะนำไปสู่เว็บไซต์วัดริมโขงหนองคายได้ทันที

รูปภาพที่ 1 QR-Code เว็บไซต์วัดริมโขง
หนองคาย

รูปภาพที่ 2 ป้ายประชาสัมพันธ์
ทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละวัด

3.3. จัดทำป้ายแนะนำทรัพยากรการท่องเที่ยววัดและพุทธสถานแต่ละแห่ง เพื่อมอบให้แก่วัดและพุทธสถานที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา ในกรณีที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถที่จะเข้าไปศึกษาข้อมูลวัดในเว็บไซต์ได้ เมื่อเข้าไปยังวัดต่าง ๆ จะมีป้ายแนะนำทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในวัดนั้นว่ามีอะไรบ้าง พร้อมกับแผนที่บอกระยะทางในการเดินทางไปยังวัดอื่นต่อไป

3.4 จัดทำหนังสือไกด์บุ๊กและแผ่นพับ เพื่อมอบให้แก่วัดและพุทธสถานที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาไว้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน ตามเส้นทาง

เลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย หนังสือไกด์บุ๊กและแผ่นพับ จะเป็นเอกสารแนะนำทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในวัดแต่ละวัด

รูปภาพที่ 3 ไกด์บุ๊กและแผ่นพับแนะนำเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง

สื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ทั้งหมด นอกจากนำไปมอบให้กับวัดและพุทธสถานที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาแล้ว ยังได้นำไปมอบให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบด้วยพิพิธภัณฑ์จังหวัดหนองคาย ห้องสมุดประชาชนจังหวัดหนองคาย ประชาสัมพันธ์จังหวัดหนองคาย สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย (ททท.)

อภิปรายผล

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีประเด็นที่ควรนำอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดและพุทธสถาน ตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 13 แห่ง พบว่า วัดและพุทธสถานส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ได้รับการสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์โดยกษัตริย์อาณาจักรล้านช้าง เจ้าเมือง และคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวลักษณ์ เหล่าฤทธิ์ ศึกษาเรื่อง เที่ยววัด: แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย พบว่า ประวัติความเป็นมาของวัดที่สำคัญในจังหวัดหนองคาย เช่น วัดพระธาตุบังพวน วัดศรีชมภูองค์ตื้อ และวัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง)

มีความเกี่ยวข้องกับกษัตริย์อาณาจักรล้านช้าง คือ พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช (เยวาลักษณ์ เหล่าฤทธิ์, 2557) และสอดคล้องกับงานค้นคว้าของ ไชพัตย์ ภูชีสส์ชวกรณ์ ที่กล่าวว่า การสร้างวัดในพื้นที่ภาคอีสานของไทย พบว่า วัดที่สร้างโดยกษัตริย์ ขุนนาง และกลุ่มชนชาวลาว มีหลักฐานที่ปรากฏในจารึก ได้แก่ จารึกที่ใบเสมาหน้าโบสถ์และที่ฐานพระพุทธรูปของวัดต่าง ๆ (ไชพัตย์ ภูชีสส์ชวกรณ์, 2557) ทั้งนี้ กษัตริย์อาณาจักรล้านช้าง เมื่อไปสร้างวัดหรือบูรณปฏิสังขรณ์วัดใด มักจะสร้างจารึกไว้ในวัดนั้นด้วย เช่น จารึกวัดศรีบุญเรือง วัดศรีคุณเมือง จารึกวัดศรีเมือง เป็นต้น

2. สสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยววัดและพุทธสถานตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 13 แห่ง พบว่า วัดและพุทธสถานแต่ละแห่งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่น เช่น ด้านประติมากรรม พบว่า พระพุทธรูปที่เป็นพระสำคัญประจำแต่ละวัด ส่วนใหญ่สร้างในสมัยอาณาจักรล้านช้าง โดยเฉพาะพระพุทธรูปในยุครพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช มีพระพุทธรูปศิลปะล้านช้างเกิดขึ้นมากที่สุด สอดคล้องกับงานศึกษาค้นคว้าของฉลอง พันธุ์จันทร์ กล่าวว่า พระพุทธรูปในช่วงพุทธศตวรรษที่ 21 - 22 ที่ถือว่าโดดเด่นมากกลุ่มหนึ่ง คือ พระพุทธรูปที่สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช เช่น พระเจ้าองค์ต่อ วัดศรีชมพูก่อต่อ พระใส วัดโพธิ์ชัย พระเสี้ยว วัดมณีโคตร พระสีบุญเฮือง (ศรีบุญเรือง) วัดหลวงเจดีย์ารามพระสวย วัดยอดแก้ว พระทองแสน วัดท่าคกเรือ พระแสง วัดศรีชะเกษ จังหวัดหนองคาย (ฉลอง พันธุ์จันทร์, 2565) ด้านสถาปัตยกรรม พบว่า พระธาตุหรือเจดีย์ในวัดและพุทธสถานทั้ง 13 แห่ง เป็นเจดีย์ศิลปะล้านช้าง เช่น พระธาตุเหล่าหนอง และเจดีย์พระธาตุพระอรหันต์ ส่วนอุโบสถหรือสิม พบทั้งอุโบสถศิลปะทรงไทยแบบภาคกลาง และอุโบสถศิลปะล้านช้างผสมช่างพื้นถิ่น นอกจากนี้ยังมีอุโบสถศิลปะฉนวนผสมช่างพื้นถิ่น 3 วัด คือ อุโบสถวัดศรีสุ่มังคล์ อุโบสถวัดศรีคุณเมือง และอุโบสถวัดหายโศก อุโบสถทั้ง 3 วัดนี้ เป็นอุโบสถขนาดเล็ก ได้รับการบูรณะและต่อเติมมาหลายครั้ง แต่สิ่งที่หลงเหลือให้เห็นคือ ชุ่มโค้งด้านมุขหน้า และชุ่มโค้งด้านข้าง ซึ่งอุโบสถทั้ง 3 หลังนี้ อาจจะไม่ใช่ช่างฉนวนโดยตรง แต่เป็นฝีมือของช่างพื้นถิ่นที่นำเอารูปแบบของช่างฉนวนมาเป็นต้นแบบ สอดคล้องกับงานค้นคว้าของชวลิต อธิปัตยกุล ที่กล่าวถึงสิมฉนวนวัดหายโศก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายว่า เป็นงานช่างพื้นถิ่นที่ปะปนกับแบบอย่างช่างฉนวน ซึ่งเป็นความนิยมในการก่อสร้างสิมแบบฝีมือช่างฉนวน ได้รับความสนใจในการก่อสร้างมากกว่าแบบพื้นถิ่นอีสาน ซึ่งสะท้อนถึงแบบของช่างพื้นถิ่น ไม่ใช่ฝีมือช่างฉนวน (ชวลิต อธิปัตยกุล, 2556)

3. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย การศึกษาพบว่า วัดและพุทธสถานที่อยู่เลียบบแม่น้ำโขงในเขตเทศบาลตำบลในเมือง ทั้ง 13 แห่ง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะรู้จักเพียงวัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง) มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หลวงพ่อพระใสมีตำนานและประวัติความ

เป็นมาที่น่าสนใจ ประกอบกับมีการนำไปประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างหลากหลาย จึงทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักหลวงพ่อบุญรอดพระใสมากกว่าพระพุทธรูปองค์อื่น ๆ รองลงมาคือ หลวงพ่อบุญรอด (จำลอง) หลวงพ่อบุญรอด และหลวงพ่อบุญรอด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าพระพุทธรูปทั้ง 3 องค์ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มพระพุทธรูป 9 ส จังหวัดหนองคาย ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับจังหวัดหนองคาย ได้จัดกิจกรรม “ไหว้พระ 9 ส” นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์เสริมมงคลชีวิต จังหวัดหนองคาย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย พร้อมกับประกอบสร้าง ความหมายของพระพุทธรูปแต่ละองค์ในเชิงสัญลักษณ์สำหรับนักท่องเที่ยวแสวงบุญ ให้ความหมายที่สะท้อนถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดจากการกราบไหว้บูชา คือ 1) พระใส คือสัญลักษณ์ ของการ “ปกป้องคุ้มครอง มีชีวิตเจริญรุ่งเรือง” 2) พระเสาร์เป็นสัญลักษณ์ ของการ “อายุยืน ขวัญยืน พรั่งพร้อมด้วยโภคทรัพย์” 3) พระสุก คือสัญลักษณ์แห่ง “ความปราศจากโรคร้าย ไข้เจ็บ ลาภผลมากมี” (ฉลอง พันธุ์จันทร์, 2565) นอกจากพระ 9 ส แล้ว พระพุทธรูปอื่น ๆ ยังเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวด้วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวยังไม่ถึงแหล่งข้อมูล ทรัพยากรการท่องเที่ยวของแต่ละวัด ดังนั้น จึงควรมีการขยายพื้นที่กิจกรรมไหว้พระ จากไหว้ พระ 9 ส ให้กว้างออกไป เป็นไหว้พระวัดงามนามมงคลในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย หรือตาม เส้นทางเลียบแม่น้ำโขงก็ได้ จะทำให้พระพุทธรูปในวัดต่าง ๆ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ให้กับวัดต่าง ๆ ก็เป็นแนวทางพัฒนาวัดให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้อีกช่องทางหนึ่ง เพราะวัดแต่ละวัดมีต้นทุนพื้นที่ความศักดิ์สิทธิ์อยู่ แล้ว การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในวัดต่าง ๆ สามารถทำได้โดยการสร้างความเลื่อมใส ศรัทธาผ่านตำนานหรือเรื่องเล่า การผลิตซ้ำ และการจัดกิจกรรมสนับสนุน สอดคล้องกับทฤษฎี วิมล พูลสุข ศึกษาเรื่อง วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) : การนำเสนอพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในบริบทท่องเที่ยว กล่าวถึงการประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ว่า วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) มีการนำเสนอวัด ในฐานะพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในบริบทการท่องเที่ยว ผ่านเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม การสร้างวัดถ้ำต่าง ๆ เพื่อเป็นจุดขายแก่วัด และการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ของสื่อมวลชนผ่านโซเชียลมีเดียต่าง ๆ จึงทำให้วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่มีชื่อเสียงอย่างกว้างขวาง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ (ทฤษฎี วิมล พูลสุข, 2561) ดังนั้น การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ให้กับวัดในบริบทการท่องเที่ยว จะต้องอาศัยความร่วมมือกับหลายฝ่าย เช่น วัด ชุมชน และการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ตลอดจนการบริหารจัดการศักยภาพสิ่งแวดล้อมความสะดวกต่อการท่องเที่ยวภายในวัดให้ได้ มาตรฐานการท่องเที่ยว

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาประวัติวัดและพุทธสถานเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 13 แห่ง พบว่า วัดส่วนใหญ่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอาณาจักรล้านช้าง สร้างและบูรณปฏิสังขรณ์โดยกษัตริย์ ขุนนาง และประชาชนในชุมชน แต่ละวัดจึงมีโบราณวัตถุที่เก่าแก่และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในวัดที่โดดเด่นคือ ประติมากรรม โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม และภูมิทัศน์ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มี 4 แนวทาง คือ 1) การคัดเลือกวัดและสร้างแผนที่เส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถานเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง 2) จัดทำฐานข้อมูลวัดและเว็บไซต์ ภายใต้ชื่อว่า “วัดริมโขงหนองคาย” 3) จัดทำป้ายแนะนำทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในวัด 4) จัดทำหนังสือ Guide Book และแผ่นพับ โดยหนังสือ Guide Book และแผ่นพับนั้น นอกจากนำไปมอบให้แก่วัดในพื้นที่ศึกษาแล้ว ยังได้นำไปมอบให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์จังหวัดหนองคาย ห้องสมุดประชาชนจังหวัดหนองคาย ประชาสัมพันธ์จังหวัดหนองคาย สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย (ททพ.) ข้อเสนอแนะในการวิจัยมีดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ควรศึกษาการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยววัดและพุทธสถานที่สำคัญในจังหวัดหนองคาย 2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย วัดที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวเลียบบแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย ควรจัดทำประวัติความเป็นมาของวัดและโบราณวัตถุที่มีในวัด เพื่อเป็นฐานข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว 3) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ วัดและพุทธสถานที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวเลียบบแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้เป็นระเบียบ ควรดูแลความสะอาดของห้องสุขาสาธารณะ และแยกห้องน้ำชายหญิงและคนพิการ ดูแลความสะอาดบริเวณของโบสถ์วิหารที่นักท่องเที่ยวเข้าไปสักการบูชา พระพุทธรูป ไม่ให้มีมูลนกหรือขยะมูลฝอย และควรมีการติดตั้งกล่องวงจรปิด เพื่อดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัดและพุทธสถาน ตามเส้นทางเลียบบแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” ขอขอบคุณเจ้าอาวาสและผู้ดูแลพุทธสถาน ทั้ง 13 แห่ง ในการสนับสนุนข้อมูลและการอำนวยความสะดวกต่อการลงพื้นที่วิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กองงานเลขานุการ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย. (2564). รายงานทะเบียนวัด จังหวัดหนองคาย. หนองคาย: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย.
- ฉลอง พันธุ์จันทร์. (2565). พระพุทธรูปข้ามแดน: ตำนาน การประกอบสร้างและการช่วงชิง พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในบริบทสังคมวัฒนธรรมปัจจุบัน. วารสารศิลปะการจัดการ, 6(1), 340-357.
- ชวลิต อธิปัตยกุล. (2556). สิมณวนในอีสาน. อุดรธานี: สำนักพิมพ์เต้า-โล่.
- ทิพย์วิมล พูลสุข. (2561). วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ในฐานะ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ในบริบทการท่องเที่ยว. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ไธพัตย์ ภูชีสส์ชวกรณ์. (2557). โบสถ์-วิหารแบบล้านช้างในภาคอีสาน. ใน ปรัชญาดุษฐ์บัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เยาวลักษณ์ เหล่าฤทธิ. (2557). เที้ยววัด: แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมัย ณ หนองคาย. (2559). หนองคายเมืองน่าอยู่อันดับ 7 ของโลก. ใน Sbl MAGAZINE NONGKHAI. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สมาร์ท บีซีเนล โลว์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หนองคายถิ่น วัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสศ.
- สำนักงานจังหวัดหนองคาย. (2561). หนองคายเที่ยวได้ทั้งปี. นนทบุรี: บริษัท ลีโอ แลนเซ็ท จำกัด.

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสารานิยธรรม ศึกษาเฉพาะกรณี
บ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช*
A DEVELOPMENT STRONG COMMUNITY BY USING SARANIYADHAMMA
A CASE STUDY BAN SAI-GROOD NAMAIPHAI SUB-DISTRICT
THUNGSONG DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ยอดขวัญ มณีฉาย

Yodkwan Maneechay

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: yodkwan1988@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการและแนวคิดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสารานิยธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสารานิยธรรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านไสกรุด นักวิชาการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลนาไม้ไผ่ คณะกรรมการหมู่บ้านบ้านไสกรุด ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน และตัวแทนชุมชนบ้านไสกรุด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักการและแนวคิดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสารานิยธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด พบว่าชุมชนได้นำหลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยทุกคนในชุมชนได้ร่วมกันค้นหาและสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งผู้นำและสมาชิกในชุมชนต่างรับรู้ รับทราบ และมีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน นำไปสู่ร่วมการวางแผนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน มากที่สุดและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสารานิยธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด มีดังนี้ ชุมชนควรช่วยเหลือด้วยการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีทักษะทางอาชีพตามที่ตนเองถนัด ทำให้มีรายได้พึ่งพาตนเองได้ สร้างความเป็นมิตร โดยการใช้ภาษาที่สื่อสารกับคนในชุมชนที่เข้าใจง่าย รวมถึงสร้างการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน อีกทั้งสถาบันทางสังคม ควร

* Received July 13, 2022; Revised August 7, 2022; Accepted September 19, 2022

สร้างค่านิยมที่ดีและปลูกฝังให้แก่คนรุ่นใหม่ในชุมชนผ่านกระบวนการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการ
ร่วมออกกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, ชุมชนเข้มแข็ง, หลักสารานิยธรรม

Abstract

This research article has the objectives of 1) to study the principles and concepts of strong community development by using Saraniyadhamma principles. a case study of Ban Sai Rud, Na Phai Mai Sub-district, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province; using qualitative research methods A group of 23 key informants consisted of Village Headman Village No. 8, Ban Sai Rud, community development scholars, Na Mai Mai Subdistrict Administrative Organization. Ban Krai Rud Village Committee Representative of the village sage and representatives of Ban Sai Read Community The research tool was an interview form. A study of the case of Ban Krai Rud found that the community has applied the principles of understanding, reaching out, and developing, whereby everyone in the community jointly searched for and reflected on the problems that occurred in the community. In which leaders and community members know, acknowledge, and understand each other's problems. Lead to joint planning to solve problems and develop for the benefit of the community. and sustainable development. The study of the Ban Sai Rud case was as follows: The community should help by promoting people in the community to have professional skills according to their expertise. make an income self-reliant and friendly by using language to communicate with people in the community that are easy to understand. Including creating dependence on each other. have good interactions with people in the community Also social institutions good values should be created and instilled in the new generation in the community through practical processes. Participate in community rules and regulations

Keywords: Development, Strongcommunity, Saraniyadhamma

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตราที่ 43 (1) ได้กำหนดไว้ว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิอิทธินุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม

ชนบทรรมนิยม และจารีตประเพณี อันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ (2) จัดการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (3) เข้าซื้อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชน หรือดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และ (4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน นอกจากนี้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รัฐได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยสนับสนุนการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้ชุมชนได้บริหาร จัดการและมีส่วนร่วมในกิจการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง การสนับสนุนการจัดทำแผนแม่บท ชุมชนที่สะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาตัวชี้วัด และระบบการประเมินความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าในการยกระดับความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง (ประกาศเรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), 2561)

ในปัจจุบันพระพุทธศาสนาได้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นหลักนำทางในการพัฒนาทุกด้าน การที่จะพัฒนาประเทศให้สำเร็จผลดีบรรลุจุดหมายที่ต้องการได้อย่างแท้จริงนั้น จะพัฒนาเพียงด้านวัตถุอย่างเดียวเท่านั้นไม่เพียงพอประสบการณ์ในการพัฒนาตลอดเวลาที่ผ่านมาได้สอนให้เป็นที่ตระหนักได้ว่า การมุ่งพัฒนาวัตถุภายนอกอย่างเดียวนั้นแม้จะระดมทุนลงไปอย่างมากมายก็ไม่ทำให้สังคมบรรลุความมั่งคั่งรุ่งเรืองและสันติสุขที่แท้จริงได้ตามวัตถุประสงค์ กลับสร้างปัญหาอย่างมากมาย เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาทางการเมือง ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยเฉพาะตัวคนซึ่งเป็นผู้ร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับผลจากการพัฒนาโดยตรง จะต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดีและในการพัฒนาคนนั้นส่วนสำคัญที่สุดก็คือจิตใจ ดังนั้นในยุคปัจจุบัน งานพัฒนาจึงหันมาให้ความสนใจแก่การพัฒนาจิตใจมากขึ้น การพัฒนา จิตใจนั้นรวมถึงการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนสุขภาพจิตโดยทั่วไป การพัฒนาจิตใจ ตลอดจนการพัฒนาคนนั้นเป็นหน้าที่หลักของพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติมาโดยตลอด (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543)

บ้านไสกรุด หมู่ที่ 8 ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการปกครองโดยใช้คณะกรรมการหมู่บ้าน 6 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายอำนวยการฝ่ายแผนพัฒนา ฝ่ายรักษาความสงบ ฝ่ายการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม และฝ่ายส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคม มีหลักคิดให้คนในชุมชนเดินตามรอยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแก้ไขปัญหา และพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งภายในหมู่บ้านแห่งนี้มีฐานการเรียนรู้และวิสาหกิจ

ชุมชนมากมาย ทำให้เกิดทักษะอาชีพที่คนในชุมชนสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว อาทิ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มโรงสีชุมชนกลุ่มปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มผ้าบาติก เป็นต้น เน้นให้ชาวบ้านไม่หวังจะได้รับการช่วยเหลือจากทางภาครัฐเพียงอย่างเดียว ให้ดำเนินชีวิตภายใต้หลักพอประมาณ มีเหตุมีผลมีความชอบธรรม ที่ผ่านมามีบ้านไสกรุดได้รับรางวัลมากมาย อาทิ รางวัลชนะเลิศด้านสาธารณสุขดีเด่นระดับอำเภอ ปี 2549 รางวัลหมู่บ้านปลอดโรคไข้เลือดออกปี 2550 รางวัลหมู่บ้านที่มีการลดอุบัติเหตุทางถนนปี 2550 รางวัลหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งระดับอำเภอปี 2553 และได้รับการประเมินคัดเลือกหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็น เป็นสุข ตามโครงการเชิดชูเกียรติกิจกรรมเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น ประจำปี 2562

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยสนใจศึกษาการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสภานโยบาย ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อทำให้ได้ทราบถึงการพัฒนา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสภานโยบายให้สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการและแนวความคิดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสภานโยบาย ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสภานโยบาย ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ดังนี้ 1) หลักการและแนวความคิดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสภานโยบาย ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเมตตากายกรรม ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านเมตตามโนกรรม ด้านสาธารณโภคี ด้านศีลสามัญญตา และด้านทิวฐิสามัญญตา โดยการสัมภาษณ์จากผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านไสกรุดนักวิชาการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลนาไม้ไผ่ คณะกรรมการหมู่บ้านบ้านไสกรุด ตัวแทนราษฎรชาวบ้าน และตัวแทนชุมชนบ้านไสกรุด และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสภานโยบาย ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเมตตากายกรรม ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านเมตตามโนกรรม ด้านสาธารณโภคี ด้าน

สี่สสามัญญาตา และด้านทฤษฎีสามัญญาตา โดยการสัมภาษณ์จากผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านไสกรุด นักวิชาการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลนาไม้ไผ่ คณะกรรมการหมู่บ้านบ้านไสกรุด ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน และตัวแทนชุมชนบ้านไสกรุด

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวมจำนวน 23 คน ประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านไสกรุด จำนวน 1 คน 2) นักวิชาการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลนาไม้ไผ่ จำนวน 1 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้านบ้านไสกรุด จำนวน 6 คน 4) ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 7 คน 5) ตัวแทนชุมชนบ้านไสกรุด จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ แบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) โดยผู้วิจัยมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อคำถามโดยละเอียดตามที่ได้จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้ว 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสาราณียธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวแปรตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับหลักการ และแนวคิดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสาราณียธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสาราณียธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) และ 4) นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้เพื่อความเที่ยงตรงและถูกต้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นขั้นตอนรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกสร้างขึ้นมาสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านไสกรุด นักวิชาการพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลนาไม้ไผ่ คณะกรรมการหมู่บ้านไสกรุด และตัวแทนชุมชนบ้านไสกรุด ผู้วิจัยนำคำตอบและได้บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำไปวิเคราะห์

รวบรวมและเรียบเรียงรายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง สละสลวยมากยิ่งขึ้นและนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ รวบรวมคำตอบและข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์ตามลำดับ

ผลการวิจัย

1. หลักการและแนวความคิดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสาราณียธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอกู่ทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ด้านเมตตาทายกรรม จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้สร้างหลักความเข้าใจให้กับคนในชุมชนให้ร่วมกันช่วยเหลือและให้ความร่วมมือผ่านกระบวนการกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนตามกำลังความสามารถของตนเองที่มี โดยผู้นำและสมาชิกของชุมชนร่วมกันดำเนินงานจนเสร็จสิ้นตามที่กำหนดด้วยพลังความสามัคคีซึ่งเป็นขั้นพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยมีหลักการที่ว่า อยู่ด้วยความเข้าใจเมื่อพูดแล้วต้องลงมือกระทำร่วมกันทั้งผู้นำและสมาชิก ดังนั้น การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งตามหลักสาราณียธรรม ด้านเมตตาทายกรรม ทำให้ผู้นำและสมาชิกในชุมชนได้เข้าถึงการพัฒนาชุมชนที่ทุกฝ่ายร่วมกันวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น

1.2 ด้านเมตตาวิจิตรกรรม จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้สร้างหลักความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ด้วยการร่วมกันพูดคุย สะท้อนปัญหาต่าง ๆ หรือเสนอแนะสิ่งอยากพัฒนาให้กับชุมชน รวมไปถึงการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชนอำเภอ มาร่วมพบปะพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจให้กับคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชน จึงทำให้ยอมรับการเสนอแนะความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อีกทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ได้นำโครงการหรือองค์ความรู้ใหม่มาประยุกต์และพัฒนา เพื่อสร้างความเข้มแข็งและคุณภาพชีวิตของทุกคนในชุมชนด้วย

1.3 ด้านเมตตาโมกกรรม จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้มีหลักกระบวนการเข้าถึงการพัฒนาชุมชน โดยการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ทำให้การดำเนินงานเป็นในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยซึ่งและกัน ซึ่งมาจากความร่วมมือของผู้นำ คนในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ รัชกาลที่ 9 มาขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนในด้านคุณภาพชีวิตและส่งเสริมให้คนชุมชนพึ่งพาตัวเองได้ เช่น การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้พอกินในครอบครัว ส่วนที่เหลือนำไปแจกจ่ายแบ่งปันภายในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการขจัดความยากจนตามโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนของ

หมู่บ้าน ดังนั้น หลักการพัฒนาในลักษณะนี้เป็นการพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพที่เข้มแข็งไปพร้อมกันบนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันการพึ่งพาตนเอง จึงทำให้ชุมชนบ้านไสกรุดได้รับการพัฒนาให้เป็นชุมชนเข้มแข็งที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงกระบวนการพัฒนาร่วมกันด้วยความเข้าใจอย่างแท้จริง

1.4 ด้านสาธารณโภคี จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้ใช้หลักการพัฒนา เพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้นและมีจิตสาธารณะตอบแทนท้องถิ่นของตนเองที่อาศัยอยู่ โดยพัฒนาในลักษณะของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เช่น การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ด้อยโอกาสและผู้ว่างงาน รวมถึงคนในชุมชนที่สนใจได้พัฒนาตนเองในการสร้างอาชีพ เพื่อความพออยู่ พอกิน พอใช้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ ให้ความรู้และฝึกปฏิบัติทักษะจากของจริง ทำให้สามารถเลี้ยงชีพตนเองได้ เมื่อหมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้น ก็เรียกใช้คนในชุมชนมาร่วมกันจัดเตรียม นอกจากนี้ลดต้นทุนการพึ่งพาจากปัจจัยภายนอก โดยมีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ของชุมชน

1.5 ด้านศีลสามัญญตา จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้นำหลักการพัฒนากายและจิตใจ มาขัดเกลาให้คนในชุมชนมีระเบียบวินัยและดำรงตนอยู่ในหลักศีลธรรม คือ การนำหลักศีล 5 มาประพฤติปฏิบัติ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งในเชิงคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม จากหลักการพัฒนาดังกล่าว ทำให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของหมู่บ้านและยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามหลักประชาธิปไตย ทำให้หมู่บ้านมีความมั่นคง สามารถพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และเกิดความเข้มแข็งต่อชุมชนทั้งผู้นำและชาวบ้าน สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ เพราะความร่วมมือที่ดำเนินการอย่างจริงจังบนพื้นฐานบริบทของชุมชนซึ่งมาจากปัญหา สาเหตุ กำหนดแนวทาง/มาตรการ/กฎระเบียบ และการนำไปใช้อย่างเหมาะสม

1.6 ด้านทฤษฎีสามัญญตา จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้สร้างหลักความเข้าใจและหลักการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น เพื่อให้คนในชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนผ่านเวทีประชาคมของหมู่บ้าน ซึ่งทุกฝ่ายต่างทำงานเป็นหนึ่งเดียว ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในลักษณะของการแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาชุมชน และยอมรับในข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนทุกคนอย่างพร้อมเพรียงกันจนครบเวลาที่กำหนด ทำให้หมู่บ้านพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันอันมาจากการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านร่วมกัน นำไปสู่การระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนพัฒนาร่วมกัน จึงทำให้ได้แผนพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านทุกคน เป็นพื้นฐานของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในด้านนี้

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสารานุกรม ธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 ด้านเมตตาทายกรรม จากการศึกษาพบว่า การช่วยเหลือในชุมชนควรนำทรัพยากรที่มีอยู่และสามารถทำได้มาร่วมสนับสนุนมากกว่าการให้เงินเพียงอย่างเดียว พร้อมทั้งส่งเสริมผู้ว่างงาน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ รวมถึงผู้สูงอายุ ให้มีทักษะทางอาชีพที่ตนเองถนัด เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือด้านเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับการประกอบอาชีพ เนื่องจากบ้านไสกรุดมีกลุ่มอาชีพหลายกลุ่ม จึงนำคนเหล่านี้เข้าไปรวมกลุ่มได้ ดังนั้น การช่วยเหลือและการให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชนนั้น คือส่วนสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน เพราะอยู่ด้วยความเข้าใจ ทำงานร่วมกันอย่างจริงจังทั้งชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีการพัฒนาอย่างเข้มแข็งและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2.2 ด้านเมตตาวจิกรรม จากการศึกษาพบว่า การพูดจาและการให้คำปรึกษากับคนในชุมชนควรใช้ภาษาที่สื่อสารแล้วเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยไม่ใช่คำที่ก่อให้เกิดผลกระทบส่วนบุคคล มีความเต็มใจที่จะพูดหรือรับฟังหรือด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ให้ความสำคัญกับทุกคนในชุมชน โดยไม่แบ่งแยก และผู้ปกครองที่มีบุตรหลาน ควรอบรมสั่งสอนให้เป็นคนพูดจาสุภาพ ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนการให้คำปรึกษาประเด็นต่าง ๆ ของคนในชุมชน ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าวันไหน เรื่องอะไร เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคนในชุมชน และประหยัดเวลา และคนที่ให้คำปรึกษานั้นจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลนั้น ๆ มาเป็นอย่างดี อันเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ทำให้ไม่เสียผลประโยชน์ที่คนในชุมชนควรจะได้รับ

2.3 ด้านเมตตาโมกกรรม จากการศึกษาพบว่า ควรทำในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันหรือเพื่อนช่วย ด้วยการทำความรู้จักเพื่อนบ้าน ชักชวนทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ทำความสะอาดบริเวณหมู่บ้าน 2 วัน/สัปดาห์ จัดเวรอาสาสมัครสอดส่องดูแลความปลอดภัยทั้งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินมีค่า ลงแขกเกี่ยวข้าวของหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้เกิดขึ้นกับทุกคนในชุมชนและคนต่างพื้นที่มาอาศัยในชุมชน โดยไม่เอาเงินทองมาเป็นที่ตั้งของทุกอย่าง

2.4 ด้านสาธารณโภคี จากการศึกษาพบว่า สถาบันทางสังคมควรร่วมกันปลูกฝังค่านิยมการแบ่งปัน การช่วยเหลือ และการมีจิตอาสาให้กับคนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นเยาวชน เน้นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม โดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสร้างแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติด้วยใจจริง การช่วยเหลือคนชุมชน ควรส่งเสริมในรูปแบบอาชีพเสริม ซึ่งทางหมู่บ้านมีกลุ่มอาชีพต่าง ๆ อยู่แล้ว ส่วนการมีจิตอาสานั้น ควรให้แต่ละกลุ่มเสนอสิ่งที่คุณเองอยากทำให้กับ

หมู่บ้าน อีกทั้งมีการประเมินเป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนมีจิตอาสา ร่วมพัฒนาชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่

2.5 ด้านสี่สัณฐานจากการศึกษาพบว่า ควรร่วมกำหนดกฎระเบียบของชุมชนโดยมาจากความเห็นร่วมกันของคนในชุมชน สามารถปรับเปลี่ยน เพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน อาจจะเป็น 2 ปี หรือ 3 ปี มาร่วมพิจารณาครั้งหนึ่ง เพื่อความยุติธรรมและเท่าเทียมกันภายในชุมชน ต่อไปควรมีคณะตุลาการของหมู่บ้าน คอยทำหน้าที่การตัดสินใจผู้กระทำความผิดกฎระเบียบของชุมชน ดังนั้น กฎระเบียบของชุมชนไม่ควรเน้นที่การลงโทษเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้กำลังใจแก่ผู้ที่ประพฤติตามกฎระเบียบด้วยการเพิ่มคะแนนและลดคะแนน ในการเพิ่มคะแนนนั้น ต้องพิจารณาเป็นรายด้าน และในการลดคะแนนมี 3 ระดับ คือ ระดับเบา ระดับกลาง และระดับหนัก พร้อมมีการลงโทษตามระดับของความผิดที่กระทำ ได้แก่ ระดับเบาบำเพ็ญประโยชน์ ระดับกลางทำทัณฑ์บน ระดับหนักตัดสิทธิ์ที่ควรจะได้รับทุกอย่าง วิธีเหล่านี้ทำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการรักษากฎระเบียบของชุมชน ควบคู่กับการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม

2.6 ด้านทิวทัศน์สามัญญาตา จากการศึกษาพบว่า ควรนำหลักการที่มีส่วนร่วมของประชาชนมาขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น การเกี่ยวข้อง ความร่วมมือ และการเสริมอำนาจให้กับคนในชุมชน เมื่อนำกระบวนการเหล่านี้มาใช้ จะทำให้ร่วมเสนอแผนพัฒนาชุมชนของตนเองให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แม้ความเห็นต่างกันต้องรับฟังทั้งหมดและเก็บรายละเอียดมาพิจารณา วิเคราะห์ ถึงความเป็นไปได้ในแต่ละงานที่จะขับเคลื่อนให้ชุมชนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดได้

อภิปรายผล

1. หลักการและแนวคิดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสาราณียธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลของหลักการและแนวคิดแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านเมตตาการุณกรรม ชุมชนได้ใช้หลักความเข้าถึงในการให้คนในชุมชนรู้จักช่วยเหลือและการให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยอาศัยแนวคิดที่ว่า “อยู่ด้วยความเข้าใจ” อันเป็นพื้นฐานในการสร้างพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง จึงสอดคล้องกับการศึกษาของ กัญจนพรพรรณ จุฬารมณี ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชน เกิดจากการมีพื้นฐานของความเป็นจิตสำนึกที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความสามัคคีชุมชนสามารถที่จะ

วิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจเลือกนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อไป (กัญจนพรพรรณ จุฬารมณี, 2561)

1.2 ด้านเมตตาจริกรรม ชุมชนได้ใช้หลักความเข้าใจให้กับคนในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยการประสานงานและร่วมกันเสนอปัญหาหรือระดมความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ผู้นำและสมาชิกต่างทำงานร่วมกันด้วยความเป็นมิตร และความเป็นกันเอง ทำให้ทุกคนมีความเข้าใจถึงบริบทและสามารถพัฒนาให้ตอบสนองกับความต้องการของชุมชน จึงแตกต่างกับการศึกษาของ พระมหาธนวิชัย ญาณธโร (กิจเดช) ได้วิจัยเรื่องการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมตามหลักสาราณียธรรม 6 : ชุมชนวัดหงส์รัตนารามและชุมชนมีสัตตต้นสน กรุงเทพมหานคร พบว่า การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนส่วนใหญ่ มักจะแสดงไมตรีและความหวังดีต่อคนในชุมชนอยู่เสมอ จึงมีการสั่งสอนหรือการแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดีต่อคนในชุมชน เช่น การตักเตือนลูกหลานไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยไม่ถือว่ามีเชื้อลูกไม่ใช่หลาน แต่ถือว่าทุกคนในชุมชนสามารถบอกกล่าวหรือตักเตือนที่แสดงออกถึงความหวังดี ทำให้คนในชุมชนห่างไกลจากยาเสพติด (พระมหาธนวิชัย ญาณธโร (กิจเดช), 2560)

1.3 ด้านเมตตาโมกรรม ชุมชนได้สร้างการเข้าถึงความเป็นบริบททางสังคมของชุมชน โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ รัชกาลที่ 9 ในเงื่อนไขคุณธรรมมาสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ให้มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน และไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เช่น บ้านนี้มีผัก บ้านนี้มีไข่ไก่ ก็นำมาแลกเปลี่ยนกัน ชุมชนจึงเข้าถึงความเป็นบริบททางสังคมของชุมชนในลักษณะของการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นอย่างแท้จริง จึงแตกต่างกับการศึกษาของ พระครูสังวรสุตกิจ, ผศ.ดร. ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนแบบพหุภาคีภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในจังหวัดลำปาง พบว่า ชุมชนยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งในสังคมชนบทนั้น ประชาชนยังมีวิถีชีวิตที่ดั้งเดิมยังให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมในชุมชนไม่ว่าจะเป็นทั้งประเพณีวัฒนธรรม พื้นฐานในการดำรงชีวิตเหมือนกัน ประชาชนยังให้ความสำคัญ โดยมีผู้นำชุมชน วัด หรือปราชญ์ชาวบ้าน ความเชื่อ เป็นผู้เชื่อมประสานในการมีส่วนร่วมในการจัดการหรือพัฒนาชุมชน (พระครูสังวรสุตกิจ, ผศ.ดร., 2558)

1.4 ด้านสาธารณโภคี ชุมชนได้ใช้หลักการพัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนาความเป็นจิตสาธารณะ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนมีความร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งตามลักษณะของการช่วยเหลือ การสร้างเสริมทักษะชีวิต เช่น การจัดอบรมสร้างอาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาส ผู้ว่างงาน และผู้ที่สนใจทั่วไป ได้พัฒนาและต่อยอดอาชีพของตนเอง เพื่อเป็นการสร้างรายได้ สร้างความมั่นคงให้กับชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอมี พอกิน และพอใช้ ลดการพึ่งพาจากปัจจัยภายนอก

ทุกคนในชุมชนจึงร่วมกันพัฒนาชุมชนด้วยใจที่เป็นหนึ่งเดียวและมีความมุ่งมั่นอาสาทำงานเป็นทีมอย่างมีพลัง ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ พระมหาปัญญา สุปญโญ (โยธาทรี) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการชุมชนตามหลักสาราณียธรรม 6 ในเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร พบว่า คนในชุมชนได้ช่วยกันดูแลสาธารณูปโภคในชุมชนเป็นอย่างดี ได้รับการจัดสรรสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึง รู้จักการแบ่งปันการใช้สาธารณูปโภค ร่วมกันใช้สอยสาธารณูปโภคอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันและมีความคุ้มค่า (พระมหาปัญญา สุปญโญ (โยธาทรี), 2558) ที่มีความแตกต่างกันเช่นนี้เพราะสภาพบริบทของพื้นที่ไม่เหมือนกัน เนื่องจากชุมชนที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้นเป็นลักษณะชุมชนชนบท การบริหารจัดการและการดูแลช่วยเหลือภายในชุมชนจึงทำได้มากกว่าชุมชนเมือง ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการ

1.5 ด้านศีลสามัญญตา ชุมชนได้ใช้หลักการพัฒนากายและจิตใจในการพัฒนาชุมชน ผ่านกระบวนการบ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรม สร้างการมีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตยและศีล 5 เช่น การร่วมกันกำหนดกฎระเบียบของหมู่บ้านการแสดงตนเป็นพุทธมามกะทุกวันธัมมัสสนา ทำให้มีศีลธรรมอันดีงามและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วชิษฐ์พล กุลพรม ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลตันธง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน พบว่า บริบทการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของประชาชนเทศบาลตำบลตันธงนั้น มีกระบวนการสร้างความเข้มแข็งด้วยหลักพุทธธรรม ได้แก่ จักร 4 คือ ธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ในข้อ 3 อัดตสัมมาปณิธิ (ตั้งตนไว้ชอบ, ตั้งจิตคิดมุ่งหมาย นำตนไปถูกทาง) ซึ่งมีโครงการฝึกอบรมธรรมะแก่ประชาชนหลายโครงการ เช่น พระธรรมทูตสังฆจร อ.ป.ต.สังฆจร พบประชาชนโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า เป็นต้น และ ข้อ 4 ปุพเพตปุญญาตา (ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว, มีพื้นเดิมดี, ได้สร้างสมคุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น) ถือได้ว่าเป็นการเสริมสร้างคุณความดี จากการประพฤติปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องนั้น นับได้ว่าเป็นทุนเดิมของสังคมที่ได้สั่งสมความดีมาก่อน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมในตำบลตันธงมีความเข้มแข็ง สงบสุข ตามแบบของชุมชนสังคมวิถีพุทธ (วชิษฐ์พล กุลพรม, 2560)

1.6 ด้านทิวฐิสามัญญตา ชุมชนได้นำหลักความเข้าใจมาใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน แม้ว่าจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่สามารถที่จะวางแผนการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งร่วมกันได้บนพื้นฐานของหลักความเป็นประชาธิปไตย โดยมีกระบวนการตั้งแต่เข้าใจในปัญหา เข้าถึงพื้นที่ พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของหมู่บ้านและประชาชนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัญจนพรรณณี จุฑรมณี ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง พบว่า มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใน

ชุมชนด้วยความสามัคคี ชุมชนสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหาและตัดเส้นทางเลือกนำไปสู่การแก้ไขปัญหาก็ได้สำเร็จพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทุกกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จจะใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน 5 ระดับ คือ ขั้นการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ ขั้นการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้ขั้นการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก ขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ (กัญจนพรพรรณ จุพรมณี, 2561)

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสาราณียธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านเมตตาการุณกรรม ชุมชนควรช่วยเหลือด้วยการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีทักษะทางอาชีพตามที่ตนเองถนัด เพราะจะทำให้มีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้มากกว่าการช่วยเหลือด้วยเงินทอง ส่วนกิจกรรมของชุมชนต้องมีการประชาสัมพันธ์เป็นประจำ เพื่อให้ชาวบ้านรับทราบและสร้างความร่วมมือภายในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงนำหลักศาสนพิธีในทางพระพุทธศาสนา มาสร้างขวัญกำลังใจก่อนที่จะเริ่มทำกิจกรรม โดยการไหว้พระสวดมนต์ทุกครั้ง เป็นการปลุกฝังให้มีสติ มีความสามัคคี อยู่ด้วยความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัญจนพรพรรณ จุพรมณี ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งควรนำหลักสัปปุริสธรรม 7 นำมาบูรณาการใช้ในการดำเนินการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง นอกจากส่งเสริมความเข้มแข็งของคนในชุมชนแล้ว ยังได้บ่มเพาะ ปลูกพื้นฐานให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่มีความเข้มแข็งทางจิตสำนึก สามารถสืบสานวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชนให้เข้มแข็งสืบต่อไป (กัญจนพรพรรณ จุพรมณี, 2561)

2.2 ด้านเมตตาวัจจกรรม ควรใช้ภาษาที่สื่อสารกับคนในชุมชนให้เกิดความเข้าใจง่าย ไม่เกิดผลกระทบต่อบุคคลใด ๆ ทั้งสิ้น และต้องสร้างความเป็นมิตรกับบุคคลทุกประเภทโดยไม่ลำเอียงในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รวมถึงปลุกฝังให้คนรุ่นใหม่พูดจาสุภาพ ซึ่งเริ่มจากผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย การปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ นั้น ควรบอกกล่าวให้ชัดเจน

และคนที่ให้คำปรึกษานั้นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ไม่ปกปิดข้อมูลในเรื่องนั้น ๆ ด้วย เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่เป็นความจริง สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วลีษฐ์พล กุลพรม ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของ เทศบาลตำบลตันธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ได้นำหลักจักร 4 (ธรรมนำชีวิตไปสู่ความ เจริญรุ่งเรือง ดุลลือนำรถไปสู่ที่หมาย) ในข้อ 2 สัปปริสุปััสสยะ (สมาคมกับสัตบุรุษ) คือการ ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการเสวนา คบหาบุคคลอื่นที่เป็นคนดีมีกัลยาณมิตร (วลีษฐ์พล กุลพรม , 2560) ซึ่งในข้อนี้ควรทำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อคนในชุมชนได้มีโอกาสพูดหรือสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้น เหมือนครอบครัวที่ให้คำชี้แนะซึ่งกันและกัน

2.3 ด้านเมตตาตามโนกรรม ควรสร้างการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มี ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับ เพื่อนบ้านแล้ว ยังก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม ปลุกจิตสำนึกให้คนในชุมชนรู้จักมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อ และไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เช่น ลง แยกเกี่ยวข้าว สารทเดือนสิบ เป็นต้น รวมไปถึงช่วยแบ่งเบาภาระงานของหน่วยภาครัฐ ควรมี เวย์ยามรักษาความปลอดภัยภายในชุมชน เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การลักขโมย การ ทำร้ายร่างกาย ฯลฯ สอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหานำเกียรติ วิสุทธิ (ทองทวี) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสาราณียธรรม 6 พบว่า ด้านเมตตาตามโนกรรม ได้แก่ คนในชุมชนได้รับบริการช่วยเหลือจากหน่วยงานของภาครัฐด้วยเมตริจิตที่ดีเสริมสร้าง การผูกมิตรภาพที่ดีต่อกัน ภายในชุมชนต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชนอันดีด้วยมิตรภาพ คิดทำในสิ่งที่ดี ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มองโลกในแง่ดี ประพฤติปฏิบัติเพื่อที่จะเป็น แบบอย่างที่ดี เพื่อที่จะสร้างสรรค์สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่ต่อไปการที่มีจิตใจดีมีเมตตาปรารถนา แต่ความไม่มีเวรต่อกัน เป็นผู้หวังดีทั้งต่อหน้าและหลังมุ่งหวังความเจริญและประโยชน์โดย ส่วนรวมเป็นหลัก เป็นการสร้างสรรค์ให้คนในสังคมไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันเป็น การร่วมมือกันในการทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น (พระมหานำเกียรติ วิสุทธิ (ทองทวี), 2564)

2.4 ด้านสาธารณโภคี สถาบันทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว วัด ชุมชน และ สถาบันการศึกษา ควรสร้างค่านิยมและปลูกฝังเป็นผู้รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือ และมีจิตอาสา แก่ คนรุ่นใหม่ในชุมชน ผ่านกระบวนการปฏิบัติ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มได้ทำงานเพื่อ ส่วนรวม และควรจัดระบบการดูแลช่วยเหลือคนในชุมชนด้วยการสร้างอาชีพเสริม ซึ่งการ รวมกลุ่มแต่ละอาชีพนั้นต้องพัฒนาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ทุกอย่างต้องสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยอาศัย องค์ความรู้ใหม่ ๆ นวัตกรรมใหม่ ๆ เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ แต่รักษาความเป็นภูมิปัญญา ท้องถิ่นของชุมชนเอาไว้ รายได้ต้องหมุนเวียนภายในชุมชน ที่สำคัญผลผลิตต้องแบ่งปัน ไม่นั้น ขยายเพียงอย่างเดียว ชุมชนจึงเข้มแข็งได้เพราะอาศัยคนในชุมชนช่วยเหลือ แบ่งปันซึ่งกันและ กัน รวมถึงการมีจิตสาธารณะร่วมพัฒนาชุมชนอย่างพอเพียงและสร้างสรรค์ ซึ่งแตกต่างจาก ชา

ลี ภัคดี และคณะ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการประยุกต์หลักสภาราณียธรรมเพื่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดศรีสุพรรณ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความเข้มแข็งด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในการประยุกต์ใช้หลักสภาราณียธรรม(สาธารณโภคิ คือ การแบ่งปันทุกอย่างให้เท่ากัน) ซึ่งการมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ต้องเป็นการได้รับผลประโยชน์ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ เช่น การทำโครงการเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องมาจากการเสนอขอของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ด้วย เพื่อให้ประชาชนรับผลประโยชน์โดยตรง (ชาลี ภัคดี และคณะ, 2563)

2.5 ด้านศีลสามัญญตา คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการร่วมออกกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของชุมชน โดยร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกันพิจารณา และสามารถร่วมกันปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันจึงเกิดความยุติธรรมกับทุกฝ่าย การกำหนดบทลงโทษเช่นเดียวกัน ไม่รุนแรงจนเกินเหตุ ใช้หลักสันติวิธีเข้ามาไกล่เกลี่ยต่อผู้กระทำผิดกฎระเบียบของหมู่บ้าน และให้กำลังใจต่อผู้ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนด้วยให้รางวัลหรือสิ่งของอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร เป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนได้รับการปฏิบัติของชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย และทุกวันวันธัมมัสสวนะควรมีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เพื่อเป็นการปลุกฝังให้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระสมุห์อมร อมโร (สีด้า) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสภาราณียธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านช่อง ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง พบว่า ด้านศีลสามัญญตา ควรปฏิบัติหน้าที่โดยรักษาระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะหรือชุมชน ไม่เลือกปฏิบัติ ปราศจากอคติ เคารพในสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ร่วมงาน ควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีไม่ใช้อำนาจข่มขู่ผู้ร่วมงาน (พระสมุห์อมร อมโร (สีด้า), 2562)

2.6 ด้านทวิญญูสามัญญตา ควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็นการเกี่ยวข้อง ความร่วมมือในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และควรปรับเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมที่มีการประชุมที่หอประชุม เป็นการประชุมในรูปแบบออนไลน์ เพื่อสะดวกต่อการป้องกันโรคโควิดที่แพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ดังนั้นทุกคนในชุมชนจึงต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระสมุห์อมร อมโร (สีด้า) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสภาราณียธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านช่อง ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง พบว่า ด้านทวิญญูสามัญญตา ควรมีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดตั้งปัญหา พิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม ควรมีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อมีปัญหาควรมีการประชุมแก้ไขปัญหาร่วมกัน

เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ควรทำงานเป็นทีม ไม่ควรสร้างความขัดแย้งในการเข้ามามีส่วนร่วม (พระสมุห์อมร อมโร (สีดำ), 2562) และสอดคล้องการศึกษาของ อติศร คงทอง และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง หลักสารานุกรม : บทสังเคราะห์เพื่อการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า คนในชุมชนและหน่วยงานทุกภาคส่วนต้องสร้างการมีส่วนร่วมในลักษณะการร่วมกันคิดและทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ในการร่วมวางแผนพัฒนาชุมชนด้วยความคิดเห็นที่ตรงกันและปราศจากความขัดแย้ง เพื่อเป้าหมายร่วมคือ ชุมชนมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามความต้องการได้อย่างมีความสุขและสร้างคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชน (อติศร คงทอง และคณะ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสารานุกรม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยในรูปแบบ 4C Model ดังนี้

1. C : Create Wake up (สร้างความตื่นตัว) หมายถึง ให้คนในชุมชนมีความตื่นตัวพร้อมที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ไม่ด้อยกว่าชุมชนอื่นที่อยู่ใกล้เคียง โดยรวบรวมคนที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมผลัดกันพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คุณภาพชีวิต สังคม การศึกษา วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

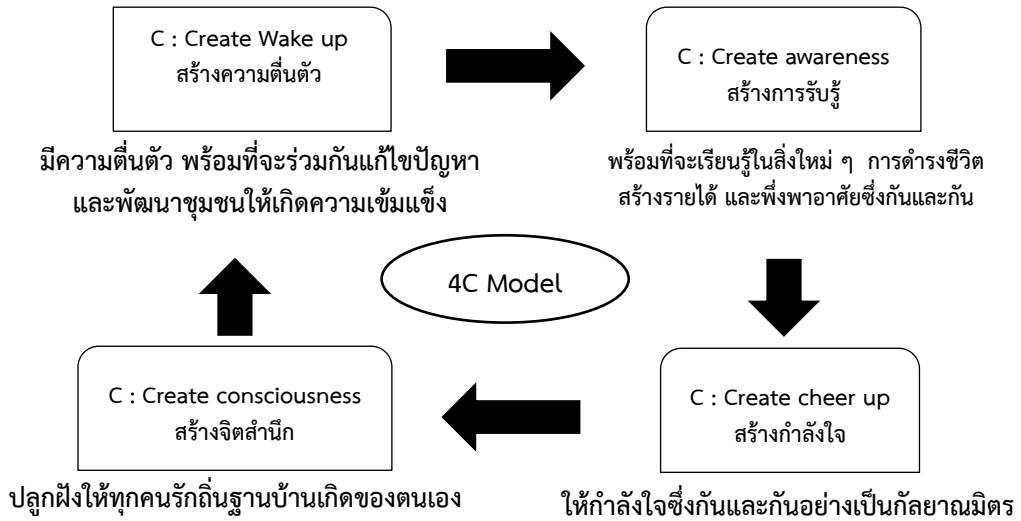
2. C : Create awareness (สร้างการรับรู้) หมายถึง ทุกคนในชุมชนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต สร้างรายได้ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. C : Create cheer up (สร้างกำลังใจ) หมายถึง คนในชุมชนได้ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ในยามที่การดำเนินงานประสบความล้มเหลว จะไม่ซ้ำเติมหรือตำหนิกล่าวโทษแต่อย่างใด แต่จะให้เริ่มต้นคิดใหม่ ทำใหม่ ต่างคนต่างคอยเป็นแรงสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร

4. C : Create consciousness (สร้างจิตสำนึก) หมายถึง ปลูกฝังให้ทุกคนรักถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง โดยการเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพราะคนเหล่านี้จะเป็นทรัพยากรที่สำคัญในอนาคต สามารถแสดงศักยภาพอย่างสร้างสรรค์ได้ เนื่องจากมีระดับการศึกษาที่ดีและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีคุณธรรมจริยธรรมคอยกำกับให้เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับคนรุ่นต่อไปด้วย

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยในรูปแบบ 4C Model

สรุป/ข้อเสนอแนะ

หลักการและแนวคิดการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสารานุกรมศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช ทุกคนในชุมชนได้ร่วมกันค้นหาและสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนซึ่งผู้นำและสมาชิกในชุมชนต่างรับรู้ รับทราบ และมีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่ร่วมกันวางแผนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน จึงนำมาดำเนินงานตามแผนที่ได้จัดทำไว้ โดยทุกฝ่ายเพื่อให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์มากที่สุดและเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนเกิดทักษะองค์ความรู้การดำเนินชีวิต ต่อยอดอาชีพ สร้างรายได้แบบพออยู่พอกิน และมีคุณธรรมจริยธรรม โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาเสริมสร้างจิตใจให้มีศีลธรรมนำมาพัฒนาชุมชนอันเป็นบ้านเกิดถิ่นฐานของตนเอง ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักสารานุกรมศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไสกรุด ชุมชนควรช่วยเหลือด้วยการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีทักษะทางอาชีพตามที่ตนเองถนัด ควรสร้างค่านิยมและปลูกฝังเป็นผู้รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือ และมีจิตอาสา แก่คนรุ่นใหม่ในชุมชนผ่านกระบวนการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการร่วมออกกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของชุมชนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน การวิจัยในครั้งนี้พบข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้มีส่วนร่วมและแสดงศักยภาพในการพัฒนาชุมชน เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่จะมาสานต่อให้ดียิ่งขึ้น โดยนำความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับบ้านเกิดของตนเองทั้งในด้านสังคม

เศรษฐกิจ และการศึกษา และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อสร้างรูปแบบ สร้างชุดองค์ความรู้ หรือสร้างเครือข่ายในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

เอกสารอ้างอิง

- กัญจนพรพรรณ จุฬรมณี. (2561). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชาลี ภัคดี และคณะ. (2563). รูปแบบการประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดศรีสุพรรณ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 18(1), 42-53.
- ประกาศเรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 82 ก หน้า 1 (13 ตุลาคม 2561).
- พระครูสังวรสุตกิจ, ผศ.ดร. (2558). การพัฒนาชุมชนแบบพหุภาคีภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในจังหวัดลำปาง. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานริชัญญ์ ญาณธีโร (กิจเดช). (2560). การอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมตามหลักสาราณียธรรม 6 : ชุมชนวัดหงส์รัตนารามและชุมชนมีสียัดต้นสน กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาน้ำเกียรติ วิสุทฺโธ (ทองทวี). (2564). การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสาราณียธรรม 6. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น, 8(3), 14-24.
- พระมหาปัญญา สุปญโญ (โยธาทวี). (2558). การบริหารจัดการชุมชนตามหลักสาราณียธรรม 6 ในเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์อมร อมโร (สีดำ). (2562). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านช่อง ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง. วารสารมหาจุฬานาคทรทัศน์, 6(4), 1726-1742.

วชิษฐ์พล กุลพรม. (2560). การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรม
ของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อดิสร คงทอง และคณะ. (2564). หลักสาราณียธรรม : บทสังเคราะห์เพื่อการพัฒนาชุมชนแบบ
มีส่วนร่วม. วารสารมจร. เพชรบุรีปริทรรศน์, 4(2), 69-81.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน ทางวารสารมีกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 – 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมี

รายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลขค้าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์กรความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระหรือออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ ปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “ดุริยภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบุลย์ในภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธและเชมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจจ สุกจินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์- เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธิดิวดี หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง ฝายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เมื่อกสกันธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุญธ ทัศนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุดุริยสัง 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณัฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุ่ณจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ ตอนที่/ หน้า/ (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง**เอกสารอ้างอิง**

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิดิวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลुरुยิสัจ 4 ของพระอรุยิบุคคล. ใน ดุขภูมินิพนธ์พุทธศาสตรดุขภูมิติต สาขาวิชาพระพุทศศาสนา. มหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปณโณ). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมนในอุษา อาคณย์เพื่การอรุยร่วมนกันอย่างสันติ. เร็ยิกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304&artidegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับแจ้งถึงวารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)..... ระบุประเภทของวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....
..... ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

..... (16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

.....(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

.....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

.....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt)..... ระบุรูปแบบของการวิจัย..... ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง..... การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... การเก็บรวบรวมข้อมูล..... การวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

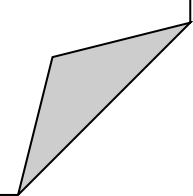
.....

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

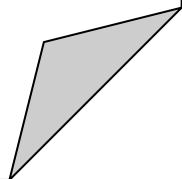
.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้อง กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

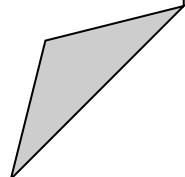
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สัณเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

.....(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ ร่วมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

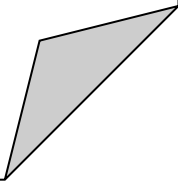
.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง .....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt).....

.....

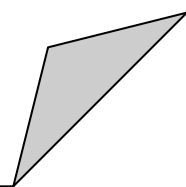
.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

...(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

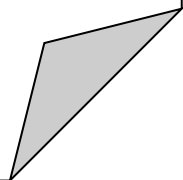
.....

.....

.....

.....

Keywords: 3 – 5 words

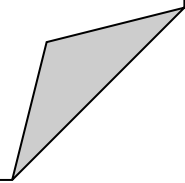

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

A series of horizontal dashed lines for writing, starting from the first line below the '(16 pt)' label and extending down to the bottom of the page.

สรุป (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

